Tot és veritat

LLIBRE DEL CONEIXEMENT I DE LES DIMENSIONS EMOCIONAL, SOCIAL I RACIONAL

JOSEP M. CARBÓ TEIGEIRO

Josep M. Carbó

Tot és veritat

Llibre del coneixement i de les dimensions emocional, social i racional.

Aquest llibre és una recopilació dels *tweets* del meu compte @jmcarbo53 i dels escrits al Blog "Vol234" que parlen de les dimensions emocionals, socials i racionals humanes i de les diferents formes de cognició que ens ofereix cada una d'elles.

Escrits entre el maig del 2010 i el juny del 2022.

Girona, agost de 2022

3ª edició

ÍNDEX

0. INTRODUCCIÓ 13

1. CONEIXEMENT 17
1.1. ASPECTES GENERALS SOBRE EL CONEIXEMENT I LA VERITAT 17
1.2. PROBLEMES I LIMITACIONS DEL CONEIXEMENT 24
1.3. NATURALESA DEL CONEIXEMENT 37
1.4. LA RECERCA DEL CONEIXEMENT 44

2. VERITAT 61
2.1. VERITATS I VERITAT 61
2.1.1 VERITATS 64
2.1.2 VERITAT 77
2.2. LES CREENCES 89
2.3. LA FILOSOFIA 103
2.4. CIÈNCIA 144
2.4.1 LA MATEMÀTICA I LA REALITAT 146
2.4.2 ESPAI I TEMPS 147
2.4.3 LA NATURA 149
2.4.4 CIÈNCIA EMPÍRICA 152
2.5. L'EXPERIÈNCIA 164

3. DIMENSIÓ EMOCIONAL/SOCIAL 171
3.1. Dimensió emocional: 173
3.1.1 EMOCIONS: SOBRE LA SEVA NATURALESA 173
3.1.2 LA FELICITAT 179
3.1.3 LES EMOCIONS I LA SEVA RELACIÓ AMB LA RAÓ 195
3.2. Dimensió social 198
3.2.1 AMOR EMOCIONAL-SOCIAL 198
3.2.2 LA PARELLA 201
3.2.3 LA FAMÍLIA 220
3.2.4 LES RELACIONS HUMANES I L'AMISTAT 222

4. RAÓ I LÒGICA 235
4.1. LA LÒGICA, LA RAÓ I EL PENSAMENT..... 235
4.2. LES IDEES 247
4.3. USOS CORRECTES I INCORRECTES DE LA RAÓ..... 256
4.3.1 SOBRE L'ÚS INCORRECTE DE LA RAÓ: 256
4.3.2 SOBRE L'ÚS CORRECTE DE LA RAÓ:..... 267
4.4. RAÓ I EMOCIONS 281
4.5. LIMITS I LIMITACIONS DE LA RAÓ 285

5. PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN 295
5.1. B1: CONEIXEMENT 295
5.2. B2: VERITAT 302
5.3. B3: DIMENSIÓ EMOCIONAL/SOCIAL 316
5.4. B4: RAÓ I LÒGICA 326

6. ÍNDEX GENERAL D'ENTRADES 337

0. INTRODUCCIÓ

Essent com és aquest llibre una recopilació, es fa difícil defensar la coherència total del seu contingut.

Malgrat els ben intencionats esforços per presentar una estructura ben articulada i un esquema temàtic sòlid soc conscient que només amb molta indulgència ho trobareu.

En realitat hi ha dos grans temes que no estan del tot desvinculats: el coneixement i les dimensions humanes.

Són dos dels temes que més m'han interessat i sempre parteixo de la base que el que coneixem depèn molt de quina dimensió de la nostra existència activem.

Sabem coses amb el cos a través de les sensacions (internes i externes), sabem coses amb les emocions, amb l'intel·lecte, amb les intuïcions i segurament encara ens deixem alguna cos.

La nostra cognició general és una barreja sovint anàrquica de totes aquestes dades d'origen diferent, barrejades amb les creences que sostenim, els records, els anhels, etc.

En el primer capítol parlo del coneixement i del que significa en la vida humana. Parlo de la seva naturalesa, de la seva relació amb la veritat, de les seves limitacions i d'aquest estrany i fascinant atractiu que exerceix sobre els buscadors de la veritat ja que és el seu principal instrument o mitjà.

És de la Veritat i de les veritats que s'ocupa el capítol dos. I de com els humans creiem trobar-la en l'experiència, la filosofia, la ciència i, sobretot, en les creences compartides.

Els dos darrers capítols estan dedicats a les dimensions emocional i racional. Són dos grans pols d'energia de coneixement i sovint competeixen. L'emoció i la raó tenen mirades ben diferents i sovint es reparteixen els terrenys sota un estrany arbitratge que és més aviat impulsiu o transcendental.

La dimensió social i l'emocional van aparèixer al mateix temps ja que una deriva de l'altra. En un moment evolutiu, l'aparició de mesocòrtex en els mamífers va desplegar tota l'arquitectura de l'emoció i amb ella l'empatia a través de les neurones mirall.

Faltava encara l'aparició del neocòrtex que va permetre'ns els pensament conceptual, simbòlic, lògic. Fou un altre gran salt evolutiu i cal dir que encara no tenim ben integrats tots aquests mecanismes de coneixement de manera que sovint trobem contradiccions entre el que sentim i pensem, entre el que fem i volem, entre el que sentim que hem de fer com a deure i el que acabem fent.

Al capítol 4 parlo de les emocions i hi he incorporat el que penso de la felicitat. En el meu esquema conceptual, la felicitat és cosa de les emocions. Ser feliç és "sentir-se" bé. En la nostra dimensió física, les sensacions, el bé és el plaer. En la dimensió intel·lectual el bé és la claredat i en l'espiritual o transcendent, la plenitud.

Sé que no és una visió compartida per tothom perquè posar la felicitat en el domini emocional sembla menys important o menys evolucionat que la claredat o la plenitud i quasi tothom sent que la felicitat és el màxim bé al

que podem aspirar. Espero que la lectura del capítol pugui aportar alguns aclariments al respecte.

Quan parlo de la dimensió social, faig un esment especial en les relacions humanes. Els temes institucionals o d'estructura social ja els he compilat al primer llibre "La conspiració de la ignorància". Aquí em centro en les relacions interpersonals, sobretot les més íntimes i properes: amistat, parella, família. En totes elles hi veureu una crítica que pretén ser un anhel de transcendir certes formes de relació que estan en crisi però que la societat no s'atreveix a canviar. Nous temps requereixen altres formes de comunitat perquè els vincles, les necessitats, la institucionalització de la satisfacció de les necessitats, i el capitalisme salvatge que tot ho monetaritza ens ha dut a una dependència limitant que fa difícil créixer i desplegar-se com a persones.

Necessitem noves institucions, noves relacions, nous vincles, nous pactes, noves perspectives i per fer-ho cal arriscar-se i assajar.

Tant de bo aquestes reflexions serveixin per a esperonar l'energia de la transformació que tots desitgem encara que molts no ho sàpiguen.

1. CONEIXEMENT

El coneixement i la veritat són dos temes que concerneixen a la subjectivitat. La veritat és el coneixement que tenim de la realitat i que donem per cert o veritable. La veritat és doncs un coneixement mentre que la realitat seria un objecte, per dir-ho això.

El coneixement és un gran tema. La gnoseologia, l'epistemologia i la teoria del coneixement se n'ocupen. Quina és la naturalesa del coneixement? I els seus límits? I les seves possibilitats? I la seva fiabilitat? Tot això és objecte d'estudi per part dels qui analitzen el coneixement.

Les fonts clàssiques del coneixement són quatre: la percepció (el que en diem l'experiència sensorial o emocional), la creença, la raó pura i la intuïció. Aquí parlo per separat d'aquestes fonts.

Distingeixo a l'apartat de la veritat entre la veritat en minúscules i la Veritat en majúscula. Per a mi hi ha una sola i definitiva Veritat.

1.1. ASPECTES GENERALS SOBRE EL CONEIXEMENT I LA VERITAT

Viatjo... Travesso zones desertes... No paro de sentir veus...

Val més una passa en el camí adequat que 50 erràtiques.

Costen més 50 passes erràtiques que una en el camí adequat.

Recomano "Tantos tontos tópicos" d'Aurelio Arteta. Per si no quedava clar que el pitjor dels mals és la ignorància!

Només el coneixement allibera.

CONEIXEMENT -18

Si algun objecte justifica la saviesa no pot ser altre que el discerniment entre el que és essencial i el que és circumstancial.

Pot una persona dolenta dir coses bones? Una de falsa formular veritats? Una de lletja expressar la bellesa? Certament sí i sovint és així.

El dubte no és un estat gaire agradable però la certesa és un estat ridícul. (A.aa.)

Els déus poden posar la veritat en boca de qualsevol burro.

És intel·ligent pensar que la intel·ligència té límits. És estúpid pensar que l'estupidesa també en té.

No entenc que no m'entenguis!

Deambulem per la foscor posant noms a les ombres.

Reduir la velocitat augmenta la seguretat del conductor però redueix la de l'aviador. (Compte amb els consells i les generalitzacions)

Les causes es descobreixen, les finalitats s'inventen.

Què patètica és la ignorància... per a qui la pugui jutjar!

Com més saps més saps que no saps.

L'únic problema: la ignorància. L'única solució: la saviesa.

La llum no t'obrirà la porta però et permetrà veure on és la clau que t'ha caigut. (La importància del coneixement)

La mirada parcial és pitjor que la ceguesa.

Saber cura. Saber més, salva.

Què ens cura? Com ens curem? És a dir, què ens torna la salut física o psíquica, quan la perdem? En la nostra cultura la salut és un tema d'especialista, al menys quan el problemes de salut són prou greus com perquè nosaltres no ens en puguem fer càrrec.

Quan experimentem un estat de malestar apliquem els nostres coneixements per trobar un remei o una solució. Tenim una opinió del que ens passa i també tenim uns coneixements o unes creences respecte al que hem de fer per restablir el benestar. Fixem-nos que en aquests casos s'activen molts coneixements diferents.

Hi ha el coneixement de si estem malalts o no. Sembla estrany però sovint costa percebre-ho. Tots coneixem casos de persones que carreguen durant anys malalties (físiques o psíquiques) sense tractar-les perquè no ho troben prioritari o consideren que són molèsties "normals". I també hi ha qui davant qualsevol alteració mínima dispara les alarmes. També hi ha el coneixement de què fer quan decidim que estem malalts. Ens ho tractem o anem a l'especialista? I si anem a l'especialista, fem el que ens diu? Convé canviar de metge quan perceps que no millores?

Normalment els coneixements que activem davant la malaltia són per diagnosticar i per actuar però aquí m'interessa tractar el cas especial que es dona quan el coneixement és directament el remei o la solució. És a dir que no cal fer res més que saber o conèixer per a restablir la salut. Això passa quan el coneixement de les malalties del cos o de l'ànima que ens afecten ens indiquen que no cal fer res o també quan el coneixement de les causes dissol automàticament el conflicte.

En tots dos casos comprenem que no cal iniciar cap teràpia. En el primer cas perquè veiem que la situació es superarà per ella mateixa sense cap intervenció, com quan ens donem un cop i ens fa mal una estona però sabem que al cap de poc allò haurà passat.

És el segon cas, però el més interessant: quan la comprensió del que ens passa dissol el conflicte i ens curem. És molt més evident en casos de salut psíquica i ja els primers filòsofs grecs receptaven saviesa davant les angoixes vitals. Epicur contra la mort o la por deia que només calia saber què eren. Un cop saps quina és la naturalesa del teu enemic, sovint entens que te n'has fet una falsa percepció, que és l'única cosa que cal curar. Angoixar-se per una superstició o viure atemorit pels esperits té la cura de tota ignorància, el coneixement.

Freud també va explicar com moltes de les nostres angoixes i traumes psíquics tenen l'origen en l’inconscient. En la psicoanàlisi es fa arqueologia psíquica

per tal d'anar a les fonts dels traumes. Un cop arribem allà, el sol fet de trobar-los i reviure'ls els dissol. Les teràpies cognitives també apliquen aquest principi. Analitzen les causes i un cop trobades es fa evident que no necessitem res més. Sabut què és deixa d'afectar-nos. Saber que és el radiador que fa aquest soroll tan inquietant a la nit, ens deixa dormir tranquils tot i que el soroll no s'hagi aturat. Sabem que no ens cal mantenir l'alerta ja.

Les constel·lacions familiars són una tècnica que treballa també el coneixement com a font de salut. La representació i visualització dels elements que intervenen en un conflicte, a vegades acompanyat de la incorporació de nous elements és per ella mateixa sanadora.

He conegut recentment la "desprogramació biològica", una tècnica que usa el mateix principi. Cal conèixer les causes per les quals el nostre cos dispara les respostes patològiques. Pel que sembla sovint són reaccions innecessàries o inadequades degut a programacions mentals que hem adquirit amb el temps i que s'activen quan el cervell percep alguna similitud entre la situació actual i la que hi havia quan vam viure algun trauma.

És ben interessant aquest enfocament que remet a la lluita de la llum (coneixement) contra les tenebres (ignorància).

Tota aquesta dinàmica està immersa en el context de la consciència egoica. La persona que creiem ser busca salvar-se, viure bé, apunta a la felicitat. Quan estem en estat de salut podem sentir-nos curats però no salvats. Sempre estem en risc de perdre aquesta condició de salut i en darrer terme, sempre estem condemnats a mort. La salvació al meu entendre s'aconsegueix sabent més. Cal conèixer quina és la nostra autèntica identitat més enllà de la persona temporal que creiem ser. L'eterna pregunta de "qui soc jo?" Un cop identificats amb el nostre ser autèntic o vertader sabem que està curat o no estar-ne, estar salvat o no estar-ne són simples condicions de l'aparença.

No tot el que s'entén s'ha d'acceptar ni tot el que s'accepta s'ha d'entendre

Per justificar la no acceptació d'alguna cosa sovint apel·lem al fet de que no l'entenem. Com si entendre o comprendre alguna cosa fos condició necessària per a acceptar-la. No acceptem per exemple certes demandes que ens fan perquè no les entenem. Per què t'he de donar diners a tu, que ets un desconegut i tens mala pinta? Si entenguéssim la seva circumstància potser veuríem clarament que és just ajudar-lo. Per què el mosso em fa aturar aquí si no veig cap motiu objectiu

per fer-ho? Per què els polítics tenen aforament? Per què ha hagut de morir aquest nen que només ha viscut 3 anys? Tenim tendència a no acceptar el que no entenem.

Entendre una cosa sembla que sigui motiu suficient per a acceptar-la. Això no és així. De fet acceptem moltes coses que no podem entendre. La llei de la gravetat no l'entenem i no obstant l'acceptem. I les rareses dels nostres amics tampoc les entenem però les assumim. Per això és el nostre amic. Si haguéssim d'entendre per acceptar portaríem una vida molt difícil. Segurament impossible. Hi ha dues coses al meu entendre que són "inentenibles" i que les hem d'acceptar plenament: els éssers humans i la vida.

També passa que moltes coses que entenem no les acceptem. Puc entendre la violència d'una guerra, per exemple, però no l'accepto. Sí, quasi totes les conductes humanes, per estranyes que siguin, poden ser enteses. De fet tot el que és humà ens és profundament conegut per llunyà que sigui de la nostra experiència. Es pot entendre que una persona mati a una altra perquè ha fet una caricatura d'un personatge a qui adora? Doncs sí, es pot entendre.

De fet si jo tingués la creença que aquest personatge és l'enviat de Déu damunt la terra i que la meva obligació com a fidel és la de protegir la seva honra i que el mateix Déu em demana -i exigeix- que mati qui li falti al respecte, segurament també ho faria. Com que no crec en Déu ni els seus enviats ni crec que hi hagi cap manament diví que m'obligui a matar ningú considero que aquella postura és del tot forassenyada i reprovable. Això no vol pas dir que no l'entengui. L'entenc però no l'accepto de cap manera.

Així doncs de les coses que entenc n'hi ha que accepto i n'hi ha que no. De les que no entenc també. Es fa difícil establir criteris d'acceptació. Sabem al menys que la comprensió no és un bon criteri per a l'acceptació. No sé si ho enteneu o ho accepteu...

La vida et petoneja i bufeteja sense criteri ni justícia i amb total indiferència.

Fa dos dies vaig tenir una baixada d'energia inesperada que va anar evolucionant cap a un cúmul quasi còmic de desgràcies i malentesos. Per un moment m'hauria posat a plorar si no fos que tenia gent a sopar i no volia donar pistes.

Va ser molt curiós observar com de forma sincronitzada tot el que podia empitjorar ho feia. Tampoc va ser res de l'altre món, és clar, però en el meu mar de tranquil·litat més o menys estable, va ser un fet notable. No vaig saber endevinar

per què m'havia passat allò. Vaig pensar en el que havia fet el dia abans, el mateix dia, quins mals pensaments o mala actitud havia tingut, quines coses passades ara exercien influència, quina mirada distorsionada estava aplicant i fins i tot, en algun moment, em vaig preguntar què em volia dir o ensenyar la vida.

A l'endemà estava ja molt millor amb una lleugera sensació de ressaca.

Avui m'he llevat amb una energia totalment diferent i igualment exagerada. Tot m'ha anat bé. He sigut eficaç, he estat alegre, he fet tots els encàrrecs previstos i he estat de bon humor. He sentit una placidesa i un benestar beatífic gaudint de la llum del vespre, del cafè llarg sense sucre, de la pau en arribar a casa... I, evidentment, també m'he preguntat què he fet jo per merèixer això.

La meva millor resposta per ara a aquests canvis imprevists i injustificats és que mai no coneixeré el per què del que em passa. Segur que hi ha un per què, ja que la meva ment racional no pot concebre fenòmens sense causa, però jo sé que tot està connectat i que qualsevol cosa que passa, per petita que sigui, afecta a totes les altres.

Clar que per viure el dia a dia he d'inventar unes causes que m'han provocat desgràcia i m'he de conjurar per no repetir-les. També he d'identificar els factors que fan que les coses vagin bé per tal de potenciar-los i fer-los presents a la meva vida. Hi ha qui opta per decidir que la vida no només actua per causes sinó per finalitats. Jo aquí ja no hi arribo.

No crec que la vida sigui una mestra ni el món una escola. Que podem aprendre és evident però que ho hàgim de fer per seguir un pla d'estudis previst per l'univers és una idea que em desborda. Tenim una mirada antropocèntrica sobre tot (un animisme reeditat) que ens fa veure finalitats, lliçons i intencions a tot arreu, ja que si nosaltres les tenim, la resta de l'univers les ha de tenir. Ja deia Xenòfanes que si els bous tinguessin déus serien déus amb banyes!

Però tornant a la meva visió de causes desconegudes (que no inexistents) tinc el convenciment que milions de petits fets llunyans a mi han incidit en el meu mal humor d'abans d'ahir i la meva eufòria d'avui. Sé que no ho puc controlar i també sé que alguna cosa en mi es resisteix a acceptar-ho.

Vull ser amo de mi mateix, vull controlar la meva vida, inventar les meves explicacions, triar les doctrines o teories que vull que funcionin al meu món. Vull ser algú, en definitiva.

Amb tot, honestament he de dir que ja no puc creure en mi. Res no controlo ni res no em pertany. La meva aspiradora es va espatllar ahir perquè un mosquit de la Guaiana Francesa va picar un controlador aeri de l'aeroport de Saint-Laurent-du-Maroni. És una connexió absurda direu però no irrefutable. Clar que ens agraden les correlacions més obvies, sobretot amb l'obvietat de les nostres creences!

Jo sempre he pensat que tot el que em passa té a veure amb la pressió atmosfèrica del Brasil. Ho he mirat i el dia de la mala sort hi havia 875hPa a Rio de Janeiro i en canvi avui, dia de la bona sort, la pressió mitjana ha sigut de 1015hPa. Perquè després digueu que no hi ha causes identificables...

Una bona pregunta és aquella que suscita una resposta que supera el marc des d'on s'ha fet la pregunta

Una bona pregunta és aquella que dona lloc a una bona resposta.

Una pregunta sempre configura un marc, un territori conceptual o ideològic dins del qual s'ha generat un problema que la pregunta formula i que normalment demana una resposta que respecti aquest marc.

Si pregunto quin dia és avui, el marc de resposta és una datació de dia entre 1 i 31, un mes entre gener i desembre i un any. Si pregunto de quin color és el jersei que t'has comprat, el marc de resposta és la gamma de colors i si pregunto pel preu d'un aspirador el marc de resposta serà una quantitat i una unitat monetària.

Afinada així una pregunta és un joc tancat. La resposta és dins la pregunta d'alguna manera. No la resposta en sí sinó la mena de resposta que espero.

Les respostes solen ser solucions a problemes. I les solucions poden ser més o menys encertades. En funció de l'encert direm que són bones o males respostes.

És veritat que les preguntes es poden respondre amb altres preguntes, cosa que sol posar nerviosa a molta gent. Si em preguntes el dia i et responc preguntant-te per què ho vols saber o em respons preguntant-me quin color se'm posa bé a la pregunta del color del jersei comprat o si et dic "quant diries tu que val?" a la pregunta sobre el preu de l'aspirador, és evident que estic eludint la resposta directa però estic donant informació també. No la que jo vull, és clar, però informació.

Una bona pregunta des del punt de vista filosòfic, de la recerca, de la indagació, del coneixement, és aquella que obra aquest camp tancat que comentàvem abans.

En realitat són les respostes les que transcendeixen les preguntes però la pregunta ho pot facilitar o provocar.

-Com puc ser feliç?

-Quin és el sentit de la vida?

-Existeix l'ànima?

-Què és l'amistat?

-Tenen dignitat els animals?

-...

Quasi totes les preguntes importants donen per descomptat un marc: Que es pot fer alguna cosa per ser feliç en la primera pregunta. Que la vida té sentit, a la segona. Que sabem que hi ha una cosa tal com l'ànima a la tercera; que l'amistat es pot definir o que la dignitat és una cosa que es té o no es té com qui té un barret...

I són precisament les respostes que superen aquests marcs les que fan avançar. Qüestionar la qüestió, vet aquí la clau.

Clar que superar el marc de la pregunta no sempre depèn de qui la formula. Qui sap trobar la resposta bona i transcendeix els termes de la pregunta és qui fa bona la pregunta.

1.2. PROBLEMES I LIMITACIONS DEL CONEIXEMENT

La ignorància és el gran obstacle del coneixement. De fet la ignorància és l'estat en què ens trobem quan no sabem. Le principal limitacions del coneixement són el llenguatge que en confon, el nivell d'evolució en què estem, que ens tanca en una determinada visió de la realitat i l'estat de consciència que ens fa creure que les coses són tal com les captem. També és una limitació del coneixement el mal ús que fem dels nostres instruments cognitius. Voler captar les emocions amb els ulls o la realitat transcendent amb les emocions i, fins i tot creure que ho fem, és un dels grans camins sense sortida en el laberint del coneixement.

Va dir que vindria a arreglar la nevera i no ha vingut. Impossible saber la veritat d'una frase en futur. Ja tenim 1/3 del problema resolt.

Per molt que miris no veuràs més enllà dels teus propis ulls.

Tot el que oculta la realitat la manifesta.

Buscava desesperadament saber què és el paper. Llegia tots el llibres de totes les biblioteques però no trobava la resposta més evident.

Deia a tothom que era mut i s'enfadava perquè no li feien cas!

La ignorància té dos cognoms: Encobriment i Projecció.

La ignorància té dues cares: l'ocultació (no veure el que és) i la projecció (veure el que no és)

Tot coneixement és coneixement humà. Tota veritat és veritat humana. No sabem res de l'univers. Només de com nosaltres el concebem.

Sempre podràs conèixer dues versions del mateix fet. I podràs saber que tots dues són igualment falses.

Tots patim agnòsia (Trastorn del reconeixement, de causa cerebral.)

"Deixeu-me sortir!" cridava el boig des de fora del manicomi.

I quan se n'anava a dormir es posava les ulleres... per veure millor els seus somnis!

Els nostres "per què" i "per a què" són tan útils per a entendre la realitat com una forquilla i un ganivet per a fer l'anàlisi sintàctic d'una frase"

Tenir el control de la nau no et garanteix un bon destí.

Hi ha qui s'esforça més en conèixer l'opinió d'un savi o guru sobre una cosa que la veritat mateixa d'aquesta cosa.

Si algun pecat original tenim en néixer és la ignorància. I no hi ha penitència més gratificant que el saber.

Costa molt que algú es qüestioni una certesa si la seva estabilitat emocional i social i/o el seu sou depenen de que no s'ho qüestioni.

Tothom escull en cada moment la millor opció de totes les que creu tenir.

CONEIXEMENT -26

Els humans solem confondre la sensació subjectiva de confiança amb una indicació de validesa predictiva.

<u>Encara que la ignorància es vesteixi de màgia i misteri... en ignorància es queda!</u>

La màgia existeix pels i per als crèduls. Hi ha moltíssimes coses que desconeixem. Jo diria que tenim explicacions raonables de molt pocs dels fenòmens que coneixem. La resta roman en la immensa zona del desconegut i rep el nom d'ignorància. No en sabem res. O en sabem tan poc que no ens en podem fiar. Crec que fins i tot moltes coses que pensem saber habiten també, sense que ho sospitem, en aquestes zones d'ignorància. El que passa és que les hipòtesis que imaginem o hem consensuat se sostenen per un estrany impuls de pervivència o pel poc empeny que posem en qüestionar-ho.

La ignorància és la condició bàsica dels humans i com més sabem més sabem que no sabem. Sòcrates, un dels més grans filòsofs, va arribar a saber que només sabia que no sabia res! I semblant molt poca cosa, ja és saber molt!!!

Cal ser molt valent per admetre que vivim en un món d'ignorància. La majoria de nosaltres tenim pànic al desconegut i necessitem explicacions per tal de comprendre per què passen o no passen les coses que ens importen. I no només necessitem saber per què passen sinó que necessitem saber que podem fer alguna cosa per tal que passin o no passin. Volem ser protagonistes de la nostra vida i per tant hem de controlar els factors que la poden modificar.

És una actitud de la ment adherir-se a qualsevol explicació per estúpida o irracional que sigui. Recordo un cop que el meu fill, amb pocs anys, mirava un partit de futbol i de sobte es va aixecar i es va posar una bufanda. Li vaig preguntar per què ho feia i em va dir que un dia s'havia posat aquella bufanda durant un partit i el Barça havia marcat! Esperava que ara succeís el mateix. Té lògica! Desitgem controlar els fets buscant explicacions que ens donin poder.

Què són les religions si no aquest empeny en entendre l'inintel·ligible? Entendre i posseir un relat que ens doni un lloc en aquest drama o comèdia que és la vida. I a fe que les explicacions religioses són ben peregrines, però de fet són les més acceptades. Estic convençut què com més estrafolària i surrealista és una creença més adeptes té. Posats a inventar, els invents màgics, extraordinaris i irracionals ofereixen un aureola de respecte i misteri que la ignorància venera.

CONEIXEMENT -27

Som presoners d'aquest terror profund pel desconegut, ens resulta insuportable la seva presència. Cal tenir hipòtesis científiques, o creences religioses, o explicacions màgiques, o intuïcions místiques, cal dominar o interpretar d'alguna manera el desconegut, donar-li sentit, fer-lo "entenible" i assimilable per a la nostra ment humana.

Les persones que s'adhereixen a un esquema o sistema de creences que explica el que volen entendre i controlar es recolzen entre elles, es reafirmen i reforcen en les seves idees, generen aquesta realitat entre elles i els hi funciona perquè sabem que el món el fem nosaltres amb la nostra projecció mental sobre el que passa.

Estic estudiant l'animisme africà i em resulta molt interessant. He llegit que en certes parts de l'Àfrica existeixen altres realitats que nosaltres, els occidentals no podem percebre. Els morts estan vius, els bruixots xuclen les ànimes, la naturalesa és plena d'auguris... I no és un invent! És real. Per a ells és tan real com per a nosaltres la llei de la gravetat. Parlant amb un company casat amb una dona africana em comentava que li va preguntar un cop com era que els bruixots africans només exercien els seus encanteris amb els africans i no amb els europeus. Ella va dir que no funciona amb els europeus perquè no hi creuen. Va afegir que amb els europeus que havien passat a creure-hi, funcionava molt millor que amb els propis africans! Ho veig del tot lògic.

De fet m'ha resultat molt interessant l'estudi d'un antropòleg que ha analitzat com és el món màgic d'uns pobles africans i ha trobat que està format i constituït per les coses que els habitants hi ha projectat. Els elements màgics són condensacions de les seves frustracions, anhels, desitjos, creences i no pas al revés. És a dir, no creuen el que el món màgic els mostra sinó que els seu món màgic mostra el que creuen. I quasi sempre són creences que intenten exorcitzar la por. El inuit tenen una dita que diu: "No creiem, temem!"

Buscar-te un refugi de control i interpretació del que no entenem, ja sigui una religió, el tarot, la bruixeria, l'horòscop o... em sembla legítim però, per a mi, insuficient.

Prefereixo molt més acceptar que soc un nàufrag en un mar d'ignorància. No sé què ni per què passen les coses... Segurament no ho sabré mai. D'acord, perdo el control, però prefereixo perdre el control que perdre el sentit comú.

"Només sé que no saps res"

La frase "Només sé que no sé res" és considerada com el paradigma de la saviesa. Plató posa en boca de Sòcrates aquesta idea en el discurs de defensa a l'acusació d'impietat que va acabar amb la seva mort. Sòcrates desqualifica el discurs del seu acusador Anitos dient que "aquest home creu que sap alguna cosa i no sap res. Jo, que igual que ell no sé res, al menys ho sé."

És una idea que sintetitza el pensament socràtic pel que fa a la teoria del coneixement. Sòcrates creia que era molt difícil saber alguna cosa amb certesa i que fins i tot en els casos en què creus estar molt segur, el dubte sobre la veritat és raonable.

Estic molt d'acord amb Sòcrates respecte a que hi ha molt poques coses que puguin ser considerades com a vertaderes. La major part de les coses que creiem saber no són més que creences. Moltes d'aquestes coses ja sabem directament que són creences i per tant no tenen la qualitat de la certesa absoluta. Em refereixo a coses com ara l'existència dels déus, o l'allunatge de l'Apol·lo XI, o fins i tot a coses que la majoria no estareu disposats a admetre com a creences però ho són, com ara l'existència del vostre pàncrees o de la ciutat de Samarcanda.

Més enllà de les creences, considerem com a vertaderes les coses que percebem amb els sentits, les que experimentem i les que intuïm. Totes són qüestionables tot i que costa prendre's seriosament les impugnacions que ara faré. El que veiem pot no ser vertader. De fet sabem que no ho és. El que veiem no és el que hi ha sinó el que els nostres sentits filtren. Què hi ha en realitat? No ho sabem ni ho podem saber. Per això aquí ja podríem dir que només sé que no veig res, en el sentit de què res del que veig és tal com és. La realitat tal com l'estudien els científics quàntics és imperceptible i les nostres visions són només simplificacions i distorsions sensorials.

Pel que fa a les experiències, la majoria de la gent considera que són veritables i inqüestionables. Si jo dic que l'amor no existeix o que és una forma d'egoisme, sempre sortirà algú que apel·larà a la seva experiència amorosa. L'experiència és per a ell inqüestionable perquè l'ha viscut i en té la marca o el record mental. Jo no qüestiono la seva experiència, que mai podré saber quina és, sinó que això que ha experimentat sigui amor. Podria ser-ho, però també podria ser una reacció emocional condicionada al seu cervell. Els humans tenim experiències però són incomunicables. Els hi posem noms en funció dels patrons als que s'assemblen i afirmem que són allò.

El mateix passa amb les intuïcions. Qui les té molt nítides i radicals tendeix a afirmar que són vertaderes, però en realitat tampoc ho sabem. Pot ser qualsevol

altra cosa. La intuïció de ser u amb l'univers pot ser una funció del cervell dret que s'activi en determinades circumstàncies. Això fa que "ens sembli" que som u amb el tot però no ens assegura que la realitat sigui aquesta. Tenim accés al que ens sembla o al que estem segurs, però no a la realitat. Perquè la realitat no és el que ens sembla sinó el que és i això queda fora del nostra abast cognitiu.

Sigui com sigui, els humans necessitem la seguretat de la certesa i ens aferrem a ella amb fruïció. Jo que he treballat molt anys de provocador intel·lectual per compte de l'estat us puc assegurar que no he vist un afany més fervorosament defensat pels meus alumnes i amistats que el de saber la veritat en alguna cosa.

Quan els qüestiono o impugno les seves "veritats" m'acusen de complicar les coses, de ser un sofista, d'enredar el que és simple, de ser un radical i ridiculitzar les seves posicions raonables,... i tenen raó, però això no treu que no poden demostrar-me que tenen la veritat en res. Al final, si persisteix el debat, m'acaben mirant com deixant-me per inútil al temps que sembla que pensin "només sé que no saps res", volent dir que no tinc accés a la posició des d'on ells assoleixen les veritats.

Amb tot sempre acabo pensant que el gran progrés en la saviesa no és estar cada cop més segur de més coses sinó avançar en el camí de saber que no podem saber quasi res. El camí que ens falta per recórrer és el que va del "només sé que no saps res" al "només sé que no sé res".

Tan perdut estàs quan no veus el que hi ha com quan veus el que no hi ha

Si estàs atrapat en un congost i la salvació és justament a l'altra banda, estàs tan perdut si veus un pont inexistent i creient travessar-lo mors estimbat com si no saps veure el pont que hi ha just davant el teu nas i mors d'inanició assegut al seu cantó.

Certament la realitat és una ceba. Té moltes capes i no totes visibles. Sabem que hi ha molts nivells i moltes capes de realitat. Resulta complicat esbrinat quines d'aquestes capes són miratges, il·lusions, enganys de la nostra ment.

Sabem que aquests enganys existeixen perquè som conscients moltes vegades de com ens els creem nosaltres mateixos. Volent que les coses siguin com necessitem, inventem realitats que ens afavoreixin. La ment, recordem, vol solucions, motivacions, no veritats!

Resulta molt difícil saber què és veritat i què no ho és. Evidentment, pel que creu en el pont inexistent el pont és real i per a l'incrèdul la visió del pont real és imaginària. Cadascú té una realitat.

Atrapats en aquest somni personal, les persones podem aferrar-nos a la nostra "paranoia" o construcció de la realitat amb diferents graus de passió. Del fanatisme més absolut al màxim relativisme.

Un fanàtic crèdul cridarà mentre cau pel precipici que el pont és real però que en lloc de dur a l'altra banda, du al fons de tot. Un fanàtic incrèdul restarà assegut immòbil davant un pont evident mentre veu com altres el travessen i apel·larà a alguna raó per a confirmar que allò que veu és fals. No hi ha res a fer contra el pensament obsessiu. És el privilegi dels insegurs i incapaços de suportat la incertesa.

Per això convé que tots, crèduls i incrèduls deixem els punts extrems i afluixem les nostres conviccions, per essencials que considerem que puguin ser. Acostem-nos a l'altra possibilitat, considerem possible que hi hagi coses que no veiem; considerem possible que no hi hagi coses que veiem. Només així avançarem.

Hi ha qui creu en fantasmes, esperits, ànimes, possessions, fenòmens màgics, avisos del més enllà i moltes altres realitats que molts no podem o no sabem veure. Per a ells són reals i per a mi no ho són però he d'admetre i entenc que ells perceben coses existents que expressen sota formes que jo no puc concebre. Potser quan tradueixo al meu llenguatge i faig una interpretació del que m'expliquen o llegeixo puc fer compatible la meva realitat amb la seva. Em costa poc, per exemple acceptar les explicacions causals dels fets, per estranyes que em semblin, i molt acceptar o entendre que hi ha finalitats a l'univers, que alguna realitat superior vulgui alguna cosa de nosaltres, vaja. Però bé, aquesta és la meva posició en el moment actual. Espero que vagi canviant i refinant-se.

Al final aquest esforç de moure'ns del nostre punt obsessiu que us proposo és un joc d'assaig i error per reconfortar i entretenir el nostre ego mentre no assolim la Veritat evident de què només hi ha el que veiem i només veiem el que hi ha. Dit d'una altra manera menys pedant, només tenim consciència, que és el testimoni del Ser.

Tenim totes les peces però ens falta el model!

Imaginem que tenim tots els materials de construcció per a enlairar un edifici, però no tenim els plànols... o totes les peces d'una maqueta però no el model. O fins i tot imaginem que tenim totes les notes d'una simfonia però ens manca la partitura; o totes les paraules d'un llibre sense conèixer l'ordre exacte en que s'han de disposar.

Doncs en aquests casos la situació seria ben frustrant. I ho seria perquè sabent que disposem de tots els elements no som capaços d'ordenar-los de manera que esdevenen tots inútils i la tasca impossible. Així em sembla que ens trobem els humans en aquest món.

Disposem de tots els recursos per a dur tots plegats una vida digna i plena però no sabem com disposar-ne. Hi ha al món recursos materials per a satisfer totes les necessitats de tothom. La tecnologia ha posat al nostre abast per primer cop aquesta possibilitat. Hi ha a la ment humana totes les idees i la intel·ligència per a usar-les. El nostre cor i la nostra ànima disposa ja de compassió i energia emocional suficient per a alimentar-nos a tots... però malgrat tot, no sabem com construir l'ideal que tots anhelem.

I precisament aquest és, al meu entendre, el problema: que no tenim el model. No sabem què volem, no hem esmerçat prou energia en la construcció de la utopia, en el somni, en l'ideal. És més, somniar o tenir ideals està mal vist. Es considera una fugida de la realitat, un dispendi d'energia inútil que se'ns anima a invertir en construir més peces, més rajols, més notes, més paraules... I no és això el que necessitem. Necessitem models, plànols, partitures, arguments...

La construcció del món comença per la idea. Només construirem el que siguem capaços d'idear.

Afinant i aprofundint en la visió mai no arribaràs al tacte

La visió i el tacte són regnes diferents. Mai aprofundint en la visió aconseguiràs la sensació del tacte, ja que aquest respon a realitats diferents.

Aquesta imatge em va venir al cap l'altre dia reflexionant sobre com moltes persones treballem el nostre creixement personal. Ens posem en un àmbit i anem repetint més del mateix, amb la creença que al final apareixerà alguna cosa nova.

La realitat és, però que la visió depèn de la llum i per molt que canviïs els efectes de la llum, per molt que apropis o allunyis la lent, per molt que les imatges que vegis siguin noves, extraordinàries, atractives o espirituals, sempre seran només això: imatges!

I és que el creixement personal es dona traspassant fases. Cada cop que superes una fase superes una sensació d'identitat, una consciència. Aquest canvi implica una transformació de l'essència que sustentava la fase anterior, tot i que els aspectes no essencials puguin seguir més o menys igual.

Si, per exemple, estàs en una fase egocèntrica, identificat amb un ego que és essencial, tot el que facis per canviar des d'aquesta perspectiva, serà només canvi

aparent. Pots tenir un egocentrisme més amable, més social, potser més intel·ligent o fins i tot més espiritual, però seguiràs essent un ésser egocèntric. Només quan transcendeixes el teu ego i veus que ets un més entre molts altres, accedeixes a una nova forma de consciència i d'identitat.

Aleshores pots canviar coses i buscar noves experiències però sempre les faràs des del nou ego social que requereix l'aprovació i l'estima dels altres. Aquesta serà la teva essència. De res no valdrà que des d'aquí busquis l'aprovació dels altres amb excentricitats, o amb generositat, o amb amor... sempre seràs un ego emocional/social.

Per això el creixement no depèn de quant augmentis les experiències, de com d'extraordinari sigui el que saps o vius... tot això és accidental. L'important és des d'on ho fas, des de quina identitat ho fas o et passa.

Les pràctiques, les accions, les experiències,... no tenen, al meu entendre, massa importància. Són fets accidentals sempre sotmesos a l'ego que ets en aquell moment de la teva evolució. Allò realment important és la transcendència del teu estat no la varietat de manifestacions que pugui tenir.

I aquesta transcendència només pot venir de la teva capacitat de dubte i de qüestionament. A vegades fer pràctiques espirituals, psíquiques, d'alteració de consciència... no són més que aferraments que et mantenen lligat i sotmès a un estat de consciència determinat.

Necessitem el coratge de trencar amb el que creiem ser més que la estimulant insistència en tenir experiències cada cop més sublims del que hem de transcendir. Passa sovint que volent superar una fase ens quedem atrapats en ella com si volent sortir del mar ens obsessionéssim en tenir experiències transcendents de l'aigua.

Està més sòlidament construït l'edifici de la ignorància que el del coneixement

La ignorància és una construcció social. La ignorància és el fruit de l'esforç, de la tenacitat, del treball ingent i continuat de multitud de persones. La ignorància és un edifici sòlid, complex i gegantí.

Perquè la ignorància se sustenta amb el seus propis aglutinadors. L'argamassa de la ignorància és la fe crèdula, l'opinió interessada, l'aparença, el realisme màgic o el mite. Amb aquests elements els homes podem fer grans construccions que ens donen sensació de seguretat. Amb ells afrontem la nostra por i en ells ens refugiem quan intuïm perill.

El coneixement, per contra, més que un edifici és un paisatge. Les seves estructures són simples i naturals. Les forces de la natura (els fets) són els únics constructors.

Per això el coneixement no brilla, no s'enlaira, no estructura l'espai amb formes rebuscades, pràctiques o efectistes. La seva simple presència és ja una construcció: el que és.

Gastem molta energia en el manteniment de l'edifici de la ignorància. Costa molt refer constantment els arguments invàlids, costa molt repetir fins a la creença el que volem que sigui, costa molt fer lligar i posar coherència entre els fets arbitraris que ens convé vincular...

Però l'home no és un ésser que es desanimi. Som tenaços en la construcció del que ens convé. Acostumats a viure en edificis complexos, inestables, còmodes i confortables hem perdut el gust natural per viure en contacte amb els elements, gaudir del sense sentit, meravellar-nos del que no podem controlar...

Exèrcits d'acrítics paletes construeixen la ignorància. Alguns agosarats sabotejadors s'esmercen en la més constructiva de les tasques: la demolició de qualsevol edifici que no es pugui sustentar per ell mateix.

El que t'agrada et mostra el que tems

Quan anem a un lloc amb ganes podem pensar que alguna cosa ens estira, ens atrau per anar-hi. Però també podem considerar que quan anem a un lloc en realitat fugim d'un altre.

Costa saber si és l'atracció del que hi ha davant el que ens estira o el temor del que hi ha darrera el que ens empeny.

Potser les dues coses ens ajuden a entendre el que fem. Ens agraden les coses per elles mateixes o perquè ens allunyen de les que avorrim? Potser al final no té gaire interès però si ho reflexionem podem descobrir alguna cosa de nosaltres mateixos.

Fins a quin punt m'agrada la teva companyia o odio la meva solitud? Soc actiu i dinàmic i per això tot el dia estic fent coses o no paro quiet per por que m'envaeixi un buit existencial? M'apassiona el futbol i vibro amb el meu equip o no puc viure sense una tribu amb la que identificar-me? M'agrada la meva feina o no em considero valuós si els altres no em valoren pel que faig?

Podem preguntar-nos aquestes coses i possiblement mirant-ho així, com si miréssim el negatiu d'una fotografia, podem descobrir les nostres pors o les nostres limitacions.

Fugir de les limitacions i les pors és necessari. És un moviment reactiu de fugida de la zona perillosa. Denota que no tenim les nostres necessitats cobertes.

En canvi quan estem suficientment satisfets anhelem coses que ens eixamplen la vida. Aquí hi ha la força del creixement. Fugir del que ens manca és la força de la resistència.

Ambdues són dimensions de la vida.

Per això si descobreixes que no vas a un lloc per gust sinó per fugir d'alguna cosa sabràs que estàs mancat i podràs preguntar-te el què i el com. Si ho ignores, fugiràs sempre insatisfet creient que camines cap a la plenitud.

Cada prova de que no tinc raó és una prova de que en tinc

No sé si esteu acostumats a debatre amb gent que pensa ben diferent de vosaltres. Parlo de negacionistes si vosaltres sou oficialistes, d'unionistes si sou separatistes, de liberals si sou socialistes (d'ideologia, no de partit, eh?), de realistes màgics si sou realistes racionalistes, etc.

Jo, per sort, sí tinc aquesta experiència i he de dir que la trobo ben interessant i intensa. No és un debat fàcil perquè sovint no trobem l'espai on coincidir. A vegades responem amb emocions a les raons o amb exemples particulars a les lleis generals o amb apel·lacions a la legalitat o a experiències personals quan es planteja un senzill raonament deductiu.

És aquesta dificultat per establir el fil del debat el que costa. La raó està ja prou desprestigiada com per a que la gent la vulgui com a àrbitre dels nostres conflictes. Ara té més força l'emoció, el sentiment, la força de la convicció, la defensa de la trinxera... la raó, només si em dona la raó

Certament que per a debatre amb algú que pensa ben diferent de tu hauríem de considerar primer ben sincerament si volem debatre. Vull dir que si el que volem és intercanviar-nos informacions o opinions, està bé però no resulta gaire estimulant. Jo sé que les teves informacions estan tan manipulades com les meves o tenen tan poc fonament com les que jo presento. En tot cas hauríem de posar-nos d'acord en que volem debatre sobre la fiabilitat de les informacions que oferim però aquest no sol ser un objectiu atractiu.

Pel que fa a les opinions, està bé compartir-les però si és només per a saber què opines sense poder aportar contrastos o interpel·lacions no trobo que tingui massa interès. Només interès social o de convivència, el just per a no ficar la pota o no molestar. Massa poc si el que realment volem és avançar en el coneixement.

I aquest és el tema. Segurament no volem avançar en el coneixement de la veritat. El que volem és reforçar la nostra posició. Això és degut a la dissonància cognitiva, un fenomen que fa que quan trobem idees que contradiuen el que pensem neguem la seva validesa. I neguem allò que ens contradiu amb una força proporcional a l'esforç amb què hem defensat la nostra idea o el preu que hem pagat per a arribar-hi.

Si gastes molts diners en comprar un cotxe o en pertànyer a una associació és molt difícil que et decebi. No podries sostenir que el cotxe que has comprat o la societat a la que t'has afiliat és una enganyifa perquè et sentiries imbècil. Per això, una part de nosaltres defensa aferrissadament i irracionalment el valor d'allò al que has dedicat molt temps i diners.

I pensem que les idees que defensem sovint han estat assolides amb molt d'esforç, debatent públicament amb gent que t'importa, amb postures compromeses i arriscades... Tot això no ho pots deixar perdre si t'arriba un argument en contra.

Estem molt tancats a admetre els nostres errors. Cada argument que algú et dona per a contradir la teva idea és un argument que tu gires al revés i fas servir per a defensar la teva idea. Si et diuen que un científic ha dit tal i tal i va contra la teva opinió tu diràs que la ciència està venuda. Si et diuen que hi ha proves de l'holocaust diràs que tot és un muntatge dels jueus que ara dominen l'economia usamericana.

Sempre hi ha una manera de resistir. Tot pot ser sostingut: la terra plana, els extraterrestres a la lluna, la vacuna amb microxips, el dimoni rere els polítics... i també, clar, la democràcia al servei del poble, l'economia al servei de les necessitats bàsiques, els mitjans de comunicació al servei de la veritat o els jutges al servei de la justícia.

Tot són idees que ens hem fet o ens han implantat i que en algun moment ens han resultat útils. Ens hi hem afiliat i ara som els seus esclaus. Ens posseeixen. I ho faran fins que no tinguem el coratge o la sort de transcendir allò que ens atrapa, de trencar la crisàlide per a desplegar les ales.

Som massa savis...

És ironia. El problema que tenim és que som massa savis, o que creiem saber massa. I això és un problema, clar.

Fixem-nos com parlem i veurem que estem emetent judicis contínuament sobre tot i sobre tots. Nosaltres sabem com són les coses, com han sigut i com

seran. Sabem per què passen les coses i com hauria de ser tot. No són només els tertulians i bocamolls de la tele i tuïter; som nosaltres també. Tots tenim opinions sobre tot que defensem com si fossin veritats.

No crec que sigui perquè som tots un creguts o uns pedants o uns infatuats vanitosos sinó que la nostra naturalesa ens porta cap aquí.

Per tal de sobreviure amb un cervell com el nostre necessitem un món amb explicacions lògiques i un relat de vida que ens permeti creure que tenim el control. Per això inventem tant i acceptem tan acríticament qualsevol explicació per tal de sentir-nos segurs.

Quan emetem una opinió o un judici experimentem una sensació de confort emocional que ens dona seguretat i això ens ancora en aquella posició i ens fa creure que tenim la veritat. En realitat la mandra d'autocriticar-nos o de considerar altres possibilitats a les nostres explicacions és una qüestió de no moure'ns de la zona de confort.

Lamentablement la quantitat d'errors i disbarats que defensem al llarg del dia són molts més que els encerts perquè la majoria dels nostres judicis no obeeixen a criteris de rigor sinó de benestar i consolidació d'estatus i circumstància.

Això està molt ben estudiat i documentat en el darrer llibre de Kahneman, Sibony i Sunstein titulat "Ruido"[1] on explica el "soroll" o distorsió que hi ha en les nostres afirmacions sobre la realitat.

Defineix "soroll" com la variabilitat no desitjada en els judicis. Això passa quan veiem que diferents jutges dicten diferents sentències sobre els mateixos casos amb la mateixa informació, o els professors que valoren molt diferent el mateix examen o els jutges d'una competició, o els agents d'assegurança, o els metges quan emeten diagnòstics... Totes aquestes opinions o judicis seria desitjable que fossin unànimes i no ho són. Hi ha una gran variabilitat no desitjable, és a dir, soroll.

Hi ha també els biaixos que distorsionen les nostres opinions o descripcions i fins i tot les observacions. En els estudis que presenta en aquesta obra escandalitza veure el percentatge tan alt de factors distorsionants. Quan acabes de llegir el llibre no pots seguir creient que sap gaire. Tot el que saps està distorsionat i esbiaixat...

Parla de les formes d'evitat el soroll i parla també de com l'aplicació de regles i models ajuda a millorar els judicis. Els algorismes encara ho fan millor. No tenen biaixos ni generen soroll... Però aquí entraríem en un altre tema.

---

[1] KAHNEMAN, D., SIBONY, O. i SUSSTEIN, C.R.: "Ruido. Un fallo en el juicio humano" Ed. Debate. 2021

De moment amb quedo amb la lliçó d'humilitat i amb la sensació que el que ens perd és ser tan savis. Però potser amb aquest escrit ja he tornat a caure en la creença que sé més del que sé.

1.3. NATURALESA DEL CONEIXEMENT

El coneixement no té una forma simple, uniforme i generalitzables. Hi ha diferents coneixements per a diferents situacions. Cada nivell evolutiu té la seva forma peculiar de conèixer i també els estats de consciència ens redueixen o amplien les possibilitats del coneixement. Amb tot, la meva tesi és que de coneixement definitiu només n'hi ha un que és el Ser i que tota la resta no són més que estadis transitables i superables que ens porten a la Veritat.

Tot coneixement de l'esperit humà és metafòric.

No pots conèixer el que no has estimat.

Si el nostre cervell i sistema sensorial només ens permetés veure dos colors diríem que l'univers només té dos colors.

Creu l'ordinador que les paraules van en línies i no sap que les línies són un element del seu programa i no tenen res a veure amb les paraules.

Quan un té set de coneixement no hi ha solució emocional.

A vegades les persones s'enamoren del coneixement de la mateixa manera i aleshores diuen que estan enamorades, l'una de l'altra.

Una cosa incognoscible no és ja una cosa.

Hi ha el coneixement essencial i la copa que el sustenta. El coneixement sempre és el mateix. La copa, que no és important, varia.

Per la pròpia naturalesa de la nostra ment no podem concebre coses no causades però sí coses de causa desconeguda.

Posem noms a les coses de causa desconeguda per tal de poder concebre-les. Llibertat, sort, atzar, lliure albir... són alguns d'aquests noms.

Apareix el sentit de la vida quan apareix el cervell humà com apareixen els colors quan apareix l'ull.

Sé el que no és però no sé el que és!

Sort, atzar o llibertat són els noms que posem a allò que no sabem calcular. (O sigui descobrir-ne les causes i entendre les seves relacions.

El cervell veu totes les coses amb sentit i finalitat. Quan el cervell pensa en la vida, creu que també té sentit i finalitat. La vida, però, no té cervell.

Tota percepció és emocional i intel·lectual. Per això, veient les mateixes coses, no sentim ni pensem el mateix.

Preferim certeses improbables a incerteses probables. "N'estic segur però sé que segurament no és veritat" a "No n'estic segur però podria ser".

Tots ho jutgem tot sempre

La nostra ment emet judicis o té opinió de tot el que percep. Es pot dir que allò sobre el que no pots jutjar, no existeix! I això passa perquè no hi ha cap percepció ni cap imatge mental (record, imaginació...) que sigui neutra. Totes se'ns presenten impregnades d'un cert atractiu o rebuig. Hi ha una inclinació de les nostres emocions a favor o en contra del que veiem, sentim, olorem, pensem, imaginem...

Aquest és un mecanisme bàsic de la supervivència. Totes les emocions són sofisticacions d'aquesta resposta de fugida o d'atracció envers el que ens envolta. Sentim por d'allò que tenim catalogat com a perillós i alegria per allò que associem al nostre benestar. El mecanisme és molt complex però el seu principi molt elemental. Així com les plantes o els primers organismes ja reaccionen als estímuls tot orientant-se envers els que els ajuden i defugint els que els perjudiquen, així els humans emetem judicis sobre el que se'ns presenta a la vida.

Les nostres reaccions són els resultats d'aquests judicis. Per això dic que sempre ho jutgem tot. Cert que aquests judicis no són sempre verbals ni racionals ni conscients, però sempre hi ha una "valoració de conveniència" que ens mou.

Els judicis verbals, les valoracions de les persones que tan sovint critiquem per frívoles o injustificades són una petita part dels judicis o valoracions que fem sobre tot el que ens concerneix. Certament som proclius a jutjar els altres a partir de poques i vagues impressions, i això té molts inconvenients ja que pot estigmatitzar o influir negativament en les relacions i la convivència, però convé no oblidar que això ho fem perquè hi ha un substrat psíquic atàvic i poderós en nosaltres que ens ha protegit des de sempre i que ara portem instal·lat per defecte tot i que sovint en podríem prescindir sense perill. Però precisament el mantenim activat perquè jutgem que ens convé.

Conèixer és estimar i estimar és conèixer

Una de les coses que més costen de definir és l'amor. Què és l'amor? Sens dubte és un dels sentiments més valorats, però sabem exactament què és? Costa molt definir-lo ja que qualsevol sentiment, per vague que sigui, que denoti una actitud positiva envers alguna cosa pot ser considerat amor per a algú. Així podem sentir com les persones afirmen estimar els seus parents, un amic, un actor famós, un país, la humanitat sencera, un menjar, Déu, un lloc, una llengua... És a dir que no hi ha res que no sigui susceptible de ser estimat. Excessiva ambigüitat per a una cosa tan important.

Va ser Freud qui va dir que en la nostra societat el concepte "amor" era intencionalment ambigu per tal que tothom pogués sentir-se subjecte i objecte de l'amor sense massa complicacions.

Però que és l'amor doncs? El diccionari el defineix com a afecte, inclinació o adhesió envers alguna persona o cosa. Massa poc concret encara. Quan sentim amor sentim alguna cosa més específica. Segurament direm que no ens cal una definició per estimar. Direm que coneixem l'amor directament perquè d'alguna manera l'hem experimentat. Ara bé, com sabem que l'hem experimentat si no sabem què és?

Massa sovint "amor" és el nom que posem a sentiments o actituds que no necessàriament han de ser indicadors d'afecte o d'estima. A vegades darrera un "t'estimo" hi ha un "m'agrades", un "et necessito", un "em fas companyia", "em dones autoestima", "et controlo", "t'ajudo",... Si aconseguíssim suprimir la paraula "amor" del nostre diccionari crec que no la trobaríem a faltar ja que podem

expressar el que sentim amb altres paraules. Ara bé, això ens exigiria un nivell de clarificació i autoconeixement que podria resultar incòmode. Per això aquest comodí de l' “amor" és tan acceptat i tan poc revisat o criticat.

Per a mi l'amor és coneixement. Crec que estimem alguna cosa quan la coneixem completament. Hi ha, al meu entendre, diferents nivells de coneixement i el coneixement de l'essència d'alguna cosa, que és el més profund, porta directament a estimar-la de forma irremeiable. Bé, ara m'estic referint a la fase més elaborada i profunda del coneixement. No parlo aquí del coneixement ordinari entès com la aprehensió intel·lectual d'una idea o d'aquest "tenir consciència" d'algun fet o experiència. Parlo del coneixement essencial, del lloc on l'essència del coneixedor i el conegut s'identifiquen.

El coneixement de l'essència mostra el que la persona o la cosa és. No hi en aquest acte de coneixement res més que reconeixement donat que l'essència de les coses conegudes ha de ser la mateixa que la del coneixedor per tal que sigui possible la identificació en aquest nivell que estic parlant. I quan es dona aquesta identitat o aquest reconeixement en l'essència direm que estimem de forma absoluta aquella persona o cosa.

Segurament pensareu que és un acte sublim i místic, allunyat de l'experiència comuna i jo no sé quant comuna és aquesta experiència, però crec en tot cas que aquest "amor" definitiu és el patró amb el que podem mesurar totes les altres manifestacions de l'amor. Conegut o no, sabem d'alguna manera que existeix aquest "amor-coneixement" absolut i tots els actes amorosos aspiren a acostar-s'hi. Estimem de forma coherent al nostre nivell d'evolució. De forma possessiva i interessada al principi, més altruista i generosa després, més acceptant i sàvia al final... Sempre que un acte estigui alineat en aquest sentit que mena a l'amor absolut del coneixement absolut, serà un acte amorós. I ho serà més com més s'acosti al coneixement absolut.

De la mateixa manera, només podem conèixer una persona o cosa estimant-la. Només quan ens hi identifiquem i fonem la nostra essència amb ella coneixem el que és.

La carena és un descobriment. La prohibició de travessar-la o l'obligació de fer-ho són invents

Les coses que coneixem no són objectes simples de coneixement. Són objectes complexos que estan constituïts per múltiples elements diversos que fan d'aquell coneixement una realitat única i només vàlida per a qui coneix.

CONEIXEMENT -41

Vull dir que no coneixem coses simples com ara una cadira, sinó que quan jo dic "cadira" tinc associat a aquest objecte un valor emocional, una experiència viscuda, unes creences, un significat, un sentit, una valoració ètica, ... en fi, moltes coses que van més enllà del simple objecte material.

Normalment no ens n'adonem, però tot, tot el que coneixem està revestit d'aquests elements i a vegades pensem que això que jo aporto a l'objecte és de l'objecte i no meu. Per exemple, gos. Gos és un animal però quan parlo del gos sempre ho dic posant-hi un valor o no (drets dels animals?), una utilitat o no (els gossos són animals estúpids i inútils, per exemple), una emotivitat (què afectuosos són els gossos...) I hi ha qui pensa que tan objectiu és que els gossos tinguin 4 potes com que els gossos siguin afectuosos. Doncs no, el gos com a objecte corpori és objectiu, un objecte que tothom pot veure i dir-ne les qualitats físiques. Podríem dir que el gos és un descobriment (ho va ser segur el primer dia que el vam conèixer) però les connotacions ètiques, emocionals, les càrregues de sentit i significat, són invents en el sentit que les construïm nosaltres.

Si això passa amb una cadira i un gos, què no passarà amb les persones, amb les lleis físiques o les creences! A vegades descobrim fets nous a la vida i automàticament els atorguem un significat que a nosaltres ens va bé o ens convé. Aleshores diem que allò està en el fet però és mentida, està en la teva ment i en la teva necessitat de sentit.

És cert que si vas a missa o fas una reunió de seguidors d'una ideologia veuràs uns fets objectius: una especial comunió, una serenitat, un fervor, un seguit de coincidències i fenòmens que confirmen les nostres creences (tot sabem que a Lourdes la gent es cura realment). Fins aquí res a dir, és un descobriment que hem fet.

Ara bé, el significat, el sentit i les directrius ètiques que es deriven d'aquests fets són un invent, no estan implícits en els fets. Que la missa ens abraoni de fervor no implica que hem d'anar a missa o que Déu vol que anem a missa. Ni que anar a missa sigui especialment indicat. Ni podem deduir de les nostres vivències uns fets extrasensorials. Vull dir que el fet que jo em senti santificat no vol dir que Déu estigui al meu costat, ni que Déu s'hagi encarnat ni que la seva mare sigui verge ni cap dogma.

Els dogmes són explicacions necessàries que ens ajuden a construir un relat de vida que ens faci sentir segurs i ocupats (amb un sentit de la vida, un objectiu a assolir). No tenen cap base però són molt útils.

Així és com ens inventem la nostra vida.

L'aigua d'aquest pou és cilíndrica!

Imaginem un poble on hi ha un pou. Aquest pou és l'únic proveïdor d'aigua i l'aigua només pot ser agafada per una galleda cilíndrica. Aquesta galleda pot ser alçada a la vista de la gent però no pot ser encalçada i no hi tenen accés. No poden experimentar que la forma de l'aigua depèn de la forma de la galleda i per tant conclouen lògicament que l'aigua que hi ha allà a la foscor del pou és cilíndrica i per això quan hi baixem una galleda amb aquesta forma, l'aigua s'hi acobla.

Ja sé que la situació és surrealista però a mi em serveix per a explicar el que ens passa amb el coneixement. La realitat és una aigua que està en un lloc profund i desconegut. L'única manera que tenim d'accedir-hi és amb la galleda de la nostra ment. La ment capta la realitat i li dona la forma. O sigui que el coneixement que nosaltres tenim està fet a imatge i semblança de la nostra ment com l'aigua del pou té la forma de la galleda.

Això tan obvi però ens resulta inacceptable. No podem assumir que la realitat com a tal ens és inaccessible. Només la podem abastar amb un cubell, la nostra ment, que té unes condicions: espai i temps, causa i efecte, finalitat i causalitat, sentit, part i tot, afirmatiu i negatiu, plaent i desplaent,... Tot això són característiques de la nostra ment, com ho són la profunditat, el diàmetre i la forma del cubell.

Crec que comentem un greu error quan atribuïm a les coses (la realitat) qualitats que són nostres, com per exemple quan diem "la vida té sentit", "tot passa per a alguna raó", "hem vingut al món amb una missió", "hem d'aprendre les lliçons de la vida", "l'objectiu és evolucionar fins a la realització", etc.

Res de tot això no és en la realitat sinó en la matriu que la llegeix, o sigui la nostra ment. La nostra ment només pot concebre coses que estan a l'espai i el temps, que tenen causes, que tenen lògica, sentit, direcció, intencionalitat, que ens agraden o desagraden...

És comprensible l'error tenint en compte que ja que és la nostra ment la que ho fabrica és també ella la que ens impulsa a acceptar el seu invent. Quan en parlo amb algú em sol dir alguna cosa així com ara: "si, si, però no facis tanta teoria i ves a l'experiència" I jo sempre em quedo pensant què caram és l'experiència! Sí, ja sé que si faig l'experiència de treure aigua del pou mil vegades amb la galleda cilíndrica l'aigua sempre serà cilíndrica, però això més que una experiència em sembla una projecció, una confusió. Confonem el que realment és amb el que nosaltres captem.

L'altre dia llegia una frase que deia "El que és, és. S'ha d'experimentar sense creences o idees obsoletes pel mig." Sense idees o creences no hi ha res a

experimentar! Les nostres experiències estan fabricades per les nostres idees. Si jo experimento una malaltia, el que experimentaré serà el que jo crec que és una malaltia... És una fal·làcia creure que tenim accés a l'aigua sense galleda. L'aigua està en un lloc inaccessible i sense galleda no hi ha coneixement de l'aigua.

És estudiant la galleda que entendrem perquè pensem això de l'aigua, no estudiant l'aigua que ens resulta inabastable! La galleda som nosaltres i és a nosaltres que hem d'estudiar. Per això el gran lema de la filosofia perenne és "coneix-te a tu mateix!"

L'ull ens fa creure que les coses tenen colors; la ment, que les coses tenen sentit. Ambdues ens enganyen

Sabem que les coses no tenen colors. El color és la impressió que el nostre cervell projecte a les imatges mentals que en diem "visió" com a resposta als estímuls lumínics transferits i transformats pels circuits nerviosos.

Sembla complex i estrany però en realitat és fàcil de saber. Només cal consultar qualsevol elemental manual de fisiologia de les sensacions. Els colors són un producte de la ment davant els estímuls d'un món que sense el nostre cervell organitzador seria caòtic. De fet tampoc existeixen les formes, ni els olors, ni els sons... només energia pulsativa que la nostra ment transforma en el que en diem realitat però que, de fet, és una construcció.

A efectes pràctics tant se val el que siguin els colors. Els veiem i prou. Ara bé, si volem la veritat hem d'anar més enllà de les aparences.

Més transcendència té un fenomen semblant però igualment enganyós: el sentit de les coses. Les coses, els fenòmens que observem no tenen cap sentit, però la nostra ment, (un cop més, i aquest cop el neocòrtex) ens n'imposa un. La ment no pot concebre res que no estigui connectat i vinculat amb el que ja coneixem. Per això sempre ha de forçar vincles de causalitat, finalitat i sentit en tot.

Necessitem sentit a les nostres vides, als nostres actes, a les coses que ens passen, a les desgràcies, a la rutina... Això ens estimula i ens fa actuar sempre amb intencionalitat com si tinguéssim un objectiu o com si la nostra vida fos una aventura o un joc on cal assolir l'èxit. És divertit, és estimulant, però és fals.

Els humans vivim les coses com si formessin part d'una pel·lícula amb una lògica, un principi, un desenvolupament i un final o finalitat. També aquí podem fer veure que no ho sabem i seguir inventant la nostra vida o acceptar que tot és un muntatge i observar com el nostre ego desenvolupa aquesta fascinant qualitat que té de crear i esdevenir testimonis serens de tot el que és.

El que és a la foscor no es pot veure

Com són les coses (quina aparença tenen) a la foscor? Tenim la tendència a creure que són exactament igual que quan hi ha llum, però una simple reflexió ens fa veure que no és ni pot ser així. Mai podrem veure com és una cosa (quina aparença té) en la foscor.

Per veure-la necessitem llum i la llum ja altera l'objecte i la percepció i per tant és una altra realitat. Sabem com és una cosa (quina aparença té) amb diferents llums (totes apareixen distintament) però mai no podrem saber com són (quina aparença tenen) en la foscor.

Qui so tenen les coses en el buit? Quin tacte tenen les coses que no es poden tocar? Quin gust té allò que no pot ser assaborit? Quina realitat té allò que no pot ser "realitzat"?

Aquí realitzar significa fer conscient a la nostra ment. Les coses es "realitzen" en la nostra ment a mesura que s'ajusten als nostres receptors. Apareix la llum quan desenvolupem la vista i apareixen les entitats quan conceptualitzem. Apareixen les causes i les conseqüències quan la nostra ment desenvolupa les operacions mentals. Apareix el bé i el mal quan la nostra consciència moral es fa autònoma.

Les coses apareixen o es realitzen a l'empara de les nostres òrgans de coneixement. Tot és en nosaltres i la creença en un món extern a nosaltres és només això: una creença.

I és que en definitiva només ens podem conèixer a nosaltres mateixos donat que tot és en nosaltres. I aquesta no és una limitació sinó una gran i enorme provocació i oportunitat.

1.4. LA RECERCA DEL CONEIXEMENT

La recerca del coneixement és un dels grans anheles humans. Tenim una inclinació natural a saber. El més complicat és saber què és el que val la pena saber i què és el primer que cal que enfoquem quan busquem el coneixement. El coneixement tendeix de manera natural a la veritat. De fet és el seu objectiu últim, la seva raó de ser.

CONEIXEMENT -45

Hi ha tota una elaborada implicació entre la recerca del coneixement i el sentit de la vida. Fins a quin punt fem el que fem, pensem el que pensem, sentim el que sentim, no estem sempre abocats a aquesta recerca. Hi ha alguna altra cosa?

La llum emana milions de fotons en forma d'ona-corpuscle. Però no és buscant i recomponent fotons com faràs llum sinó obrint l'interruptor.

La comprensió, no la pràctica ni la disciplina, desfà la ignorància.

Preguntat sobre una estupidesa evident, indigna d'un home savi com ell, Sòcrates va contestar: "En el moment de fer-ho em semblava correcte".

Hi ha trucs de màgia que ni el propi mag que els fa els coneix!

Creu que és molt revolucionari fer el que pensa quan el que seria realment revolucionari seria pensar el que fa.

Els oculistes són els que estan més protegits contra els enganys de la vista.

Si vols ser ric apuja els teus diners o abaixa les teves necessitats. Si vols ser savi apuja els teus coneixements o abaixa el teu orgull.

Lluites contra la ignorància? Ja t'ha guanyat!

Cal mirar per poder veure.

Les grans preguntes no es contesten, es dissolen.

Hi ha un debat sobre els coneixements i un debat sobre quines coses són coneixements i no opinions. Aquest segon és necessàriament previ.

És "sabent" com el subjecte coneix l'objecte i és "essent" com el subjecte es coneix a sí mateix.

Si necessites tenir fe en alguna cosa verdadera i important tingues-la en la ignorància: és omnipresent i mou el món.

Alguns llibres els llegeixo com un buscador d'or: cada petita troballa enmig de nombroses pàgines és com un gra d'or valuós. I alguns d'aquests llibres són filons i altres, mines ermes que cal abandonar tant bon punt veus que no són profitoses.

En la consciència trobo la comprensió; en la comprensió, l'amor i en l'amor, la bellesa. Hi ha qui ho fa al revés. Són les vies descendents i ascendents del saber.

Sostenir el dubte és més dur que lliscar en la certesa.

El teu problema no és el que ignores sinó el que creus que saps.

A: -Tot és blau! B: -Tot és verd! C: -Per a A tot és blau i per a B tot és verd. No totes les opinions tenen el mateix valor. Incloure i transcendir ens acosta a la veritat.

És molt més fàcil anar a Mart que posar-se d'acord sobre les vacunes.

Hi ha moltes coses importants que no sabem i una de les coses més importants que no sabem és que no sabem les coses importants.

Ho he perdut allà. Ho busco aquí, però, perquè hi ha més llum

És un vell acudit: un home està buscant sota un fanal en plena nit. Se li acosta un veí i li pregunta què busca. "les claus de casa", respon l'home. L'altre l'ajuda a buscar i al cap d'una estona li pregunta: "Segur que és aquí on les heu perdut?" "No, respon, les he perdut allà baix però és que aquí hi ha més llum!"

Doncs això, per riure una estona si no fos perquè a vegades se'ns pot glaçar el somriure a la boca tot veient que alguna actitud nostra no és tan diferent d'aquesta absurda situació.

CONEIXEMENT -47

Penso ara mateix en aquelles preguntes que intentem contestar anant a buscar la resposta, no en el camp de la ignorància, que segurament és on es troba, sinó allà on tenim coneixement, perquè és el que controlem. Com buscar en la llum un objecte perdut en la foscor.

Hi ha preguntes importants que ens deixen sense resposta. Quin és el sentit de la nostra vida? Quina finalitat té el sofriment? Tenim una missió en aquest món? Són unes preguntes molt generals però determinants. D'alguna manera tothom se les planteja encara que no ho sàpiga. Si més no, quasi tothom té una resposta implícita que si no la sap formular amb paraules l'expressa amb la seva vida. Doncs bé, dic que és un tipus de pregunta determinant perquè marca com vius. I les respostes que donem a aquestes preguntes alimenten els nostres anhels, motivacions i il·lusions.

La qüestió és que les preguntes sobre el sentit i les finalitats de les coses són preguntes essencialment humanes. Els humans tenim finalitats, sentit, objectius. Fem les coses amb una certa planificació i sabem o intentem articular mitjans per tal d'aconseguir fins. A mi em sembla que això no està en la naturalesa ni en l'univers. No crec que el mar tingui cap finalitat ni la pluja objectius. No crec que hi hagi cap sentit en la distribució dels astres a l'univers ni en les migracions dels animals.

Considero que un error molt freqüent és confondre les causes amb les finalitats. El "per què" amb el "per a què". Tots els fenòmens tenen causa, encara que moltes les desconeixem, però només els actes humans tenen finalitat ja que responen a un programa del nostre neocòrtex que és capaç de processar les informacions i les accions relacionant-les en funció al seu passat (causa) i al seu futur (finalitat).

Jo sé per què (causa) tinc una cama trencada -m'ha atropellat l'autobús- però no sé per a què "finalitat" m'he trencat la cama. Com que les accions humanes tenen finalitats atribuïm finalitat a tot. També a una cama trencada. Aleshores diem "m'he trencat la cama amb la finalitat d'adonar-me que vaig estressat", o "per evitar haver d'anar a aquests casament que no em convé anar", o... Ja sabem com ens agrada als humans personalitzar-ho tot (els déus, l'univers, la mort, els elements naturals, els fets quotidians...) Actes de la nostra naturalesa com ara "saviesa", "voluntat", "planificació", "previsió"... les projectem al que no entenem per tal de poder comprendre-ho. Així diem: "La naturalesa és sàvia", o "la vida vol que ens reproduïm" o "Les formigues planifiquen l'alimentació de l'hivern", etc.

En realitat la vida o la naturalesa no volen, ni saben, ni... i els animals tampoc tenen finalitats, simplement actuen per causes. Ja sé que fins i tot els experts en biologia ens presenten la naturalesa com un joc de voluntats però sabem que no, que les aranyes no tenen un cervell planificador i que si fan teranyines no

és per a atrapar insectes, sinó que atrapen insectes perquè fan teranyines. Els ocells no tenen ales per volar (qui hauria fet aquesta planificació i amb quina finalitat?). Volen perquè tenen ales.

Crec que les preguntes sobre el sentit de les nostres vides o de la nostra missió al món, no tenen resposta finalista. Això ens porta a dues opcions: l'absurd i la desorientació en la nostra vida o la tasca creadora d'atorgar-nos amb voluntat un sentit propi. Com que l'absurd és inquietant i la creació se'ns ha castrat tot dient-nos que és cosa de Déu (o l'univers, o l'energia, o...) i no dels homes, només ens queda la resposta majoritària: acceptar amb fe el que propugnen les tradicions de sentit, ja siguin religions, moviments filosòfics, o doctrines espirituals tan de moda avui. Tot abans d'allunyar-nos de la farola.

Una cosa és tenir la clau i una altra saber quina és la porta! (Quina eina s'ha de fer servir en cada cas? Raó, percepció, intuïció…)

Tenim respostes per a molts dels nostres problemes. Ja sigui en el camp de la tècnica, del coneixement, de la salut o de qualsevol altre activitat humana, quan ens plantegem problemes, apareixen propostes de solució. Anomenaré "claus" a aquestes respostes i "porta" al problema en qüestió. Segons això, dir que hem trobat la clau de la porta seria tant com dir que hem trobat una solució a un problema.

En el camp de la salut concretament, les teràpies són claus per a obrir portes que són les malalties. Tenim claus però sovint no obren les portes que necessitem. A vegades amb aquestes claus obrim algunes portes que resulten no ser més que accessos a noves portes i no poques vegades ens descobrim traspassant portes que donen a llocs que ens són ja coneguts com si estiguéssim fent voltes.

Perquè les teràpies que no actuen sobre les causes sinó sobre els símptomes no són la solució adequada. Cada malaltia ens remet a un desequilibri que pateix el cos o la ment per a alertar-nos que ens cal moure'ns. Hem d'estar molt atents a aquests símptomes per saber llegir el missatge que ens donen. Si els interpretem com a un enemic o una nosa que només cal eliminar, no només no ens curarem sinó que perdrem una bona ocasió per créixer.

Hi ha enfocaments dels problemes, les portes, que són més adequats que altres. Un enfocament holístic, integral és millor que un de parcial. Ja sabem que els humans som una unitat psicofísica i que no podem separar les dimensions que ens conformen. Tot està interconnectat i és multi-influent. Tractar unes angines des de

la dimensió física és menys eficaç que tractar-les considerant els impactes emocionals que determinades situacions que vivim acompanyen als símptomes. Això no vol dir que hàgim de prescindir del tractament físic, però sí que convé no limitar-nos a ell.

De la mateixa manera, un enfocament crític-racional d'un problema que inclogui la dimensió emocional i la física resultarà encara més eficaç. I per acabar, si aconseguim una visió, una porta per dir-ho així, que ens doni accés a afrontar un conflicte des del punt de vista espiritual, o sigui del sentit profund de l'existència, de la posició vital bàsica, de la comprensió nítida de la nostra essència, ens donarà una visió molt més completa i adequada.

Hi ha molts enfocaments terapèutics que posen la mirada en diferents aspectes. Normalment alguns prevalen i són més acceptats. Aleshores apareixen alternatives noves que suplanten o comparteixen la preeminència de les velles teràpies. Les teràpies es diversifiquen, especialitzen i s'ajusten a les diferents formes de contemplar l'existència. Totes són claus que obren determinades portes.

Per a mi la qüestió fonamental no és la de trobar la clau sinó identificar la porta. Una solució no és mai una bona solució a no ser que m'expliquis com has identificat el problema. La gran qüestió és trobar la porta, és a dir, saber formular bé el problema. Un problema ben formulat està ja resolt. Lamentablement però, a vegades trobem més gust per fer encaixar les portes a la nostra clau que per buscar la porta exacta que ens convé obrir. I un cop trobada, la porta s'obre sola rendida al poder d'un buscador exigent.

Tenim dos ulls perquè sempre hi ha dues maneres de veure les coses

Com a mínim! Dues maneres de veure les coses com a mínim, sempre són possibles. Cert que normalment estem atrapats per una i que la defensem i mantenim amb energia. Necessitem un món sòlid i estable, previsible. Això ens dona seguretat (aparent) i aquesta és una situació favorable per a la supervivència.

O sigui que un cop tenim una explicació ens limitem a perpetuar-la i a recollir proves que demostren que tenim raó. Això passa sobretot si intercanviem opinions amb altres persones. Se'n diu autoafirmació. Clar que, afortunadament, som prou intel·ligents com per canviar d'idea si en trobem una de millor. Aleshores podem passar a ser defensors tan implacables de la nova idea com ho érem de la vella.

I és que en el fons sospito que tots sabem, en un lloc ocult de l'inconscient, que ens ho inventem tot, que la manera com connectem els fets i fins i tot com els

percebem és una de les moltes possibles: la que ens ha tocat per circumstància personal i social. Sabem en el fons que tanta raó té el que creu en Déu com el que no hi creu. Que tants motius hi ha per creure que anem bé com que anem malament, que tant incompetent és la política de la dreta com la de l'esquerra, que...

Us repto a fer una prova. Preneu una de les idees bàsiques del vostre pensament i qüestioneu-la, és a dir, formuleu-la en la seva versió contrària. Si us hi fixeu veureu que la podríeu sostenir amb tanta facilitat com la versió original. "Les persones són bones" s'aguanta tant com "les persones són dolentes". T'has d'esforçar per tenir una bona vida" és tan coherent com "no cal que t'esforcis per tenir una bona vida". "L'amor és meravellós" és tan cert o tan fals com "l'amor és miserable".

Clar que us estic demanant un exercici de racionalitat i normalment els nostres pensaments estan tenyits d'emotivitat. Cada idea porta associada una càrrega emocional que és la que ens fa adeptes a ella. Estimem o odiem les idees per les emocions que ens desperten. Si ets un fervorós racista notaràs una agradable escalforeta emocional pensant en un món d'ètnies pures. Si ets del Barça notaràs un disgust quan t'argumentin els valors del Real Madrid, els negaràs i ja buscaràs després les raons per a justificar-ho. Tot menys considerar racionalment i de forma imparcial el que t'estan exposant. Perquè els ulls mostren i la raó explica el que el cor desitja.

Sabent-ho tenim molt de guanyat. Soc un defensor de l'exercici rigorós de la nostra racionalitat. No sempre, és clar, ni en totes les coses, però en el cas de les idees i els visions del món crec que hem de donar preeminència al raonament i al pensament crític per damunt de les emocions. Les emocions ens poden segrestar per impedir-nos pensar coses que potser ens convenen. Per això els discursos polítics i econòmics no són mai racionals, sempre són emocionals.

No importava què deia Hitler, importava com ho deia i com encenia les passions de la gent. No importen els programes electorals, importen els sentiments que es transmeten amb paraules claus amb forta càrrega emocional, les banderes, les músiques, la parafernàlia col·lectiva que tant ens commou... I no diguem en el món econòmic: cap plantejament racional crític al nostre sistema de producció, distribució i consum. Només la publicitat hedonista fent referència a com de bé ens sentirem comprant o consumint i l'amenaça velada (o no tant) de com de malament estarem si ens atrevim a sortir o a canviar el sistema econòmic actual.

Per sort, però... tenim dos ulls!!!

La resposta a totes les preguntes és el silenci

I em refereixo a les preguntes rellevants, a les preguntes que no tenen una resposta obvia, deductiva o implícita (quan la formulació de la pregunta ja conté la resposta). Em refereixo a les preguntes que ens volten pel cap un dia i un altre, les que generen converses, debat, qüestionaments,...

Per què dic que les preguntes gruixudes, profundes o transcendentals tenen com a resposta el silenci? Doncs per dos motius: perquè el silenci les manté vives per un costat i les mata (o respon) per un altre. Deixeu-me que m'expliqui...

Aclarim d'entrada que m'estic referint a les preguntes del tipus: qui soc jo? què faig al món? què he de fer amb la meva vida? què és el bé i el mal? existeix una realitat més enllà de la mort? què és l'ànima? som immortals? les coses són el que semblen? etc.

I aclarim ara què vol dir que el silenci les manté vives. Vull dir que les preguntes transcendentals no admeten respostes senzilles o fàcils. Només per a ments tancades, fanàtiques o molt necessitades de seguretat resulten satisfactòries les respostes. Per a qualsevol ment normal mínimament interessada en una resposta convincent resulta senzill qüestionar la validesa de la resposta. En ser preguntes que no tenen caire empíric les respostes no es poden comprovar i remeten sempre a les idees preconcebudes o premisses anteriors. Qualsevol premissa es recolza en una d'anterior que pot ser igualment qüestionada. Per això sovint acceptem dogmes primers on fonamentem la resta, però quan optem per una exigència radical, cap premissa resisteix la crítica o resulta incòlume al dubte.

El resultat és que el buit que deixa l'absència d'una resposta absolutament certa, l'ocupa el silenci, un medi on es cultiva i regenera el qüestionament. Per això dic que hi ha un silenci que manté vives les preguntes.

Exemple: Si vull saber qui soc jo, per exemple i responc que soc una persona, això implica l'existència de persones al món i aleshores la pregunta "existeixen les persones?" esdevé un nou repte. Si responc que sí, hauré de dir en què em baso. Si per exemple responc que és perquè jo en veig moltes cada dia, hauré de sotmetre a qüestionament el fet que allò que veig sigui prova d'existència, amb la qual cosa critico la percepció que és una altra premissa... i així amb poc esforç però amb molta constància veuràs que resulta molt difícil arribar a una resposta inqüestionable. Sí, ja sé que em diràs que tot això és un joc estúpid de complexitat lúdica o intel·lectual però l'alternativa és conformar-nos amb veritats de tot a 100, no fiables, potser pràctiques de moment, però inservibles per a fonamentar una vida que aspira a ser vertadera.

Per què deia que el silenci "mata" o respon totes les preguntes? Doncs perquè hi ha un altre silenci, més profund, més essencial que és al que s'accedeix quan mous el teu punt d'encaix amb la realitat (en llenguatge xamànic) o quan canvies el teu estat de consciència. Quan pots posar la teva consciència en el mode observador pur de tot el que s'esdevé (fins i tot i sobretot i potser únicament, la teva pròpia ment) aleshores el silenci és la resposta natural a totes les preguntes (l'estat que jo anomeno consciència "c3").

Perquè des de la consciència d'observador les preguntes passen per la teva consciència com passen les imatges per un mirall, sense alterar-lo, sense exigir-li res, sense esperar cap resposta... Passen les preguntes, passen les respostes, passa el joc de la ment i l'observador no fa res, no parla, no mira, no actua... simplement "és" i és aquest no fer el que en un nivell identifiquem com a silenci essencial.

Aprendràs més sobre el color dels canaris estudiant el funcionament de l'ull humà que estudiant els canaris

I és que tot el que pots saber del color dels canaris et ve de la vista. I l'ull no és una finestra oberta al món sinó un filtre que transforma i modifica la realitat adaptant-la (reduint-la diria jo) a la mesura del nostre cervell que és qui el percep.

Hem de saber que el color del canari ens arriba a la ment després de múltiples transformacions i seleccions. Tota la gamma lumínica queda reduïda a una petita franja que és la que impacta amb la retina i allà es transforma en impulsos nerviosos que viatgen pel nervi òptic fins arribar al lòbul cerebral on unes cèl·lules especialitzades recodifiquen els impulsos nerviosos en imatges mentals: en aquest cas el color del canari.

Moltes peripècies perquè puguem considerar que la imatge que ens fem del canari i la realitat coincideixi. De fet sabem segur que ens perdem molta informació i molts matisos que el cervell humà no és capaç de percebre.

Doncs això mateix ens passa amb tot el que sabem. De fet només podem saber les coses que s'ajusten als nostres òrgans de coneixement. Total la resta se'ns escapa i és, per a nosaltres, inexistent. La nostra ment no s'ajusta a la realitat, sinó que és aquesta la que s'ajusta al que la nostra ment pot percebre/concebre.

Així les coses tenen una finalitat perquè la ment té un programa de finalitats. Les coses es presenten sota forma i color perquè tenim aquestes facultats perceptives i no altres. Les coses tenen també olor, sabor, tacte i gust perquè tenim aquests sentits i no altres. (És ingenu i infantil pensar que tenim nas perquè les coses són oloroses) Les coses són coherents o incoherents no per cap característica

seva sinó per si s'ajusten o no al nostre programa lògic. Les coses tenen un sentit (la vida inclosa) perquè la nostra ment percep en clau de sentit, és a dir de contextos, causes, efectes,...

Estudiem bé com és la nostra ment i aprendrem molt més que estudiant el món directament. Estudiem bé com és la nostra ment i aprendrem molt més que estudiant les reaccions humanes, els seus desitjos, teories o idees.

És el saber que dona coneixement, no pas l'experiència...

Normalment diem que sabem les coses per experiència i entenem per experiència haver viscut una situació amb tots els seus trets de legitimitat, o sigui, haver-ho vist o tocat, haver estat present amb la consciència activada quan allò ha passat.

Però quasi mai reduïm l'experiència a les impressions sensorials, sinó que li atorguem un significat, un sentit, un context i una intenció. I totes aquestes coses, ja no formen part de l'experiència sinó de nosaltres mateixos. Són les nostres idees i creences les que fan que una impressió sensorial sigui un miracle, un fenomen natural, un fet quotidià o un enigma.

Perquè encara que no ho sapiguem, sempre ens acostem a les experiències amb un bagatge de creences, amb una opinió del món. Tenim un relat de la realitat que s'ajusta a la nostra capacitat i necessitat.

Aquests relats o formes de veure el món, que després donen sentit a les nostres experiències, evolucionen amb nosaltres al llarg de la vida. Això en el millor dels casos perquè a vegades per desgràcia, les persones s'estanquen en una determinada visió de la realitat i es neguen a qüestionar-la. Sol ser la por, la inseguretat o la ignorància la que fixa determinades visions del món i esclerotitza la ment amb tota la pèrdua de potencialitat humana que això suposa.

De petits veiem el món amb la mirada de la màgia. Nosaltres som el centre d'un univers que es regeix per la nostra voluntat. Després evolucionem i passem a la visió mítica, en la qual nosaltres ja no som el centre sinó que ho són deïtats o poders màgics als que cal complaure, sotmetre's i en el millor dels casos, aliar-se. Més endavant i de forma quasi natural, els humans evolucionem a una visió simplista i maniquea del món en la qual hi ha bons i dolents, i casualment els bons, sempre som nosaltres i els nostres. Aquesta visió ens obliga a una fidelitat irracional i una submissió als nostres contra tot i contra tots. Aquí molta gent queda estancada i no evoluciona ja més.

El normal però, és que seguim evolucionant i puguem veure el món com un complex mecanisme regit per lleis universals i objectives. Aquesta visió ens mostra un univers comprensible amb la raó i manipulable amb finalitats de guany. També aquí molta gent queda atrapada.

Si evolucionem més podem assolir a un món pluralista en el qual un conjunt de múltiples explicacions conviuen en harmonia. El món és un tot holístic i integrat en el qual tot està relacionat amb tot i tot és interdependent. Tot ho és tot i cada peça del món és el resum del món sencer. Aquesta visió, la més evolucionada de les anomenades visions de primer grau o excloents, és només un punt i apart. Podem seguir evolucionant...

El que m'interessa ara és només remarcar que sempre estem sotmesos a la visió del món que tenim. Podem tenir accés als més variats i alts nivells de consciència, però sempre estarem al nostre món i la interpretació que en farem, serà sempre la que sigui coherent amb la nostra realitat. Un nen petit pot tenir consciència de no dualitat però aquesta consciència només li confirma el seu món màgic. I una persona en l'estadi racional crític viurà aquesta no-dualitat com la forma lògica de determinada praxi o circumstància que segueix unes lleis que tenen explicacions comprensibles.

I és que tot el que vivim ho vivim en un context, en un món i d'allà no podem escapar. L'amor més sublim és possessió en un món mític, fanatisme en un món etnocèntric o expressió de la mare naturalesa i la comunió de totes les coses en un món pluralista.

El millor que podem fer és integrar aquesta realitat en la nostra visió del món actual. Què serà aquest fet en el nostre context? Tant de bo sigui un incòmode dissolvent que ens mogui de la nostra aparent certesa (experiència) i ens obligui a emigrar envers formes més plenes i completes de saber.

No és tenint experiències que aconseguiràs el coneixement sinó vencent la ignorància

La recerca del coneixement, de la Veritat, és l'anhel més elevat en els humans. La demostració fàcil d'aquest fet és que per a avaluar qualsevol altra fita o objectiu, necessites saber que és vertader, veritable, és a dir que participa de la Veritat. Aquest és el criteri darrer. Si afirmes que X és meta més noble, la pregunta següent serà: "És veritat que X és la meta més noble?" Tornem a necessitat indefectiblement la Veritat.

CONEIXEMENT -55

Hi ha molts camins per a buscar la Veritat. Avui voldria parlar dels que aposten per l'alteració de la consciència ordinària. Des de sempre els humans han intuït que els estats de consciència alterada eren portes al coneixement.

Els antics (i moderns) xamans ja coneixien formes d'alterar la consciència a través de substàncies al·lucinògenes o exercicis corporals extrems. Quan la consciència s'altera accedim a noves realitats que solen ser considerades més autèntiques o vertaderes. Els qui hi viatgen expliquen als altres les seves experiències i en treuen lliçons, com l'oracle de Delfos o els rituals òrfics o xamànics.

A mi em sembla que hi ha una greu confusió en aquest fet. Tenir experiències extraordinàries o al·lucinògenes no aporta més veritat sinó més varietat. Cert que el model del món que tenim trontolla i s'accedeix a estats que dissipen la ment, que eixamplen la visió, que sensibilitzen i inflacionen les emocions, però res d'això no et dona coneixement.

Si el teu nivell de consciència (no confondre amb l'estat de consciència) és egocèntric, totes les teves experiències al·lucinògenes seran egocèntriques. Potser sí veuràs amor a tot arreu però tu seràs el centre. Potser si sentiràs que el món s'altera però sempre al voltant del teu ego... perquè la ment no pot treballar més enllà del seu estat.

Una experiència mística et pot fer creure que ets Jesucrist si ets egocèntric o que ets un escollit de Jesucrist si ets etnocèntric, o que ets la llum del món si ets mundicèntric però no variarà el nivell en què et trobes. L'experiència està al servei del moment que viu la persona, no la fa avançar.

Les persones evolucionem amb la maduresa que dona el treball centrat en la Veritat, no en les vivències que tenim o que volem tenir. Tenim les vivències que corresponen al nostre estat de consciència. Si som infantils, tot esdevindrà infantil, potser màgicament infantil, o meravellosament infantil, però infantil en definitiva.

Només qüestionant l'estat en que et trobes pot transcendir-lo. Pet això és molt important ser crítics i reflexius. Cal sotmetre a anàlisi les nostres creences i experiències. La intel·ligència ens pot ajudar molt en aquesta feina perquè és una facultat més elevada que la simple percepció o les emocions, però no és tampoc l'eina última o definitiva.

El qüestionament pot ser també el de la transcendència. Afinant la intuïció espiritual podem saber que totes les experiències i coneixements que tenim no són més que objectes de la nostra consciència i que per tant no són la veritat darrera. És aquesta consciència que sustenta tot el que sabem o creiem saber el que esdevé la nostra casa, la nostra darrera identitat, el lloc on tots ens trobarem si seguim el camí de recerca.

Costa més la via del coneixement que el de l'experiència perquè les experiències són llamineres però també enganyoses. Ens atrapen en el món del que

volem escapar. La consciència pura, a més, la concebem sovint com a insulsa, desapassionada, gens interessant o estimulant i això ens allunya. Aquí potser ens equivoquem.

Si vols accedir a la realitat hauràs de deixar de mirar la pantalla on es desenvolupa aquesta pel·lícula apassionant que estàs mirant i centrar-te en l'avorrida, quieta i monòtona sala de cinema amb espectadors menjant crispetes.

Portar les coses a la llum o la llum a les coses?

Aquesta és una qüestió que es pot contemplar des de molts diferents angles. Si la llum significa el coneixement, com van proposar els il·lustrats al "segle de les llums", la qüestió ja permet una anàlisi més acurada.

Portar les coses a la llum seria portar les coses al coneixement, a la seva veritat. Seria agafar els objectes (en sentit ampli) i sotmetre'ls al focus del coneixement. Quins són els "objectes" i quins els "focus del coneixement"?

Objecte és aquí tot allò que un subjecte pot considerar: una pedra, un cotxe, un amic, l'amor, la democràcia, Europa, l'ànima... Conèixer cada una d'aquestes coses requereix un tipus de llum diferent, però al final la pregunta continua essent: portem la llum a les coses o les coses a la llum?

Fixem-nos que portar les coses a la llum implica d'alguna manera intervenir sobre elles, provocar algun tipus de canvi. Com si per a ser coneguda una cosa necessités alguna mena de violència.

Ja diu la física quàntica que l'observador altera allò observat. Si volem saber què és un tigre, tancant-lo en una gàbia i observant-lo no arribarem a conèixer la seva totalitat. Només la seva morfologia i algunes reaccions forçades. Seria millor portar la llum al tigre, és a dir observar-lo en el seu medi, en el seu hàbitat... però aleshores ens perdrem allò que una observació externa no copsa. Com assolirem el coneixement doncs?

Combinant les dues eines! Llum a les coses i coses a la llum! Però aquí no acaba res sinó que més aviat comença tot... Quan cal mirar sense alterar i quan forçar l'objecte?

Quan direm que coneixem l'amor? Quan l'observem sense alterar-lo o quan indaguem sobre ell? Podem jutjar una persona només pels seus actes o hem d'investigar les seves motivacions? Hem de valorar una teoria o una idea pel que nosaltres entenem o l'hem de sotmetre a proves i avaluacions?

Conèixer sense intervenir (llum a les coses) és acceptació. Conèixer intervenint (coses a la llum) és indagació. Convé acceptar-ho tot... fins i tot el nostre anhel d'indagació.

Entenem a mesura que englobem

Quan volem entendre la realitat la conceptualitzem (i aquí entenc per entendre percebre amb la intel·ligència i l'intel·lecte). I amb els conceptes resultants establim relacions de moltes menes. Una de les més importants és la d'inclusió.

La inclusió implica el discerniment d'allò que de comú tenen els conceptes que comparteixen categoria.

És incloent i englobant que ampliem el coneixement. A mesura que descobrim realitats que comparteixen l'essència o la naturalesa d'una ja coneguda, ampliem el coneixement d'aquesta realitat i també de la categoria.

Un exemple històric molt interessant per a mi de com el coneixement avança enormement amb la inclusió és el cas dels conceptes d'espai temps.

Fou Newton qui va suggerir la hipòtesi que l'espai i el temps eren uniformes, que existia una ubicació i un esdevenir absoluts. Aquests marcs fixos permetien la mesura de fenòmens i van propiciar un avenç científic espectacular.

Però aleshores el genial Kant va incloure aquesta hipòtesi dins d'una altra: aquest espai i temps uniformes són reals, però són condicions de l'experiència, a prioris. No percebem espai i temps sinó que la percepció té lloc en l'espai i el en el temps que són com programes o instruments de la nostra ment que permeten la cognició perceptiva! El fenomen físic queda inclòs en el mental.

Darwin assumiria aquestes premisses i n'ampliaria l'abast. Tot el que explica Kant s'esdevé en un organisme humà que s'ha d'adaptar al medi per no desaparèixer. Aquesta consciència o realitat mental kantiana és un fenomen casual i atzarós en l'esdevenir de l'evolució. Altre cop una inclusió augmenta i dona sentit als coneixements anteriors.

Segurament la síntesi definitiva és coneguda ja de fa temps, la qual cosa resulta profundament enigmàtica i sarcàstica: l'evolució mateixa, que inclou éssers intel·ligents que perceben amb espai-temps uniformes, no són més que objectes d'una consciència.

És només perquè són a la nostra consciència que existeixen les coses. Aquesta és la inclusió definitiva. El punt final a tot coneixement.

Veure i entendre el món està bé, però veure i entendre l'ull que el mira i la ment que el coneix és encara millor!

El coneixement sobre el coneixement és superior al coneixement sobre les coses. Aquesta seria la tesi que plantejo i defenso ara.

De fet, el coneixement sense una mirada metacognitiva no té gaire valor. Què vull dir amb això? Que tot el que sabem ha de ser interpretat a partir de l'òrgan cognitiu que l'ha assolit.

Si jo faig una foto amb un filtre groc i no en soc conscient, pensaré que les coses fotografiades són grogues i això serà un error per molt que tu em mostris la foto engroguida com una prova irrefutable.

Els nostres ulls i la nostra ment capta la realitat amb distorsions. Si no som conscients d'aquestes distorsions, no tenim coneixement sinó ignorància.

Si soc un adolescent, puc tenir una gran experiència i coneixement sobre la realitat però si ignoro que aquesta és una visió adolescent i que per tant tot està filtrat per la immaduresa, el coneixement que tinc no té gaire valor més enllà de la seva utilitat per a mi. O sigui que tenir coneixement sobre el coneixement que tenim a cada fase de la nostra vida és molt poderós perquè permet interpretar i entendre què diu i per què ho diu un nen, un adolescent, un jove, una persona madura o un vell.

La visió que tinc des d'un sisè pis pot semblar molt objectiva i exacta però si no saps que ho veus tot des del sisè pis i que hi ha moltes altres mirades diferents des d'altres pisos, comets l'error de confondre la part amb el tot, de confondre una possible mirada amb la mirada única.

Concebre la realitat des de l'egocentrisme és una de les moltes mirades possibles. Concebre-la des de la creença que hi ha una veritat absoluta i que tu la tens, és una altra de les possibilitats. Concebre-la des del relativisme... una altra! N'hi ha tantes com persones. I cada persona està convençuda que la seva és la vertadera.

Només si coneixem el fet que la ment distorsiona la realitat per a ajustar-la a les nostres necessitats de supervivència i sentit podrem entendre com n'és de relatiu tot el que creiem saber. I només si sabem i coneixem que a cada fase o nivell evolutiu li correspon una determinada qualitat de coneixement podrem relativitzar el que donem per cert.

Veiem el que podem veure, no tot el que hi ha. Entenem el que podem entendre, no tot el que és. Sabem que és així perquè podem analitzar els instruments amb els que captem la realitat i veiem que tenen un biaix. Com quan

els astrònoms interpreten les imatges que capten els telescopis i saben calcular les distorsions de la llum i altres fenòmens òptics.

Clar que aquest exercici només es pot fer quan realment t'interessa la veritat perquè si el que vols és tenir raó o estar segur o ser feliç, la teva ment trobarà moltes maneres de donar-te el que demanes.

Potser les ganes de saber la veritat no venen de la ment, o al menys no d'aquesta ment.

CONEIXEMENT -60

2. VERITAT

2.1. VERITATS I VERITAT

Les veritats -en minúscula- són les certeses provisionals que necessitem per a sobreviure en el nostre dia a dia. N'hi ha de molts tipus: de coherència, de consens, de correspondència, de lògica... Aquestes veritats són forçosament eines instrumentals per a objectius més sòlids. Tot allò que és mutable no pot ser vertader segons els antics. Segurament les nostres veritats fan que la societat funcioni, i les màquines prosperin, que arribem a acords... però també cal dir que són la font de les guerres, la discòrdia, la degradació ambiental o personal. És a dir que cal entendre que tota veritat relativa no mereix ser depositària de res definitiu. Tot hauria de ser qüestionat, considerat un esborrany, una primera aproximació... fins que no trobem -o ens trobi ella- la Veritat.

Quan distingeixes entre el que és real i el que no ho és, estàs dient que la realitat és una part del tot?

El capgròs més evolucionat sap menys que la granota més primitiva.

La Veritat et farà lliure!... però també impotent, inútil, amorf...

La Veritat, així, en majúscules, aquesta en la que molta gent no creu... potser et farà lliure com deia Jesús de Natzaret però de ben segur no et farà feliç, ni desgraciat, ni res. Perquè la Veritat no serveix per a res! Tot serveis a la Veritat.

La Veritat no és un mitjà per a aconseguir alguna cosa. La Veritat és un fi en ella mateixa.

Quina motivació podem tenir doncs per a buscar-la? Només una de molt íntima i essencial que ens mena a buscar la plenitud que s'expressa en el món físic

a través de la Bellesa, en el món emocional a través de la Bondat i en el món de la ment en la Veritat.

Si la Veritat et troba (ja que tu no la pots trobar) estaràs en estat de gràcia i segurament et sentiràs tan lliure, tan impotent o tan burro com quan no la coneixies.

La Veritat no altera cap element de la teva vida. Simplement aporta llum, claredat, transparència... a tot el que ja tens. No seràs doncs més savi, ni més just. No aportarà intensitat ni sentit. Per això dic que et farà impotent o amorf en el sentit que no et permetrà escollir la mirada que tens sobre la realitat. Et serà imposada.

El contingut de la teva vida, el que sí pots canviar es augmentar la teva saviesa, la teva virtut. Si vols ser savi, esforça't i si vols ser just exigeix-te! La Veritat només et canvia el punt de vista però allò que veus segueix essent el mateix.

I és que hi ha dues ascensions que hem de fer paral·lelament: augmentar el nostre estat de consciència i elevar el nostre nivell d'evolució. La primera és un do que pots esperar; la segona una fita que pots aconseguir.

La Veritat és l'estat de màxima consciència que podem esperar els humans però si no has evolucionat serà com si tinguessis molt bona vista però estiguessis davant un mur.

Com saps que el que saps és veritat?

Aquesta pregunta té molt poca importància per a la majoria de gent. Les veritats que sostenim en el dia a dia i que ni tan sols sabem que les sabem, no tenen una funció especulativa o filosòfica sinó pràctica. Mentre ens ajudin a sostenir la realitat que necessitem, no ens cal cap prova: les acceptem.

Així doncs, a qui pot interessar saber si el que sé és veritat o no ho és? Identifico les meves certeses o creences amb la veritat i tema resolt. Però el tema de la veritat és un tema gruixut i fonamental. No crec que hi pugui haver qualitat de vida humana sense afrontar aquest tema.

La meva opinió respecte a la pregunta de com sabem que el que sabem és veritat, és que no ho sabem ni ho podem saber! Pensareu que és molt radical i ho he d'admetre. Tinc la certesa que de Veritat només n'hi ha una[2] i que tota la multitud de veritats que defensem en tots els àmbits quotidians només són

[2] SER

creences, opinions o imaginacions. I d'aquestes, mai no podrem saber si són veritat o no.

Però, anem a imaginar que no, que de veritats n'hi ha moltes i que podem saber quines coses ho són i quines no.

Com sabem que una cosa és veritat? Caldrà primer tenir un criteri de verificació i no n'hi ha pas infinits. Els més importants són:

A) Sé que és veritat perquè en tinc l'experiència, és a dir ho veig (experiència sensorial), ho sento (experiència emocional), ho dedueixo (experiència racional) o ho intueixo (ho sé però no sé com ho sé).

B) Sé què és veritat perquè ho crec. M'ho han dit: els experts, les persones de confiança i autoritat per a mi, els llibres sagrats, Déu mateix,...

C) Sé que és veritat perquè ho hem acordat així (per exemple que el nostre fill es diu Joan)

D) Sé que és veritat perquè és coherent amb altres veritats que coneixem.

Si apliquem un mètode rigorós en la crítica de les veritats, descartarem ràpidament el criteri de coherència (D) i el de consens (C) donat que fan referència a altres veritats prèvies.

El criteri de l'experiència (A) és fort però tampoc té validesa universal. Només personal. Sé que jo veig això groc però no puc afirmar que ho sigui. Només que jo ho veig groc. Serà una veritat absoluta per a mi però en no tenir universalitat ni contrastació possible (que tots vegin una cosa de la mateixa manera no la converteix en veritat) hauré de dir que tinc certesa (convicció de veritat) i no pas veritat.

I el criteri de la fe o la creença (B) sobre el que se sustenten el 90% de les nostres certeses, no resisteix la més petita de les anàlisis crítiques. De qui et fies? A qui pots creure?

Immersos com estem en una situació de conflicte social generalitzat tot el coneixement que diem tenir és només creença: que hi ha un virus, que es cura d'aquesta manera, que la vacuna t'immunitza, que l'han fabricat els xinesos, que està al servei d'una agenda oculta de les elits, que és una pandèmia clàssica, que hem de fer el que ens diuen les autoritats, que no hem de fer el que ens diuen les autoritats... com saps que això que creus és veritat? Admet-ho! No ho pots saber.

En el millor dels casos podem dir que tenim creences raonables. I hi ha creences més raonables que altres, la qual cosa no vol pas dir més vertaderes, però sí més probables a la llum del que coneixem.

El fet de qüestionar les veritats treu seguretat però aporta possibilitats d'avançar en el camí vers la Veritat. A mi m'agradaria que la gent es desaferrés de les seves creences i certeses (saber que ho són i no pas veritat ja seria un gran pas) i habités el territori de l'escepticisme.

L'escepticisme és menys bel·ligerant que la fe i ens col·loca en una vulnerabilitat que enforteix encara que sembli una contradicció. Quan et saps vulnerable estàs més obert i ets més humil. Saber que no sabem és saviesa, ja ho deia aquell.

Però com que hem de tenir creences raonables, també m'agradaria que la gent atorgués credibilitat en diferents graus segons a quin àmbit ens apliquem. Vull dir que si parlem del món físic de la matèria, crec que podem ser força crèduls amb les lleis de la física. Són creences força raonables, no només per la facilitat com es repliquen les proves sinó també per l'accés que tenim a comprovar-ho nosaltres mateixos.

Menys credibilitat atorgaria jo a les lleis de la vida (biologia) i menys encara a les lleis de les ciències humanes que són incapaces de predir i amb prou feines, explicar. L'home és molt complex. I encara menys credibilitat donarem a les veritats espirituals perquè essent com són essencialment íntimes i experimentals queden reduïdes a l'àmbit personal.

Així doncs, m'atreveixo a dir que un bona postura davant la incertesa general és sostenir creences raonables en un núvol d'escepticisme mentre dediquem la més pura de la nostra energia a la recerca de la Veritat.

2.1.1 VERITATS

Tot el que es mou, muta o varia no és essencial i no cal donar-li importància

La veritat més gran: tot és mentida.

La vida és massa llarga per a sustentar una sola ideologia i massa curta per a trobar una sola veritat absoluta

La veritat ens espera en cada cosa i, a vegades, fins i tot surt d'elles per venir a trobar-nos.

Si per error anuncio com a falsa una cosa vertadera, dic veritat o mentida?

El primer que ens hem de preguntar els buscadors de la veritat és quin

tipus de veritat busquem i sobre què

Per res del món voldria una vida en la que no tingués res a ocultar.

Hauríem d'estimar les coses per ser vertaderes, no per ser antigues.

El groc rogent d'una posta de sol. Defensar d'una injustícia un desconegut. El teorema de Pitàgores.

La llibertat, el coneixement i el "jo" són tres de les mentides més perilloses.

És absurd acceptar com a real tot el que un ordinador ens mostra amb l'argument que és molt complicat qüestionar-ho. Amb la ment passa igual

Un cel fals és un infern.

Procuro ser el màxim d'honest amb la gent. Els prometo que de tant en tant els enganyaré i això és exactament el que faig...!

Soc la primera frase del paràgraf. No soc la primera frase del paràgraf. Dues frases oposades i ambdues vertaderes.

Com menys preguntes facis a un mentider més podràs confiar en ell.

Sí no busques la veritat a la teva vida no tindràs vida vertadera.

La valoració d'una mentida no s'ha de fer respecte a la veritat sinó respecte a la bondat.

Estem malalts de certeses. Potser.

He inventat que tot el que invento és veritat i per això aquest fet és veritat.

VERITAT -66

Un cop sabut que tot el que et dirà és mentida, què importa el que et dirà?

A vegades pot passar que t'adonis de sobte que estàs atrapat en una visió o una percepció de la realitat que no és vertadera. Això pot passar si per exemple ets al cine i estàs atrapat per la pel·lícula de manera que vius i pateixes com si fos veritat. O també pot ser que estiguis somniant. O que t'estiguin fent una broma tipus "càmera oculta" i no ho sàpigues. El dolor o el plaer que sents en aquestes i altres situacions és autèntic. La por quan veus una pel·lícula de terror et tensa i commou com si fos veritat (activa els mateixos mecanismes neurològics) i els plaers d'un somni són viscuts igual que despert. El goig o l'enuig davant una situació grotesca fruit d'una broma és igual que si no ho fos mentre dura l'engany.

En situacions com les que comento prens com a cert el que no ho és i reacciones com si fos la realitat però estàs confós, enganyat. Si t'adones de l'engany es dissol el vincle amb l'autenticitat de la vivència i de sobte entens que tota reacció emocional o mental és falsa. Quan t'adones de què és una pel·lícula, rius de la por que has tingut i si somnies i t'adones de què és un somni sense sortir-ne (cosa que pot succeir), t'alleugereixes i pots gaudir o canviar el somni. I si descobreixes la broma però els segueixes el corrent, la vivència perd la seva intensitat i es transmuta en una participació distant i desapassionada.

I per què comento tot això? Són exemples de la frase que he posat a dalt. Quan saps que és mentida (el somni, la pel·lícula o la broma), què importa el que hi surti? Tot serà fals quan descobreixes la falsedat de la situació que ho sustenta.

I on vull arribar? Comentàvem en un altre lloc que els diferents estats de consciència impliquen diferents perspectives de la realitat. Assolir un grau de consciència més elevat fa que descobreixis la falsedat de l'estat anterior. Més que falsedat seria la imatge distorsionada o parcial. Seria com veure de forma limitada el que ara veus completament.

Si mires una imatge clara i de cop veus que no és més que un reflex en un mirall, saps que el que realment veies és el mirall i no les coses directament.

No estem sempre instal·lats en un nivell de consciència determinat. Oscil·lem i transitem per diferents estats de consciència tot i que normalment voltem prop d'un que és més estable. Ara bé quan no ets en l'estat de consciència més alt, no per això perds el saber de què aquella no és la realitat més vertadera que coneixes. D'alguna manera no estàs enfocat o centrat en el teu millor nivell de consciència però pots viure els nivells inferiors sabent que no són reals i sovint apareix aquesta indiferència que cito al títol. Si saps que tot allò és un somni, una visió poc o mal enfocada, què importa el que passi o el que percebi?

Si tu ho veus verd i ell groc, si vols que t'entengui, explica-li blau.

La veritat, com el menjar, s'ha de seleccionar, preparar i servir pensant en qui l'ha de rebre.

Quan diem la veritat, normalment ho fem pensat en nosaltres, en la nostra realitat, la nostra veritat, i donem per descomptat que és la de tots. Aquesta és una premissa falsa perquè no tots tenim la mateixa realitat i per tant no tots tenim la mateixa veritat quan ens referim a aspectes considerats des de la consciència ordinària (c2) Això porta no pocs malentesos.

Com que partim de la suposició que la realitat i la veritat són una i nosaltres els seus fidels intèrprets, tendim a considerar als que no coincideixen amb nosaltres com a equivocats. Per això els expliquem la veritat i si no l'entenen insistim. I si un cop fet ells persisteixen en l'error pot ser que els considerem mentiders.

Sí, ja que sé que molt sovint i col·loquialment admetem que tots tenim la nostra veritat, però no ho creiem sincerament. És una forma amable i socialment acceptada de respectar-nos o protegir-nos de les baralles continuades. En el fons molts creuen que la veritat és la seva.

La consciència ordinària és un estat enganyós, una construcció de la ment que fabrica les realitats a partir de les nostres conveniències, els nostres conceptes personals i culturals, la nostra història i els costums heretats. És aquí on la veritat és relativa ja que sempre es refereix a un context. Sempre hauríem de dir: "Si això és així, així i així, allò és d'aquesta manera". Concretant, "2+2=4" és veritat només si "2" vol dir "dos", "4" vol dir "quatre", "+" vol dir "suma" i "=" vol dir "igual a". Si algú té les mateixes premisses excepte una, per exemple que "+" vols dir "resta", aleshores la frase és mentida.

Passa sovint que són tantes les premisses que hi ha darrera una frase senzilla que no podem (ni volem) fiabilitzar-les i aleshores passem hores discutint sobre la conclusió quan el malentès està en una de les suposicions prèvies. Si aquí ens obsessionem en la nostra raó, l'altre mai podrà estar d'acord amb nosaltres perquè per a ell no té cap lògica el nostre raonament.

Passa també que a vegades veiem i sabem les premisses en què no coincidim. Intentem canviar-les o discutir-les i per això sovint les converses es desvien a altres qüestions. Si no podem superar aquesta distància la comunicació de la veritat esdevé impossible. Què podem fer aleshores? Doncs la solució podria ser ajustar-nos al seu paradigma, al seu món i fer una traducció del que nosaltres creiem en els termes del seu propi univers conceptual. Això ho fem automàticament amb els nens petits quan hem d'explicar coses que no poden entendre. Diem que

el sol se'n va a dormir i no ens sentim mentiders tot i que és un disbarat i ho sabem. Em pregunto per què no fem el mateix en tots els altres casos.

Per què ajustem el llenguatge i les veritats a la capacitat dels nens i no ho fem amb persones que tenen altra mentalitat, circumstància, conviccions, nivell evolutiu, idees, codis morals, ...?

Doncs perquè entre adults creiem que compartim molt i això no és cert. Compartim poc i si tu vols fer-te entendre hauràs de canviar el discurs en funció de la persona a qui t'adreces tot seleccionant el que dius i el que no, la forma de dir-ho, les paraules i el moment encara que un oient que et senti les diferents versions de la veritat et titllarà de mentider. Difícil, sí, però necessari. No fer-ho implica considerar-se en possessió de la veritat única i exigir que els altres s'hi ajustin. Una pretensió simptomàtica!

Si ho veus verd i ell ho veu groc, només quan sobreposis el blau (que no és com tu ho veus o la teva veritat sinó una versió ajustada a la circumstància) ho podrà veure com tu. I ara tu tries: prefereixes ser entès sense dir la "veritat" o dir la "veritat" encara que no t'entenguin?

Com pot ser que tant la circumferència gran com la petita tinguin ambdues 360º?

Això em preguntava jo quan encara no entenia la mesura angular. Creia que per ser més gran una circumferència havia de tenir més graus! Una falsa deducció intuïtiva però il·lògica!

I se m'acut que a vegades cometem el mateix error d'apreciació quan valorem les persones, per exemple. Un ésser humà pot ser mesurat per moltes coses. Podem mesurar o comparar la seva estatura, el pes, les mides del cos. També podem valorar la seva simpatia o sociabilitat. Podem mesurar també -no dic jo que amb encert- la seva intel·ligència. I altres qualitats poden ser objecte d'estudi, quantificació i valoració. Ara bé quan es tracta de mesurar la seva essència, totes les persones tenen 360º.

Què vull dir amb això? Doncs que totes les circumferències, quan les mesurem pel que són, per la seva essència, tenen la mateixa mesura: 360º. Poden diferir per la longitud del radi, per la posició en el pla, pel color com se les representa,... però totes, totes, tenen 360º. I el més important és que l'única mesura que afecta directament al que és una circumferència és el nombre de graus. Tota la resta és accessori i innecessari: mida, posició, color,...

Els humans tenim també una mesura de la nostra essència que és la "naturalesa humana", la nostra humanitat. En això tots, absolutament tots, som exactament iguals: humans. Diferim en la nostra intel·ligència, gustos, nivell d'evolució, edat, condició, gènere, ètnia... però en allò que realment som, som tots el mateix: humans.

I això quina importància té? Doncs molta i no només en el camp dels drets humans i de les condicions socials sinó sobretot en el camp del creixement personal. Hi ha qui creu que una persona és més valuosa o més realitzada pel desenvolupament d'algun dels seus aspectes accessoris, com ara la seva evolució conscient, o la seva intuïció o el seu grau d'il·luminació. Doncs bé, tot això és tan anecdòtic, al meu entendre, com el color dels cabells o el grup sanguini. Són accessoris de l'única naturalesa essencial: humanitat.

I si tinguéssim en compte això veuríem que ja estem tots on hem d'estar. Som humans amb la circumstància que ens ha tocat. Centrem-nos en això, siguem conscients de què ja tenim i som el que hem de tenir i ser. I som perfectes com a humans com totes les circumferències són perfectes. No cal fer res, ni tan sols ser-ne conscients. Només cal ser. I això, ja em diràs tu qui és capaç de evitar-ho! Celebrem quan se'ns dona la claredat de veure-ho.

Nàufrags en un oceà de mentida, aferrats a una fusta de creences, volent que en algun lloc hi hagi terra ferma...

Aquesta és la condició que més s'assembla a la de l'home tal com el concebo. Estem immersos en un univers que és energia i perduts en aquesta immensitat busquem significats, sentit, seguretat.

Tot el que coneixem de la realitat són interpretacions: els nostres sentits filtren el que és i ens donen una visió del món que sabem que és parcial però la prenem com total. Les coses no són com les veiem.

La nostra ment filtra el que els sentits li aporten i amb els mecanismes del pensament (lògica, coherència, significat,..) construeix un món cognitiu pel que naveguem considerant que això és la realitat.

No té res d'estrany que estiguem tan obsessionats en les regularitats, les lleis, les constants... És la nostra manera de sobreviure en el mar caòtic del que és. Ara bé, sabent com sabem que tot és pura interpretació no hauríem de fiar totes les nostres esperances en el que inventem d'aquesta existència ja que és només el fruit del nostre desig.

Perduts en un somni absurd neguem la realitat i obliguem les coses a mostrar-se sota una aparença de coherència. Quan les coses no quadren, perquè mai no poden quadrar, inventem interpretacions, excepcions, excuses... per seguir mantenint unes creences que ens donin esperança.

Ara bé, quina esperança hi pot haver en un somni? Només una: despertar. Quina esperança en un oceà infinit absurd? Només una: saber que som aquest oceà amb tot el que conté.

Ahir va dir que x=5; avui ha dit que x=13! La senyoreta ens vol enredar. No penso fiar-me'n més...

A vegades els acudits poden ser llegits com a lliçons. Avui aprofito aquest acudit del nen desorientat per la canviant opinió de la senyoreta respecte el valor de X.

En realitat ens passa sovint que donem respostes o fem afirmacions com si fossin valors absoluts, com si la seva veritat o convicció no depengués de res més que d'elles mateixes, i a mi em sembla que tot el que diem o afirmem té un valor algebraic, és a dir que el resultat, o l'opinió, sempre depèn de les premisses.

En efecte, el valor de x depèn de les circumstàncies anteriors. És només coneixent tots els factors que afecten a aquest valor que el podem definir. Per això el resultat de les igualtats o equacions són sempre variables malgrat l'expressió sempre comença per un "x igual a".

Les nostres afirmacions també funcionen així. "T'estimo", "és la democràcia", "mai no ho faré", "m'agrada aquest restaurant", "el Barça és el millor",... i ja podeu posar aquí les afirmacions que vulgueu. Podreu observar fàcilment que el valor d'aquestes expressions depèn de molts factors que si no es tenen en compte no podem entendre com un mateix enunciat pot tenir tants resultats diferents.

"T'estimo i per això et pego", "T'estimo i per això et convido a sopar", "T'estimo i per això et faig l'amor", "T'estimo i per això me'n vaig"...

"És la democràcia i per això tenim el dret a decidir" o "És la democràcia i per això no tenim el dret a decidir perquè la constitució no ho permet".

"Mai no ho faré perquè tinc una dignitat" o "Mai no ho faré perquè tinc por".

En cada cas la frase només s'entén si tenim en compte les circumstàncies que la precedeixen. Coneixent-les totes ho podem entendre tot i desconeixent-les ens sorprenem, jutgem i critiquem les persones d'incoherents.

I el mateix passa amb afirmacions fetes per nosaltres mateixos en diferents moments de la nostra vida. Les podem repetir iguals amb significats diferents perquè nosaltres ja no som els mateixos. O bé les formulem des de llocs o àmbits diferents i adquireixen així nous significats.

I és que el valor de les nostres afirmacions, com el de la x sempre és el mateix: depèn!

Quan descobreixes la falsedat d'una creença teva, t'alliberes i quan en confirmes una, t'esclavitzes

Una llei universal de l'existència humana és que el seu desenvolupament es produeix per etapes. Cada una de les dimensions en què es despleguen les nostres potencialitats (físiques, emocionals, racionals, morals,...) evolucionen seguint unes pautes concretes i comunes per a tothom.

Tots els nens comencen gatejant, després passen al bipedisme primitiu, evolucionen a la marxa segura i finalment corren. Pel que fa a la intel·ligència, totes les persones hem començat tenint una intel·ligència sensoriomotriu, hem passat al pensament pre-operatiu, després a l'operatiu i finalment al pensament formal. Respecte a l'ètica, tothom comença sent egocèntric, molts evolucionen a l'etnocentrisme i encara alguns arriben al mundicentrisme. Aquestes pautes són universals i s'han de seguir forçosament.

Tot això cristal·litza en una visió de l'home com a ésser que transita per diferents estadis d'evolució. Això ho ha estudiat molt bé Wilber i molts altres autors. Cada un de nosaltres estem, sense saber-ho en un estadi d'evolució determinat.

Fent una comparació podríem dir que és com si escaléssim una muntanya. Tothom està en un esglaó o nivell determinat. Només tenim accés a la realitat des d'allà i per això tenim la creença que el món és tal com nosaltres el veiem, però sovint només veiem el que podem veure perquè estem en un nivell fix.

Des del nivell on som només podem veure el que veiem i el que vèiem quan estàvem als nivells inferiors. Mai tenim accés als nivells superiors donat que en desconeixem la seva existència. És com l'adolescent que pot entendre l'infant perquè ho ha sigut i a l'adolescent que és, però no pot entendre l'adult perquè mai no ho ha sigut. Els adults podem entendre els adolescents i els nens però no els vells.

Doncs bé, estancats i entossudits en què la realitat que veiem és l'única i absoluta, quedem atrapats pels nostres condicionants. No podem accedir a nivells superiors perquè en desconeixem la seva existència. Només hi ha una manera

d'evolucionar i transcendir el nivell en què estem que és experimentant la seva falsedat o la seva parcialitat o la seva incompletesa.

Això però costa molt perquè usem tota la nostra energia en confirmar les creences que tenim i no pas en qüestionar-les. Per això l'evolució individual i col·lectiva resulta tan feixuga: perquè ha d'anar en contra una força conservadora molt potent que ens empeny a confirmar tot el que creiem saber.

La filosofia i la saviesa profunda ens convida a qüestionar-ho tot. Nietzsche deia que cal filosofar amb el martell, és a dir, destruint el que creiem saber. Popper afirmava que només avança la ciència quan falsa les seves hipòtesis i no pas quan les confirma.

Animem-nos doncs a qüestionar tot el que creiem saber. No és especialment complicat donat que la major part de les nostres conviccions són molt tènues, poc fonamentades i gens evidents. La dificultat no està en la solidesa contra la que ha de lluitar el martell sinó en l'ús timorat del martell.

Només podem créixer trencant el model que sostenim, com les serps que han de mudar la camisa. Un cop esberlat el paradigma al que ens hem acostumat, ens sobrevé un neguit normal que si el travessem ens du a una nova concepció del que som. Aquest nou estadi s'haurà de construir, consolidar i sostenir un temps, però el seu destí a la fi és el mateix: ser destruït novament.

Allibera't descobrint la falsedat del que creus i abandona la necessitat de confirmar i demostrar que el que penses és la veritat. I això fins quan? doncs fins que ja no puguis fer-ho més. Un cop allà hauràs trobat la Veritat.

Que cada acció que fas sigui bella, bona i veritable; així ajudes a omplir l'univers de bellesa, bondat i veritat

Rentar-nos les dents, fer una torrada, saludar un company de feina, aturar el cotxe en un semàfor,... Durant el dia fem infinitat d'accions petites, imperceptibles, quasi totes de manera automàtica i inconscient.

Si aconseguim posar atenció i fer-les belles, bones i veritables, engendrem una energia positiva que va directament a un magatzem universal de bellesa, bondat i veritat que està a la disposició de tothom.

Sembla una idea extravagant. Segurament és una idea poètica, o potser quàntica, o potser fantasiosa però funciona.

De fet nosaltres podem saber com fer de forma més bella, bondadosa i vertadera una truita. I ho sabem perquè tenim una intuïció profunda de la bellesa, de la bondat i de la veritat.

Aspirem sense saber-ho a aquesta plenitud. Fer una cosa bellament té molt a veure a fer-la amb elegància, lentitud, proporció, consciència estètica de tots els elements sensorials. Quan ens hi esforcem, aconseguim ràpidament discriminar l'acció vulgar de la bella.

Fer una cosa de forma bondadosa té molt a veure amb la intenció, amb l'actitud, amb el sentit que li donem. Si aconseguim que encaixi amb una visió àmplia del que és bo per a tothom, sovint apreciem aquest plus de bondat que pot tenir qualsevol acció.

I finalment una cosa veritable és aquella que és autèntica, coherent, que és percebuda com el que és: un fenomen inevitable de la vida, una simple acció còsmica a través de nosaltres. Només ens farà falta un xic de pràctica.

Necessitem que les persones generin aquest actes de bellesa, bondat i veritat perquè així s'omple el repositori d'aquests valors absoluts que, a mida que s'acumulen en un camp energètic general, tendeixen a generar cada cop més bellesa, bondat i veritat.

I una de les coses que més podem fer i més necessitem és pensar de forma bella, bona i veritable. Els pensaments conscients de qualitat són el principal factor de progrés per als humans. El que pensem té molta importància per a tot el món. Els pensaments s'acumulen i tendeixen a densificar-se de manera que moltes persones els tenen a l'abast i el pensen. Els pensaments generen emocions i les emocions, accions.

Podem fer molt per a millorar el món. No fer més coses sinó fer-les amb més qualitat. Així, no només evitem la generació d'accions i pensaments de baixa energia i negatius, sinó que reproduïm els patrons que alimenten el nostre creixement i la nostra realització.

El combustible no existeix; la combustió, sí

El combustible és una possibilitat. Combustible es refereix a un material que pot entrar en combustió. És a dir, que la combustió és una potencialitat del combustible.

Però no és pas que avui vulgui parlar de física energètica sinó de possibilitats, de potencialitats.

Les coses que enunciem com a possibles no existeixen per la simple raó que només existeix el present i, en el present, un combustible és només gasolina, alcohol, llenya, querosè o pastilles de barbacoa.

La tesi del meu escrit és que totes les potencialitats, totes les possibilitats són irreals. Només són reals com a pensament i expectatives del present. Pensar que jo soc mortal és només una suposició que, per molt probable i lògica que sigui, no és real. Jo soc viu o mort, però no mortal.

Tot el que és real és el que és, no el que pot ser o el que podria haver sigut. Ja sé que aquesta idea no és pràctica i que malament aniríem si no poguéssim fer previsions de futur, però el fet que sigui pràctic no vol dir que sigui vertader.

Des del meu punt de vista, totes les coses són en el present i si les recordes o les projectes en un futur és només una memòria i una imaginació, un fenomen mental del present.

La ment treballa en un constructe espai-temps que inclou present, passat i futur. No ens adonem, però, que sempre que pensem ho fem en el present. No hi ha res més. Si recordes el que acabes de fer fa 5 minuts és perquè estàs altre cop en el present.

Una de les conclusions més enigmàtiques i desconcertants d'aquest fet és l'evidència de què no hi ha altre realitat que el present. Cap possibilitat no existeix en el món real excepte la teva ment.

Per això quan dius "si hagués fet allò, ara passaria això", o quan penses "podia haver agafar aquest avió que s'ha estavellat i per sort no ho vaig fer", estàs fantasiejant. Res d'això no podia haver passat. No hi ha altre possibilitat que el present. Res no podria ser diferent del que és. Res no pot passar de diferent manera perquè no hi ha potencialitats més que en la nostra imaginació.

Quin descans quan l'ego s'allibera de la càrrega de la responsabilitat encara que el preu sigui veure com la llibertat es dissol.

Quina càrrega tan feixuga per a l'ego quan descobreix que no té cap capacitat de decisió tot i que ara rep el regal d'assolir la veritat de l'única realitat existent.

Hi ha una Veritat però moltes veritats. Petit catàleg de veritats

Quan preguntes algú per la veritat, quasi sempre sents: "Quina veritat? Cadascú té la seva veritat!" Segons això, la veritat és quelcom personal, subjectiu, que depèn de cada circumstància humana.

El que no sabem és si és veritat això de que "cadascú té la seva veritat". Perquè si fos veritat ho hauria de ser per a tothom i això ja seria una veritat objectiva i entraríem en el relliscós terreny de les paradoxes.

VERITAT -75

Jo personalment crec que hi ha una Veritat absoluta que s'ha d'escriure amb majúscula. I també crec que hi ha veritats particulars i personals, que poso en un lloc jeràrquicament inferior.

Aquestes veritats personals són molt útils perquè ens permeten conviure sense problemes. Cadascú pot tenir la seva veritat mentre no perjudiqui els altres. D'això en diem tolerància però també en podríem dir relativisme o passotisme.

És ben interessant saber què és veritat i què no ho és. O al menys a mi m'ho sembla. Potser no podrem saber quina és la veritat en cada moment però hi ha alguns criteris per a discernir quines afirmacions podem catalogar com a vertaderes i quines no.

Això vol dir que, quan no ens entenem respecte a la veritat, podem sospitar que no estem parlant ben bé del mateix, que potser emprem criteris diferents per a discernir la veritat.

Presento a continuació un llistat de criteris que ens poden servir per a aclarir-nos al respecte:

1. La veritat com a correspondència: diem que és veritat quan el que jo dic i el que es constata coincideix. Per exemple, si dic: "aquí damunt la taula hi ha una ampolla d'aigua" i mirant damunt la taula la hi veiem, podem dir que hem dit la veritat.

2. Veritat com a consens: hi ha coses que són veritat per la senzilla raó que hem decidit que sigui així. Per exemple, jo em dic Josep M. perquè els meus pares van acordar que aquest fos el meu nom i tothom accepta que així és com em dic. Si em fes musulmà i em canviés el nom, passaria a dir-me Mohamed, per exemple, i seguiria essent veritat. Això vol dir que les veritats de consens no depenen de res més que de la nostra voluntat.

3. Veritat de coherència: són veritats que ho són pel sol fet que són coherents amb altres veritats que hem acceptat que ho són. Per exemple: "si calculem l'òrbita d'aquest nou planeta que hem descobert, descobrirem una regularitat". Això és coherent amb la teoria de la gravitació universal que donem per vertadera i per tant ho donarem per vertader.

4. Veritats comprovables: són aquelles que prediuen les conseqüències a partir de certes causes i que quan s'apliquen les causes, efectivament, apareixen les conseqüències. És important que això és així encara que no entenguem el mecanisme pel qual funciona. Així per exemple, si jo dic que saltant damunt una rajola de casa s'encén el llum del patí i això passa, efectivament, cada cop que ho faig, podem dir que és veritat comprovada.

5. Veritats formals: són veritats que no es refereixen a res material i que se sustenten per la coherència interna que tenen. Són totes les veritats matemàtiques i lògiques. Així, si jo dic "Tots els tucs són tecs i tots els tecs són tacs" serà veritat

que "tots els tucs són tacs" i no importa que tuc, tec o tac no signifiquin res, perquè signifiquin el que signifiquin, estaran expressant veritat.

6. Veritats de fe: No se'n podria dir pròpiament veritats, sinó creences. Però com que n'hi ha moltes i moltes d'aquestes veritats, les afegeixo. Les veritats de fe són les que no necessiten cap comprovació, ni coherència, ni lògica, ni consens... Per exemple quan dic: "la verge Maria va concebre per obra de l'Esperit Sant". No necessàriament han de ser veritats religioses. La majoria no ho són. Tenim fe en la nostra filiació, en el que diu la ciència, en la geografia que ens han ensenyat encara que no l'hàgim visitat, etc...

Una de les versions més perverses d'aquesta veritat és la que admetem com a vertadera pel sol fer que ens agrada que ho sigui. Això alimenta el populisme, la nostra visió del món i estanca el nostre creixement.

En fi, ara la pregunta seria: "La veritat: tothom té la seva veritat, quin tipus de veritat és?"

A mi em sembla que no és de correspondència perquè hi ha gent que no ho creu, ni de consens pel mateix motiu, ni de coherència perquè no és coherent que tothom tingui la seva veritat menys en aquesta afirmació que seria absoluta i objectiva o sigui contrària al relativisme que predica. Tampoc és comprovable, òbviament, ni formal perquè es refereix a una cosa existent. O sigui que tenim un problema per a classificar-la.

Aquest problema és el fonament de la impugnació a la totalitat de la teoria de les veritats relatives. Ens queda el tema de la Veritat absoluta, un tema gruixut i transcendental que no podem abordar des de la mirada intel·lectual. "El món funciona amb veritats relatives? La gent està contenta amb veritats relatives? Doncs, per què ens hem de preocupar de la Veritat absoluta...?", deia un que no era filòsof...

No és segur que demà surti el sol però és segur que, si avui és dilluns, demà serà dimarts. Tampoc és segur que jo mori però és segur que jo soc

Faig servir la paraula "segur" en l'accepció de cert, veritat. No és veritat absoluta que demà sortirà el sol però ho és que si avui és dilluns, demà serà dimarts. I tampoc és una veritat absoluta o indiscutible que jo hagi de morir però en canvi, sí ho és que jo soc. O sigui que avui parlo de veritat, de diferents maneres de considerar-la. De com, si no distingim contextos conceptuals, podem confondre'ns respecte a la certesa o falsedat del que enunciem.

En aquest títol hi ha com a mínim tres classes de "veritats". La menys fiable, que no és ni veritat, és la creença que si una cosa ha passat sempre seguirà passant sempre. Això no té cap fonament lògic però és un hàbit mental molt útil. La nostra vida seria un infern si no poguéssim pressuposar que els fenòmens segueixen unes lleis, és a dir, que tenen tendència a repetir-se en les mateixes circumstàncies.

Des del punt de vista lògic no té cap sentit que tot s'hagi de repetir però la nostra experiència sembla confirmar-ho. També tenim múltiples experiències de coses que es repeteixen moltes vegades i en un moment donat tenen una fi diferent: una bombeta que sempre s'ha encès fins que s'ha fos; un home que sempre ens havia tractat amb amabilitat i un dia ens escridassa, etc.

Costa més però pensar que jo no moriré perquè creus que tothom ha mort fins ara. Encara que així fos, res no diu això de la certesa de la teva mort. Pot haver-hi causes desconegudes que ho evitin. I el sol ha sortit cada matí des de fa molts milions d'any, però sabem que amb molta probabilitat deixarà de fer-ho quan s'extingeixi, cosa que nosaltres segurament no veurem. També podria ser que per causes que ara desconeixem, el sol deixés de sortir demà.

O sigui que allò que donem per cert no ho és. Fins aquí la ment escèptica es pot sentir inclinada a admetre-ho. Ara bé, què hi ha de les veritats certes o segures que demà serà dimarts si avui és dilluns?

Aquesta és una veritat de consens que se'n diu i que vol dir que definim les coses de manera que mantinguin una coherència entre elles. Hem acordat que el dia que va després del dilluns és el dimarts, o sigui que no podrà ser el dimecres per definició. Així de senzill i de contundent. Tant com que 1+1 són 2. I això serà sempre així mentre mantinguem que "1" és la unitat, que "+" és la unió i "2" és la dualitat.

Respecte a la veritat que jo soc, aquí trobem la tercera versió de la veritat: aquesta és una veritat essencial que transcendeix la lògica i ens demana la posició de consciència atenta per a constatar-ho. Si ets conscient de tu mateix, si t'adones que t'adones, t'adonaràs que ets alguna cosa. No sabràs quina però no podràs evitar saber que ets.

En resum: la veritat no és un territori fàcil. Cal molta atenció per a parlar de la veritat, de les veritats, de la Veritat absoluta i única. Possiblement el més important ara és veure que la majoria de les nostres "veritats" són només creences, opinions i coherències lògiques o costums mentals. Res pel que valgui la pena matar i ni tan sols discutir vehementment.

2.1.2 VERITAT

VERITAT -78

Si la Veritat en majúscula tingués un nom seria SER. No hi ha més. Tota la resta només és, en el millor dels casos, oportunitats i mitjans per a arribar-hi.

Una veritat que pot ser dita no és una veritat.

La veritat que es pot dir ja no és veritat.

Si vols veure la veritat... tanca els ulls!

No cal cap esforç per rebre la veritat evident. Si t'esforces no estàs davant la veritat evident.

Quan l'esperit apunta a la veritat transgredeix totes les normes i salta totes les barreres.

L'únic esforç que hem de fer per a aconseguir la plenitud és el de descobrir que ja la tenim.

La veritat que més m'interessa és l'absoluta sobre el "ser".

Només conec 5 atributs de la veritat: invisible, inaudible, inodora, insípida i impalpable.

Així com l'ull de la carn no suporta la llum del sol, així tampoc l'ull de la ment no suporta la llum de la veritat.

La veritat ens acosta a la realitat i amb aquest coneixement ens fem més reals.

La veritat m'ha fet fora de la vida.

La veritat no és un èxtasi.

No hi ha una opinió sobre la veritat, però hi ha una veritat sobre l'opinió.

La veritat només pot ser descoberta. Mai transmesa!

La veritat i la felicitat es van mirar al fons dels ulls i van fer l'amor.

Coneixem la realitat quan descobrim que som ella.

La veritat absoluta existeix! De fet és l'única cosa que existeix.

Tot és veritat.

La veritat exigeix desvelar 4 enganys: 1. que ets algú lliure que pot controlar la seva vida; 2. que ets algú; 3. que ets i 4. que.

Veritat, bondat i bellesa són la mateixa cosa vista amb l'intel·lecte, el cor o els ulls.

En estat de consciència ordinària o condicionada, la veritat és una qualitat de la realitat. En estat de consciència expandida, la realitat és una qualitat o dimensió de la veritat.

M'han fet dubtat de totes les formes i circumstàncies de la meva existència però no de la meva existència. Qui soc?

L'única cosa segura i vertadera és que tot existeix. Com a objecte, com a idea, com a emoció o com el que sigui, però existeix!

Només el descobriment de la gran mentida revela la gran Veritat. I les petites veritats són les aliades de la gran mentida.

<u>No fonamentis la veritat en allò que pot ser dubtat</u>

Hi ha quatre fonts bàsiques del coneixement humà: els sentits, la creença, la raó i la intuïció. Amb els coneixements que tenim actuem en el món i segons com actuem podrem descobrir quin o quins són els nostres objectius a la vida.

VERITAT -80

FELICITAT I VERITAT Hi ha dos grans objectius a la vida que són la felicitat i la veritat. Sense saber-ho (o sabent-ho) ens orientem envers una d'elles i actuem en conseqüència. Portades a l'extrem totes dues coincideixen (la felicitat només es troba en la veritat i la veritat et fa feliç) però en el procés les dues vies divergeixen i, no cal dir-ho, en els dos camins ens podem perdre.

La recerca de la felicitat ens pot dur a un hedonisme buit o a un immediatisme (recerca de satisfaccions immediates) o a un materialisme estèril (el desig és voraç i insaciable) o a un "il·lusisme" transcendental (invenció de realitats sobrenaturals on allotjar el benestar que no trobem a la nostra vida -immanència-) o qualsevol altre via morta que ens deixa insatisfets i lluny de la felicitat que busquem. Aleshores haurem de dir allò de què "la felicitat no existeix com a estat, només hi ha moments de felicitat" o alguna altra explicació pel nostre fracàs.

La recerca de la veritat per la seva banda ens pot dur al racionalisme extrem (inútil perquè no es refereix a cap realitat material), a l'intel·lectualisme conceptual (confecció d'un sistema de conceptes coherents entre ells però sense cap aplicació a la vida), al materialisme reduccionista (anomenat també "fisicalisme" i que consisteix en considerar tota la realitat com a expressió material i per tant subjecte a les lleis físiques), al dogmatisme, al fanatisme,... i en cap cas aconseguirà el consens universal. Aleshores haurem de dir allò de què "cadascú te la seva veritat" o qualsevol altra explicació pel nostre fracàs.

EL PAPER DE L'INTEL·LECTE EN LA RECERCA DE LA VERITAT I LA FELICITAT Vistos els paranys que esperen a qualsevol buscador (i en aquest sentit tots ho som) la qüestió que plantejo jo aquí ara és com hauríem d'actuar si volguéssim conscientment eludir els obstacles i desbrossar el camí cap a la veritat o la felicitat.

És molt probable que qui estigui ja en la veritat o en la felicitat ho sàpiga perfectament i digui que no necessita cap prova. És més, molta gent considera que la veritat i la felicitat no tenen res a veure amb el discurs racional o intel·lectual que aquí estic proposant i que es troben "en un mateix" o en la connexió amb l'univers, o en l'amor o... qualsevol altra vivència de tipus emocional o mística que la raó no abasta.

És possible que sigui així però voldria ara plantejar quin ha de ser el paper de la intel·ligència crítica en aquest procés. Crec que l'indicador majoritari dels buscadors de la felicitat és el benestar emocional i l'indicador dels buscadors de la veritat és la claredat mental. En un altre moment parlaré de com hi ha una jerarquia en les 4 fonts del coneixement que he citat al primer paràgraf i que deriva de la seva vinculació amb el procés evolutiu. La raó és superior a l'emoció ja que es construeix damunt, a partir i per superar l'emoció. Per això crec que és més fiable la raó a l'hora de qüestionar què és la felicitat o la veritat.

En el cas de la felicitat ha de discernir si el que anomenem felicitat no és un miratge, una falsa felicitat com ho podria ser la felicitat de l'inconscient, del simple, de l'alienat, del drogat, del fanatitzat... Direu: "i què si ells són feliços!" i jo responc que estem parlant de la felicitat plena, la que integra tots els aspectes de la persona i no la que està limitada, castrada o obnubilada com en els casos que he citat. O sigui que la raó ha de qüestionar l'autenticitat de la felicitat tant com pugui. [I per què la felicitat de l'ignorant no pot ser considerada felicitat?]

I pel que fa a la veritat, la raó ha d'aconseguir la claredat mental que deriva de l'eliminació del dubte. El dubte no és l'error però és la possibilitat de l'error i si volem la veritat no la podem permetre. Així que haurem de fer una tasca anomenada "dubte metòdic" que va dissenyar Descartes al S.XVII i que consisteix en no deixar la més mínima opció al dubte, una postura radical que porta a resultats sorprenents tal com comentaré un altre dia. [Sí, però per què la raó no pot deixar espai al dubte?]

MÉS ENLLÀ DE L'INTEL·LECTE I ens queda encara una darrera consideració. I què passaria si la veritat o la felicitat la percebéssim des de la intuïció profunda o transcendental, la més alta de les facultats cognitives? On quedaria el paper de la raó i del dubte? Si acceptem aquesta jerarquia, hem de pensar que ningú no podrà arribar a aquesta intuïció si no ha travessat la prova de la raó. La raó pot i ha de ser transcendida però no pot ser ignorada.

La raó no et farà descobrir la Veritat però pot derrotar tots els obstacles que t'impedeixen abastar-la.

"Aletheia" és el nom grec de la Veritat -escrita així, en majúscula-, és a dir, la veritat absoluta entesa com a la captació de la realitat mateixa.

Aletheia significa, etimològicament, "allò que no està ocult". És a dir que només quan copsem les coses clarament, sense els vels de l'aparença, la distorsió o l'engany podem assolir la Veritat. En aquest sentit la tasca de recerca de la Veritat consisteix en "desvelar" (en el sentit de "treure el vel") a les nostres percepcions, coneixements, idees o creences.

I quins són aquests vels que oculten la realitat? Doncs múltiples i summament convincents. Són tan persistents aquests vels que els confonem amb la realitat mateixa i acabem identificant l'embolcall amb el contingut. Com si algú cregués que una guitarra és la funda que la conté, que una persona és el vestit que porta o que un plàtan no és més que una escorça groga i poc comestible.

Aquests vels se sustenten per la fe que tenim en els òrgans que ens els presenten. Tendim a creure que les coses són tal com les veiem, que les relacions tal com les sentim, que la nostra identitat és la nostra autoimatge, que les coses són, en definitiva, tal com se'ns apareixen.

La tasca complicada és desvelar el coneixements fins a reduir-los a la seva més pura essència i això només es pot fer a través de la intuïció transcendental o de la raó. La percepció i les emocions són incapaces de dubtar d'elles mateixes. Si ho estic veient i tocant, no puc percebre que no existeix! Si estic vibrant emocionalment i experimentant una emoció intensa, no puc acceptar que allò no sigui veritat.

I malgrat tot, la raó ens ensenya i demostra que el que veiem no existeix i que el que sentim no és més que un invent del nostre ego. L'automatisme perceptiu i la identificació emocional ens impedeix acceptar-ho i es rebel·la. Neguem les evidències de la raó perquè som addictes a l'aparença.

S'ha demostrat científicament que les coses no són com semblen. Els colors són pures percepcions de la ment, per exemple, no existeixen a la realitat. Per altra banda, les emocions són reaccions personals a les nostres percepcions i pensaments. Són automatismes psíquics d'adaptació i supervivència. A qui li agrada, però admetre que les bases del que coneix són falses?

Només si estàs disposat a admetre que la Veritat està oculta sota uns vels d'aparença estaràs motivat per a desenvolupar al màxim la raó, i fer-ho fins a les darreres conseqüències, que són ben radicals.

La raó no ens donarà la Veritat ni ens hi portarà. Ara bé, traient enganys, llevant vels, descobrint les trampes del món aparent, t'aclareix el terreny.

Fa falta un darrer pas que la raó no pot donar, però que sense aquest treball previ de desbrossament radical tampoc és possible.

Ja ningú no estima la Veritat. Tots volem la felicitat com a amant...

Tot i que la Felicitat absoluta s'identifica amb la Veritat absoluta (i els que no creuen en absoluts poden deixar de llegir aquí), els humans ens esforcem constantment per seguir un dels dos camins: o perseguir les petites veritats amb la il·lusió de descobrir la gran Veritat o procurar-nos moments de felicitat esperant trobar la gran Felicitat.

Donat que normalment és una recerca a cegues, ja que no sabem ben bé què busquem i fins i tot la majoria afirma que no existeixen tals absoluts, el nostre dia a dia és un desplegament d'accions per tal d'assolir alguna cosa. Quina? No

acostumem a preguntar-nos-ho però això no implica que no tinguem una resposta. Fins i tot qui deambula perdut va a algun lloc encara que no sàpiga quin és i encara que doni voltes en cercles.

No sabem ben bé què volem, però estadísticament la gent afirma voler ser feliç. Sembla que aquest objectiu justifica tot el que fem. Volem estar bé, el benestar. El plaer i la gratificació són els nostres objectius més reconeixibles.

Amb tot, aviat tenim la consciència de què és impossible assolir aquest estat de forma continuada i amb una resignació madura afirmem que la felicitat són moments...

I és que segurament confonem sentir-nos feliços amb ser feliços. No és el mateix sentir-se sa que estar sa, ni sentir-se estimat que ser estimat, ni sentir-se marcià que ser-ho! I ja que la discriminació entre sentir-se feliç i ser-ho exigeix un treball de recerca de la veritat, optem per conformar-nos amb el sentiment de la felicitat. No és d'estranyar que la felicitat, així entesa, sigui tan fugissera. Tots els sentiments o estats d'ànim són per naturalesa canviants. Qui fonamenta el seu anhel en una cosa canviant està condemnat a no assolir-lo.

Són moltes les coses que podem preguntar-nos sobre la felicitat i potser totes les preguntes en n'allunyen si seguim volent sentir-nos bé. La incertesa, el dubte, no acostuma a ser un espai de plaer per a qui no hi ha anat voluntàriament.

Si vols ser feliç, estàs disposat a qualsevol cosa? Perjudicaries a les persones que estimes per tal de ser feliç? Prendries una droga que et faria permanentment feliç? Quasi tothom respon negativament a aquestes preguntes i per això podem deduir que la felicitat no és un objectiu últim ni incondicional.

Cal afrontar en algun moment el tema de la veritat. Quina és la veritat sobre la felicitat? Què és la felicitat, quina és la seva naturalesa? Sense aquests plantejaments no la podrem aconseguir perquè ningú no pot anar Samarcanda sense qüestionar-se on és i assegurar-se de saber si hi ha arribat. Pots arribar a qualsevol lloc que t'agradi i dir que ets a Samarcanda però, és realment això el que vols? Aleshores no volies anar-hi sinó simplement sentir que hi ha anat.

Mentre busques la Veritat és probable que trobis la felicitat. Per contra, és molt difícil que trobis la Veritat si només pretens "sentir-te feliç".

Potser la felicitat que perseguim és l'anestèsia momentània que ens permet transitar pel sense-sentit de la vida amb una certa comoditat. En algun moment, però, si optes per la recerca radical, hauràs de renunciar a les coses incompletes i iniciar el viatge definitiu de descobrir què ets, o sigui trobar la Veritat.

La veritat és per a ser viscuda, no proclamada

La veritat, no les opinions, és per a ser viscuda. Quan assoleixes la veritat t'alegres perquè en ella conflueixen la bondat i la bellesa. Per això saps que ets davant la veritat i no en dubtes.

Cert que la veritat es pot confondre amb la certesa o la convicció i també elles poden aportar bondat i bellesa però com que la veritat és una experiència íntima, no necessita ser proclamada o predicada.

La veritat és una descoberta personal i és molt plaent compartir-la amb qui la pot acceptar però és impossible d'imposar-la a qui no hi ha accedit per ell mateix. Per això podem desconfiar amb fonament dels qui ens volen convèncer de la seva veritat. Una cosa és compartir i una altra imposar.

A vegades les veritats que trobem són incòmodes i ens posen en situacions ben complexes. Què passa quan una veritat s'oposa a una creença generalitzada? Què passa quan una veritat s'enfronta o nega un dogma de fe?

Miguel Servet al S.XVI fou condemnat a morir cremat per defensar unes veritats sobre la Trinitat. Amb goig va acceptar el suplici perquè per a ell era pitjor renegar públicament del que sabia.

Per contra Galileu, per aquells mateixos temps, va renegar del coneixement cert que tenia sobre el moviment dels astres per tal d'evitar la mort en mans de la Inquisició.

Aquí tenim dos exemples de com afrontar la defensa de la veritat. Considerats com a símbols de dues postures, i més enllà de la complexitat que envolta l'anàlisi d'aquests dos casos, la veritat no requereix que ningú doni la vida per ella. No afegeix res a la veritat el sacrifici o la convicció i afany amb què es prediqui.

Més aviat, com hem dit, un excés de zel per la defensa d'una veritat ens remet més al fanatisme que a la il·luminació.

L'única religió seria l'humanisme. L'única fe, la bellesa. L'única doctrina, la bondat. L'únic déu, la Veritat

Concebo la religió com un estadi transitori pel que poden passar els humans en el seu procés de desenvolupament. Lamentablement, molts s'hi estanquen i col·lapsen la seva evolució.

En el moment que es transcendeix l'egocentrisme i es percep la realitat com una cosa externa, fixa, absoluta, immutable... apareix la fantasia del creador i

la seva obra. Les religions ofereixen un relat que imposen als creients a canvi de confort moral, emocional i social. Això és el que busquen els creient: alguna cosa per creure ja que no poden suportar el buit existencial i no tenen autonomia encara per a fer la pròpia descoberta de la realitat. Potser per això importa tan poc que els relats religiosos tinguin lògica o coherència.

Potser hauria d'haver aclarit que la religió i l'espiritualitat són coses ben diferents. La religió és emocional, social, pre-racional, rígida, discriminadora -els meus no són com els teus-, ritual i uniformadora. L'espiritualitat, per contra, és intuïtiva i transcendental, íntima, post-racional i unificadora. He escrit sobre això amb major amplitud en aquesta entrada.

Entenc doncs que la religió no morirà mai com no desapareixerà mai l'adolescència o la menopausa perquè quasi tots passem, en un moment donat de l'evolució, per aquest estadi màgic on el sagrat ens ofereix explicacions que la nostra ment anhela i que els nostres pares i la nostra societat ens donen com a dogma. De forma natural, la racionalitat crítica qüestiona i desmunta la quimera religiosa i sovint apareix una fase d'escepticisme i ateisme racional. L'evolució, però, no acaba aquí i podem descobrir les realitats transcendentals superant els límits de la raó i assolint el coneixement espiritual.

M'agradaria doncs que la religió fos un estadi de transició i que com a tal es tractés en una societat madura. Això vol dir que els religiosos no puguin imposar al poder civil cap condició però que puguin transitar pel seu estat amb el respecte de tots. I aquest respecte implica que puguin ser i siguin qüestionats i que les seves creences afectin a l'àmbit privat.

Les religions -no la vivència espiritual- són per a mi un estadi infantil, de transició i de manca d'autonomia moral. Com a fenomen social se situa al nivell etnocèntric i això vol dir que els religiosos s'identifiquen amb els seus i s'esforcen per diferenciar-se dels altres. Per això les religions han provocat tantes guerres i desgràcies, perquè són discriminadores.

I per això he escrit al titular que si hagués d'acceptar una religió, només n'acceptaria una que aglutinés tota la raça humana, la humanitat sencera. Seria per tant l'humanisme, entès no en el sentit del moviment cultural del segle XV sinó en el sentit de moviment ideològic centrat en l'home. No en Crist, Mahoma, o Buda, sinó en l'home.

Caldria tenir fe en la bellesa i treballar per a ella ja que és la confirmació sensorial de la Veritat i caldria predicar l'únic manament de la bondat. Al final, només podem rendir-nos a la Veritat absoluta que és la mateixa per a tothom.

Però jo mateix veig que el que proposo és absurd perquè si algú busca la Veritat, actua sota el guiatge de la bondat i cerca la bellesa en tot el que fa i és, quina necessitat tindria de cap religió?

La Veritat et farà lliure i les veritats et faran esclau

Hi ha una única Veritat que escriurem amb majúscula i moltes veritats que s'ajusten a les distintes necessitats de la nostra ment.

Això que acabo de dir és una d'aquestes veritats que segueix algun dels diferents criteris de veritat que hi ha: veritats de consens, de correspondència, de coherència, pragmàtica...

Les veritats són afirmacions sobre la realitat que sempre requereixen algun altre tipus de veritat prèvia per a sostenir-se.

Així per exemple, quan parlem de veritats de correspondència que són les que descriuen el que els sentits ens indiquen (el mar és blau, el gel és fred...) hem de donar per descomptat que el que percebem i el que existeix és el mateix, cosa molt discutible. Igualment quan parlem de veritats de consens (Madrid és la capital d'Espanya, tots els homes som iguals...), pragmàtiques (si pitjo l'interruptor el llum s'encén...) o coherents (dos més dos són quatre...) hem de donar per descomptada l'existència d'allò sobre el que prediquem, i sovint també, els judicis que s'hi suposen, per exemple que podem distingir clarament què és i que no és "pitjar", "encendre", "sumar",... cosa que també podem discutir llarga estona.

Resumint, les veritats són afirmacions que tenen alguna condició que dona certesa a qui la diu però necessiten un cert consens per a que siguin útils. (El tema de la utilitat de les veritats és una altra de les qüestions filosòfiques profundes.)

El fet és que totes les veritats són discutibles i poden ser qüestionades. Cap no se sustenta de manera absoluta i això fa que la gent digui "és la teva veritat" o "és la meva veritat" amb tota normalitat, sense adonar-se que dient això ja estan atemptant contra el principi de la Veritat i és que ha de ser única i absoluta.

Molta gent no creu en la Veritat i accepta el relativisme o escepticisme extrem més com una forma de conviure sense conflicte que com una actitud filosòfica.

Els qui defensen que no hi ha Veritat, creuen que és veritat això que diuen? És una contradicció! Si exclous la Veritat res ja no se sustenta i tot és defensable. Això és el que ens passa. Ens sentim còmodes amb les nostres invencions a les que atribuïm veritat perquè ens fan la vida agradable.

Sense adonar-nos-en, aquestes veritats parcials o inventades ens lliguen a tot un sistema de creences que no podem tocar perquè sinó les nostres "veritats" perillen. Aquest és l'esclavatge, el preu que paguem gustosos per tal de sostenir les nostres "veritats".

VERITAT -87

He parlat de les veritats. Què hi ha, però, de la Veritat? És senzilla, obvia, coneguda de tothom, inútil, absoluta i fàcil de dir: Ser. El proper dia intento explicar-ho suposant que calgui i sigui possible.

No es tracta tant de saber la veritat com de descobrir la mentida

Quan descobrim la falsedat d'alguna cosa important entrem en crisi. De sobte ens envaeix una sensació d'inseguretat insuportable. La nostra ment caòtica i desorientada busca una explicació alternativa als fets que s'han demostrat enganyosos.

Crec que hi ha un perill en aquestes situacions traumàtiques que consisteix en adherir-nos a narratives alternatives sense haver-les fiabilitzat. Potser el rigor i la duresa amb què rebutgem determinats fets no s'avé amb la credulitat o superficialitat amb què acceptem propostes alternatives. És com si diguéssim "si no és això, ha de ser això altre!" Sovint a "això altre" només se li demana que existeixi, que hi sigui, que no permeti el buit o la incertesa. El seu valor de veritat és poc important en aquests moments com és poc important si és guapo o lleig el metge que et salva la vida.

Ve a conte tot això de diverses converses telemàtiques que sostinc amb persones ben interessants i intel·ligents que em plantegen les teories conspiracionistes i em fan veure que, segons com, poden tenir tant fonament de credibilitat com les explicacions majorment acceptades.

Crec que en aquest debat més que la veritat hem de considerar la credibilitat. Una creença racional sempre serà per a mi més ben fonamentada que una d'intuïtiva, visceral o emocional. No dic més vertadera, dic més fonamentada.

Això és discutible però és la meva posició. Els meus arguments són que si hem de parlar d'això, si ho hem de debatre i arribar a consens cal que ho fem de manera racional perquè sinó no existeix diàleg ni acord possible. Algú pot dir que creu "A" i dir que no té arguments però que ho creu. Jo no el puc contradir. Només puc dir que jo crec "no A". Fi.

Per contra, si s'argumenta, podem descobrir quines són les fonts del coneixement, quina fiabilitat les hi atorguem i descobrirem els nostres propis filtres cognitius. I aquest és l'aspecte més important de tots. Per què creiem el que creiem? Per què donem credibilitat a unes coses i no a altres?

Si descobrim biaixos cognitius en nosaltres mateixos haurem avançat molt. Si veiem que ens fiem del coneixement "injustificat" i autosustentat, podrem

descobrir la nostra necessitat compulsiva de compartir i unir-nos als que pensen igual que nosaltres.

Si ens adonem que creiem allò que ens convé, podrem ser conscients de com supeditem la veritat a la seguretat i confort.

És al nostre sistema cognitiu a qui hem de dirigir la mirada crítica. No tant saber què és la veritat com saber què és la mentida i començant per les mentides que poden crear les nostres distorsions cognitives.

No sabem el perquè de res perquè no hi ha un perquè de res

Creure que podem conèixer les causes dels fenòmens ens dona seguretat. Si ho pensem bé però veurem que no sabem amb seguretat el perquè de res. A partir de les experiències que tenim anem confegint seqüències de fets que es repeteixes i els hi atorguem la categoria de causa.

I com que aquests fets es repeteixen, els considerem fixos. És un tema d'epistemologia complex i antic. Hume qüestionava la causalitat i deia que només podem observar confluències de fenòmens però no pas la causa.

La causa és una atribució mental molt útil però irreal. Com tantes coses que hi ha al nostre cervell que es mantenen per la seva utilitat, la causalitat ens dona explicacions i una certa sensació de control.

Quan tens un problema pots buscar la solució i molt sovint la trobem perquè estadísticament els fenòmens segueixen les seqüències previstes. Si no tens massa exigència no cal que vagis més enllà.

Però si ets filòsof t'interessa la veritat més que la utilitat. I a vegades la veritat també és útil ja que et permet formular millor els problemes i ajustar o desajustar més eficaçment les teves expectatives.

La raó profunda per la que crec que no hi ha "perquès" és que la causalitat és una funció de la nostra ment i no pas un atribut de la realitat. No és una cosa que està allà fora sinó una estructura de la nostra cognició. Només podem comprendre fenòmens amb causalitat però això no vol pas dir que les causes siguin objectives. És com els colors que només estan a la nostra ment i no pas en els objectes. És la forma com el sentit de la vista filtra i representa la llum la que fa aparèixer els colors en la nostra ment. Altres cervells, com ara els dels insectes, no veuen o veuen colors diferents...

I és que en realitat també les coses són elaboracions mentals i tota la realitat és una construcció de la ment. Atrapats com estem en aquest univers

interior, que creiem exterior, una instància que anomenem "jo" articula relacions i vincles entre fenòmens, pensaments, desitjos, emocions,...

Podríem dir que tot és un joc de la ment... una cosa que les grans tradicions de saviesa fa temps que saben i que té com a principal conseqüència que la llibertat, el despertar o la realització només consisteix en ser conscient que et això.

2.2. LES CREENCES

Les creences són la forma de coneixement més extensa de la que disposem. Jo diria que quasi el 90% del que creiem saber és creença. Fins i tot el coneixement dels sentit es fonamenta en la creença que la realitat és *captable* pels sentits. De fet els tenim tan interioritzats i són tan fortes les sensacions de certesa que ens donen que resulta quasi impossible percebre la seva artificialitat i la seva fragilitat.

Moltes de les nostres creences no estan al servei de la veritat sinó al servei de la nostra comoditat. Tendim a creure tot allò que ens conforta i reafirma el món que ens hem construït. Costa molt qüestionar les creences però inefablement és el primer esforç que cal fer si volem afrontar de manera radical la recerca de la veritat i obtenir l'autèntic coneixement.

És igualment inhumà sotmetre algú a calor extrema com a fred extrem.

Ven creences i compra perplexitat.

Demà s'acaba el "s'acaba el món" (Escrit el dia abans de l'anunci apocalíptic maia)

La gran feina dels estudiosos és aconseguir que els textos importants diguin el que ells creuen.

Ortega diu: "les idees es tenen, en les creences s'hi és". Jo penso que cal

tenir creences però que vivim en les idees.

Creem el món amb fe i el mantenim amb tossuderia.

Què creus que creus?

La força d'una creença no té cap relació amb la seva veracitat.

"La fe és creure en el que no veus; i la recompensa es veure el que un creu" va dir Sant Agustí. Un magnífic exemple d'autohipnosi, vaja!

Conviccions rocoses sense fonament ocupaven tots els racons del seu cervell. No hi havia lloc ni per a la dinamita racional.

Diem que ho tenim a la memòria perquè ho hem viscut, però en realitat diem que ho hem viscut perquè ho tenim a la memòria.

Per molt evident que consideris una cosa sempre trobaràs algú que consideri igualment evident la contrària.

La realitat no existeix. Només existeixen les idees que tu et fas de la realitat.

No cal que una frase l'hagi dit Einstein per a prendre'ns-la seriosament!

Preferim patir i morir amb la nostra ideologia que no pas gaudir i salvar-nos canviant-la.

La vida és massa curta per no creure en la sensatesa i massa llarga per no creure en tonteries.

Si sabem que tot ho veiem del color de les ulleres que portem, i veiem a tothom amb ulleres de colors diferents, per què discutim i ens enfadem amb la gent?

VERITAT -91

La primera suma que va entendre era 3+2 i ara encara és de la secta del 5.

Deu ser una característica humana: en un moment donat trobem una veritat o un fet que ens aclareix l'existència i quedem atrapats per l'estructura a través de la qual se'ns ha mostrat. És com si algú trobés un mapa del tresor en una biblioteca i a partir de llavors prediqués la biblioteconomia com a mitjà per enriquir-se.

I de fet això és el que ens passa sovint. Meravellats i admirats de com apareixen certes realitats noves a la nostra vida, considerem que tenen més a veure amb qui o com ens han arribat que no pas amb el moment i l'actitud amb que ho hem trobat.

Normalment, en algun moment del nostre creixement personal, trobem respostes o vies de coneixement en idees, en organitzacions o en persones. En contacte amb algunes d'aquestes instàncies se'ns fa una llum i avancem. Sentim una gran satisfacció per aquesta circumstància i en el nostre anhel de fixar la font del coneixement ens adscrivim a l'estructura o l'embolcall amb l'ànim de seguir aprenent. El que no considerem és que molt sovint el creixement es dona quan estem preparats i que la descoberta d'alguna cosa important pot passar a través de qualsevol instrument, ja sigui una trobada, una persona, una ideologia o un símbol sempre i quan tinguem l'actitud adequada. Som nosaltres i no l'altre qui és font de coneixement.

Si no ho entenem així no només ens quedem estancats en una manera d'entendre el món sinó que abandonem el nostre potencial per a seguir creixent i oblidem el nostre poder d'aprendre a través de qualsevol cosa a canvi d'una fidelitat a la ideologia o la persona a través de la qual, en algun moment, vam aprendre.

Per això dic que entendre la suma és molt més que saber el resultat d'una suma. Quedar-se en un simple resultat és renegar a tot un sistema de càlcul que et permet calcular amb qualsevol quantitat.

Com he dit, els més importants "fixadors" del creixement, simples mitjans als que sovint atribuïm poder tot renegant de la nostra capacitat de creació de coneixement són les idees, els grups i les persones.

Les idees poden ser les d'un partit polític, d'una religió, d'una teoria interpretativa de la realitat, d'una teràpia, d'una art endevinatòria... Els grups poden ser des de sectes fins a colles d'amics i família. Les persones... qualsevol! Amb qualsevol d'aquestes realitats es poden fer aprenentatges radicals a la nostra vida. Els fem nosaltres quan estem preparats i ells són només circumstàncies o catalitzadors. El que passa és que quedem tan impressionats que els atribuïm a ells

el poder del coneixement. Aleshores els deïfiquem i els atribuïm un do d'excepcionalitat, com si fossin els guardians d'una veritat oculta per als altres. Ens convertim en adeptes, admiradors, defensors, propagadors,... mentre abandonem el nostre poder de generar coneixement per esdevenir simples reproductors.

I com que sovint, per a un buscador, la font del coneixement esdevé limitada i insatisfactòria, a la llarga només ens queden dues opcions: l'ortodòxia o la deserció. L'ortodòxia és l'adhesió incondicional reforçada amb rituals rígids i amb reunions d'autoconvenciment. Sabem com la raó, en aquests casos, és serva de la fe. Pensem en les religions o els partits polítics. La deserció és una traïció que et condemna a la solitud. La solitud lluminosa de ser el teu propi referent, un joc de tot o res.

Si les dades confirmen la meva teoria, perfecte! Si no, pitjor per a les dades!

Això és el que ens passa sovint quan adquirim una nova interpretació de la realitat. Sembla com si se'ns fes una llum dins nostre que ens permetés veure les coses com són. Meravellats i contents per aquella idea clarificadora, els fets passats semblen encaixar perfectament amb la nova teoria i ens sobta no haver-ho vist abans.

I no és només el que ens afecta a nosaltres. També el que li passa a tothom sembla ajustar-se màgicament a aquesta nova manera de veure. Ara tot pren una nova mirada i sembla molt més transparent. Revisem fins i tot les nostres experiències i les reinterpretem.

Aquesta nova visió pot referir-se a una teoria psicològica, filosòfica, d'interpretació de les relacions, o de la malaltia, o de la situació del món, o de la meva infància, o del subconscient, o a noves capes de realitat subtils o energètiques o quàntiques... N'hi ha per a tots els gustos i tothom s'adscriu a la que millor l'ajuda a entendre el món. Seria interessant fer un estudi de la correlació de la situació vital de les persones amb la seva adscripció a nous corrents explicatius de la vida i el món.

Torna el creacionisme, l'animisme, els teismes, el ritualisme, la gnosis, el protagonisme de forces esotèriques que ens guien i orienten si sabem escoltar... Cal reconèixer que sempre hi han sigut. Només que ara hi ha menys pudor en defensar-les emparats en la simple i forta creença com a únic argument. No calen demostracions o explicacions, la fe és suficient. La fe i la demostració de què simplement funciona.

Parlem-ne. Totes les teories funcionen per a qui vol que funcionin. Seleccionem les dades que ens interessen i així confirmem el que postulem. Les dades que no encaixen no qüestionen la teoria, simplement són excepcions o direm que falta alguna dada per saber. Tan senzill que seria dir "si els fets ho confirmen ho acceptem i si no, ho rebutgem". De fet Popper no es conformaria amb això. Ens va ensenyar que només s'avança a partir de falsacions i no pas de confirmacions. Al menys la falsació ens dona certesa, mentre que milions de confirmacions no ens en dona cap. Si jo dic "totes les fustes suren" i en trobo una que no, tinc una certesa: "no totes les fustes suren". En canvi per moltes fustes que surin mai tindré la certesa que "totes les fustes suren" donat que no puc comprovar-ho amb totes.

Hi ha diversos mecanismes psicològics que juguen a favor d'aquest corrent d'acceptació de les teories que ens convenen. En primer lloc la necessitat imperiosa d'entendre el món i més ara que el paradigma científic sembla desbordat. Coneixent el seu secret de les coses puc intervenir i tenir poder. Si conec la clau de la riquesa em puc fer ric. En segon lloc hi ha la necessitat d'estructurar-me, regir-me per uns principis que donin sentit i ordre a la meva vida. Si sé el que soc tinc una guia per actuar, sentir, pensar,...

Hi ha encara una necessitat de pertinença, d'adscriure's a un grup que comparteix aquesta teoria i així ens reforcen mútuament donant densitat a la idea i uniformant la mirada que coincideix amb el que volem veure. Per això no té res d'estrany que la major part de les persones que s'acosten a una nova creença amb una actitud positiva, trobin el que busquen.

Això em fa pensar en un acudit o història filosòfica que es diu "la dona gelosa"[3]

Si no creus en la gravetat... no caus!

Si no creus en la gravetat no caus, però igualment vas a parar al terra!!! Una cosa és el que passa i una altra l'explicació que tu hi donis. Tendim a considerar que les explicacions que donem als fets són les descripcions de les causes que l'han provocat i això ens permet fer inferències. Aquestes inferències les enunciem en forma de lleis i aquestes ens ofereixen un món previsible i segur.

El títol que he escrit avui sembla ridícul pel sol fet que la major part de les persones creiem en la llei de la gravetat i per tant ja se'ns fa difícil concebre que

[3] https://bit.ly/3w168xV

algú no doni aquesta explicació quan una cosa es desplaça verticalment de dalt a baix fins arribar al terra.

Precisament el verb "caure" significa, segons el diccionari, "cedir a l'acció de la gravetat". Queda clar que "caure" i "força de gravetat" estan units necessàriament com "vermell" i "color". Es dedueix que si no creus en la gravetat tampoc creuràs en la caiguda dels cossos, igual que si negues els colors, negues necessàriament el vermell.

Imaginem dues persones que no creuen en la gravetat. (Espero que aquesta hipòtesi surrealista no impedeixi prendre seriosament el que explico, com em passa sovint) Si jo parlés amb aquestes dues persones i els hi mostrés com deixo anar una cullereta de cafè al terra, no ho podrien negar. Quan els hi preguntés la causa, no em dirien que és la gravetat donat que, recordeu, no hi creuen! En què creuen doncs? Fem un exercici d'imaginació.

Un em diu que no és cert que existeixi la gravetat i que ha llegit que segons la quàntica (el recurs per excel·lència de les coses estranyes) la força que uneix els objectes alliberats amb el terra no és l'atracció sinó una repulsió còsmica. I aquesta força repulsiva que ve de l'exterior de la terra i no de l'interior, provoca una baixada, no una caiguda! Caiguda és l'efecte de la gravetat, "baixada" seria l'efecte de la repulsió còsmica.

El segon em diu que no hi ha forces físiques sinó només voluntat divina. La cullereta s'ha desplaçat verticalment al terra per "obediència" a la voluntat de Déu. No ha caigut, que això només existeix en el món on hi ha gravetat, sinó que ha obeït!

O sigui que les persones tenim els nostres propis conceptes més o menys compartits i els lliguem amb una coherència pròpia. Si tenim camps conceptuals diferents, veiem realitats diferents. No és només que podem veure diferents coses en un mateix fet com quan podem veure el moviment d'un astre i una obra d'art simultàniament en una posta de sol. És més que això! És que tenim "universos" diferents i no compatibles. Creure en la divinitat és oposat i no complementari al materialisme. No hi ha res que escapi a la voluntat dels déus per a uns i res que s'hi pugui ajustar, ja que no existeix, per als altres. Així doncs, si jo parlés amb aquestes dues persones i en no arribar a un acord els digués: "Val, no estem d'acord en quina és la causa, però la cullereta ha caigut, no?" Un em diria: "No, no ha caigut, ha baixat!" i l'altre "Ha obeït! Les coses no cauen mai, sempre obeeixen."

El resum seria que si no creus en la gravetat, no cauràs... però igualment acabaràs al terra.

Aquest exemple és simple, barroer i segurament com tots els exemples, inexacte, però si serveix per mostrar el que vull dir ja em donaré per ben pagat.

Evidentment que el tema de la gravetat és poc rellevant pel que vull exposar, però he volgut parlar d'aquest tema perquè en molts altres aspectes

importants de la vida veig com quan assumim un determinat món conceptual, les coses apareixen davant nostre amb evidència. I com que no compartim aquests mons, les realitats són diferents. Considerar que només hi ha energia a l'univers, porta a veure uns determinats fenòmens. Si creiem en els esperits, ja veiem altres coses. Si creiem en la reencarnació... si creiem en un destí que ens assigna feines i es comunica amb missatges críptics... si creiem en una lògica radical... si creiem en... Així una malaltia pot ser vista amb tota coherència i evidència com l'efecte d'un virus, el preu d'un deute d'una vida anterior, un càstig diví, un missatge d'éssers d'altres dimensions...

Només si creiem que existeixen tants universos com persones podrem acceptar que totes les realitats que es veuen des de les diferents creences són igualment reals. Jo he arribat a aquesta conclusió però no per aquesta via. Totes les creences són igualment reals, sí. Totes són realment falses!

El vudú no pot res contra qui no hi creu

He format part durant exigües sessions d'un interessant grup que pretenia experimentar com es treballa a partir dels propis interessos entorn un tema. El tema era l'Àfrica i una de les experiències interessants va ser poder xerrar amb un company casat amb una noia africana. A mi, que sempre m'ha semblat complexa la convivència entre persones de la mateixa cultura em resulta estimulant i curiós veure com es pot conviure amb persones de cultures tan diferents com la senegalesa i la catalana. Ell ens comentava que s'havia acostumat a les pràctiques culturals de la seva dona, des del nostre punt de vista, ben estranyes. Em va comentar que en certa ocasió, no sé si ell o algú altre es preguntava per què els practicants d'aquesta religió no aplicaven la tècnica de perjudicar algú a través del maltractament d'un ninot que el representa amb els europeus i va rebre com a resposta:

-Això no és pas possible. Ells no hi creuen...!

Em va resultar ben interessant aquesta anècdota. Trobo a més que és del tot lògica i fins a cert punt evident. Si reflexionem una mica sobre el que ens afecta veurem que necessitem creure en el poder d'allò per tal de sentir-ne les conseqüències. Només aquelles persones a les que donem autoritat ens poden obligar. Només ens pot curar qui té la nostra confiança. L'efecte placebo n'és un cas ben evident. Vaig llegir un cop que algú va ser diagnosticat d'un càncer i va empitjorar molt ràpidament. Quan li van dir que el diagnòstic havia sigut erroni i no tenia res va millorar de forma miraculosa.

Si creus en un Déu terrible tindràs por i si creus en un Déu bondadós sentiràs pau. Si creus que tens llibertat notaràs que decideixes tota l'estona. Els que no hi creiem notem com les coses ens passen sense opció. Si creus que l'univers té un pla per a tu estaràs constantment pendent dels senyals externs. Si creus que tu marques la teva vida estaràs pendent dels teus senyals interns. Segons el codi moral que tinguis patiràs o estaràs en pau per diferents coses. Fins i tot el que per a una persona és dolent com ara llevar-se la vida (suïcidi) per a una altra estarà bé i en dirà martiri. És a dir, les creences marquen el que vius.

Això és molt important i a mi em desperta dues inquietuds que són com les dues cares d'una moneda: La primera és com se'ns estan imposant les creences per controlar-nos i manipular-nos i la segona és la servitud i fermesa amb que mantenim les creences sense qüestionar-les.

Respecte a la primera, és evident que totes les religions imposen visions del món que limiten i controlen els seus adeptes. Hume deia que això era bo i necessari en certs moments de la història i que sort n'hem tingut. Fins i tot afirmava que això era molt necessari per a les persones que no tenen la força de viure sense una guia donada. Els sistemes polítics i econòmics també ho fan. Hi ha unes creences com ara el progrés, la igualtat, els drets, la llibertat entesa com a legitimació de la desigualtat... que sustenten el nostre sistema capitalista i democràtic. Aquestes creences fan que la gent visqui allò que creu. Si es diu que hi ha crisi, tot i que sabem que és una estafa, la gent viu la precarietat, s'angoixa i adopta l'actitud conservadora i pessimista de la crisi. Caldria ampliar això però no ara.

Però els sistemes ideològics alternatius fan exactament el mateix. Els sistemes esotèrics, ecològics, espiritualistes, *new age*, feministes, anarquismes, contraculturals... també ofereixen les seves creences i els seus adeptes les accepten amb la mateixa submissió amb que ho fem amb les creences que proposa el sistema. També ells viuen segons les seves creences. Si creuen que la respiració del *prana* cura la respiren i realment es curen. Tot està en la creença. La fe mou muntanyes. "La teva fe t'ha salvat" deia Jesús al paralític que caminava de nou.

Per altra banda hi ha una conformitat amb el model que triem. Sembla com si de manera natural ens adaptem al nínxol ideològic que ens ha tocat viure. Molt poques vegades hi ha una crítica i un qüestionament profund de les creences. Com a màxim canviem d'unes a altres, però ens mantenim enganxats al poder de la creença externa. Qüestionem la religió però només per saltar als braços d'una altra. Abandonem la cel·la de la presó per instal·lar-nos en una altra. Deixem uns ídols per adorar-ne uns de nous. Ens avorrim dels nostres mites i adoptem els llunyans i desconegut, però continuen essent mites. Ens separem de la nostra dona per casar-nos amb una altra. Costa qüestionar la religió i esdevenir el teu propi Déu, sortir de

la presó i esdevenir lliure amb les dificultats que això suposa. Costa superar el mite i regir-nos per una raó crítica. Costa buscar noves formes de relació social... Costa tant imaginar... Costa tant assumir el nostre poder i esdevenir creadors de les nostres pròpies creences. Sí, ja sé! Direu que són creences a la fi. I teniu raó. No podem viure sense creences. Haureu de reconèixer però que és molt diferent ser esclau que ser el teu propi amo encara que en ambdós casos haureu de treballar.

La pitjor de les teves creences és creure que les teves creences són veritats

La creença és el substitut de la veritat. Donat que moltes coses no donen cap garantia de ser vertaderes i les necessitem, les assumim com a creences.

Així per exemple, jo no puc saber si vaig néixer realment el dia 12 d'octubre perquè tot i que els meus pares m'ho diuen i tinc un document que ho certifica no puc escapar al dubte raonable de creure que hi ha alguna possibilitat de què estigui en l'error. És improbable però no impossible. Per tant, si vull parlar amb propietat he de dir que "crec" haver nascut el 12 d'octubre.

I potser em direu que soc un primmirat i un exagerat però tampoc tinc proves fefaents de que l'home hagi arribat a la lluna, de que jo tingui un pàncrees, de que la matèria estigui constituïda per àtoms, de que existís Isabel la Catòlica o de que la ciutat de Melbourne sigui real. Per això dic que ho "crec" i no pas que ho "sé".

Conec quatre motius pels quals no puc assolir el saber i m'he de conformar amb la creença. En primer lloc perquè no he tingut oportunitat de comprovar el que crec. Per exemple no he pogut viatjar a Melbourne per a comprovar la seva realitat. En segon lloc perquè no tinc coneixements suficients. Per això no podré saber mai si la matèria està feta d'àtoms. No tinc prou coneixements com per a comprovar-ho i dono confiança als científics. En tercer lloc perquè també puc desconfiar del que em diuen els sentits. Ja sé que em direu exagerat però no puc tenir la certesa absoluta de què el que veig sigui tal com és. De fet sé segur que no és tal com ho veig ja que conec la fisiologia de la percepció i sé com filtrem els estímuls a l'hora de percebre un objecte. En qualsevol cas sempre em puc qüestionar que el que veig és una al·lucinació, o que estic somniant, o que és una falsa percepció com un miratge. Per això quan vull ser estricte dic que "crec" haver vist, o haver sentit, o haver tocat...

En quart lloc tampoc puc fiar-me dels sabers que podria argumentar amb la prova de la memòria ja que tampoc tenim certesa de que el que conservem a la

memòria coincideixi amb la veritat. Vull dir que si us dic que ahir vaig anar a Barcelona i em dieu com ho sé, us hauré de respondre que ho recordo. Moltes de les coses que afirmo saber (els noms dels meus germans, els llocs on he treballat, les ciutats que he visitat,...) se sustenten en l'única prova de que les conservo a la memòria. No és una prova feble per a mi, però tampoc té massa consistència. Sabem com falla la memòria i com som constructors o selectors dels materials mnemònics (de la memòria). En darrer terme, com deia aquell científic de la novel·la "Jo, robot" ningú no ens pot assegurar que acabem de ser creats ara mateix amb memòria incorporada. O com deia Jonathan Dancy, no podem saber si som un cervell en una cubeta en un laboratori al que s'estan introduint les percepcions que jo crec tenir ara.

Ja veieu si heu seguit fins aquí que les dificultats per dir "jo sé" són moltes. Us recomano que sempre digueu "jo crec..." Vol dir això que no hi ha veritats o sabers? Jo crec que sí que n'hi ha. De fet crec que només n'hi ha una i no desvetllaré quina crec que és aquesta única veritat per fer la cosa més emocionant.

Ara, només per acabar, voldria postular que la pitjor de les nostres creences és aquella que no ens permet seguir tot el fil argumental que us he desenvolupat. Creiem que el que sabem és veritat i somriem quan algú ens ho qüestiona. Tolerem la seva extravagància en el millor dels casos o ens alegrem de no compartir la seva estupidesa però molt difícilment ens plantegem de forma radical que tot el que creiem saber són només creences.

Atrapats en la creença que tot és real vivim el somni o l'obra de teatre, que és la nostra vida, rendits al guió que ens impedeix prendre consciència de què tot és somni o obra de teatre.

Al segle XII ningú no hauria pogut creure que un ordinador és una màquina

Perquè els paràmetres de màquina que tenien al segle XII no passaven de les politges, les palanques o els torns. Amb el maquinisme i les revolucions industrials, el concepte de màquina ha arribat a uns nivells inimaginables per a persones que no han seguit aquest procés evolutiu.

I quan dic inimaginable ho dic en sentit literal i no poètic. Una persona preindustrial no pot imaginar un ordinador, ni en la versió més lúcida i estrambòtica de la seva imaginació. La ment no està preparada, no hi ha els conceptes intermedis que sustenten aquest nova versió d'un fet antic.

Perquè en definitiva un ordinador és tan màquina com una palanca. Tot el que puguem atribuir a un ordinador, com ara poder de decisió, selecció a l'atzar, optimització de recursos, feedback de programari, etc. no són més que mecanismes automàtics simples organitzats de forma complexa.

Llegia l'altra dia una disquisició sobre la vida i qui ho feia afirmava rotundament que la vida és absolutament independent de la matèria o l'energia, com si fos una realitat a part, d'una altra naturalesa, l'anomenava força vital i li atribuïa un existència prèvia a la matèria i una autoria divina.

No puc deixar de sorprendre'm quan persones preparades intel·lectualment prenen aquestes posicions. De fet està molt estès considerar que la vida és una entitat autònoma superior als éssers vius que té voluntat pròpia i guia i regula les seus destins. "La vida vol...", "la vida li ha ensenyat..." "la vida demostra que..." Res a dir si parlem poèticament però molt a rumiar si ho diuen en sentit literal.

La vida és una qualitat emergent de la matèria. El fet que la seva complexitat i l'enigma de la seva existència no estiguin al nostre abast no ens autoritza a assignar-li una entitat diferenciada més enllà dels usos pràctics que en puguem treure.

En el continu que conforma l'univers, l'energia, la vida, els homes... són tot el mateix. La nostra ment catalogadora necessita quantificar i qualificar per establir categories i comparacions. Això és inevitable, però no ho és el fet d'atorgar naturaleses diferents al que no és més que un canvi en la seva composició. Un ronyó i un cervell són òrgans que difereixen en el seu grau de complexitat però són igualment òrgans. Un cuc i un ximpanzé, una palanca i un ordinador, un àtom i una molècula... Dos punts en el continu de la mateixa substància.

La vida emergeix de la matèria com la consciència de la vida i l'autoconsciència de la consciència. És pràctic distingir-ho però és confús separar-ho.

Ens falta el coneixement de moltes lleis i ens sobra la creença en moltes hipòtesis

Coneixem algunes, poques, molt poques, lleis de la naturalesa. I les poques lleis que coneixem fan referència al món físic ja que quan entrem a l'àmbit de la biologia, i ja no diguem a l'àmbit de l'antropologia, no coneixem cap llei.

La previsibilitat de les plantes i animals és poc exacte i la dels humans és absolutament ambigua i imprecisa.

VERITAT -100

Els humans sabem coses, moltes coses. Moltes les sabem per experiència perquè les hem comprovat en el dia a dia. El coneixement comú està farcit d'experiències repetides que malgrat la seva fiabilitat no permeten la formulació d'una llei universal. És a dir, que per molt que jo observi una cosa que es repeteix sempre que jo faig determinada acció, mai no podem tenir la certesa absoluta que això serà sempre així.

Cert que les persones, per viure, no necessitem aquest rigor ni aquesta universalitat. En fem prou amb probabilitats altes. Per això fem hipòtesis de coses que malgrat no podem comprovar, les donem per certes.

Fins aquí no hi ha cap problema. Som éssers evanescents, passatgers i no necessitem la força ni la contundència d'una llei científica per a actuar, predir, esperar o projectar.

Per això som tan lleugers a l'hora de fer les nostres hipòtesis pràctiques. Moltes d'aquestes hipòtesis són simples invents interessats. Observem una cosa, intuïm que és així i si no en podem esbrinar la causa, la inventem! L'important és que hi hagi una explicació que sustenta la nostra hipòtesi o creença. No podem viure sense explicacions. Coses del nostre neocòrtex!

L'observació afinada de fenòmens ben curiosos ha portat a saber que les persones tenim similituds segons la data del nostre naixement, o que les nissagues semblen heretar trets històrics, o que podem reviure en determinades situacions experiències que diríem que no són nostres, o que hi ha sincronia i improbable casualitat en fets molt concrets, o hem conegut guariments miraculosos, o hem sabut d'experiències extra-corpòries o...

Moltes de les coses que sabem perquè les hem experimentat o perquè la humanitat ha acumulat prou observació contrastada, no té una explicació lògica o evident. La ciència desautoritza la astrologia, les constel·lacions familiars, la reencarnació, els miracles... No nega els fets sinó que no admet les explicacions que es donen a aquests fets.

Jo puc dir que soc la reencarnació de Rasputin i saber coses que només Rasputin sabia, però això -i tots els casos semblants que coneixem- no donen dret a formular la llei de la reencarnació. És una explicació resultona, útil, si non e vero e ben trovato, és estimulant, ens convé! Ja n'hi ha prou!

Molt útil però, com passa moltes vegades, no es pot comprovar. Les hipòtesis sustenten les creences que ens convenen. Això és positiu. La part més negativa al meu entendre ve quan les hipòtesis no diuen només el que és sinó el que ha de ser (la fal·làcia naturalista que deia Hume).

Aquí sí hi veig perill. Perquè una cosa és dir que jo soc Rasputin reencarnat i una altra dir que conseqüentment he d'actuar d'aquesta o aquella manera. Una cosa és dir que el meu caràcter és propens al dubte perquè són balança, i una altra

dir que he de viure segons els consells de l'horòscop. Una cosa és que reconèixer en tu vivències del passat de la teva família i una altra que per corregir errors familiars o per alliberar mals karmas hagis de fer certes accions.

El que és no ens diu el que ha de ser. Fàcil de dir, difícil d'acceptar.

Veure-ho tot malament i no adonar-te que el que està malament és la teva vista

Com aquell home borratxo que li diu a la seva dona en mig d'una festa "Estimada, haurem de marxar que estàs ja ben borrosa..."

Com saber si t'ensenyen una foto amb una figura fosca que no identifiques si està reflectint alguna cosa que era allà o és una taca de l'objectiu? Per a algú que no sigui expert és impossible d'esbrinar.

Totes les nostres sensacions són fruit d'un elaborat procés de captació d'estímuls que acaben en la construcció d'una imatge mental. Sabem que la ment afegeix moltes coses als simples estímuls: el sentit, el context, el significat, la importància,...

Així doncs, quan veiem alguna cosa que ens alarma, on és el perill: en la cosa o en la nostra ment?

No és un problema senzill de resoldre. Com més sabem de la ment més sabem que elabora de forma automàtica múltiples realitats per a encabir-hi de forma coherent el que estem veient.

I el mateix passa amb les idees. Els nostres pensaments, opinions, creences, judicis... no són neutres ni objectius. Estan al servei del nostre ego i s'estructuren en esquemes generals d'interpretació de la realitat. Quan ho veiem tot negre, o tot blanc... és per com és la realitat o per com la processem?

Resulta difícil respondre a aquesta qüestió perquè el sentit comú ens aconsella considerar que hi ha una barreja de les dues coses. Una certa realitat impacta amb una certa manera de processar-la a la nostra ment i dona una certa vivència.

Què podem fer ara? Només podem revisar la nostra cognició i veure quins són els seus límits i possibilitats. Aleshores, si ens coneixem bé, ens haurem de cenyir a allò que ens doni més fiabilitat, no deixant-nos enganyar per la nostra ment ni negant la força real de l'experiència.

VERITAT -102

<u>És observant la teva conducta com conec les teves creences, no pas escoltant els teus discursos</u>

Hi ha dos tipus de creences: les que afecten a la vida i les que afecten al pensament. I no són en cap cas mútuament excloents. De fet algú podria pensar que haurien de ser sempre coincidents.

Les creences de pensament són aquelles que no tenen cap impacte o cap influència a la teva vida, com ara la creença en l'existència dels àtoms, dels pigmeus o dels nombres irracionals. De fet si una font d'autoritat que tu reconeguessis et digués que han descobert que no hi ha àtoms, pigmeus o números irracionals, seguiries la teva rutina diària.

Les creences que afecten a la vida són les que et condicionen contínuament el que fas o no fas. Creus en el coronavirus i per això et protegeixes i no surts de casa. Creus en un déu que et pot castigar i per això fas bondat. Creus en la perversió de la banca especulativa per això t'has passat a la banca ètica.

De fet les nostres creences ens condicionen tot el que fem. Vivim una realitat particular elaborada amb creences jerarquitzades i encaixades a cop de voluntat.

Els nostres discursos i opinions no sempre són un reflex de les nostres creences. Sovint ho són del que ens agradaria creure però no del que creiem. Si dius que no creus en l'estat però te n'aprofites, és que hi creus. Si no creus en la democràcia però vas a votar és que hi creus. Si no creus en la superstició però evites passar per sota una escala és que hi creus...

Un cas particularment greu d'aquest fet és el de la política. És tan comú sentir els nostres polítics dir una cosa i fer-ne una altra que resulta impensable valorar-los per la coherència. De fet, si tenim algun dubte sobre el que realment pensen, hem de veure el que fan o han fet i no el que diuen o han dit.

Davant la incoherència entre el que dic i el que faig, sempre és més fiable el que faig. Si sempre vaig d'antiracista però en el tracte amb gent d'altres ètnies manifesto rebuig o menyspreu, és lògic que se sospiti que menteixo en el que manifesto.

Clar que no tot és tan simple perquè deduir la intenció d'algú a partir de les seves accions no sempre és una via inequívoca. Amb tot, la regla d'observar les conductes per tal d'esbrinar les creences sol donar resultat. Sobretot si ens l'apliquem a nosaltres mateixos!

2.3. LA FILOSOFIA

He inclòs aquí la filosofia i no és pròpiament una font de coneixement. Amb tot és un posicionament sobre la veritat i el coneixement i crec que aporta alguna llum sobre aquesta qüestió. El plantejament que faig aquí no és sistemàtic ni té pretensions de ser complet.

La filosofia com a recerca del coneixement integral no prioritza ni monopolitza cap font de coneixement o cap mirada particular. Justament la filosofia entén la multiplicitat i la complexitat dels mitjans de coneixement, de la percepció a la ciència, de la intuïció a la revelació.

La meva filosofia és socràtica en el sentit de destructiva, negativa, qüestionadora i impertinent. Busca el dubte, la incertesa, la inseguretat i sobretot el reconeixement de la ignorància. És aquesta via negativa la que ens pot permetre assolir la Veritat perquè en absència de tot, el tot és evident mentre que si ens fixem en els múltiples objectes que moblen la nostra consciència, el tot definitiu se'ns escapa.

Centrats en la pregunta o centrats en la resposta. Veritat o felicitat. Filosofia o teràpia.

Era imperfecte perquè no acceptava la seva imperfecció.

Quan no has estat tocat pel do de la poesia pots recórrer a la filosofia. Sempre és millor que la fe o la superstició.

Deia "soc un arbre imperfecte perquè tinc arrels brutes, escorça rugosa, fulles fràgils,... " I allò justament el feia perfecte.

La claredat mental exigeix crítica i pot desvelar l'engany però el confort adorm en l'autocomplaença i et manté enganyat.

Quan saps qui ets, el solipsisme* esdevé evident. (*Doctrina segons la qual l'únic existent és la pròpia consciència i els seus continguts)

La vida animal és un descobriment continuat. La vida humana un invent continuat.

La teoria dels camps mòrfics és la que més s'ajusta a la meva concepció de la realitat com a consciència. (monisme idealista)

La genuïna eina del filòsof és el martell.

Terapeuta: "Vine malament i surt millor". Filòsof: "Vine bé i surt pitjor".

Deixem el perfeccionisme que busca el que mai serà i abracem la perfecció que ja és.

Segons Georges Bataille, "un filòsof és algú que té por". La por que fa transitar més enllà de les creences, la lògica i la certesa...

Dubta de tot i ens acabarem trobant.

Volem les respostes correctes, però el que necessitem són les bones preguntes.

Els àtoms de les cèl·lules cancerígenes tenen la mateixa harmoniosa perfecció que els de les cèl·lules sanes.

El ser és el ser i la circumstància fa a l'home.

La imperfecció ens fa flexibles i la flexibilitat ens permet sobreviure en un món canviant. La imperfecció és doncs, imprescindible!

Allò essencial no pot estar de moda.

No es tracta de fer coses perfectes sinó de ser perfecte i fer coses.

Llegir Plató (per exemple) i no qüestionar-se la realitat no és filosofia, és erudició.

Quan l'home visqui mil anys tindrà exactament els mateixos problemes essencials que ara.

La gran pregunta és: quina és la gran pregunta?

Un déu que no demani ser qüestionat i superat no mereix ser el teu déu. I qui diu un déu, diu una teoria o una visió absoluta de l'existència.

El gran problema és "quin és el gran problema?"

Distingir entre interior (ment) i exterior (món) en nosaltres mateixos és com dir que, en un cine, el que es projecta a la pantalla és l'exterior i el pati de butaques l'interior.

El psicòleg t'ajuda a entendre l'argument de la pel·lícula de la teva vida. El filòsof et recorda que és una pel·lícula.

Els qui menystenen la reflexió, l'especulació, el joc i l'art per ser improductius i poc pràctics són com pagesos que només volen anar al camp a recollir, mai a plantar o a adobar la terra.

Em penso que soc l'única persona normal del món!!!

Va de paradoxes, és clar! "Normal" vol dir que és el més freqüent dins el seu ordre. És doncs conceptualment impossible que un únic cas sigui "normal". Precisament la normalitat la marcar el fet de que la majoria de casos s'hi ajusten.

En cap cas la paraula normal no ens parla de si està bé o malament, de si és desitjable o no, de si és avantatjós o inconvenient... Tot i que sovint la normalitat es fa servir com un argument a l'hora de raonar o justificar posicions o fets, res no vincula la normalitat amb les valoracions que se'n puguin fer. Diem per exemple que és normal que la gent vulgui treballar i això és una simple qüestió estadística.

Si algú ens diu "clar que vull treballar, és normal!" està fent una falsa vinculació de premisses. Per una banda la primera premissa, que en aquest exemple va al final, apel·la a una informació: "és normal voler tenir un treball". Ens diu que la majoria de gent ho vol. Suposant que admetem l'autoritat d'aquest argument estadístic no contrastat, passem a la segona premissa que en aquest cas és una informació personal que no necessita contrastació donat que només podem fiar-nos de la sinceritat de qui la formula. "Vull treballar!" El vincle entre ambdues premisses és aquest "és clar" inicial que ens ve a dir que jo vull treballar perquè la majoria vol treballar i jo soc com la majoria. Veiem que en aquest cas "ser normal" és ponderat com un valor, com una circumstància positiva. I aquesta vinculació és del tot arbitrària donat que no es deriva directament de les premisses. La frase també podria haver sigut: "Clar que no vull treballar; és normal!"

Aquí veiem doncs que no sempre la normalitat és viscuda com un valor. Moltes vegades s'aspira a no ser normal per diversos motius. Per una banda les persones crítiques amb el sistema o amb els estils de vida estàndards o amb accions concretes que consideren no desitjables aspiren a no fer com tothom i testimonien la seva queixa amb accions no normals que qualifiquen com a valuoses. Per exemple l'austeritat en el nostre sistema econòmic és "rara" i positiva pels que la practiquen com a resultat de la crítica a l'opulència.

Un altre motiu pot ser el desig d'individuació, d'originalitat al que tots aspirem. Necessitem una quota d'anormalitat que ens diferencïi, com en temps d'en Mao a la Xina quan es va imposar el vestit únic per a tothom. Va resultar impossible perquè tothom d'una manera o altra se'l personalitzava amb detalls impossibles de penalitzar malgrat l'estricta i absurda censura oficial.

Sovint, però el concepte "normal" no és aquest que hem explicat. Fem servir la paraula "normal" per explicar que una cosa té una lògica objectiva més enllà de si és practicada per molts o per pocs. "En veure el marcià de trompetetes verdes vaig arrancar a córrer. És normal!" Aquí ja no apel·lem al que fa la majoria perquè és un cas amb tan poca freqüència que no tenim ni estadística provisional. Aquí el que volem dir quan diem "normal" és "és el que tu i la majoria de gent hauria fet".

En aquest segon aspecte és en el que la majoria de persones ens sentim "normals". Solem entendre tant bé les nostres circumstàncies que se'ns fa difícil creure que algú en el nostre cas no hauria fet el mateix que nosaltres. De fet si algú estigués en el nostre cas al 100% (la nostra història, la nostra constitució cerebral, les nostres circumstàncies,...) de ben segur que hauria fer el mateix que nosaltres perquè seria igual que nosaltres!

I això és precisament el que subjau en les valoracions pròpies. Entenguem o no perquè fem les coses sempre sabem que hi ha hagut unes circumstàncies que

han portat allà. Aleshores, el que hem fet és "normal" per a aquests casos. (Encara que siguin estrafolaris, excepcionals o absurds) Diuen que en certa ocasió Sòcrates, el més savi entre els homes va fer una cosa absurdament ridícula. Preguntat sobre aquest fet Sòcrates només va poder dir "En aquell moment en semblava que era la cosa més normal del món".

Aquest punt de vista implica d'alguna manera que tot el que fem nosaltres és d'alguna manera "normal" en el sentit aquest de què pensem que és el que tothom hauria fet en el nostre cas. El que passa és que això que resulta fàcilment comprensible en els casos que nosaltres protagonitzem resulta difícil quan les accions les executen altres persones. Tendim a considerar que les accions fora de la norma de les altres persones són rares i no normals. Una mancança automàtica d'empatia que ens fa pensar sovint que l'única persona normal som nosaltres. Com m'ha passat a mi en escriure aquest encapçalament.

La imperfecció és perfecta!

Sempre he sentit dir que la perfecció no existeix però jo, vagi on vagi, només veig que perfecció. La perfecció se'ns mostra de forma evident en les realitats naturals llunyanes. Fixem-nos en el firmament. Qui s'atreviria a dir que no és perfecte? Algú pensa que hi falten estrelles o que la constel·lació d'Orió té Betelgeuse massa separada de Rigel (les dues estrelles més importants segons la Wikipèdia que acabo de consultar)?

En el món natural, allunyat de la realitat humana la perfecció és fàcilment acceptable. El mar és perfecte, la lluna també, els núvols són perfectes, les postes de sol, la pluja, el vent... Ja sé que encara trobareu qui mirant un núvol us dirà que no és perfecte perquè hauria de ser més llargarut de la part de baix o... ves a saber què. Però tots el titllarem d'ignorant perquè la perfecció del núvol no està en la seva forma sinó en la seva naturalesa.

I això que li passa al núvol és el que li passa a totes les coses del món. De fet perfecció significa que no pot ser millorat i els núvols, la pluja o les muntanyes no poden ser millorades. Si les volem millorar és perquè no les acceptem tal com són i volem imposar a la realitat un patró mental que tenim. Sembla molt infantil quan es refereix a aquests fenòmens naturals que us he comentat, però està molt acceptat que ho fem quan es refereix a coses que ens afecten directament.

Igual que el mar o el cel, els ocells, els arbres, les pedres,... tot és perfecte, immillorable. També ho som les persones, els esdeveniments, les accions i les relacions. Això ja costa més d'entendre perquè com que ens hi relacionem i tenim

expectatives, no ho considerem perfecte quan ens molesta o perjudica. El que anomenem imperfecció no és més que una distorsió de la mirada mental. Veiem un home gras, un cotxe espatllat o un metge inepte i ja hi veiem imperfecció. L'home hauria de ser prim, el cotxe operatiu i el metge eficaç, no?

Doncs a mi em sembla que no. Que no hi ha un "les coses haurien de ser..." sinó un "les coses són". La panxa de l'home és perfecta, la corretja del ventilador està perfectament partida i la ineptitud del metge és perfecte també. La panxa de l'home... com la farem perfecta? Més gran? més petita? més alta? Sí, ja sé, eliminant-la! Però això ja no seria una panxa, seria un abdomen. No es tracta de negar el que hi ha sinó d'acceptar que tot existeix en plenitud. Tot és com ha de ser...

La nostra incredulitat, rebuig o acceptació d'aquesta idea també és perfecta. Això no vol dir que no canviï. Sí, les coses canvien però mantenen la seva perfecció en cada fase del seu procés. Podem passar d'una incredulitat perfecta a un dubte perfecte i a una convicció perfecta. Com la corretja perfectament trencada serà perfectament substituïda per una de perfectament integra. I si us fixeu en alguna cosa imperfecta, veureu que té una imperfecció perfecta.

Les mil i una nits van passar el mateix dia

La meva fascinació pel llibre "Les mil i una nits", coincidint amb la nit que penso en "Els mil i un tuïts" que he escrit han motivat aquesta reflexió.

Va ser J.L. Borges qui em va ensenyar a estimar aquest llibre. Tot i que sembla que es remunta al S.IX, la versió que coneixem (i que jo admiro) de l'obra la devem a Richard Francis Burton, un compilador-diplomàtic anglès del S.XIX. L'heroïna protagonista, Sherezade, afronta la dura prova de sobreviure a un ritual mortal que el rei Schariar practica cada nit d'ençà es convenç que les dones són traïdores i que ell no pot assegurar-se mai la seva fidelitat: després de passar la nit amb les seves dones, les decapita. Sherezade, la filla del visir, dona llesta i bonica com cap, se les empesca per sobreviure explicant cada nit una història al seu marit, però deixant-la interrompuda en el moment més interessant de manera que, si el rei vol saber com continua, haurà de mantenir-la amb vida. Així aconsegueix endarrerir la seva mort durant 1001 dies amb les seves nits corresponents. Al final, ella li ha donat 2 fills i ell s'ha reconciliat amb la bondat femenina i li commuta la pena de mort per la felicitat compartida fins a la fi dels seus dies.

El llibre és un autèntic laberint d'històries dins d'històries que s'entrelliguen, se superposen i conformen un conjunt literari caòtic, exòtic, eròtic i

fantàstic. És un joc de nines russes o de capses dins de capses que sovint et perd i no saps en quin nivell narratiu estàs. Hi ha en tota l'obra un ambient encisador, meravellós de màgia i amor poblat per dones sàvies i voluptuoses (alguna de les quals he pogut conèixer personalment) que es combina amb elements de crueltat i refinada violència a l 'estil dels estereotips orientals.

La lliçó de Sherezade és la del coratge i la confiança. Accepta el matrimoni que sap que durarà una sola nit però confia en poder trobar la clau per obrir el cor dur i ple de ressentiment del seu marit. La clau és precisament la fantasia i el pany la curiositat del rei. Sherezade ha d'activar primer l'interès de Schariar i l'ha d'enganxar a una història. Un cop l'ha atrapat en l'argument només ha de saber callar en el moment de màxima tensió narrativa: quan veu el seu oient absolutament absort.

Aquesta història em fa pensar en la nostra vida diària. Els humans necessitem una motivació diària per aixecar-nos, per viure. La supervivència biològica no és suficient per a nosaltres. Som ésser de sentit, constructors d'històries. Necessitem creure que fem alguna cosa necessària, que hi ha un pla general d'objectius, que la vida és com un joc o un problema o un laberint que requereix accions més encertades que altres. Per això tots tenim una Sherezade dins nostre que ens explica contes per motivar-nos. Pot ser una història de guanyar-se la vida, o de superar una malaltia, o d'il·luminar-nos, o de viatjar, o de salvar el món, o de fer-nos rics, o de reencarnar-nos... tant s'hi val. El que compta és que sigui interessant per a nosaltres i que quedi sempre interrompuda en el moment clau per tal que puguem seguir motivats. Perquè ja sabem que els desitjos que poden ser realment satisfets no són bon desitjos. Una història realment acabada condemnaria Sherezade a morir. Cal que sempre ens quedi alguna cosa a continuar. a conquerir, alguna fita on arribar, que no s'acabi la motivació perquè sinó morirem. Allarguem tant com podem els nostres anhels i els fem grans, molt grans, per tal d'assegurar-nos que no els podrem aconseguir.

Sherezade ens explica històries tot el dia. Per això, com les vides passades que alguns diuen que tenim estan totes en aquesta, les 1001 històries que ens expliquem estan totes en la que vivim avui. És com si la vida humana que som hagués acceptat el repte de fer-nos sobreviure cada dia sortejant l'amenaça de ser aniquilats si no aconseguim entretenir el tedi i l'absurd amb el que estem casats. Coratge i fantasia és tot el que necessitem.

Si el cotxe es fa malbé, ves al psiquiatra. Si no saps conduir, al psicòleg i si no saps on vas, al filòsof

Tot i que totes les dimensions humanes estan connectades i és impossible desvincular-ne una de la resta, a efectes didàctics em permeto la imatge del cotxe i del conductor per exemplificar les diferents situacions d'ajuda que podem necessitar al llarg de la nostra vida.

Centrem-nos, també d'una manera artificial i simplista, en la dimensió psíquica o anímica. La sensació de no estar bé, de viure amb més patiment del que suposem normal, de sentir-nos incapaços de dirigir la nostra vida de manera satisfactòria o d'aconseguir els objectius que ens hem fixat, pot estar originada, al meu entendre, en tres focus.

A vegades és detecta en la base biològica, neuronal, en el funcionament orgànic del cervell i del sistema nerviós aquesta incapacitat de resposta adequada. La manca de certes substàncies químiques (liti, per exemple) o la deficiència d'algun neurotransmissor (com ara la serotonina) són exemples típics d'indicadors d'irregularitats orgàniques. Podem considerar-les causes o efectes, però si els considerem com a causa necessitarem un tractament psiquiàtric o farmacològic per poder recuperar els nivells normals d'activitat. Això és el que passa amb molts pacients diagnosticats de depressió. Un cop medicats molts d'ells poden recuperar l'activitat normalment. Aquest tractament però, pressuposa que el mecanisme orgànic és autònom i independent de la resta i tracta el que possiblement és un símptoma o una alerta biològica com una patologia en ella mateixa perdent així el pacient, la possibilitat d'afrontar la vertadera causa del seu malestar.

En altres ocasions la persona percep una incapacitat psicològica per governar la seva vida. És la seva estructura de personalitat, el conjunt de motivacions i estímuls els que no tenen prou força i hi ha també una desorientació o desconeixement per atendre les pròpies necessitats i governar els seus impulsos o tendències. En aquest cas la persona disposa aparentment de les eines correctes per a viure amb plenitud però no les sap activar. Aquí fa falta un suport psicològic que bàsicament es basa en ajudar la persona a veure els aspectes que no percep (cecs -teràpia racional cognitiva i altres teràpies-) o que no coneix (inconscients -psicoanàlisis, per exemple-) per una banda i en ensinistrar-se en el maneig i destresa de recursos psicològics (teràpia guestàltica, conductisme,...)

En tots els casos també el suport psicològic considera aquesta incapacitat d'auto- governança com una causa independent, com un símptoma i no com un senyal o alerta psíquica de què els objectius profunds de la persona no estan ben

enfocats. Podríem també caure en el parany de no saber escoltar el que el nostre psiquisme ens indica.

I és que jo considero que quan la persona està ben enfocada respecte als seus objectius vitals, quan la seva vida té sentit, quan viu amb plenitud està més protegit de les mancances psicològiques i psiquiàtriques. I si apareixen, cosa que també pot ser, està més ben preparat per a afrontar-les.

Sempre m'ha agradat la frase de Víctor Frankl, un psicòleg que va patir els camps d'extermini nazis on va veure i estudiar els mecanismes de supervivència en les diferents persones, que diu: "Qui té un per què pot suportar qualsevol com".

Per això considero que la filosofia, entesa com l'amor a la saviesa, és una forma saludable de viure. La filosofia es planteja el sentit de la vida, el per què hem de viure, les finalitats últimes. I ho fa de manera immisericorde, crítica, estricta... buscant, sense importar les conseqüències, les trampes que ens posem sovint per a acontentar-nos. La nostra personalitat, el nostre ego és potent i vol protagonisme, vol identificació, vol poder personal. La filosofia, però és un dissolvent potent, potser lent, potser corrosiu però eficaç. En no deixar mai la recerca, en no conformar-se amb resultats que poden ser qüestionats, la filosofia et mena a la desaparició de l'ego, al reconeixement final de que només podem assumir el nostre ser, no la nostra aparença. Això implica la mort de l'ego, una frontera difícil de traspassar i menys si qui ha de decidir donar aquest pas ha de ser el propi ego.

La natura té lleis, l'home té voluntat

La natura té les seves lleis, moltes d'elles encara desconegudes. És evident que les lleis naturals no qüestionen els elements sobre els que exerceixen la seva influència. La llei de la gravetat no es preocupa ni li interessa si aquesta roca està més amunt o més avall del turó, ni si fa nosa o servei. Simplement es limita a constatar que exerceix i rep una interinfluència amb la massa de la terra. Quan vegis el seu moviment natural o l'esforç que hauràs d'esmerçar en desplaçar-la sabràs que segueix un patró fix i que pot ser predit.

Els humans no tenim lleis (naturals, s'entén) sinó voluntat. "*Altu*!" Això no val pas dir que no estiguem sotmesos a les mateixes lleis que la resta d'objectes de l'univers. El que vull dir és que nosaltres imposem un significat a les coses que ens passen quan les lleis naturals ens afecten. Estar sotmesos a les lleis naturals no impugna la nostra voluntat.

Exercim la nostra voluntat acceptant el que ens és donat. Soc lliure per escollir entre les opcions possibles però no una d'impossible. Soc lliure quan escullo

córrer en lloc de caminar, però no puc dir que no tinc llibertat perquè no puc volar, per exemple. La meva voluntat queda inscrita en l'àmbit del possible. Si pretenc imposar la meva voluntat sobre el que no m'és possible, vol dir que no entenc (o no accepto) les lleis naturals ni l'essència de la voluntat.

En què consisteix la voluntat humana? I, està aquesta voluntat sotmesa a alguna mena de llei general? Aclareixo abans de seguir endavant que tot aquest discurs està contextualitzat en l'estat de consciència ordinària (c2), un estat enganyós que considerem real i que no ho és. En realitat els humans no tenim llibertat ni voluntat tal com s'evidencia quan assolim estats de consciència més afinats. Aquí però argumento suposant el que majorment s'accepta: que les coses són el que semblen.

Fet aquest aclariment, la voluntat humana és la capacitat que tenim per escapar a les lleis. La naturalesa no escapa a les seves lleis però els humans si podem escapar a les lleis humanes. Qualsevol intent de predir conductes humanes apel·lant a una llei pot ser refutat amb un acte de voluntat.

Els humans no estem obligats per els instints: molts humans s'han deixat morir de gana per ideals o han renunciat a la reproducció per motius religiosos. No estem obligats a ser socials ni gregaris: molts humans han escollit una vida de solitud i aïllament. No estem obligats a ser lògics ni racionals: molts humans actuen de forma irracional atemptant, fins i tot contra ells mateixos. No trobarem cap llei que ens obligui... perquè la voluntat és lliure i escull entre opcions cosa que una pedra no pot fer.

Fixem-nos que trobarem tots els casos en què les suposades "lleis humanes" són desobeïdes. Les mares "han d'estimar els seus fills" però n'hi ha que els abandonen, maltracten o maten. No podrem generalitzar res sobre els humans. No podrem dir que són egoistes o altruistes, idealistes o materialistes, transcendents o prosaics,... perquè trobarem exemples de tot.

Els humans podem fins i tot inventar una opció quan la naturalesa només ens n'ofereix una. Si per exemple estàs malalt i veus que t'estàs morint, la naturalesa ens dona, com als animals, una visió clara del fet i una energia d'acceptació. Nosaltres però podem desenvolupar un impuls de negació, una resistència, una sortida inventada...

Afirmar que els humans tenim voluntat no vol pas dir que aquesta voluntat no estigui condicionada. En efecte, la llibertat sempre és condicionada, però no per això deixa de ser llibertat. Ara mateix ets ben lliure, si vols, de considerar que estàs d'acord amb el que dic o no. Si vols provar de pensar el contrari del que estàs pensant ara, només hauràs d'aplicar voluntat, enfocar la teva intel·ligència al pensament que vols assolir i fer-te conscient dels condicionants que t'ho dificulten.

La voluntat humana té tanta força per estructurar la nostra vida com les lleis naturals per estructurar l'univers. Que no és poc...

Filòsofs: la passió per la raó, la raó de la passió!

La filosofia és, etimològicament, l'amor pel coneixement i els filòsofs estem, essencialment, enamorats de la veritat. Els filòsofs som persones perplexes que ens meravellem amb les coses més simples, som buscadors de perquès, som inconformistes qüestionadors de tot, som agosarats i imprudents transgressors de límits... Confiats en la capacitat humana de coneixement resseguim els contorns de la realitat amb totes les eines que trobem al nostre abast.

La filosofia no és una disciplina acadèmica encara que l'hagin volgut tancar en un currículum escolar o institucionalitzar en un departament universitari. La filosofia és una actitud de vida, una energia que ens mou a saber, a traspassar l'aparença, a imaginar que passaria si... a considerar que l'absurd potser té una lògica, a investigar qui i què sustenta les nostres creences i si són necessàries.

Hi ha actualment dues dimensions de la filosofia: l'acadèmica i la pràctica. L'acadèmica és la de les universitats, un coneixement bàsicament intel·lectual centrat en conceptes, teories, sistemes de teories, autors, corrents, fonaments històrics... És un aspecte molt important de la filosofia però limitat a l'intel·lecte i amb escassa incidència (pel que jo sé) en la recerca apassionada de la veritat que somou l'esperit del buscador.

La filosofia pràctica, és la filosofia de la vida, la que practiquem els que busquem la Veritat des d'on som i des de les nostres capacitats. No cal ser intel·ligent, ni estudiós, ni erudit,... només els ulls oberts i la ment a punt. Conec molts filòsofs i tenen les condicions més variades que pugueu imaginar. Cadascú treballa des d'on és i amb el que és. Alguns nens i joves solen ser grans filòsofs. Algunes persones amb poca cultura també.

En diem filosofia pràctica perquè és la que ens ajuda a tenir una bona vida, una vida de qualitat. Epicur deia que "vana és la filosofia que no serveix per a curar algun patiment humà". Els filòsofs volem saber com acostar-nos a la felicitat, què hem de fer amb la nostra vida, ens plantegem si hi ha un sentit, un perquè de la nostra existència. Ens interessa saber com ens hem de relacionar, com hem de gestionar la nostra personalitat, quins valors hem de prioritzar, quins canvis hem de fer en la nostra vida, etc.

Els filòsofs som multitud. Els filòsofs som persones normals que no portem etiqueta. Ens reconeixem entre nosaltres en una mirada, en una expressió, en un

comentari... Anem pel món amb una inquietud per saber, amb unes ulleres en forma d'interrogants. Ens ho plantegem tot.

Les eines del filòsof són les del coneixement humà. Tot allò que ens dona informació i coneixement configura és el nostre arsenal, la nostra caixa d'eines. Hi ha la percepció, els sentiments i emocions, la raó, la intuïció...

HI ha l'estereotip de què el filòsof és un intel·lectual, un racionalista empedreït quadriculat que tot ho vol conceptualitzar. Potser sí alguns són així, i si ho són és perquè estan en aquesta fase, però si són vertaders filòsofs aviat s'adonaran de les limitacions de l'intel·lecte per a entendre i copsar la realitat. La raó és molt potent i no la podem menystenir, però els que l'hem usat molt sabem bé les seves limitacions i sabem que cal transcendir-la.

El filòsof té també una funció social. Quan fa públiques les seves descobertes o comparteix els seus dubtes o ofereix formulacions alternatives a les explicacions vulgars està incitant i provocant la gent a qüestionar-se les seves vides.

El filòsof es llança a l'oceà de la caòtica existència armat de preguntes, amb els ulls oberts, sent passió per la raó, sap les raons de la passió, supera els simples raonaments, abraça i inclou totes les experiències humanes en tots els nivells que aquesta té i s'abandona al resultat perquè sap que no hi ha res més a fer un cop has optat per aquesta aventura radical.

El més important que cal saber és què és el més important que cal saber!

Imaginem per un moment que tenim accés a una màquina meravellosa que té la capacitat de donar-nos la resposta vertadera a qualsevol pregunta que formulem. El problema és que només podem fer una pregunta. Què preguntaries tu?

És una qüestió interessant perquè ens obliga a fer la reflexió sobre quina és la cosa que més valorem. Si preguntem el número de la grossa de nadal estem dient que la riquesa és la nostra prioritat. Si volem saber com ho hem de fer per ser feliços estem anteposant la felicitat a totes les altres coses. No és senzill decidir què hauríem de preguntar. Bé, si ho tens clar senyal que la teva vida té una direcció determinada. Potser en aquest cas hauries de preguntar "És cert que això que més valoro és el més important de tot?"

Moltes persones tenen inquietuds per saber. Ara bé, quines coses són les més importants de saber? Una primera resposta que ens pot venir al cap és que això dependrà de cadascú. Segurament és veritat. Algú que està malalt vol saber com curar-se. Algú que ha perdut la feina vol saber com trobar-ne una de millor i

algú que té un examen vol saber com aprovar-lo. Ara bé, possiblement darrera aquests desitjos hi ha una cosa comuna: en podríem dir la felicitat o el benestar o la satisfacció.

Si seguim aquest argument arribarem a la conclusió força comuna que tots els humans volem o aspirem a la felicitat. Aquest és un tema més complicat del que sembla. Us proposo alguns dubtes.

Suposem que em dius que vols la felicitat i jo te l'ofereixo en forma d'una droga que et deixa en estat de coma, però summament feliç amb vivències mentals molt bones. Acceptaries? La majoria de gent em diu que no.

Imaginem que soc Déu i t'ofereixo la felicitat en forma de satisfacció de tots els teus desitjos. Acceptaries? De primeres penses que sí, però si vas més a fons costa poc entendre que una vida on tot t'és donat i tu no has de fer res, deixa de tenir sentit.

Trobaríem encara altres objeccions que et farien qüestionar si la felicitat, així a seques, és el millor que pots desitjar.

Entren en joc altres coses: no volem una felicitat falsa d'un somni en estat de coma. Volem una felicitat vertadera i aquí ja entrem a considerar si valorem més la felicitat o la veritat. Què prefereixes la veritat que et pot fer infeliç o la felicitat en la mentida? Vols saber si estàs greument malalt, si el teu company t'enganya, si el fre de la moto està a punt de trencar-se... coses totes que et donaran la infelicitat o prefereixes no saber-ho i estar content i feliç en la ignorància?

Al llarg de la història els humans ens hem dividit en dos grups a l'hora de considerar que és el més important de tot: els que volen saber com aconseguir la veritat i els que volen saber com aconseguir la felicitat.

D'alguna manera, tu potser no ho saps, però ja has fet una opció. Si t'analitzes veuràs que treballes per una de les dues coses i que la prioritzes. Estaria bé que ho miris i ho qüestionis.

No puc tancar aquesta introducció al tema del coneixement sense citar l'aforisme de l'antiga Grècia, atribuït a diversos filòsofs que afirma que el més important és saber qui ets tu. "Coneix-te a tu mateix" estava inscrit al frontó del temple d'Apol·lo a Delfos. Enigmàtica resposta digna de ser tinguda en compte. La pregunta és, si és important conèixer-se a un mateix, per què ho és? Per ser feliç o per trobar la veritat? La resposta és que quan transites a fons i fins a les últimes conseqüències el camí de la veritat o el de la felicitat, arribes al mateix lloc! Conèixer la veritat de qui ets et fa feliç i només assolint la felicitat podràs conèixer la veritat de qui ets.

En definitiva, a la hipotètica maquina de la veritat que us he comentat al principi us recomano que li pregunteu: "què és el més important que cal saber?"

VERITAT -116

El gos i la papallona són molt diferents però ambdós són completament i totalment animals

No m'ho discutireu. El fet que siguin tan diferents el gos i la papallona no ens permet dir que un sigui més animal que l'altre. Ser animal no depèn de la forma o de les peculiaritats que tingui sinó de la seva essència.

Doncs bé, donaré això per evident i em preguntaré ara com és que essent tan clar això en el cas dels animals no ho és en altres casos similars. Penso per exemple en una mare. Quantes maneres hi ha de ser mare? Tantes com mares, evidentment. Totes són igualment mares però fan coses ben diferents. Hi ha però un estereotip del que ha de fer una mare i moltes persones creuen que hi ha també un model o patró que cal seguir per ser una bona mare. No ho crec en absolut. El tema dels estereotips o models socials em sembla molt i molt perillós.

Continuant amb l'exemple, l'estereotip o model d'una bona mare està definit per unes conductes i actituds totalment arbitràries. A la nostra societat hem dibuixat les bones mares com a preocupades, prudents, desitjoses d'estar tot el dia amb els seus fills, amatents, orgulloses, abnegades, alegres,... És el model que veureu a les pel·lícules o a les novel·les. Moltes mares no fan de mares seguint el seu instint o anhel sinó intentant imitar aquest model social. Pretenen ser bones mares ajustant-se al patró dominant. Això és un greu error, però podem comprendre que les mares hi caiguin si tenim en compte que seran sancionades si manifesten que no es preocupen pels seus fills. Potser simplement se n'ocupen i no estan tot el dia a sobre ni hi volen estar. Es pot ser una bona mare sense ser amatent? És pot ser un bon animal sense tenir 4 potes? Vaja pregunta!!!

El que fa que una mare sigui una bona mare és l'amor pel seu fill expressat de la forma genuïna i autèntica. Si coincideix amb el model social o no és irrellevant.

Doncs bé, això que he explicat de les mares passa també amb els professors, els amics, els marits, els intel·lectuals, els metges, els poetes, els amants...

Quanta gent no se sent atrapada pel seu model i no es permet ser autèntic i genuí en allò que ja és? Penso que massa, desgraciadament. No cal que regalis la rosa a la dona per Sant Jordi si no va amb tu. No perds res de la teva essència com a marit. No cal que intentis semblar simpàtic per ser un bon professor. Un professor sec i seriós pot ser excel·lent professor perquè el que està en l'essència d'un professor no és el seu caràcter (que tothom té el seu) sinó el compromís sincer amb l'alumne i el seu aprenentatge.

I podria donar molts més exemples, però un que sempre m'ha cridat l'atenció és el cas de les persones sàvies o evolucionades. Sembla que una persona

sàvia ha de ser ponderada, seriosa, no pot perdre els nervis ni enfadar-se, ha de ser greu i impassible davant les adversitats... Aquesta és la imatge que ens han venut. Però per què un savi no es pot enfadar, posar-se nerviós, riure com un nen o tenir una opinió extrema? L'essència de la saviesa i de totes les coses, no està en el que semblen sinó en el que són. Sigues el que ets i no t'importi si t'ajustes al que esperen els altres. Aquesta és la recepta no només de l'autenticitat sinó fins i tot de la pau d'esperit.

Saps per què jo soc perfecte i tu no? Doncs perquè jo ho sé i tu encara no!

Segons el diccionari "perfecte" vol dir "completament acabat, que no li manca res". Segurament pensareu que és una broma o una provocació que em declari perfecte com si no tingués res a millorar, com si no em manqués res. Doncs no, és una convicció que tinc.

Jo soc jo ara mateix, tal com soc, en aquest moment, completament acabat fins aquí on he arribat. Soc el fruit d'unes coses que m'han passat al llarg de la vida, totes igualment perfectes per acabades en elles mateixes. Si considerem cadascuna de les circumstàncies que necessàriament m'han dut on soc ara veurem que són també perfectes en el sentit d'úniques, que no podien ser d'una altra manera perquè venien de causes anteriors també igualment perfectes.

Quan he comentat això amb els meus alumnes o amb companys, un cop els he convençut de que parlo seriosament, m'interpel·len i em retreuen un seguit de defectes que segons ells fan que jo no sigui perfecte. "Ets calb", diuen. Sí, però una calba perfecte! "Portes ulleres" Una miopia perfecte! "Ets orgullós" Perfectament orgullós! La calba, la miopia i l'orgull són tal com han de ser. No podrien ser d'una altra manera. Si tu penses que no, tens també una confusió perfecte al meu entendre. No veus el que és. Veus el que creus que ha de ser.

Si mires bé veuràs que tot està completament acabat, que no li manca res ni li sobra res. Tot és, en aquest sentit, perfecte i tu lector, també. El que passa és que tu no ho saps i per això no pots reconèixer la teva perfecció. Clar que ara mateix tens aquesta perfecta ignorància que t'impedeix veure la teva perfecció. Continues centrat en el que vols ser o creus que has de ser i evites el que ets, un ésser completament acabat en cada instant de la teva vida. Dius que canviaràs... sí, però en cada instant del canvi vas concretant la perfecció. Cada fase d'un plançó que aspira a arbre és perfecte!

El fet de que no vegis la teva perfecció t'impedeix assolir-la. No estàs completament acabat. Et manca el reconeixement radical del que "és".

Bé, potser tu sí que ets perfecte i en aquest cas segur que entens el que et dic. Si no ho ets i discrepes pensa que es confronten l'opinió d'algú imperfecte que ets tu amb algú perfecte que soc jo. En aquest cas, si he d'escollir entre el que diu algú perfecte o algú imperfecte, tinc clara l'elecció.

Si vols pintar un quadre perfecte, sigues perfecte i després pinta amb naturalitat

Aquesta frase la vaig llegir al llibre "*El zen y el arte del mantenimiento de la motocicleta*" de Robert M. Pirsig. En un moment donat està explicant al seu fill com revisar la pressió de l'oli de la moto. El pare comenta que no hi ha una forma perfecte de fer aquesta operació que no passi per ser tu mateix perfecte i realitzar-la amb tota normalitat.

Vaig notar de seguida que aquesta idea lligava amb el que jo creia. Ens esforcem en fer coses ben fetes, en ser hàbils o eficaços en les accions concretes sense tenir en compte que tota aptitud o qualitat particular deriva de la teva qualitat general. Només qui és tranquil pot parlar de forma tranquil·la. Només qui és honest pot fer accions honestes. Només l'amorós obra amb amor.

Nietzsche va transmutar els valors dominants redefinint el bé. Segons ell el bé no és cap idea o codi moral determinat sinó que és simplement allò que fan les persones bones. I les persones bones són, segons ell, les poderoses, les que assumeixen el seu propi poder, les que se situen més enllà del bé i del mal i fan el que volen mostrant així una qualitat superior a la resta i esdevenint superhomes.

M'agrada aquesta idea que situa la directriu del perfeccionament o de la millora de les persones en l'assumpció del propi poder per regir-se segons la seva voluntat. Tot el contrari del que fem la majoria que és intentar fer coses bones seguint uns codis o pautes morals més o menys definides. Volem ser bons pares, bons ciutadans, bons professionals, bons amics... i ens esforcem per ajustar-nos al que s'espera d'aquests rols. Som així esclaus o serfs del que ens dicten.

El nou camí és deixar de voler ser com s'espera de nosaltres, atendre la nostra pròpia qualitat humana en totes les seves dimensions i obrar seguint la nostra voluntat, amb confiança i responsabilitat (o sigui assumint les conseqüències). Després, fes el que vulguis. Quan parlis amb el teu fill, quan exercitis la teva professió, quan simplement caminis, ho faràs amb la qualitat humana que hagis adquirit.

Per això quan Sant Agustí contestava a qui li preguntava què havia de fer per ser un bon cristià, deia: "Estima i fes el que vulguis!" D'alguna manera és un nou

enfocament. Hi ha en aquest plantejament un gir copernicà pel que fa a l'actitud de millora. No es tractaria tant de ser especialistes en aspectes concrets (tècnics, terapeutes, humanistes, sanitaris,...) com de ser generalistes i buscar el nostre perfeccionament integral. Només des d'aquesta millora general podràs excel·lir en el particular.

I si alguna vegada vols saber, curar, entendre, estimar,... de forma completa, només ho podràs fer si ets tu mateix una persona completa. Perquè tot el que fas mostra en la mesura justa el grau de perfecció que has assolit.

Vana és la filosofia que no porta al silenci

La filosofia, com tota classe d'amor, et trasllada, et mou, et porta,... La filosofia és l'amor a la saviesa i aquest amor es concreta en una recerca, un descobriment. El procés és prou conegut i el guió està ja molt estudiat. Coincideixen totes les tradicions de filosofia perenne i tots els sistemes de saviesa profunda.

Es tracta d'una ascensió. Cal evolucionar estadi a estadi fins a assolir la veritat. Malgrat hi ha moltes tècniques, estratègies o mètodes per a evolucionar tots porten al mateix resultat: superar l'etapa actual per a immergir-nos en la següent.

Només pot ser filòsof qui estima el coneixement i està disposat a renunciar als seus coneixements. Com en la paràbola evangèlica, cal vendre la col·lecció de les petites perles per a adquirir la més gran i de màxim valor.

Empesos per aquest anhel del coneixement, cal aprendre l'art de la dissolució. Això vol dir que hem d'acostumar-nos a veure com es desfan les nostres creences més arrelades i les hem de deixar anar amb tot el dolor que provoca la inseguretat. No només hem d'estar disposats a permetre que les nostres certeses desapareguin sinó que ho hem de provocar.

Això es fa amb l'esperit crític aplicat amb generositat i exageració. Convé superar cada estadi per a assolir el següent. Normalment passem de la creença a la racionalitat i de la racionalitat al saber. En totes aquestes fases hi ha soroll: emocional, intel·lectual, espiritual... soroll en definitiva. És el combustible que ens permet escapar de la gravetat de l'atmosfera i arribar als espais més elevats.

Poc a poc anem descobrint que la veritat té poc a veure amb els nostres gustos i plaers, amb les nostres emocions, amb els nostres pensaments, amb les nostres intuïcions... Tots aquests materials són objectes de la consciència igualment aparents i només la mateixa consciència és real.

Deia el meu pare "Si vols saber ves a Salamanca..." i jo us dic si voleu saber calleu... Perquè la consciència és silenciosa. Plena de soroll ella és silenciosa. Plena de llum és fosca. Plena de contingut és buida... Ella només és.

El possible és impossible

La nostra ment treballa amb possibilitats. Sempre pensem que poden passar moltes coses i que de totes les possibles, una es concreta i les altres desapareixen.

"El que és és i el que no és no és". Amb aquesta simple i radical frase Parmènides enllesteix el tema de les possibilitats al meu entendre. Les possibilitats són accions pensables, només existents a la nostra ment. En la realitat, les coses simplement són. Les coses són úniques, no poden canviar, no es poden repetir, no podem saber què hauria passat si... perquè aquest "què hauria passat" no existeix més que en la nostra imaginació. Si repetim un fet ja no estem en la mateixa circumstància i ja tot és diferent. Heràclit, a qui sovint, i al meu entendre falsament, es presenta com a contrari de Parmènides exemplificava aquest fet dient que mai no podem banyar-nos dos cops en el mateix riu. En efecte, la segona vegada el riu ja té altres aigües i per això és un altre riu i tu ja no ets el mateix perquè has envellit i has acumulat l'experiència d'haver-te banyat abans, cosa que modifica la teva segona experiència.

En fi, que és molt còmode, agradable, creatiu i consolador pensar que hi ha moltes possibilitats a la nostra vida però en realitat només en tenim una de possible i és l'existent. Les coses han de ser com són. No poden ser d'una altra manera.

Has comprat un número de l'ONCE i te'n van oferir dos. Ha sortit premiat l'altre i tu penses "si hagués comprat l'altre número ara seria milionari". Això és comprensible però fals. No podies haver comprat l'altre número! Havies de comprar aquest per força! Que com ho sé? Doncs perquè és el que has fet!!!

Totes les causes que afecten a les teves decisions porten indefectiblement a que facis el que fas. És tan evident que costa de creure. És simple tot i que força dur. Has de fer el que fas. Ja sé que volem tenir el control i el mèrit (o la culpa) del que ens surt bé i malament, però no podem. El que vas pensar, sentir, fer i intuir quan vas escollir el número de l'ONCE era el que tocava; no podia ser d'una altra manera. Si haguessis tingut la intuïció del premi hauries escollit l'altre butlleta però... no la vas tenir! Per què? Doncs hi ha tota una cadena de causes que ho explica encara que no les coneguis.

Totes les possibilitats pensades només són això... pensades! Són pensaments. Les realitats són i les possibilitats no concretades són només pensaments, imaginacions. El que realment "és" és el que és! (Vaja empanada, oi?)

Per això dic que allò que anomenem possibilitats són impossibles. L'única cosa possible és el que és.

Si has llegit fins aquí, no penso que hi hagi la possibilitat de que ho entenguis i la de que no ho entenguis, de que hi estiguis d'acord i de que no hi estiguis d'acord... N'hi haurà només una, la que és. Les altres són pensables però no existents.

A favor dels ganivets i de la intel·ligència crítica

Sempre he associat el ganivet a la feina que fa la intel·ligència crítica. Com amb el ganivet, amb la intel·ligència es poden fer coses bones i dolentes. Com el ganivet, la intel·ligència resulta més eficaç quan està esmolada, quan s'usa amb destresa i es tenen clars els objectius.

Clar que també com amb els ganivets, amb la intel·ligència podem cometre accions reprovables i mesquines. També tinc clar que malgrat que els instruments es poden fer servir de moltes maneres, hi ha una natural tendència a usar-les en determinat sentit a partir de la seva naturalesa.

El ganivet talla, separa, dissecciona, pela, burxa,... com la intel·ligència! L'acció natural de la intel·ligència, usant la raó lògica, és l'anàlisi, que consisteix a considerar les parts per tal d'evitar, per exemple, invalidar tot el procés o tota la unitat per culpa d'una part; o saber veure quins aspectes d'un tot tenen validesa o poden resultat útils.

I és que massa sovint el desprestigi o l'anatema sobre la intel·ligència ha resultat catastròfica. Pensem per exemple, en els casos dels fonamentalismes que exigeixen adhesió total de forma acrítica. Qüestionar idees, dogmes o creences és el pitjor per a un totalitari o un fanàtic. Les doctrines sectàries i fideistes (que només accepten la fe com a criteri de veritat) odien la intel·ligència perquè qüestiona i mostra la incongruència d'aquestes visions de la realitat tancades.

I no pensem només en els fonamentalismes religiosos o polítics que tenen greus repercussions sobre gran quantitat de gent, sinó també en els fonamentalismes d'ideologies esotèriques, supersticioses, sectàries o il·luminades. Tots ells valoren el conformisme i l'adhesió i menystenen la crítica i la dissidència. Per això, tan sovint aquests corrents vilipendien l'intel·lecte, ja sigui a l'estil "mori la intel·ligència" de Millán-Astray o la més subtil ridiculització del pensament quan

s'exalta la passió, la intuïció i les emocions com autèntiques guies del coneixement considerant la raó crítica una rèmora.

El ganivet de la intel·ligència permet burxar per les escletxes, separar les parts, laminar les idees, tallar els nusos obsessius,... i això porta inseguretat i risc pels dogmàtics.

Els humans tenim una tendència gran al conformisme, comprem ràpidament idees o projectes vitals que ens confortin i refermin el que som i tenim. Busquem el confort i per això el ganivet de la intel·ligència, que ens qüestiona, sol estar més rovellat del que convindria i poc esmolat.

El contrari de tallar és unir i això és el que sempre hem prioritzat: enganxar idees formant teories, unir persones per formar societats, ajuntar esforços per a realitzar empreses,... Construir és fonamental però no criticar el que construïm és fatal.

El ganivet ha d'estar sempre a punt. Clar que amb el ganivet es pot apunyalar, ferir i assassinar però aquest és un ús pervers de l'eina. No oblidem que totes les eines tenen valor instrumental. Allò important és el valor que les guia. El ganivet també aquí ens ajuda. Estudiant l'ús que en fem, podem analitzar-lo i criticar-lo.

Fou Alexandre el Gran qui davant el repte de desfer un nus quasi impossible (el famós nus gordià) va optar per treure l'espassa i tallar-lo. Potser només així, amb l'espasa de la intel·ligència crítica, podrem desfer els nusos impossibles que les situacions personals i socials ens plantegen.

Hi ha preguntes que no serveixen per res però que sense elles, res no serveix!

Potser algú dirà que són les preguntes filosòfiques, no sé. Preguntar-nos "qui som", "què és el temps" o "què és una cosa" són algunes d'aquestes preguntes. Precisament aquesta última pregunta és un dels fonaments de la metafísica kantiana i Heidegger[4] va dedicar un llibre sencer a considerar-la.

Si t'has de treure el carnet de conduir, operar d'un genoll o buscar feina, és evident que aquestes respostes no t'ajudaran. De fet les respostes a aquestes preguntes no serveixen per a res, però malgrat tot tenen una importància cabdal.

---

[4] Martin Heidegger: "La pregunta por la cosa". Hi ha una magnífica edició d'aquesta obra a càrrec de l'editorial Palamedes, una editorial amb arrels a les comarques gironines i amb una gran projecció.

Els filòsofs (totes les persones que busquen honestament la veritat, no només els intel·lectuals amb qui acostumem a identificar el filòsof) es plantegen aquestes preguntes empesos per un anhel enigmàtic i per una intuïció de transcendència. D'alguna manera sabem que és fonamental arribar a saber aquestes coses perquè, malgrat no serveixin per a res, només sabent la resposta podrem aconseguir que el que fem tingui algun sentit.

Cert que la vida es pot viure amb certa facilitat sense formular-se aquestes preguntes. De fet, només seguint els automatismes socials, satisfent les nostres necessitats segons la cultura a la que pertanyem i distraient-nos amb qualsevol cosa quan ens envaeix l'avorriment podem tenir una vida força còmoda.

Viure pot ser simplement una carrera d'obstacles per tal d'assolir això que anomenem "felicitat" sense saber ben bé en què consisteix. En darrer terme, potser la felicitat és només trobar un nou repte, un nou obstacle i... seguir fins a la mort. Potser per això som tan addictes als problemes, a la infelicitat i a la necessitat de dificultats que ens estimulin a seguir actius, vius...

Resulta impossible demostrar que aquestes preguntes són importants. Ho sents, ho saps.

Les preguntes útils són del tipus "com es va a Sabadell?", "com es cura el càncer?", "com aconseguirem la independència?", "com puc trobar parella?"... Ara bé, aquestes preguntes es formulen en un paradigma invisible que dona per descomptades certes coses. Que cal anar a Sabadell, que em convé curar el càncer, que amb la independència la societat serà millor i que amb una parella seré feliç. I encara això suposa que cal anar als llocs, viure el màxim de temps, fer un món millor i ser feliç, coses que són obvies a primera vista però no després de plantejar-nos-les seriosament i a fons.

Clar que, a qui li interessa plantejar-s'ho si no serveix per res?

Si cada ésser humà és la neurona d'un cervell, què pensa aquest cervell?

M'ha fet pensar molt un experiment que Christian Felber, un dels inventors i impulsor de l'Economia del Bé Comú, diu que fa sovint a les seves xerrades. Explica que quan planteja la qüestió de la justícia social expressada en quina proporció hi hauria d'haver entre el sou màxim i el sou mínim que haurien de cobrar les persones, sempre troba una resposta similar a tots els llocs. No importa la cultura, el nivell social, la ideologia o la religió de les persones consultades, la mitjana de les assemblees és sempre que el salari just per a les persones que més han de cobrar ha de ser entre 10 i 12 vegades el salari mínim.

VERITAT -124

Independentment de les reflexions que pugui portar la data -tenint en compte sobretot que actualment la persona que més cobra en una empresa pot suposar fins a 300.000 vegades més el sou de l'empleat que menys cobra- el que realment m'interessa és aquesta coincidència o tendència a considerar de forma generalitzada com a justa una determinada proporció.

A mi això em fa pensar que hi deu haver algun mecanisme innat que calibra la justícia en algun lloc remot de la nostra ment i sap, encara que no sap que ho sap, el que és just i el que no ho és. I ho sap fins al punt de poder quantificar-ho. I si algú de forma individual no ho sap (hi ha persones que responen que els sembla just que qui més cobra cobri un milió de vegades el salari del que menys cobra) el grup, o el col·lectiu regula aquestes disfuncions i acaba ajustant-se a una quantitat fixa.

Aquí hi ha una mina de coneixement ocult que cal explorar i explotar. Sabem que els humans estem connectats entre nosaltres i que constituïm un organisme únic. Segurament desconeixem encara la naturalesa i característiques d'aquesta unitat que formem però els seus efectes són ja mesurables. Els vincles emocionals, l'empatia, la consciència de ser humans, la consciència de ser, l'anhel de felicitat,... tot això i altres factors desconeguts poden explicar aquesta funció cognoscitiva de l'espècie humana considerada com a un tot.

És la base de la noosfera un concepte que va elaborar Vernadski i que jo vaig conèixer gràcies a la divulgació que en va fer Teilhard de Chardin (filòsof al que dec en gran part la meva passió per la filosofia) en la seva obra "El fenomen humà".

Tant de bo poguéssim explotar aquesta capacitat cognitiva que generem entre tots. Tenim un coneixement compartit i no som capaços d'expressar-lo. Hi ha coses realment essencials en les que tots estem d'acord i no sabem aprofitar-les... Potser això explica per què algunes coses que són o han sigut ben inusuals han acabat imposant-se a tot arreu. Parlo dels drets humans o de la democràcia, per exemple, i em refereixo a la idea, no a la seva aplicació que encara no hem sabut fer.

I he pensat en això arrel del problema filosòfic que planteja l'actual situació política a Catalunya amb un parlament legítim declarant incompetent a un tribunal també legítim. Com podem resoldre aquestes contradiccions? Qui té raó? Perquè és evident que les lleis s'han de complir, però també és evident que hi ha l'obligació de desobeir les lleis injustes. Com sabrem si la llei és injusta o bé és només un argument per fer la nostra? Doncs, si poguéssim desenvolupar aquest sentit del que és just que tothom té o que podem generar entre tots arribaríem a un criteri d'autoritat major que qualsevol llei.

Per això crec que hem de fer grans esforços innovadors i valents per trobar noves formes de connectar-nos i gestionar la casa comuna entre tots. Hem de deixar els vells mètodes que ens han portat on estem. Intueixo que si preguntem a

tothom de la forma correcta i podem accedir a aquest coneixement col·lectiu i intuïtiu que generem com a comunitat podríem arribar fàcilment a l'acord, per exemple, que és just, lògic i sensat preguntar als habitants d'un territori quina els agradaria que fos la seva forma política de gestionar-se.

La tasca del filòsof no és predicar la veritat sinó evidenciar la mentida

Només adonant-nos dels errors en què vivim podem millorar i créixer. Per això la tasca del filòsof és qüestionar, criticar i posar en evidència allò que no és vertader.

Sòcrates era mestre en l'art de confondre els seus conciutadans. Els preguntava les coses més obvies i s'interessava per saber com justificaven el que sabien. Li era relativament fàcil posar en evidència els sabers de la gent. Això molestava moltes persones que veien qüestionades les seves creences. No tothom vol o pot afrontar la incomoditat de veure les seves veritats desmuntades.

Anhelem la seguretat i sense ella les nostres vides queden sense fonaments. Per això ràpidament les substituïm per altres o neguem les objeccions que ens fan. Recordem que la majoria d'humans no volen la veritat, volen la felicitat. I la felicitat s'aconsegueix fàcilment amb mentides.

El filòsof té la incòmoda missió de mostrar les nostres febleses i errors. Així els esperits més inquiets poden assumir la tasca de refer els seus coneixements i trobar noves veritats provisionals més acostades a la Veritat absoluta.

Viure en la mentida és plaent però perillós. A la llarga t'obligarà a tancar-te en tu mateix o en el teu cercle i fer una defensa numantina de les teves creences. D'aquí al fanatisme hi ha un pas de pardal.

Crec que en el camí per arribar a la Veritat has de travessar el desert de la incertesa i has d'aprendre a conviure en la provisionalitat vulnerable de l'opinió. Al final cap veritat no se sustenta i s'arriba a la sàvia conclusió que "només sabem que no sabem res", un magnífic punt de partida per a iniciar l'etapa definitiva.

Conscient de què cap veritat no se sustenta s'abandonen els coneixements i s'arriba al coneixedor. Només hi ha una consciència que sustenta continguts, que els interpel·la, que busca, que troba, que ÉS.

El filòsof és el porter de l'equip

Els equips de treball, esportius, tècnics... tenen un objectiu i tots els membres treballen de forma conjunta per a assolir-los.

Normalment, en els equips, les tasques estan repartides de manera que gràcies a l'especialització i al treball coordinat de cada u amb la resta fa més eficaç el treball conjunt.

Quines i com es desenvolupen aquestes diferents funcions dins d'un equip són la clau de l'èxit. Una de les necessitats fonamentals en un equip és la de recordar i supervisar de forma continuada que es treballa en la direcció adequada.

No és infreqüent que centrats en el dia a dia molts equips o empreses acabin perdent de vista l'objectiu. Centrats en els arbres no veiem el bosc. Centrats en el proper revolt no ens adonem que anem en sentit contrari. Obsessionats per l'eficàcia a curt termini acabem convertint un mitjà en un fi. Ocupats en conduir oblidem el destí...

La tasca de recordar constantment què volem és feina del filòsof. Entenc aquí per filòsof una persona centrada en els fins, en els grans objectius, en el sentit de la feina. El filòsof com a amant del saber està pendent del fi i de com els mitjans s'articulen a aquest fi.

Aquesta darrera i contínua defensa del paper de supervisor de l'objectiu és el que simbolitzo com a porter de l'equip. El que mira que ens colin el gol d'acabar anant on no volem.

Tot l'equip ha de ser filòsof en aquest sentit i cada un de nosaltres porta incorporat el seu propi filòsof interior, però no és sobrer que els equips destinin algú a la tasca específica de recordar-nos el que anhelem en darrer terme. Com l'esclau que els emperadors romans duien darrera que els recordava que eren mortals...

Recordo que en certa ocasió vam formar un equip de treball amb una fita ambiciosa i vam haver d'instituir la figura del supervisor de l'ideari. Era algú que a cada reunió es dedicava a observar si ens desviàvem dels nostres objectius. Crec que era una bona tècnica. No estaria malament que abans de començar una reunió algú estigués encarregat de fixar l'objectiu de la reunió, explicar quina vinculació té aquella reunió amb l'objectiu general de l'equip i en acabar fer evident aquest lligam entre la feina que em fet i el lloc on volem anar.

I és que massa sovint estem tan atrapats per la immediatesa que perdem de vista la fita i a poc que ens descuidem costa redreçar l'empresa fins el punt que ens trobem lluny de l'objectiu i ens descobrim justificant el que fem per no haver de refer el camí.

I és que no hi ha manera més segura de perdre un partit que jugar sense porter!

Un savi va caure a un pou perquè anava mirant les estrelles. Ell va ser l'únic que no ho va lamentar...

Aquest savi despistat va ser Tales de Milet, un dels primers filòsofs. I l'anècdota llegendària ens explica que una nit anava Tales amb una noia de poble passejant pel camp. Tales estava molt interessat en la posició dels astres i el seu moviment per la volta celeste quan de sobte va caure a un pou!

Diu la història que la noia (imagino que després d'ajudar-lo a sortir) se'n va riure d'ell. Explicava tothom que els savis estan tan pendents de les coses llunyanes que són incapaços d'atendre a les més properes. La noia era el paradigma de l'eficàcia perquè sabia estar al cas dels assumptes pràctics. Tales, per contra, estava interessat en els coneixements elevats i teòrics i va ser víctima de la seva poca destresa pràctica, esdevenint ell, i de retruc els filòsofs, la riota de la gent del poble.

Doncs bé, aquesta anècdota, ha sigut aprofitada per notables filòsofs, entre ells Plató i Heidegger, per a il·lustrar la condició del filòsof. Sembla ser que Esop va ser l'inspirador d'aquesta història ja que explica un fet semblant i acaba amb la conclusió que és ignorant atendre als coneixement llunyans quan no es dominen els propers.

Heidegger trenca una llança a favor del savi caigut al pou. Diu que l'afany humà pel coneixement ens impel·leix a objectius teòrics i aparentment allunyats o inútils, però que no podem resistir la temptació d'assolir-los. Val la pena, doncs, o és un preu que es pot pagar, els inconvenients o desavantatges que impliquen la gosadia de la recerca.

I és que, els coneixement allunyats, estranys, originals o inusuals són també necessaris. L'home no és només un gestor del seu dia a dia sinó un eixamplador d'horitzons, un cercador incansable.

Tots nosaltres tenim dins nostre una noia ingènua, alegre i pràctica que mira on trepitja. Tenim però també, al nostre interior un savi que vol saber i que accepta els riscos que la seva recerca implica.

Així doncs, i com tantes vegades concloem, és donant projecció intensa i proporcional a totes les nostres dimensions, com assolim el plaer del creixement i de l'evolució personal.

Planxo, aleshores existeixo?

Descartes, el pare de la filosofia moderna, el filòsof racionalista del segle XVII va deixar escrit "Penso, aleshores existeixo!"

Aquesta frase ha estat molt mal entesa al meu entendre, tant pel que fa al seu significat i implicacions directes, com al seu sentit profund. Intentaré ara exposar el que penso al respecte.

En primer lloc aclarir que, com molts dels meus ex-alumnes deien, "Penso, aleshores existeixo" no implica que si no penso no existeixo. Queien en la fal·làcia formal anomenada "negació d'antecedent", que s'aplica a les proposicions condicionals. Les persones que raonen malament, quan els presenten una frase condicional tendeixen a creure que si es nega la condició (antecedent) s'ha de negar també el resultat (conseqüent) i això no és així.

Vegem-ho amb un exemple. Suposem la frase condicional: "Si caus al pou t'ofegaràs". D'aquí no es pot concloure que si no caus al pou no t'ofeguis, perquè bé podries haver-te ofegat al mar o a l'estany de Banyoles.

I tot això sense considerar el greu equívoc de prendre la frase afirmativa de Descartes per una condicional!!!

Anem, però al significat profund de la frase. Què volia dir Descartes amb això? Hem de saber en primer lloc que Descartes estava buscant una prova definitiva i absoluta de la seva existència. Semblarà estúpid però Descartes era tan radical que ho posava tot a prova. Nosaltres no dubtem de la nostra existència, però, quina prova tenim de què realment existim? Que ens veiem al mirall? Els sentits ens enganyen! Que tenim evidència? També en somnis se'n apareixen coses molt evidents que en despertar veiem que eren falses. La lògica? També ens pot enganyar! Si som escrupolosos, i Descartes ho era, no tenim cap prova que no pugui ser qüestionada sobre la nostra existència.

Ell només en va trobar una i definitiva: que pensava. Direu: "Però què té el pensament que sigui tan definitiu com a prova de l'existència?" No ho són també les emocions i no podríem per tant dir "Sento, aleshores existeixo"? O qualsevol acció per simple que sigui, no podria ser duta com a prova d'existència dient per exemple: "Camino, o vaig amb moto o planxo, aleshores existeixo?" Doncs no!

Caminar, planxar, sentir emocions... poden ser vivències o experiències enganyoses, que no existeixen. Podrien ser aparences, visions d'un cervell quàntic o qualsevol altre estrafolària invenció que vulgueu o pugueu imaginar. No ens dona, per tant, seguretat ja que poden ser negades raonadament. I suposo que s'ha d'afegir aquí: "I pensar, tenir pensaments, no és una activitat mental o una experiència com totes les altres que pot ser enganyosa i també negada? Doncs si

pensar és considerat com a una funció mental, aleshores sí, és una vivència més i pot ser negada.

Ara bé, la meva opinió, seguint a Wilber que ha estudiat aquest aspecte és que, Descartes quan va dir "penso" no volia dir "tinc pensaments" sinó "soc conscient". Perquè abans la terminologia sobre fenòmens mentals era molt primària i es distingia poc entre diferents modalitats de la psique.

Fixeu-vos que si dic "Soc conscient, aleshores existeixo!" la frase esdevé definitivament radical i clara. He d'existir per força perquè és impossible ser conscient de que no existeixo. Un acte de consciència exigeix un ésser conscient existent. Un que es pregunta si existeix, posseeix ja una consciència -no un coneixement- i, mentre es vagi preguntant i qüestionant coses, podrà prendre consciència de totes aquestes coses que fa. Això du a l'evidència que existeixes com a ésser que dubta i es fa preguntes. I com més conscient siguis dels teus dubtes, més proves tindràs de la teva existència.

Filosofia: voler el saber o estimar la saviesa?

Hi ha dues filosofies o dues maneres d'entendre la filosofia: la filosofia teòrica i la pràctica.

Entenc per filosofia teòrica o acadèmica l'estudi intel·lectual dels conceptes, els sistemes i les teories de pensament sobre la realitat. És una activitat bàsicament intel·lectiva, estructurada, lògica i sistemàtica que treballa amb les idees. En aquest sentit la filosofia acadèmica o teòrica pot ser desenvolupada per persones que no tinguin afany de saviesa tot i que no necessàriament ha de ser així.

Podríem dir que és diferent la saviesa del saber. Saber vol dir tenir la informació mentre que la saviesa és tenir el coneixement profund. Més enllà de quina mena de facultat cognitiva hi ha darrera els conceptes de saber i saviesa, interessa distingir quin és el seu abast.

El saber pot ser parcial i pot ser aplicat a qualsevol àmbit de l'acció humana. La saviesa, per contra és global i sempre es dirigeix al que és essencial. Precisament aquesta orientació o recerca del que realment és important conèixer és el que defineix la tasca de la filosofia pràctica o de la saviesa.

I és que la filosofia pràctica és la recerca del coneixement en tots els àmbits i dimensions humanes. El saber sensible o sensorial, l'emocional, el racional o intel·lectual, i també, per descomptat, el saber espiritual o transcendent.

Totes les qüestions que planteja una recerca tan àmplia en la seva base i tan radical en la seva finalitat són objecte de la filosofia pràctica.

La filosofia pràctica pot ser practicada i ha de ser practicada per tothom. Tots tenim l'obligació de desenvolupar al màxim tots els nostres òrgans de coneixement per a harmonitzar-los i orientar la nostra vida en el dia a dia, en l'ara. Res més pràctic que aquest coneixement del que és i del que volem que sigui el nostre present.

Tenir coneixements és útil, necessari i un mitjà per als nostres objectius, però estimar o anhelar el coneixement màxim o absolut, la saviesa, és imprescindible per a tenir una vida plena. És un fi en ell mateix.

Per això, mentre la filosofia acadèmica pot ser un acte d'erudició, una pràctica de la intel·ligència racional o fins i tot un hobby, la filosofia pràctica és un compromís vital, una aventura radical que t'implica de forma absoluta, un viatge iniciàtic que només admet la guia de la brúixola de la Veritat (absoluta, així, amb majúscula) que tots intuïm.

Som violents per naturalesa i tot en nosaltres és lluita

La violència és natural. Està en la nostra naturalesa i segurament sempre hi estarà. De fet la violència està molt vinculada a la nostra sociabilitat. Ve del tribalisme, de la preferència atàvica que tenim pels nostres. Els humans sempre trobem més greu i amenaçadora qualsevol injustícia o hostilitat que vingui d'una altra tribu que si ve de membres de la nostra.

De fet tenim un instint d'agressivitat automàtic que s'activa i es predisposa a actuar cada cop que algun membre d'una altra tribu (entenguem aquí una altra ètnia, nacionalitat, religió, família, grup d'amics,...) s'introdueix a la nostra i pretén compartir el que considerem que són els nostres recursos. Antigament eren els béns materials i actualment s'hi poden afegir els béns culturals, ideològics, religiosos o ètnics.

Quan en uns experiments amb usamericans blancs i negres se'ls projectaven imatges de persones de l'altra grup, la seva amígdala, el centre cerebral de la por i la ràbia, s'activava tan ràpida i subtilment que els centres conscients del cervell no se n'adonaven[5].

No ens agrada la violència i la volem desterrar, però és un afany inútil. No avançarem renegant de la veritat, només ens frustrarem. Hem de reconèixer que la violència i l'agressivitat ens ha ajudat a sobreviure i forma part de nosaltres. No ens

[5] WILSON, Edward O.: "La conquista social de la tierra" P. 81.

podem culpar pel plaer que ens provoca la contemplació d'esdeveniments esportius violents, pel·lícules de guerra, maltractament animal...

La violència és una força que cal canalitzar i dirigir. L'esport és una bona forma de fer-ho. De fet un esdeveniment esportiu és un acte ritualitzat de guerra i ocasionalment també ho són la dansa o el sexe.

La cultura treballa per a reconduir aquesta pulsió i ho ha de fer no negant la realitat sinó assumint la seva força. La cultura no pot anar contra la natura però l'ha de reconduir. No podem aconseguir que una planta creixi cap a dins de la terra però podem condicionar molt i reorientar el seu desenvolupament cap amunt.

Crec que sovint confonem el que ens agradaria que fos amb el que és. Tenim la voluntat i el desig de viure en pau, però la pau no és un dels nostres elements constitutius. Sempre estem lluitant contra tot: fins i tot contra la guerra o la violència. Lluitem pels nostres drets, per la justícia, per assolir els nostres ideals, per anar al cel, per derrotar-nos a nosaltres mateixos en una lluita constant i despietada contra els nostres hàbits, la nostra naturalesa... Volem ser més prims, més llestos, més sans... sempre anant en contra!

La nostra naturalesa és guerrera i ho és fins i tot el nostre pensament. Voler és ja una forma de violència, una expressió d'oposició, de disconformitat, de domini en definitiva.

Acceptem el que som i deixem de lluitar. Potser llavors arribarem a veure què hi ha més enllà dels nostres desitjos... procurant evitar, això sí, lluitar contra la lluita.

Un, dos, un, dos... la marxa de la consciència

Unitat o dualitat? Som una sola cosa o som una cosa entre moltes? Ser una sola cosa implica el monisme, és a dir la creença o coneixement de què hi ha només un sol ésser en l'existència.

El dualisme, per contra, creu o sap que nosaltres existim, que som algú i que hi ha a més, altres moltes coses.

La nostra consciència ordinària, i el consens majoritari ens fa creure que el dualisme o pluralisme és la realitat de l'univers. Jo soc algú definit i delimitat que em distingeixo clarament de la resta d'éssers de l'univers. Aquesta és la mirada més lògica i general en la majoria dels humans.

Ara bé, podem qüestionar-ho? És pensable que només existeixi una sola cosa i que aquesta cosa sigui jo? Crec que sí, tot i que haurem de redefinir que significa "jo".

VERITAT -132

L'evolució de la consciència passa, al meu entendre, per diferents fases que oscil·len entre el monisme i el dualisme.

Pel que sabem de la ment del recent nascut, l'univers és per a ell una sola cosa. No distingeix els límits del seu cos ni identifica sensacions que no li pertanyin. La seva fusió amb la mare i amb tot el que l'envolta és absoluta. Algunes persones apel·len a aquest fenomen psicofísic per a justificar que els nounats estan il·luminats, cosa que jo no comparteixo.

El cas és que al cap d'un temps, d'alguns mesos, els nens comencen a distingir entre ells i la resta del món. Al principi són descobriments vagues i difosos però amb el temps acaben implantant-se a la ment formant una imatge del jo autònoma. La persona es percep aleshores com a un objecte més del món i pot descriure què li pertany i què no. Aquesta és la visió dualista que pot perdurar pel resta de la vida.

Ara bé, les persones que evolucionen en el seu creixement personal perceben que la dualitat és aparent i comencen a concebre (primer només intel·lectivament) que tot forma una unitat i apareix de nou el monisme. Aquesta fase implica canvis importants en la conducta i la consciència de la pròpia identitat que ara no puc deturar-me a comentar. (En el meu argot particular, a aquest estat de consciència l'anomeno c3)

El fet és que a mesura que la sensació d'unitat s'expandeix no tarda en aparèixer una nova consciència: la de que tot simplement ÉS i que d'alguna forma nosaltres som purament uns observadors d'aquesta "essitat" o "essència". Perduda ja la identitat personal (superada o integrada), apareix aquest nou dualisme: hi ha només observador i coses observades; o consciència i objectes de la consciència; o fenòmens i testimoni... (Consciència c4)

Quan podríem pensar que estem ja en la fase més evolucionada de la consciència, donat que ja no ens concebem com a individus i l'ego, per dir-ho així, s'ha dissolt, apareix o pot aparèixer una nova unitat: el SER. Ja no hi ha observador ni observat, ni testimoni, ni consciència... simplement el SER, l'única cosa existent. Aquest nou monisme sembla definitiu però a aquestes alçades això ja no interessa perquè no hi ha ningú a qui interessar. Seria com si després de la seqüència un, dos, un, dos... (monisme, dualisme, monisme, dualisme...) aparegués el zero definitiu que sempre ha sigut, és i serà.

VERITAT -133

Un cocodril, una mona, un pensador i un déu habiten en nosaltres. Els tres primers es barallen; el quart espera...

Som fruit d'una evolució progressiva en la que cada nou estadi que assolim integra i transcendeix l'anterior.

Així, el rèptil que érem continua viu en nosaltres. El cervell reptilià o paleocòrtex regula les funcions biològiques bàsiques i ens resulta imprescindible per a la gestió de la regulació i el manteniment de la vida.

El cervell mamífer -mesocòrtex- que es va sobreposar al primer, no va anul·lar les seves funcions ni es va fer càrrec de la seva feina. Simplement va afegir un nou repertori de recursos nerviosos per a la gestió, entre altres, de la vida emocional i social.

Finalment, el neocòrtex ens atorga la facultat abstractiva, simbòlica, lògica i creativa que s'afegeix al complex sistema anterior. No cal dir que amb cada nova adquisició apareixen conflictes de competències i tensions en la regulació general de la conducta. Serà la llei de l'evolució qui determini l'èxit o el fracàs de cada nova síntesi.

Tenim doncs, dins nostre, guerres contínues entre interessos contraposats dels nostres cervells. Mentre el reptilià, per exemple, vol sobreviure per damunt de tot, el mamífer pot renunciar a la vida per a salvar la dels seus fills. Mentre el mamífer vol protegir i salvar els de la seva família, el racional es capaç de concebre el valor absolut de la vida humana independentment dels vincles afectius que hi mantingui. Mentre el racional coneix i renega dels perjudicis del tabac, el reptilià l'empeny a una addicció bioquímica. Etc.

Hi ha, doncs, tensió i conflicte dins nostre. Constantment estem gestionant interessos creuats de les nostres distintes dimensions a la recerca d'una vida satisfactòria a nivell general tot i que sempre algun cervell ha de fer concessions.

I així transcorre la nostra vida... Hi ha però en nosaltres una facultat emergent que prové, no d'un nou cervell, sinó de la peculiar combinació dels altres tres i que ens fa accedir a l'esfera de la transcendència.

Hi ha una potencialitat de saviesa i coneixement profund, trans-instintiva, trans-emotiva i trans-racional a la que podem accedir i que podem practicar amb l'atenció plena, la consciència, la presència, la contemplació o la meditació.

Aquest nou estadi de transcendència, no lluita amb els anteriors perquè no té una finalitat, no té un objectiu, no té un sentit, no té un anhel. Simplement és. I donat que "ser" ja és, podem dir que està ja en plenitud. La qüestió és que la persona gestionada pels cervells en tensió no n'ha pres encara consciència.

Si el "ser" fes alguna cosa, simplement esperaria... el que ja és.

Savis al poder!

Un savi és una persona que sap. Un savi és una persona que sap les coses importants i essencials de la vida. Un savi no és necessàriament una persona intel·ligent, ni erudita, ni il·lustrada, sinó una persona que ha avançat en el camí del coneixement; coneixement del seu propi cos i de les seves limitacions i potencialitats, de la seva vida emocional, de les seves relacions, de les idees i dels límits de les idees, del sentit i objectiu de la vida...

Una persona que avança en el desplegament de totes les seves capacitats és una persona humil, senzilla, serena, oberta, que sap escoltar i comprendre, que té una visió i un anhel, que no es vanaglòria ni s'enorgulleix, que serveix i estima, que actua sense protagonisme i que accepta el que la vida ofereix.

Els savis, les persones de coneixement, són les que necessitem en els llocs de govern.

Deia Plató que correspon als savis -filòsofs- ser els governants i nosaltres elegim els governants no per la seva saviesa sinó per la forma com ens adulen o per les promeses que ens fan.

Un savi no necessàriament ens donarà la raó ni proposarà coses que siguin del nostre gust, ni actuarà amb seguretat, ni es pretendrà millor que els altres.

En la nostra democràcia actual, els candidats a ser governants ens compren a base de seduir-nos, de vendre'ns idees que saben que no podran complir, d'oferir-nos una imatge atractiva i de fer-nos creure que amb ells l'impossible és possible.

Em sembla que la nostra societat està ara mateix en un procés d'infantilització, i la política no és ja un debat d'idees sobre com volem viure i com podem acostar-nos al bé comú sinó un mercat de promeses representades per figures mediàtiques.

I així ens va. Els polítics es permeten dir el que els convé encara que siguin mentides flagrants perquè saben que a ningú l'interessa saber si són veritat. Tot està permès per tal d'aconseguir que et votin.

Els candidats són cada cop més insubstancials perquè els electors també ho som. Potser no fa gaire creiem que el tècnic era la persona adequada per a governar-nos ja que el món es percebia com una màquina complexa. Mentre el creixement econòmic no va ser qüestionat, qualsevol polític que no impedís l'imperi del progrés capitalista era vàlid.

Ara però, ja tenim la consciència de què no és possible continuar amb un sistema econòmic desbocat que ens sotmet i que només afavoreix als poderosos.

Davant aquesta disjuntiva quedava clar que la mera racionalitat pràctica sense un ideal de vida col·lectiva era estèril. Ara era el moment dels savis, dels que

podien transcendir la mera funcionalitat d'un món injust i presentar-nos un model més evolucionat que exigís compromís ètic i solidaritat a tota la població.

Però aquest pas més enllà de la raó pràctica era un pas difícil perquè suposava implicació personal i el mateix sistema ens ha convençut de què el benestar t'ha de ser regalat com un dret adquirit i que no has de fer cap esforç per a aconseguir-lo. Infantilització i dependència. Incapaços de transcendir la raó hem anat a un nivell inferior: l'imperi de l'emoció.

Els polítics treballen amb l'emoció per a manipular-nos. Usen la pàtria com a contenidor dels vincles de pertinença i per a despertar el nostre orgull col·lectiu. Ens ensabonen contínuament dient-nos que "el poble no es babau", que hem de confiar en ells perquè tenen bona imatge, bones paraules. Ens prometen benestar sense esforç, ens diuen el que volem sentir tot i saber que allò que prometen és impossible.

A nosaltres però, no sembla importar-nos perquè ens hem acostumat a la dependència. La democràcia no ens ha fet més amos de nosaltres mateixos sinó més sotmesos. Necessitem savis que ens diguin les coses que no volem sentir, que ens diguin que no tenen la raó sempre i que no són posseïdors d'idees salvadores. Necessitem savis que ens estimulin a pensar, a criticar, a ser protagonistes de les nostres vides i de les iniciatives socials.

Necessitem savis al poder perquè creixi la saviesa i amb ella la justícia.

L'home és un llop, bo per naturalesa, per a l'home

"L'home és un llop per a l'home" ("Homo, homini lupus", en llatí) és una expressió llatina antiga (Plaute, S.III a.C. ja la cita en una de les seves obres) que va popularitzar el filòsof Thomas Hobbes (S. XVII).

Aquesta frase ve a dir que l'home és un enemic, un depredador per als seus iguals. En conseqüència podem pecar d'ingenuïtat quan ens sorprèn el mal i els abusos que som capaços de cometre els uns amb els altres. Aquesta visió pot ser catalogada com a pessimista però per a molt és el paradigma del realisme.

"L'home és bo per naturalesa" és una màxima de J.J. Rousseau (S. XVIII). La frase completa diu "L'home és bo per naturalesa i és la societat qui el corromp". En aquesta concepció de l'home hi domina un optimisme naturalista per una banda i un pessimisme sociològic. En qualsevol cas, Rousseau és paradigma de la confiança en la bondat natural que l'home atresora sota l'escorça de la socialització.

Com passa sovint, crec que les dues afirmacions són certes. Per això m'atreveixo a afirmar que l'home és un llop per a l'home, sí, però un llop bo per

naturalesa! Com podem lligar aquestes dues visions i, sobretot, com s'entén el seu resultat?

Doncs, al meu entendre, mirant la cara positiva i constructiva de la comparació amb el llop i per altra la negativa i decebedora declaració de la bondat natural.

El llop és un animal social que caça i viu en grup, té un cervell emocional semblant a l'humà i no coneix la crueltat ni la violència gratuïta. Actua seguint els instints de la natura i es protegeix amb la força necessària per tal de sobreviure. Res de tot això no és indesitjable per als homes. De fet, ara mateix firmaria que els humans tinguéssim aquesta simplicitat i noblesa de caràcter a l'hora de conviure.

Humans que viuen satisfent les seves necessitats sense ambició ni avarícia, en equilibri amb l'entorn, gaudint de tots els recursos i abundància que la seva intel·ligència li permet assolir. No em direu que no us agrada...

Pel que fa a la bondat natural que predica Rousseau, tinc els meus dubtes que puguem imaginar una humanitat sense cultura. Intueixo que hi ha la mateixa bondat en la naturalesa que en la cultura. El que passa és que ens sentim responsables de la cultura i no de la naturalesa i per això ens atrevim a qüestionar només allò del que podem respondre.

Amb tot, els humans de forma implícita sabem que la naturalesa no és bona i gastem bona part de les nostres energies a combatre-la. Pensem en tots els esforços de la medecina, de l'arquitectura, de l'educació, de l'agricultura, de la tecnologia... Si el que la naturalesa ens ofereix és bo, per què hauríem de combatre un microbi, un hivern rigorós, una determinada quantitat d'aliment o una limitació en el transport? Tot això ens ho ofereix la natura però nosaltres no valorem el seu regal.

Per això penso que l'home és un ésser en lluita, contra ell, contra l'entorn, contra la mort (i aquí s'assembla al llop tot i que no tenim els mateixos enemics) però també que aquesta lluita la fa des de la seva naturalesa inquieta, desitjosa, productiva... allò que en diem "bona" en resum.

El filòsof arrodoneix l'exclamació per a convertir-la en interrogació

Quan afirmem amb contundència o seguretat podem posar el signe d'exclamació al final de la nostra frase. És una forma de confirmar, assegurar, remarcar la nostra certesa.

"Això és així!", diem.

VERITAT -137

El signe d'exclamació és tot un símbol. Un element rígid, recte, que remet a la duresa i a la fermesa. I posaríem sovint una exclamació darrera cada resposta que donem a les preguntes importants de la vida com donant per descomptat que n'estem segurs.

-Qui ets?

-Una persona!

-Què has vingut a fer al món?

-A estimar!

-Què és el més important de tot?

-La vida!

-...

No us fixeu en les respostes que de ben segur serien ben diverses en funció de a qui preguntis. Fixeu-vos en les exclamacions, que segurament tots posaríem darrera la nostra resposta.

La feina del filòsof és transformar aquestes exclamacions en preguntes. Com uns forjador de símbols, ens correspon treballar a l'enclusa de la raó amb el mall de la crítica, aquesta peça rígida que és l'exclamació per a fondre-la, fluïditzar-la, corbar-la, fins a deixar-la rodona com un interrogant.

L'interrogant ens qüestiona i ens planteja el dilema de la realitat. Realment les coses són tal com les pensem o les creiem? Realment som persones? Hem vingut al món per a tal o qual cosa? Això que dius que és el més important de tot, ho és realment?

Fes l'exercici de formular certeses de la teva vida i a continuació formula-les sota la forma interrogativa. Mira quina capacitat de moviment tens un cop ho hagis fet i sabràs com de lliure ets per a evolucionar.

Si et trobes lligat de peus i mans de manera que realment no pots admetre cap altra possibilitat que la resposta que has donat, és senyal que estàs molt presoner de les teves creences.

Sovint però, notaràs que tens marge de maniobra per a imaginar respostes diferents. He dit imaginar perquè aquesta és realment la qualitat que requereixes. Un cop formulada la imaginació de que les coses potser són diferents al que sempre has pensat, et toca fer el treball de constatar, comprovar, revisar tot el teu esquema conceptual i refer la teva visió del món.

Potser direu per què s'ha de fer això i la resposta és que no s'ha de fer. Només que si ho fas actives un motor d'evolució intern que et fa créixer. Tota una aventura amb resultats imprevisibles.

On no hi ha ningú no hi ha res!

"Quin soroll fa un arbre que cau en un bosc on no hi ha ningú" Aquest *koan* mil·lenari ha fet donar moltes voltes al cap dels buscadors que han estat sotmesos al seu repte.

Es tracta de veure si allà on no hi ha ningú hi ha alguna cosa. De fet, tenim tendència a pensar que sí, que naturalment si jo estic a casa i marxo, encara que no hi hagi ningú allà, la nevera, el sofà, l'armari i el raspall de dents continuen al seu lloc.

Aquesta és una lògica molt comuna però segurament poc reflexionada.

Góngora va afirmar: "La incomparable piedra preciosa que yace en un desierto nunca pisado por pie humano y, que por designio divino, nunca será pisada por humano alguno, no es real. Pues la realidad sólo existe donde la conciencia de un ser humano ha creado ese concepto"[6]

Crec que no es pot dir més clar. El que nosaltres anomenem "realitat" és una construcció de la nostra consciència. La ment, a partir dels estímuls que rebem de l'exterior, construeix un ens -completament mental- que nosaltres anomenem realitat. Ara bé, on no hi ha ment que construeix, no hi ha res construït.

És a dir que si surts de casa, tot el que hi ha a casa desapareix i torna a aparèixer quan obres la porta! Resulta sorprenent, però si hi pensem, veurem que és així.

L'arbre que cau on no hi ha ningú no fa cap soroll perquè no hi ha soroll ni arbre.

Kant afirmaria que això de què no hi ha res on no hi ha ningú no és cert del tot perquè alguna cosa hi ha d'haver per tal que ens impacti en els sentits i construeixi una realitat quan tornem a entrar per la porta de casa. Potser sí. Podríem admetre que hi ha una energia, una vibració potser, alguna cosa que no podem conèixer i que Kant anomenava "noümen".

La meva opinió és que una cosa que no podem conèixer, no existeix. Anomenem "existir" a la presència d'alguna cosa en la nostra ment i si aquesta cosa no passa pels filtres de la ment, doncs no existeix. Té, en tot cas, una existència diferida, podríem dir, perquè nosaltres no podem admetre conceptualment el res o el no-ser.

Aquest noümen o energia difusa que creiem que hi ha allà on no hi ha ningú, existeix, com a concepte, no com a realitat, perquè nosaltres la pensem. Això li dona realitat.

---

[6] Citat per Michael Ende a "La prisión de la libertad", pàg.69

On no hi ha una ment no hi ha res. Tot és, doncs, mental!

Vivim al món de les idees

Normalment creiem que les idees i les coses són diferents. Atribuïm a les idees una certa irrealitat, una naturalesa mental i una existència abstracta. Les coses, pel contrari, són reals ja que es poden veure i tocar, tenen una naturalesa física i una existència concreta.

Podem acceptar d'entrada aquestes definicions i la premissa que avui defenso, que vivim al món de les idees, es manté inalterable.

Direu que vivim al món concret, el de les coses. Direu que les sabates que ens calcem, el menjar que ens alimenta, l'arbre que ens dona ombra i el nostre cos són coses concretes i no pas idees. D'acord també. Amb tot, el món en el que vivim no és el món de les sabates, els aliments, les ombres o el cos, sinó el món de les idees sobre el que ens convé, el que és bo, el que valorem i el que sustenta i dona sentit i coherència al món.

Miraré d'explicar-me. Les coses més importants per les que vivim són idees. La família, la salut, el diner, els déus, la nació o l'ànima, són idees i no són coses reals en el sentit de concretes.

De fet, podríem dir que no existeixen en la naturalesa. Cap d'aquestes coses no pot ser sotmesa a una anàlisi científica ni a l'experiència empírica. La família o l'ànima no són corpòries, ni es poden tocar. Són idees al nostre cap. L'amistat és una idea i l'amor també. Tot allò que realment ens importa i que dona sentit a la nostra vida són idees! Per això dic que vivim en el món de les idees.

Els diners no són reals; només la creença i l'acord entre tots de que tenen valor fa que siguin desitjables. El paper i el metall és real, però el valor del diner és una idea. La família és una altra creença; una forma d'agrupar persones i vincular-les a uns compromisos. La família no es toca ni es veu; veus les persones que la formen però no pas la família. Les persones són concretes i la família una idea. Amb tot, moriríem per la família o per la pàtria o pel nostre déu i no ho faríem per persones concretes que no fossin de la nostra família, la nostra pàtria o la nostra religió.

Hem creat un món mental amb idees que la societat ha elaborat i transmès. Som crèduls, addictes a les idees que ens ajuden a viure. Vivim en un món de fe en coses immaterials. Els humans som els únics éssers del planeta capaços d'inventar-nos un món ideal i donar-li més valor que el material.

Com diu amb gràcia Noah Harari al seu magnífic llibre *Sapiens*, no podràs convèncer mai un mico perquè et doni un plàtan amb la promesa que quan mori en tindrà cent. Els homes, en canvi se'ls pot convèncer de qualsevol cosa amb la promesa de qualsevol altra.

Se'ls pot convèncer perquè visquin amb pobresa prometent-los la vida eterna, o que sacrifiquin la vida en nom d'un déu, o que s'esclavitzin tota la vida per aconseguir diners, o que renunciïn a les seves pulsions sexuals per aconseguir mantenir la pau familiar,...

Aquesta és la naturalesa de l'home. Un ésser dèbil, vulnerable, crèdul i submís. Amb tot, les idees són poderoses. Poden també alliberar-lo, enaltir-lo, enfortir-lo i fer-lo autònom. Només caldria que adoptés entre les seves idees de valor les de esperit crític, recerca del saber, amor a la saviesa,... i automàticament la seva realitat canviaria.

Saviesa i amor. Llibres i roses. Volant i motor

Saviesa i amor. Aquestes són les dues virtuts fonamentals de l'ànima. Saviesa per a saber què cal fer i amor per fer-ho. Saviesa per a entendre i amor per a acceptar. Saviesa per saber que és l'amor i amor per a estimar la saviesa.

Aquestes dues disposicions són essencials a la vida. Cert que l'amor té molt predicament i molts afirmen que és un valor absolut però per a mi la saviesa és prèvia. Fins i tot l'amor necessita saber: saber com desplegar-se, com no confondre's amb possessió o amb intercanvi o amb proteccionisme.

La saviesa és la condició primera de tot el que fem i som. El saber està moltes vegades associat a l'intel·lecte però no necessàriament s'hi identifica. Hi ha un saber físic, un saber emocional, un saber intel·lectual i un saber espiritual. En qualsevol cas, la saviesa es mesura per la proximitat a la veritat. Hi ha graus i modes però la saviesa és en definitiva un coneixement profund del que és.

A la llum d'aquest coneixement, l'amor, l'acció, la passió... concreta les accions. Amb amor i a la llum de la saviesa tota acció és pura.

El dia de Sant Jordi és el dia del llibre i de la rosa. El llibre simbolitza la saviesa però només hi remet de lluny ja que la saviesa és més que l'intel·lecte. Com la rosa, que amb la seva aura romàntica i lírica, només en rememora de lluny l'amor que és potent i clar.

La saviesa ens marca la direcció com el volant del cotxe, mentre que l'amor és l'energia de l'acció compassiva com el motor del cotxe empeny i concreta el moviment que el volant apunta.

Sempre en aquest ordre: saviesa i amor. El millor amor és el savi. Estimar la saviesa, la millor premissa.

Matèria i esperit? Ciència i religió? O simplement pensament i vivència?

Des de sempre els humans hem hagut de bregar amb dos fronts de coneixement. Un de pràctic i empíric per a resoldre els problemes tècnics de la vida quotidiana -el que formalitza la ciència- i un sobre el significat i sentit de l'existència, els valors i la transcendència -que sintetitzen les religions-.

Ciència i religió, matèria i esperit,... constitueixen dos grans esferes de realitat que són molt difícilment encaixables. Sembla que la relació entre religió i ciència passa necessàriament per alguna mena d'assimilació, conflicte, indiferència o integració.

Assimilació quan la religió explica la ciència i la ciència explica la religió. Conflicte quan la ciència nega la religió i la religió nega la ciència. Indiferència quan ambdues accepten que tenen regnes o àmbits clarament diferenciats i que no es possible una simbiosis. Integració quan ciència i religió ajuden a explicar la realitat de forma complementària.

Amb tot, per a mi el gran problema que presenten ciència i religió no és tant quins són els seus dominis o competències sinó des d'on es consideren.

Normalment tots els debats sobre aquest tema són debats d'idees, intel·lectuals, pensaments, arguments i discursos. Quan els fets s'articulen en pensament perden gran part de la seva realitat. Deixen de ser vivències i passen a ser idees. Les idees són fecundes i útils però no constitueixen tota la realitat.

Per això mentre el debat sigui intel·lectual és possible que no trobem una solució o que si la trobem tampoc ens servirà de res (apart de tenir un esquema mental més coherent).

Hi ha un altre àmbit de realitat que és l'experiència o la vivència. Ciència i religió poden considerar-se des de la vivència. Visc la ciència quan observo, manipulo, aplico el que sé a situacions tècniques i pràctiques de la vida. Visc la religió quan observo, manipulo, aplico el que sé a les situacions ètiques, de sentit i finalitats de la vida.

Vist així ja no semblen camps tan diferents. En ambdós casos estem parlant de vivències, d'experiències. Unes seran del món material i unes altres del món espiritual però ambdues són objectes de la consciència.

És aquí on la realitat s'unifica i s'integra. Tot és consciència i és la consciència sobre els estats de consciència que mantenim (sí, aquí la redundància

és ben explícita) el que atorga unitat a la nostra existència. Som la nostra consciència única i no els múltiples objectes de consciència que poblen la nostra ment.

El realisme és la més insuportable de les ideologies possibles

Les coses són com són, però com que no ens agraden com són, inventem noves versions més favorables.

Podríem dir que el gran anhel humà no és la veritat o el coneixement de la realitat sinó la elaboració d'una visió que ens permeti viure bé. Això, essent comprensible, no és acceptable perquè quan fugim de la realitat estem renunciant a la nostra capacitat de viure plenament.

A no ser, clar, que admetem que tot és vàlid amb tal d'estar contents. Molta gent accepta qualsevol explicació de la vida que li satisfaci. O sigui que no volem veure la veritat cara a cara. Potser ens resulta excessivament dura la realitat i el realisme esdevé una cruel vivència. Content i enganyat és una forma de viure. Ja diuen que els babaus són més feliços i veiem constantment com la gent no té cap vergonya en assumir la ideologia més pelegrina amb tal de sentir confort i pau interior.

Des de tots els àmbits se'ns convida a fugir de la realitat. Les coses no són de cap manera; tot és com tu vols. Creem la nostra realitat, diuen, i això ens converteix en culpables de tot el que ens passa.

Si tens una malaltia és perquè tu l'has cridat o ella et convida a fer un canvi. Si no ets feliç és perquè no tens una actitud positiva. Si ets pobre o no tens feina és perquè la vida t'està oferint una oportunitat i l'has d'aprofitar. Si la teva vida no té sentit és perquè no tens fe ni prou confiança en l'univers. Si estàs sol o abandonat és perquè tu t'ho has buscar o perquè no vols investigar les forces del passat o perquè no acceptes el poder transformador que tens dins teu...

La proliferació de teories psicològiques, místiques, esotèriques, quàntiques o espirituals que avui dominen el pensament concreten aquesta fugida de la realitat que se'ns fa insuportable.

Existeixen les malalties i l'estat de salut permanent no és l'estat natural. Aquesta és la realitat. La felicitat no existeix més enllà de moments de benestar que apareixen a la nostra vida. Aquesta és la realitat. La pobresa és fruit de l'explotació humana i dels sistemes socials i econòmics. Aquesta és la realitat. La manca de sentit transcendental és una constant humana fonamentada en la nostra biologia i

el nostre desenvolupament neuronal. Aquesta és la realitat. La solitud és una conseqüència de les teves circumstàncies i de la teva personalitat. Això és real.

Ara bé, qui pot assumir que el seu estat natural inclou malaltia, solitud, desequilibri, buit existencial o marginació? No seria aquesta una visió massa derrotista? No seríem acusats, si ho acceptéssim, de passivitat o d'incapacitat?

No podem barallar-nos amb la realitat. L'hem de gestionar. Hem d'aprendre a estar malalts, a patir, a tenir angoixa... i podem ser éssers humans plens amb totes aquestes circumstàncies.

La plenitud de la vida humana exigeix realisme, acceptació, acció, coratge i veritat.

Els models que ens venen són models de persones perfectes físicament, alegres, joves, apoderades, il·luminades, serenes, harmòniques,... però darrera aquests models que ens presenten hi ha una manipulació terrible.

Fer-nos creure que podem ser sempre joves o sempre guapos, o que podem superar tots els problemes o que podem estar sempre satisfets és el gran engany. És la gran mentida que tots volem sentir. És el supermercat de les ideologies estrafolàries en el que tots volem abastir-nos.

Realisme és acceptar el que és. No seré feliç, ni sempre alegre, ni la meva vida tindrà sentit, ni esquivaré sempre tots els mals. No t'enganyis. La realitat és la casa de la perfecció en la seva imperfecció. El que és i no més, és tot al que puc i he d'aspirar.

Tinc l'estranya sensació que ho he fet tot en aquest món.

Tinc l'estranya sensació d'haver-ho fet tot en aquest món. Em sembla haver vist tots els paisatges, haver conegut totes les persones, haver visitat tots els llocs, haver viscut en totes les èpoques, haver sentit totes les músiques i sons de la natura,...

He matat i he sigut mort. He forjat ferro i modelat fang. He corregut per anar i per fugir, he pujat i baixat muntanyes, he violat donzelles, he caçat ocells, he guarit malalties, he predicat coses que no sabia, he tastat menges exquisides i vomitat coses repugnants...

He patit angoixa, depressió, obsessió... He gaudit l'èxtasi místic, la il·luminació, la plenitud... He pensat tot el pensable i sentit tot el sensible... He imaginat el que tots els humans han imaginat i recordat tot el que ells han recordat.

És una estranya sensació que no sé explicar. Potser si poseu en una coctelera l'aleph de Borges, el "res humà no m'és aliè" de Terenci, l'U de

Parmènides i el camp mòrfic de la nostra espècie, podreu olorar el perfum d'aquesta intuïció.

Els humans som humans per la peculiar forma com condensem la consciència. Aquesta és la nostra essència. Som consciència pura i, com a tal, el contenidor de tot el que és accessori, aparent, històric... No té res d'estrany -tot i que em resulti estrany- que essent pantalla, tot el que en ella fan tots els personatges de totes els temps em sembli haver-ho fet.

2.4. CIÈNCIA

El mètode científic s'ha mostrat eficaç en la dimensió física i menys en les emocionals i espirituals. La practicitat de la ciència l'ha encimat als altars de la veritat però la ciència mateixa reconeix les seves múltiples limitacions.

Aquí parlo de la ciència pura, la que està fonamentada en la raó pràctica i que actua en la direcció de la filosofia: la recerca de la veritat. Aquesta filosofia és crítica i exigent amb ella mateixa. No dic res dons aquí de les perversions que cometen alguns científics que s'han prostituït al diner i el poder.

Els científics són els nous sacerdots, però la religió és la mateixa

La majoria de nosaltres som crèduls amb la ciència[7]. De la mateixa manera que ho són els religiosos. Creiem perquè tenim fe. Tenim molta fe i l'argumentem dient que les veritats científiques es poden comprovar.

La veritat és que la majoria de nosaltres no podem comprovar quasi cap veritat científica. Tenim fe en els qui diuen que ho han comprovat i aportem la tecnologia com a prova que algú, no només ha descobert, comprovat i formulat lleis de la física o de la química sinó que fins i tot les ha manipulat i posat al seu servei.

Per això funcionen els mòbils, es curen les infeccions o arranquen els cotxes. El fet és però que la majoria tenim fe en la ciència.

[7] En aquest escrit, amb la paraula ciència em referiré a les ciències que s'ocupen de l'àmbit material.

VERITAT -145

Els científics són els nous sacerdots, persones que tenen un coneixement selecte i minoritari als qui hem de creure.

Aquesta visió ara mateix està sotmesa a moltes contradiccions perquè estem veient que hi ha moltes ciències com hi ha moltes religions. Hi ha moltes teories científiques i cap d'elles no abasta tot el ventall de la realitat observable. Feyerabend afirmava que no hi havia cap diferència entre els mites i les teories científiques. La ciència és una de les moltes formes de coneixement que tenim però segurament no pas la més important.

La ciència només és superior a altres formes de coneixement on es mostra més efectiva, i ho és en els camps materials. Tot allò que ens fa essencialment humans com ara el sentit de la vida, els valors, els drets fonamentals, les relacions, l'amor... resulta molt poc afectat per la ciència.

Amb tot ens hem rendit a la religió de la ciència i adorem el déu de la veritat científica, un suposat ordre en el cosmos que podem descobrir i controlar amb matemàtiques i tecnologia.

El substrat físic i material del que s'ocupa la ciència és el més bàsic en els humans perquè sense cos o sense benestar corporal o cura de l'entorn natural és difícil o impossible aspirar a valors, amors o drets. Si ets mort no tens drets.

Amb tot, el manteniment del cos és condició necessària però no suficient de la vida digna. Humans vius, sense llibertat, amor o drets, no són pròpiament humans.

I a mi em sembla que un dels perills que tenim ara mateix és la renuncia a tota la nostra dimensió de llibertat i drets polítics amb tal de salvar la pell. Comprensible però qüestionable.

Els científics, en aquesta pandèmia, reclamen un protagonisme que no han de tenir a l'hora de valorar les prioritats i els objectius. Clar que qui ho hauria de fer són els polítics, i l'alçada moral o ètica dels que tenim -fidel reflex dels que els hem votat i els tornarem a votar- no permet fer-nos millors expectatives.

La ciència és dogmàtica en les seves premisses i flexible i oberta en les conclusions. L'assumpció del dogma inicial és pervers si es pren com a l'única veritat o la més important. Obrim-nos a altres formes de coneixement més aptes per als objectius més alts com ara la intel·ligència intuïtiva, la meditació, l'ètica, la filosofia, la mística o la psicologia transpersonal.

Mentre hi hagi el dogmatisme de la religió de sempre, encara que hagin canviat els sacerdots, estarem supeditats a veritats imposades.

Ens ajuda més l'estupidesa natural que la intel·ligència artificial

La intel·ligència és la capacitat de resoldre problemes o de trobar noves respostes a nous reptes. És un factor clau per a l'adaptació.

D'aquesta i de totes les definicions que estudiem del que és la intel·ligència se'n deriva que és un instrument que selecciona mitjans per a assolir fins. És una eina resolutiva que busca la comprensió d'allò que se li planteja. Amb tot, la intel·ligència no té prou capacitat per a respondre a la pregunta de quins són els fins últims dels humans.

Resol problemes però li hem de dir quins. No tots els problemes són igual d'importants ni tots el reptes igualment urgents, ni tota adaptació és forçosament positiva.

La pregunta del sentit últim de la vida o la jerarquització de necessitats, la priorització de valors, els criteris morals o el sentit estètic, juntament amb tot allò que cau dins l'esfera post-racional (realitats transcendentals) no estan a l'abast de la intel·ligència.

Només quan definim els valors, les necessitats i els criteris de bondat podem usar la intel·ligència per a acostar-nos-hi.

La intel·ligència, per tant, és important en allò secundari i secundària en allò important.

I és que els humans per a definir els nostres objectius últims necessitem les capacitats intuïtives, místiques, transcendents, espirituals o contemplatives que van més enllà dels fenòmens i ens permeten accedir a coneixements més subtils i essencials on habiten les veritats superiors.

I aquestes capacitats que en direm naturals, pel fet que no poden ser assolides per màquines, tenen moltes limitacions sobretot pel poc coneixement i destresa amb què els usem. Per això els anomeno "estúpids" en el sentit que no són eficaços com els processadors electrònics ja que en no tenir un objectiu clar al que dirigir-se deambulen per zones nebuloses a la recerca d'alguna cosa que no saben ben bé què és.

La intel·ligència artificial et dirà com arribar a Burgos però no si té sentit anar a Burgos. T'operarà amb eficàcia però no sap si aquesta operació és realment necessària. Et farà mil operacions sense errors en un moment però no pot saber si l'ús que se'n farà dels resultats serà profitós o pervers...

2.4.1 LA MATEMÀTICA I LA REALITAT

Si hi penses bé veuràs que la sort és el nom que posem al que no sabem

calcular.

Per què l'arrel quadrada de 2, calculada, és infinita i visualitzada com a diagonal d'un quadrat de costat 1 és finita?

L'única certesa que tenim és l'estadística. No es pot experimentar una cosa dos cops.

2.4.2 ESPAI I TEMPS

Tot el temps que la gent perd el troben els avorrits.

Cada mati el temps et posa les manilles en forma de rellotge de polsera.

El passat s'esforça en repetir-se com nosaltres lluitem per sobreviure. El passat desitja tant ser present com el present desitja ser futur.

Per bé que et surti una cosa mai no la podràs repetir. No ho intentis. No ho desitgis. Fes-la de nou i gaudeix la seva irrepetibilitat.

No val la pena mirar l'hora perquè canvia constantment.

El temps és una pasta feta de passat.

Si uso el present per recordar el passat, estic en el present o en el passat?

Què és un lloc? (Els a priori de la percepció)

La primera hora que ens donà la vida ja ens la prengué. Sèneca.

No passen els anys, passes tu.

L'eternitat no és un temps infinit sinó un no-temps.

És fals allò que necessita temps.

VERITAT -148

He muntat una empresa de viatges espacials des de casa. També organitzo viatges en el temps. Els de l'espai són de l'entrada fins a l'estudi i els del temps, el minut i mig que es tarda en anar-hi i pagar.

He quedat atrapat en un bucle temporal. Cada dia és avui!

Començar, allò que se'n diu començar, mai res no comença. Bona continuació 2015!

El començament és una data arbitrària. Determinem el començament d'un procés quan el concebem o el conceptualitzem. Quan comença una festa? Quan comença un viatge? Quan comença una vida? Quan comença un àpat?

Tots els esdeveniments de l'univers formen un continu i estan estretament vinculats. La realitat és una i es manifesta com a múltiple. Els fenòmens que observem no són més que seqüències d'aquest continu que nosaltres definim per tal d'assolir la realitat.

Quin és el començament d'una planta? Quan la llavor esclata? O és que en la llavor no hi ha ja la planta sencera en potència? Podríem dir que no ha començat ja la planta quan la llavor estava encara en el fruit? I el fruit no va començar ja en la flor? I així ens podem anar referint a les condicions anteriors i veurem que l'inici es remunta a l'origen de tot.

Podríem dir que tot va començar quan va aparèixer el temps, que diuen alguns que va ser amb el *big bang*. A partir de llavors tot ha anat succeint amb una seqüència de causes i efectes automàtica que va modulant i multiplicant els fenòmens. Els humans però necessitem reduir a la mida humana el que ens supera. Per això fragmentem la seqüència eterna en esdeveniments significatius. Identifiquem les coses o els processos per un moment d'inici i un d'acabament tot i que sabem que res no diferencia el moment inicial de l'instant immediatament anterior.

Comença un any, i el seu inici és totalment arbitrari. Podria començar en qualsevol altre moment i podria fins i tot ser irrellevant el fet que el planeta doni una volta sencera al sol. Després de tot, el fet d'acomplir un cicle no vol dir que hi hagi cap diferència respecte el cicle anterior. Dit d'una altra manera, hi ha molta més diferència entre l'estiu i la tardor que entre un hivern i un altre.

Sigui com sigui, estem en aquest continu temporal i anem marcant fites com aquell que viatge per un desert i necessita referències. Amb tot res comença

mai de nou. Tot és ja vell i una pura continuació del passat. Ens agrada tant, però començar que no ens podem sostreure a la necessitat de marcar inicis, noves etapes, nous reptes, nous temps... quan tot és ja vell, vist, conegut i determinat per l'anterior. I no hi ha menys bellesa ni menys grandesa en aquesta visió que en la contrària.

2.4.3 LA NATURA

La naturalesa no és la nostra mare, és la nostra sogra! (Només cal veure la relació que hi mantenim)

L'univers és un joc de coses que s'enganxen, que no s'enganxen, que s'enganxen una mica, un temps... Acceptem l'enganxosibilitat de les coses!

La meva definició de l'univers: coses que passen.

El caos és un cosmos de casos únics.

Flocs de neu cauen lentament, cada un al seu lloc.

A algun lloc del món està nevant... Un floc de neu, i com ell a milers, oscil·la lentament endut pel vent i s'arremolina amb altres flocs igualment tènues en una dansa subtil al final de la qual, el nostre floc pren terra de la forma justa, en el lloc just que li correspon.

És admirable la precisió dels flocs de neu en el seu aparentment caòtic descens. Tan admirable com el flux d'aigua d'un rierol de muntanya, com el moviment de la sorra empesa pel vent al desert, com el moviment fràgil i màgic dels núvols al capvespre, com la precisa òrbita de la lluna tan elegant, matemàtica i cíclica.

I no és menys admirable i perfecte els moviments de les plantes i els animals. Les formigues traginen amb precisió d'enginyeria les vitualles justes per a abastir la seva colònia. Els gira-sols volten el cap uniformement seguint el rellotge del dia. Els salts de la gasela tenen la mida exacte per a permetre que el lleó l'atrapi

i pugui així alimentar la seva cria. Les flors del cirerer cauen en el moment just en el lloc exacte on podran rebrollar... Tot és sincronia i perfecció en la naturalesa...

Entre nosaltres, els humans, la mirada de la noia dura just una dècima més de segon, just el temps que necessita ell per sentir com se li accelera el cor. D'aquest mínima sincronia apareixerà l'amor durador. Just el que havia de passar, amb la precisió de rellotger amb que es mou tot l'univers. La trucada de mòbil en el moment just per a despistar el conductor i provocar aquell accident que mata la dona quan torna a casa després de treballar. La paraula del jurat anunciant que el "presumpte" és innocent... Les paraules surten a la velocitat justa de la boca del secretari i arriben en el moment òptim a les orelles de l'acusat. Un esclat de joia i alleugeriment perfecte es produeix en el moment just al lloc exacte. Les manyagues del nen al gos... la pilota que toca al pal i no entra... aquesta copa de cava que se li escapa dels dits i s'esberla al terra... les monedes que cauen al pot del pidolaire... el semàfor que es posa vermell just ara, en el moment precís i perfecte... les puntes de filet crues en el punt just acompanyades de patates rosses... la cara del metge quan no et mira mentre et diu que les analítiques estan pitjor: els marcadors fixen exactament els percentatges de la teva malaltia, un altre exemple de perfecció coincident en la gran fira de l'univers fenomènic.

I així tot, tot passa de l'única manera possible, perfecte, invariable, allà fora, dins teu, al teu ronyó però també al teu cervell... aquesta sensació que tens ara quan acabes de llegir això és senzillament perfecte, s'escau al moment i al lloc.

Tot és un joc d'equilibris que es desequilibren i desequilibris que s'equilibren...

La vida sembla complexa i arbitrària, però mirada amb determinats filtres apareix com terriblement simple.

Una visió simple de la vida no vol dir que sigui superficial o parcial. Vol dir que ens centrem en algun aspecte determinant i, enfocats així, podem prescindir o reinterpretar molts aspectes que abans ens obnubilaven la visió.

I una visió esclarida de la realitat que ens esquematitza els trets essencials és més comprensible i útil.

Per això us proposo ara contemplar tot l'espectacle de l'univers com un joc d'equilibris que es desequilibren i que es tornen a equilibrar en un nou estat que acabarà en un nou desequilibri...

De fet tot ho podem considerar com un intercanvi: intercanvi de forces, d'informació, d'afectes, de necessitats, de favors, de diners, de poder, d'energia...

Veig que tot moviment que concebo, sigui de l'ordre que sigui, no és més que un intercanvi. La prostitució i l'amor matrimonial no són més que intercanvis en l'àmbit de la parella. Només els diferencia la qualitat i el valor del que s'intercanvia. Potser canviem sexe per diners o afecte per seguretat... sense que sapiguem quin d'aquests pactes pertany al matrimoni i quin a la prostitució!

Servei públic i voluntariat són intercanvis en l'àmbit de les atencions socials. Varia la recompensa, que és econòmica en un cas i moral en l'altre.

El mateix podríem dir de l'amistat i la conveniència, el bé i el mal, la guerra i la pau... tot són intercanvis automàtics entre elements que, quan són humans, creuen ser-ne protagonistes i intervenir en aquestes negociacions. En realitat però no són negociacions, són cadenes de causes i efectes complexes.

I per ser complexes perdem la comprensió i les simplifiquem atribuint allò que és causal a una casualitat o a la voluntat humana.

Aquesta visió causal de tot el que passa és difícilment assumible per als humans que volem ser reconeguts com a actors. Això ens distreu i ens fa creure que som autònoms. I mentre estem tan ocupats movent les mans i els peus no ens adonem dels fins però resistents fils als que estan lligats i que ens mouen.

La globalitat és una idea emergent de les parts, no el seu dictador.

Una profunda qüestió filosòfica subjau darrera la relació del tot amb les parts. Les parts estan al servei del tot? El tot està al servei de les parts?

En funció de l'àmbit en què ens enfoquem la resposta pot variar. Si parlem de l'estat i els individus, dues teories antagòniques defensen coses diferents. Per a uns l'individu s'ha de sacrificar per a l'estat ("*Todo por la patria*", per exemple) i segons els altres, l'estat ha de servir els individus. (L'estat del benestar, per exemple)

En una màquina, les peces estan al servei de la màquina i no al revés i el mateix podríem dir d'un organisme. Les arrels serveixen l'arbre. En aquest cas biològic estarem d'acord en el fet que l'arbre ha de servir també a les arrels o n'ha de procurar el seu bon funcionament.

Els éssers i organismes vius són evolutius i van adquirint funcions emergents a mesura que complexifiquen el seu desenvolupament.

Són les parts les que defineixen i possibiliten el tot i per tant la relació d'interdependència mútua és absolutament necessària. I aquest és el punt més difícil d'entendre.

Hi haurà qui pensi que els membres de la família estan al servei de la família. Si un s'ha de sacrificar per tots, ho ha de fer. Igualment passa amb un equip o una comunitat. Podem estar-hi d'acord, però això ha de ser així només si la part té autonomia i llibertat per a actuar.

Si el seu sacrifici és un deure, una obligació o una imposició l'acció és absolutament negativa donat que la família, l'equip o la comunitat té com a finalitat última també la defensa i promoció de les parts. És una simbiosi indispensable.

El tot mereix el sacrifici de la part si aquesta actua amb la dignitat i la llibertat que el tot li atorga. En cas contrari seria un abús per part del tot tan greu com ho seria el fet que la part no volgués saber res del tot.

El cos humà té diferents òrgans i sistemes i aquests treballen conjuntament formant una unitat que és superior a la simple suma de les parts. Ara bé, aquest ésser total només serà sa i savi si sap escoltar i respectar les necessitats i els ritmes dels seus components. Si els imposa excessos o els sotmet a privacions i limitacions exagerades tot el cos se'n ressentirà.

Una comunitat, ja sigui el món, Europa o Catalunya... està formada de comunitats més petites. Només valorem el tot si potencia i ajuda al desplegament de les potencialitats de les comunitats que inclou. I serà aquest desplegament harmònic de les unitats inferiors les que donaran sentit i potència a la unitat superior.

Quan això és així, hi ha un amor i un desig d'unió entre part i tot però quan el tot imposa a les parts la seva dictadura sempre és perquè s'ha perdut el sentit original de la pertinença i ja no es pensa en el creixement de tots sinó en el benefici d'una part dominant.

2.4.4 CIÈNCIA EMPÍRICA

Com qui l'envien a estudiar fora sabent esgotat el d'aquí i quan torna no li donen crèdit perquè el que ha après no lliga amb la seva ciència.

Quan volen fer passar per lògica i sensata una cosa que és absurda i intuïtiva diuen que és "quàntica".

Miró la moto i el meu mòbil-GPS i me'n meravello. Sovint la tecnologia és el que més m'acosta a la mística.

Tot és necessari. (3 adj FILOS 1 Dit d'allò que, realment o lògicament, no

pot deixar d'ésser o d'esdevenir-se. Dicc. Enciclopèdia Catalana)

Casual = causal desconegut

Tot allò massificat i uniforme són els nous dinosaures que desapareixeran amb l'impacte del meteorit de les noves tecnologies.

Moure objectes amb la ment no té res d'extraordinari. Tots ho fem habitualment quan movem el nostre cos amb la nostra ment.

Diuen que la naturalesa és sàvia, però jo la trobo força babaua!

Doncs això. No entenc perquè tanta gent coincideix en què la naturalesa és sàvia. Vaig al metge i em diu que augmento de pes perquè el cos interpreta que cal acumular greixos. I jo penso, tanta intel·ligència i no sap que no és veritat? No entén el meu cos que m'ha de donar la gana justa per viure i que ara no em cal acumular? Doncs sembla que no! I això que no sembla difícil de veure. Ho veig fins i tot jo que no soc una llumenera.

I diuen també que les malalties són respostes intel·ligents de la naturalesa per curar! Doncs tampoc sembla molt lúcid. Si tenim costums malaltisses, per què la naturalesa els manté? I per què permet les infeccions? I per què no ha buscat una alternativa a la supervivència que no impliqui la desaparició d'espècies o la depredació? I per què ha creat els icneumònids, uns insectes que posen els ous al ventre de les erugues i que quan eclosionen se'ls mengen literalment des de dins? (Això ja va impressionar al mateix Darwin) I per què la supervivència és una lluita i no una cooperació? I per què crea dinosaures i els mata amb un cop de roc al cap d'un temps?

Per contra, si volem mantenir la premissa de que la naturalesa és sàvia i sap el que es fa, haurem de concloure que l'estat actual del món (i de l'univers) és el millor possible o al menys fruit d'una gran saviesa. Una saviesa que ha volgut o ha permès que la humanitat s'ensenyoreixi del planeta i en disposi al seu gust amb totes les conseqüències que coneixem. Si em diuen que l'home és superior a la naturalesa, hauré d'entendre que és més savi que ella o que ella li ha donat el poder per a destruir-la. En cap dels dos casos em sembla que digui gaire a favor de la naturalesa.

I deixant ara la broma, pensem què hi ha darrera la contradicció que la naturalesa és sàvia i al mateix temps les seves obres semblen barroeres... Hi ha al meu entendre, una ment humana que humanitza tot el que veu i per tant també a la naturalesa. Atribueix personalitat a la naturalesa, li atorga una intel·ligència com la nostra amb finalitats i objectius i la tracta com a una igual. Sovint se l'anomena "mare naturalesa".

Intentar trobar una intel·ligència darrera el que passa al món natural és tan il·lús com interpretar els moviments celestes en clau d'amistat o enemistat entre els diferents objectes còsmics. Però és així com actuem els humans, projectant el que coneixem sobre el que desconeixem. I què fem amb el que no quadra que és quasi tot? Doncs inventar-nos explicacions delirants o no mirar-ho.

La naturalesa no és sàvia ni ignorant, no és intel·ligent, ni creativa, ni avorrida, ni amorosa, ni... les coses passen i a nosaltres ens afecten en funció de les necessitats. Quan ens afavoreix la veiem amorosa i quan ens perjudica, terrible. I això ens fa atribuir-li una intenció i d'aquí a la veneració i al temor hi ha només un pas.

Els humans tenim intencions, intel·ligència, finalitats. Només quan assolim l'estat de consciència que ens identifica amb tot el que existeix es pot considerar que la naturalesa té també intencions, intel·ligència i finalitats. Però són les que la nostra humanitat aporta, com quan diem que el meu cos veu i és l'adscripció del meu ull al cos el que permet afirmar-ho.

Res, mai, enlloc va explotar i de resultes, tot, sempre, arreu va existir

Per estrany que pugui semblar, aquesta és l'explicació més racional que coneixem de l'origen de l'univers. És la que ara mateix propugna la ciència. És la teoria del Big Bang, el punt de densitat quasi infinita que va explotar donant origen a totes les coses tal com les coneixem. Amb el Big Bang va aparèixer l'espai i el temps. És per això que la pregunta sobre on era aquest punt i quan va passar aquesta explosió són preguntes absurdes. No hi havia espai ni temps, per tant no es pot preguntar "on" ni "quan". Seria com si algú preguntés quina llengua es parlava abans de l'aparició del llenguatge o com vivien els solters abans de l'aparició de la humanitat.

Aquesta explicació, però, repugna a la raó perquè ella està acostumada a una lògica casolana on les coses sempre són o passen en un lloc i en un moment. Aleshores ho apliquem a tot i... ja està! (Ja està ben creada la confusió, vull dir)

Sovint el que es pot aplicar a les parts no es pot aplicar al tot. O el que s'aplica a les fases d'un procés no es pot aplicar al procés sencer.

Aquest és un tema important. La ment entén algunes coses i altres no. La raó és una boca petita que pot menjar segons què, però determinats qüestionaments són massa grossos per a la seva mida.

Un dels punts més conflictius per a la raó és el de l'aparició d'alguna cosa del no-res. Això no ho pot entendre. Ja tots els filòsofs han elucubrat sobre la impossibilitat de la creació entesa com a aparició del no-res. Per això es diu que "ningú no dona el que no té" i més col·loquialment i en català, "d'on no n'hi ha no en pot rajar".

Però la realitat és tossuda. La consciència va aparèixer de la no consciència. La vida va aparèixer de la no vida. La matèria va aparèixer de la no matèria i la mateixa energia, la considerada fins ara el component elemental del l'univers (l'*arché* modern) va aparèixer de la no energia, és a dir del no-res.

Ja sé que això no es pot entendre, però que no sigui entenible no vol dir que no sigui real. Ens hem d'acostumar a conviure amb els fenòmens emergents, aquells que constitueixen un esglaó qualitativament diferent del que tenim i aporten noves capes de realitat. Noves realitats com la que va suposar el Big Bang, anava a dir, en el seu moment, però el Big Bang no té moment. Els moments van aparèixer a partir d'ell.

I això ens ensenya els límits de la nostra comprensió. La raó és fecunda i potent però limitada. És la mateixa ciència la que s'encarrega de contradir les seves pròpies conclusions, com s'està fent ara mateix amb la teoria del Big Bang. Però això no autoritza en cap cas les impugnacions creacionistes o màgiques que argumenten la impossibilitat de situar o datar l'origen de l'univers. No, és cert, no ho podem fer, però no pas perquè la teoria sigui falsa sinó perquè és inconcebible en la seva argumentació.

Els físics quàntics també han d'agafar l'autobús per tornar a casa

Sabem que moltes coses no són com aparenten. De fet, sabem que tot el que veiem i intuïm com a sòlid no ho és. Tot està format per àtoms i els àtoms són més buits que plens. Hi ha entre els seus components (electrons, protons, neutrons,...) la mateixa proporció de buit i matèria que al sistema solar... És a dir, quasi tot és buit i nosaltres ho percebem com a compacte, ple.

Sabem moltes coses que ens haurien de fer actuar, sentir o pensar de forma diferent a com ho fem. Saber que hem de morir inexorablement ens hauria

de fer viure molt més lleugers i saber que no podem dominar ni controlar el que les altres persones pensen o senten sobre nosaltres ens hauria de fer més humils i passius. Són moltes les obvietats que ningú no podria negar i que no obstant alguna part de nosaltres es nega a acceptar.

Quina explicació té aquesta obstinació humana en no acceptar el que és? Per què no podem acceptar que totes les persones tenen els seus motius per fer el que fan i que per tant no ens hi hem d'enfadar? Per què no podem assumir que tot el que passa és la conseqüència lògica del que ha passat i per tant l'única cosa que pot passar? Per què no reconeixem que no podem saber mai el perquè del que passa i ens entossudim a inventar explicacions que ens consolin i justifiquin?

Hi ha una escletxa, una escissió gran entre el que sabem i el que volem que sigui. Malgrat saber que el cotxe no arranca per alguna avaria desconeguda li donem una bona puntada de peu i ens quedem ben amples. Sí, ja sé, ens hem de desfogar, però per què? La frustració és només una resposta a la idea de que les coses les podem predir. I sabem també que no hi ha res que es pugui predir. Les coses acostumen a passar de determinada manera però no coneixem prou bé les lleis que les "conviden" a fer-ho.

Per a mi tot és una qüestió de primacia entre el que volem i el que és. El que volem ve marcat per l'anhel, l'emoció,... i el que és ho podem pensar, veure amb els ulls de la raó. Podríem viure de forma molt més plàcida si assumíssim el que la raó ens mostra. Per algun motiu però, estem atrapats per la passió. De fet, qui voldria viure sense passió?

En algun moment però ens haurem de plantejar que el joc de la passió és pur "divertimento", supervivència o rauxa. Divertit i eficaç sí, però només interessant si l'objectiu de la vida és sobreviure o passar-ho bé. Si optem per la veritat potser la raó ens pot donar coneixements que superen el simple desig.

Després de tot, que és millor, imaginar i gaudir amb la idea de què l'espai i el temps són relatius i que l'omni-ubiquïtat ens confirma que som aquí al laboratori i a casa al mateix temps, o caminar fins a la parada de l'autobús?

La ciència és la dimensió mística de la religió anomenada "tecnologia"

A l'arrel i als fonaments de les religions hi sol haver un coneixement profund i essencial que alguns cercles d'iniciats van assolir i divulgar . Aquests coneixements absolutament simples però transcendents són difícilment assimilables per a la majoria de persones que no estan en el nivell d'evolució necessari per a integrar-los. Aquests coneixements són mantinguts a través de les

dimensions místiques de les religions en la seva forma més simple i clara. No necessiten dogmes, doctrina, conversió ni ortodòxia. Això passa en totes les variants místiques de les religions ja sigui el misticisme cristià, el sufisme dels musulmans, la càbala jueva o qualsevol altra tradició mística.

Desgraciadament al voltant d'aquestes veritats essencials que no necessiten res, apareixen les religions, entramats organitzatius que regulen i gestionen la dimensió social, política i econòmica de les comunitats de creients. Les religions fixen i dicten la pràctica de vida que se suposa que han de dur els que coneixen les veritats esotèriques o místiques (que etimològicament vol dir "ocultes" en el sentit que no tothom les pot assolir).

Ja es veu que hi ha un "decalage" o falta d'harmonia entre l'esoterisme lliure, íntim, qualitatiu i obert del misticisme i l'exoterisme regulat, extern, quantitatiu i tancat de les religions. A nivell social domina la religió. A nivell íntim el misticisme.

Aquest esquema de les religions com a dimensió pràctica, externa i rígida de la mística em fa pensar molt en la relació que manté la ciència i la tecnologia[8].

La ciència estima el coneixement, no s'hi aferra ni té cap interès en que les coses siguin d'una manera determinada. Simplement es meravella de l'existència. No vol ni pretén tenir la veritat ja que els mateixos científics són els primers en intentar falsar les seves conclusions. La ciència és la pura concreció de la curiositat humana sotmesa a la crítica entesa com a honestedat radical.

La tecnologia, que és l'aplicació pràctica de la ciència per a satisfer les necessitats humanes és, pel contrari interessada i pràctica, busca la rendibilitat, el benefici i obeeix als interessos de les empreses i del mercat. A partir dels coneixements de la ciència fa una aplicació massiva, quantitativa i poc crítica dels coneixements a artefactes i infraestructures de consum com la religió fa una aplicació massiva, quantitativa i poc crítica dels coneixements místics.

En un planeta on la massa crítica de la població està en estadis poc evolucionats imperen els valors de l'eficàcia i el control social. Per això domina la

---

[8] Per simplificar presento aquí una versió idealitzada de la ciència. Sé perfectament que hi ha molta ciència "acientífica" en el sentit de no obeir a la pura recerca del coneixement. Igualment hi ha tecnologia d'abast humà i no venuda la mercat. El maniqueisme amb que m'expresso és una llicència pedagògica per a poder explicar el que vull.

religió i la tecnologia. La mística i la ciència[9] no són poders d'aquest món controlat per la religió i la tecnologia.

La gran paradoxa és que el domini de la religió i la tecnologia impedeix la necessària evolució cap a la mística i la ciència que són, precisament la porta d'accés a nous estadis evolutius.

Les complexes i inversemblants troballes de la física quàntica poden tenir explicacions ben senzilles

Aquesta setmana El Periódico va publicar un article titulat "Tres experiments avalen una teoria que va escandalitzar Einstein". En aquest article s'explica com a partir d'experiments fets als Països Baixos, Àustria i els Estats Units s'ha pogut demostrar una cos que se sospitava però no es podia confirmar i és l'estrany comportament de les anomenades partícules entrellaçades.

Diu literalment: "És un resultat històric perquè sustenta tota una visió de la naturalesa. Implica que la informació pot viatjar més ràpid que la llum i que els objectes no estan en un estat concret fins que se'ls observa."

Hi ha en aquesta conclusió un parell de les informacions més àmpliament difoses sobre la física quàntica: que la informació viatja més ràpid que la llum i que la manifestació de les coses depèn de la seva observació. Això resulta ben estrany per a la ment racional i per la lògica quotidiana però sembla ser que ens haurem d'acostumar a creure-ho de la mateixa manera que ja hem assumit que els objectes sòlids que sostinc amb la ma no són més que energia en camps on abunda més el buit que la pròpia matèria.

Molt s'escriu sobre la física quàntica i sovint em sembla que se'n fa un ús interessat ja que veig molts arguments que aprofiten informacions de la ciència per a justificar o raonar idees poc sòlides. En aquest sentit, crec que la principal fal·lècia consisteix en usar premisses inadequades o amb un sentit ambigu.

Deixant de banda però aquest aspecte, crec que les dues afirmacions que diu l'article no tenen res de sorprenent si considerem els coneixements que ha assolit la filosofia perenne o filosofia del ser.

Tot està a la ment i només hi ha consciència. Tot el que sabem, creiem, veiem, recordem, intuïm o imaginem no són més que objectes de la consciència. El

---

[9] Els estudis més avançats en el camp de la ciència porten a la confluència amb la mística. Podeu veure per exemple l'obra de Michael Talbot "Misticismo y física moderna" Ed. Kairós.

ser únic i absolut és consciència pura com diu la mística de totes les religions o la saviesa última de totes les civilitzacions.

Si tot és consciència, no té res d'estrany el comportament paral·lel o simultani de partícules entrellaçades o com siguin. En un somni tot és igualment possible i la nostra vida mental està feta de la mateixa matèria que els somnis, només que governada pels costums i la lògica. No és que la informació vagi més ràpida que la llum o que hi hagi una competició de velocitats sinó que l'espai i el temps amb que es mesuren aquestes velocitats són irreals i igualment mentals. En una ment tot és possible i igualment necessari, no està sotmesa a les lleis físiques ni newtonianes ni quàntiques... simplement és.

Per altra banda afirmen els experiments que "els objectes no estan en un estat concret fins que no se'ls observa". I jo penso que, pel que sabem, els objectes abans no se'ls observa ni tan sols existeixen. És la nostra percepció que fa que apareguin els objectes. Si la seva pròpia existència depèn de la nostra observació, com no en dependrà el seu estat concret?

Per què penso que les coses no existeixen si no se les observa? Doncs perquè "existir" significa estar en un espai i un temps, que són premisses (o "a priori" que deia Kant) de l'existència i l'espai i el temps són fonamentals per a que la ment "representi" el que concep. Sense una ment que concep, no hi ha existència.

Amb raó preguntava el mestre zen als seus deixebles: Quins soroll fa un arbre quan cau i no hi ha ningú que ho pugui escoltar? La resposta és, cap! Perquè no hi ha cap soroll, ni cap arbre ni cap caiguda...

Dir que el primer llibre es va fer seguint el que deia un llibre anterior és desplaçar el problema, no resoldre'l

Aquest escrit va sobre l'origen de les coses. D'on surten les coses? Els exemples tòpics són "d'on ha sortit la vida?", o "la intel·ligència?" o "la consciència?"... però es pot aplicar a qualsevol altre cosa que coneguem.

Hi ha una resposta que és força obvia que és: "d'un lloc on no existia aquesta cosa". És a dir que la vida al planeta terra va aparèixer d'unes circumstàncies en les que no hi havia vida. Perdoneu l'obvietat, però moltes persones ho discuteixen. Els costa entendre o acceptar que en un moment donat l'energia pren una propietat nova (qualitat emergent) que ens permet catalogar-la com una nova entitat, clarament distingible de l'anterior.

Així la matèria va aparèixer de l'energia en un moment donat. La vida va aparèixer de la matèria; la consciència de la vida i l'autoconsciència de la

consciència. Els processos pels quals es donen aquestes transformacions creadores poden ser complexos, inversemblants o increïbles, però segurament ens ho semblen per falta de formació específica.

Moltes persones que no poden sostenir aquesta qualitat evolutiva de la realitat apel·len al miracle de la creació divina, cosa que sempre em sorprèn: no poden admetre un fenomen irracional menor i opten per un de major!!!

Dues de les qüestions més espinoses o incòmodes d'aquest plantejament són l'origen de l'univers i l'origen del sentit de la vida.

El primer tema crec que és pot abordar amb un plantejament força simple però molt difícil d'acceptar que comentaré un altre dia. Ve a dir que "Tot és a l'univers però l'univers no és enlloc!"

El segon tema, l'origen del sentit de la vida, remet a l'origen mateix de la vida. La vida és una pulsió absurda en un univers caòtic capaç d'auto-generar el seu propi sentit (com fem els humans) o té un sentit que li ha donat el seu creador, sigui qui sigui?

Per a mi la resposta és la primera. Però parlo a vegades amb partidaris de la segona hipòtesi: Déu, els extraterrestres, el disseny intel·ligent o qualsevol altre entitat còsmica ens han creat amb una finalitat i la nostra tasca és esbrinar-la. I la pregunta és, "d'on ha sortit aquest creador?" Dir que la primera intel·ligència es va fer a partir d'una intel·ligència anterior, a més d'absurd, implica desplaçar el problema, no pas resoldre'l.

La idea d'un creador implica que aquest ésser té una intel·ligència com la nostra que relaciona mitjans amb fins i nosaltres som un mitjà per a alguna de les seves finalitats. A mi aquesta resposta sempre em sorprèn, no tant perquè la trobi inversemblant, que també, com perquè això suposa desplaçar el problema a un altre nivell i tornem al punt de partida en un bucle. Ara hem de saber d'on ha sortit aquesta intel·ligència que ens ha fet intel·ligent: és una qualitat emergent en un altre estadi o nivell de realitat o és fruit d'un meta-creador?

Pot semblar una qüestió trivial, metafísica o paranoica però té una transcendència cabdal. De la resposta que en donem en sortirà una visió de l'home com a servidor i servent d'entitats sobrenaturals o de l'home com a amo d'ell mateix i responsable del seu propi sentit. Si ets dels primers ja saps la resposta: ets un ésser al servei d'alguna cosa superior. Si ets dels segons, pots triar ser el teu propi ésser superior.

Tot el que es repeteix té tendència a esdevenir un focus d'atracció

Una de les teories més innovadores sobre l'evolució biològica parla dels camps mòrfics, una mena de camps conceptuals que ordenen l'energia i la matèria per tal que es conformi a un model determinat d'ésser. És com si un patró ideal, no físic, regís les cèl·lules i les molècules en el seu moviment envers una morfologia i un funcionament donat.

És una idea trencadora i alternativa a la del determinisme biològic que explica la formació dels éssers vius a partir de les ordres de l'ADN.

S'ha fet i s'estan fent experiments molt reveladors i desconcertants que semblen apuntar en aquesta direcció. Entrenen uns ratolins determinats a superar uns problemes i constaten que ratolins de la mateixa espècie, que mai no han afrontat el problema i que poden estar molt lluny geogràficament d'on s'han fet els assajos d'aprenentatge, els resolen amb molta més facilitat. Seria com si l'aprenentatge d'alguns individus es transferís a l'espècie sencera.

Podríem pensar que les accions que fem nodreixen o enriqueixen el patró "mental" del que som i a partir d'aquí els nous individus hi tenen accés de forma directa. Això podria explicar, per exemple, perquè els nens d'avui dia tenen tanta habilitat en fer anar eines tecnològiques que a la generació anterior li costava tant.

Anem farcint el "camp mòrfic" humà de noves habilitats que hem adquirit al llarg del temps. Sembla que la idea de la repetició és fonamental en aquesta concepció de l'evolució.

Les coses que repetim esdevenen fortes i potents en el camp i això fa que ens siguin més accessibles i fins i tot desitjables. Les coses que els humans hem fet moltes vegades ens resulten més fàcils. En un altre experiment es va demostrar que a uns nens de l'escola primària del Japó els resultava molt més senzill memoritzar poemes clàssics que no pas moderns amb el mateix grau de dificultat. Allò que els nostres avantpassats han repetit exerceixen una atracció sobre nosaltres.

Les tradicions, les religions, els costums, tenen una resistència gran a l'oblit i exerceixen una fascinació inconscient.

Les forces conservadores són molt potents i ens resulta difícil escapar del seu magnetisme. Estan fortament estructurades en el camp i ens predisposen fortament a ajustar-nos-hi.

Quantes coses no es podrien interpretar a la llum d'aquesta hipòtesi! L'aferrament irracional a la religió, a l'amor romàntic, a la classificació racial i social, a la màgia sobrenatural, al poder de les minories, ... podria ser explicat com un hàbit replicant en el món energètic dels principis "ideals", les formes o els patrons.

Per això costa tant canviar pautes profundes de comportament i de valoració. Avancem tecnològicament però els patrons "ideals" no es mouen. Potser l'escola abans adoctrinava amb una pissarra i ara ho fa amb un ordinador, però el patró és el mateix: algú transmeten pautes a algú. Potser abans l'economia de subsistència facilitava la dependència i l'explotació de les capes baixes de la societat i ara, la nostra economia globalitzada, capitalista i mercantilista continua sotmeten una gran part de la població en benefici d'una minoria. La idea de camp "minoria explota a majoria", no ha canviat.

Costa molt instaurar noves pautes perquè hem de repetir-les moltes vegades abans no agafin força en el camp. Com quan pretenem adquirir una habilitat manual, com ara escriure amb la ma amb que no ho fem normalment, que cal practicar molt fins que les pautes noves s'instal·lin al camp i substitueixin les antigues.

Doncs aquesta és la feina que ens toca fer a nivell social: practicar els canvis que sabem que ens convenen lluitant contra la força del patró anterior i contra el desànim que provoca veure la poca eficàcia immediata de les noves pràctiques. Què una mirada més llarga no ens faci desistir dels canvis que volem i sabem que ens convenen.

Una màquina acabarà fent la feina millor que un humà, però mai millor que un humà crític

Noah Harari et convencerà, si llegeixes el seu best seller "Homo Deus", que les màquines ens superaran en totes les facetes d'aquí poc.

En efecte, diagnosticaran millor les malalties, ens operaran amb més eficàcia, conduiran amb més seguretat, tindran més força, potència, percepció, memòria, intel·ligència,... que el millor dels humans. Ens coneixeran millor que el millor psicòleg, ens entendrà més que els nostres amics i que nosaltres mateixos, sabrà les nostres necessitats abans no les sentim i ens aconsellarà el que més ens convé.

Moltes d'aquestes coses ja ara són evidents, però la tendència és que s'accelerarà aquest diferencial i nosaltres serem els més interessats en què així sigui!

Davant aquest fet apareixen les dues mirades clàssiques en ètica de la històrica i que de forma simplificada podem resumir en l'optimisme i el pessimisme. L'evolució humana va a millor o va a pitjor.

VERITAT -163

Molts creuen que s'acosta un nou paradís tecnològic i altres temen un holocaust en mans de les màquines. El moment és incert. De moment s'imposa la robòtica perquè és més eficaç. Ara bé, la gran pregunta és: "és l'eficàcia el principal criteri per a valorar una acció?"

Si contestem que sí, ja no hi ha més tema i el que hem de fer és apartar-nos per no molestar la tecnocràcia.

En la meva opinió, l'eficàcia no és el principal indicador d'èxit. Ho dic entenent per "eficàcia" la capacitat per a obtenir l'efecte volgut (ho he mirat al diccionari).

La gran qüestió per a mi no és tant com aconseguir un objectiu sinó com fixar els objectius i jerarquitzar-los.

En aquesta perspectiva apareixen els valors, un factor que la robòtica no pot considerar més enllà d'uns algoritmes que algú consideri expressió de valors.

Sabem, però, que els valors no són algoritmes constants perquè la valoració és una qualitat que apareix com a resultat de l'avaluació crítica d'una situació a partir de totes les facultats humanes: la percepció, l'afectivitat, la raó i la intuïció.

Aquesta programació és impensable ara mateix en una màquina i, si en algun moment apareix, podrem ben bé considerar els robots com a germans de la nostra espècie, amb tota l'empatia i la prevenció que ens causen els altres humans.

Mentrestant els robots i les màquines són meres extensions d'humans concrets amb els seus valors culturals. La seva eficàcia no afegeix res de bo pel que fa a l'objectiu de la seva acció, només en el desenvolupament.

Vull dir que el fet que un robot operi millor que un cirurgià no vol dir que l'operació sigui necessària, i el fet que un robot policia detingui amb més prestesa un fugitiu no vol dir que sigui més just. Que un robot mestre ensenyi millor que un humà no vol dir que allò que ensenya sigui el que l'alumne necessita i que una cotxe ens dugui més ràpid i segur a un lloc no implica que el viatge sigui bo o necessari.

Encara serà molt millor el metge que deixa la responsabilitat al pacient sobre el seu tractament que el robot que opera després d'un diagnòstic eficaç. Millor un policia al que se li escapa un sospitós perquè no vol usar la violència o perquè valora altres aspectes més enllà del simple objectiu que un robot programat que no es pot qüestionar la programació. I així tot.

Cert que ara mateix estem en una situació que valorem el desplegament de la professionalitat amb criteris d'eficàcia i en aquest sentit competim, de forma absolutament desigual, amb els robots. Ara bé, quan el professional desplega la seva consciència humana i activa la racionalitat crítica arriba on cap màquina pot, ara per ara, ni imaginar.

2.5. L'EXPERIÈNCIA

L'experiència sol ser un recurs fàcil per a demostrar coses. Molta gent diu: experimenta-ho tu mateix i et donen un seguit d'instruccions. O bé: "això ho he experimentat jo mateix". A no ser que ens referim a aspectes molt concrets de la realitat física aquestes experiències no solen tenir gaire validesa. La gent experimenta les seves creences. Primer ens posem la ullera de la creença i després afirmem que el que veiem és la veritat.

El "Codi de Manú" diu que les edats de l'home son 4: neòfit, galant i anacoreta. Fa temps que miro l'apartat "coves" dels diaris. (i la 4a?)

El 1r dia que vaig fer màgia tothom s'admirava i m'admirava. El 50è dia de fer màgia tothom s'avorria i m'avorria.

Un nen va tirar una pedra qualsevol al riu. La pedra però va dir: "Soc única entre totes les pedres perquè puc volar i nedar"

-Em fa mal l'ull...
-Doncs a mi me'n feia el queixal i no em va marxar fins que no me'l vaig fer arrancar.

L'única cosa que pot ser experimentada és la consciència.

Si tot passa només una vegada, de què serveix l'experiència?

<u>No m'impressiona l'experiència. Valoro més l'encert.</u>

L'experiència és el coneixement adquirit amb la repetició. Si has viscut moltes vegades la mateixa situació és molt probable que estiguis més preparat per a afrontar-la que si és el primer cop que la vius. Això en teoria, perquè aquesta afirmació dona per descomptat que les persones aprenem amb la repetició, cosa que no sempre és certa.

Diuen que els humans som els únics animals que ensopeguem dos cops amb la mateixa pedra. Jo diria que molts més que dos! La història està farcida

d'errors dels que no hem après, donat que seguim repetint-los. I no ens costarà trobar en la nostra història personal exemples de com desaprofitem l'experiència per a aprendre.

I és que l'experiència està al meu entendre sobrevalorada. No negaré que tots ens sentim més confiats davant professionals amb experiència, sí, però experiència en què? Un metge pot tenir molta experiència en tractar les malalties d'una forma invasiva que a mi no m'agrada. Un arquitecte pot tenir molta experiència però en fer dissenys de cases sense ànima, o el mestre pot tenir molta experiència en una forma inadequada d'educar.

Sovint sentim opinions de persones que venen avalades per frases com ara "un intel·lectual amb molts anys d'estudi", o "un mestre espiritual amb molts anys de pràctica meditativa" o " un artista amb una llarga trajectòria"... i sempre se suposa que això és un valor. Jo penso que estudiar molts anys o haver llegit molt no et dona l'encert o la veritat ja que pots estar molt enfocat en un aspecte erroni o una visió limitada de les coses. Meditar molts anys tampoc m'impressiona. La meditació no és un fi en ella mateixa i moltes vegades la insistència en determinades pràctiques o hàbits pot ser, fins i tot, un obstacle per a progressar.

El que vull dir és que la pràctica o el treball no és per ell mateix un indicador de creixement. El que indica que una persona progressa és, al meu entendre, el seu constant qüestionament del que fa i per què ho fa. Només la revisió crítica de les nostres accions i anhels ens porta a avançar. Crec que hem d'examinar els objectius de la nostra vida i sotmetre'ls a la crítica. Si són qüestionables, si podem imaginar que les nostres pràctiques són només una opció entre moltes i tan vàlides com qualsevol altra, tenim l'obligació de relativitzar-les i buscar aquelles que siguin absolutament evidents i clares.

Els objectius clars i evidents existeixen, són inqüestionables i s'imposen amb el pes de la veritat. El primer obstacle per trobar-los és la creença de què no existeixen. Potser no els podem imaginar, però mentre no els trobem només podem anar qüestionant tot el que se'ns presenta com a ferm per tal de descobrir que no ho és. És la recerca negativa, la que rebutja tot el que sigui rebutjable sabent que només al final d'aquest procés pot aparèixer el que és absolutament acceptable.

Un cop allà, on el buscador esdevé trobador, ja no té cap importància el que facis, pensis o diguis. L'encert haurà substituït per sempre el que una llarga experiència només podria intentar.

VERITAT -166

He llegit "Si no ho proves no ho saps..." però si ho proves tampoc saps...

Vaig llegir l'altre dia "Si no ho proves no ho saps". Era un argument per a convèncer a indecisos. Sembla, certament obvi que si estàs dubtant d'alguna cosa i pots provar-la, fer-ho et donarà coneixement sobre allò. Si, per exemple et planteges que viatjar al Marroc per nadal pot ser interessant, una manera de saber-ho és provant-ho. Ves-te'n al Marroc per nadal i tornant sabràs si realment era interessant o no.

Aquesta lògica simple l'apliquem a moltes coses i com que sovint dubtem molt, un argument per a ajudar-nos a decidir és aquest: si no et decideixes, mai no podràs tenir opinió sobre allò.

Tot i ser un argument impecable en la forma, crec que oblida alguna cosa important. Fer una cosa, provar una cosa mai pot ser comparada a no fer-la perquè realment mai podràs saber què hagués passat si no l'haguessis fet. La prova queda així invalidada.

Ha valgut la pena anar al Marroc per nadal? Aquí només pots aportar el conjunt d'impressions positives o negatives que has tingut i fer un balanç o bé tenir una impressió general. Per això diràs "sí, val valer la pena anar al Marroc", o "no, anar al Marroc no és interessant", però falta comparar-ho amb el que hauries fet o t'hauria passat si no hi haguessis anat.

Fem broma i posem-ho amb números. Imaginem que anant al Marroc obtens una satisfacció de 8 en una escala de 10. Diràs possiblement que és prou estimulant. Ara bé això passa perquè imagines que quedant-te a casa hauries obtingut menys satisfacció, un 6 per exemple. Això és una suposició. Tu mai no podràs saber què hagués passat si no haguessis anat al Marroc. Potser haguessis conegut algú del teu carrer que t'hauria canviat la vida per bé i aconseguit una satisfacció de 9,5.

Sempre imaginem que les decisions que prenem són bones o dolentes en elles mateixes, però això és erroni. Ho són només en comparació al que guanyem o perdem si no les prenem. I aquest és un càlcul impossible perquè només pots estar en un lloc cada moment. No pots estar al Marroc per nadal i al mateix a casa teva.

S'estimula la gent a provar coses i a tenir experiències en la creença que això fa una vida interessant però no sempre és així. Fer moltes coses aporta molt a la persona però mai podràs saber com series si no haguessis fet tantes coses. I suposar que seria pitjor és només un prejudici. Viatjar és educatiu però no viatjar pot ser-ho més. Depèn de com viatges i de com no viatges. Diu el Tao te King "Hi ha persones que viatgen per tot el món i no veuen res i altres que tancats en una habitació fosca coneixen fins a l'últim racó de l'univers". Tenir moltes parelles dona

experiència i tenir sempre la mateixa en dona una altra. Llegir et fa culte però no llegir et podria fer savi (o no). I això ho podríem dir de tot.

En conclusió: no importa el que facis ni la quantitat de coses que facis, importa com ho fas. Si ho proves ho sabràs, però al mateix temps no sabràs que hagués passat si no ho haguessis provat. Hi ha només un únic i definitiu moment i això no depèn de si proves o no proves.

El que anomenem "experiències" no són més que creences projectades

M'interessa el tema de l'experiència perquè darrerament coincideixo amb persones que apel·len a aquest coneixement com si fos una prova objectiva de veritat. "No pensis, no jutgis,... experimenta-ho!" em diuen, com volent indicar que hi ha una realitat neta, pura, clara i evident al meu abast i que jo, amb les meves idees o creences em nego a veure.

A mi em sembla que l'experiència pura no existeix. Existeixen experiències personals diferents en cada persona i penso que la diferència rau, precisament en les idees i creences que tenen. O sigui que l'experiència no és la font del coneixement, sinó el resultat dels nostres coneixements (o creences) projectats.

Si, per exemple tenim l'experiència de perdre'ns a la muntanya, quin és el coneixement que adquirim? Tots podem sentir alguna mena de por, desorientació, angoixa... (i alguns potser ni això), però el que aprenem d'aquesta experiència és ben diferent en cada cas. Algú poruc, amb baixa autoestima, pot aprendre a no tornar mai més a la muntanya. Algú aventurer pot aprendre a usar mapes i brúixola. Algú amant del risc pot aprendre a sentir-se viu mentre se sent perdut. Algú que es consideri protegit dels déus pot confirmar la seva creença en què Déu el treu dels mals tràngols... i així, tantes interpretacions o experiències com persones hi ha.

I qui diu l'experiència de perdre's al bosc, podem parlar de qualsevol altra experiència: enamorar-se, fracassar, trobar feina, somniar, tenir fills, jubilar-se, anar amb moto, quedar-se sol al món, trencar-se una cama, anar al cinema, ser estafat...

A mi em sembla ben evident aquest fet perquè quan parlo en profunditat amb les persones veig que apel·len a l'experiència equiparant-la a l'objectivitat i en realitat l'únic que em mostren és la seva creença, el que ells diuen la seva experiència.

Van a un retir de meditació i diuen que allò és un treball de creixement. Ho serà per a ells. Hi ha qui hi va i només aprèn avorriment. I hi ha qui creix sense meditar. Tots d'acord, suposo... Miren una flor i diuen que tenen experiència directa

de Déu. Hi ha qui té experiències botàniques, qui les té romàntiques i qui les té al·lèrgiques... Fins i tot de les coses més extremes trobarem diferents experiències. Segur que si poguéssim preguntar o saber l'experiència dels qui es moren veuríem la mateixa diversitat de coneixements amb aquella experiència que amb qualsevol altre de les que hem comentat.

I és que els fets simples i aïllats no existeixen. Existeixen només els fets que podem interpretar i sobre els que tenim alguna creença o opinió. Des que no en tenim concepte no els podem "experimentar". És com la percepció visual. Demanar algú que miri les coses sense deixar-se contaminar per la forma i el color és absurd. Només la forma i el color permeten la visió. Només les idees, opinions i creences permeten tenir experiències.

Tenim una necessitat imperiosa de què les nostres experiències s'ajustin a les nostres creences. Fixem-nos si no com som de fanàtics respecte al que creiem. No podràs convèncer un creient en Déu o en la dignitat humana o en la bondat de la família, o en la supremacia del seu país del contrari. Està blindat, protegit per una capa d'emotivitat i voluntat visceral que tenyeix i distorsiona la seva percepció i el seu pensament.

Crec que és per això que costa tant fer progressos en les dimensions personals i socials. Clar que això pot semblar un inconvenient o una dificultat però hem de pensar que aquesta força de la ment obsessionada en confirmar el que creu és també la que ens ha permès evolucionar fins on som ara. Necessitem el coratge de canviar les creences (les experiències canviaran soles tot seguit) per tal de superar els estadis on estem i accedir a nous nivells evolutius.

Això és el que fan les persones confiades que no senten la necessitat compulsiva i automàtica de protegir els seus "invents" camuflant-los d'experiència.

Mai no succeeix res fins que algú no ho relata

Una primera lectura d'aquesta frase podria ser que no tenim consciència que passin les coses fins que algú no ens les explica. No vaig per aquí tot i que aquesta interpretació també és lícita. Aquest enfocament seria sociològic o polític. El meu, avui, voldria que fos metafísic.

"Mai no succeeix res fins que algú no ho relata" és la versió dinàmica de la frase "res no existeix si ningú no ho percep". És un tema difícil però important.

Aquesta premissa atempta contra el principi de realitat i qüestiona la realitat mateixa. Creure que les coses són allà fora, en un escenari neutre en el qual ens movem també les persones, és una mirada excessivament ingènua si

considerem els coneixements que tenim ara de física, de neurologia, de psicologia i teoria del coneixement.

Els objectes no són entitats autònomes, no són realitats "objectives", perdoneu la contradicció. Els objectes són aglomerats de sensacions, emocions i opinions a la teva ment. Sense ment no hi ha objectes. Això xoca frontalment amb la idea més universalment acceptada que jo soc aquí dins el meu cap i la poma és allà damunt el plat.

Ni tu ets al teu cap ni la poma al plat. L'única cosa segura és que tu i la poma sou objectes de la consciència que ara mateix s'adona de l'existència de la poma.

En un lloc on no hi ha ningú, no hi ha res, perquè definim l'existència d'una cosa com a la presència d'aquesta cosa en alguna consciència. Definim onada com a moviment d'aigua i podem afirmar que on no hi ha aigua no hi ha onades. Definim color com a l'impacte de la llum en un ésser amb sentit de la vista. Sense ésser, no hi ha sentit, ni color.

És un plantejament radical perquè té unes implicacions aparentment absurdes. Així, quan tots marxem d'un lloc, aquell lloc desapareix? Doncs, en efecte!

Mai no passa res de forma objectiva ni absoluta. Quan els humans relatem un fet -a nosaltres mateixos i a algú altre- la cosa esdevé. Fins llavors no passava. Pensareu que l'aigua ja queia abans de sortir de casa i que quan la veig simplement se m'apareix però més aviat la cosa és que abans que tu no surtis de casa no hi ha res a fora i quan surts apareixen les imatges i les sensacions al teu cervell, les emocions i les opinions i aleshores, en algun lloc de tu mateix et dius "plou", i és just en aquest moment en què plou, no abans ni quan tu tornes a entrar a casa.

Els relators de la realitat som els creadors de la realitat. Així de radical.

La conclusió última del raonament que exposo aquí seria que només existeix de forma permanent la consciència que tot ho sustenta. També tot allò que penseu i sentiu si heu arribat fins aquí.

VERITAT -170

3. DIMENSIÓ EMOCIONAL/SOCIAL

L'aparició de l'emocionalitat en l'escala evolutiva coincideix amb la socialització. No és un fet casual sinó més aviat causal. Les emocions estan al servei de la vida social o el que és el mateix, la sociabilitat es fonamenta en les emocions. Amb tot, en aquest llibre tractaré les dues dimensions per separat.

Parlaré de les emocions i de manera especial de la felicitat. Entenc que majorment es parla de felicitat per a designar un estat de benestar associat a sensacions afectives i anímiques plaents.

Per això situo la felicitat en l'àmbit emocional. El benestar en l'àmbit físic és el plaer, en l'àmbit intel·lectual, la claredat i en l'àmbit espiritual, la plenitud. Quasi mai apareixen soles ja que hi ha una unitat en tot allò que fem els humans. De totes maneres, quan la sensació primera i més potent és l'afectiva, jo en dic felicitat.

Considero també que de les 4 opcions de benestar (plaer, felicitat, saber i plenitud), la plenitud és la més important i la felicitat només ho és més que el plaer.

A la segona part parlo de la societat i del fonament emocional d'aquesta. Em centro força en l'amor ja que és l'emoció que un cop institucionalitzada en el matrimoni o la parella, constitueix la base de la societat: de la seva perpetuació i reproducció.

En aquest sentit hi ha un amor emocional que cal distingir de l'amor més espiritual del que parlaré en un altre llibre.

DIMENSIÓ EMOCIONAL/SOCIAL -172

3.1. Dimensió emocional:

3.1.1 EMOCIONS: SOBRE LA SEVA NATURALESA, FUNCIONS I SENTIT

Els anhels humans s'acumulen, es compacten i acaben materialitzant-se. Primer la idea, després les emocions i per fi els actes.

És trist estar trist.

Només hi ha dos grans anhels: felicitat o veritat. Són dos camins que porten al mateix lloc sempre que els segueixis fins el final.

Qui mira racionalment el món el veu racional. Qui el mira emocionalment el veu emocional. Qui...

El cor és un tirà quan reclama tot el poder en nom de la llibertat.

El concepte de "redempció" és un verí per a l'ànima.

Hi ha coses que un llibre no ensenya. I n'hi ha que no les ensenya una emoció, ni una sensació, ni una vivència.

Seria espantós que res no m'espantés.

Sempre que em sorprenc, m'indigno o m'alegro és per la ignorància. Si sabés les causes de tot, tot seria normal i emocionalment neutre.

Aquesta pel·lícula del meu viatge és visualment impressionant, intensa emocionalment i l'argument no s'acaba d'entendre.

Som com personatges d'aigua dins l'aigua vivint emocions i pensaments aquosos.

Beu els sòlids i mastega els líquids. Mira els sons i escolta les imatges. Pensa les emocions i sent els pensaments.

Incapaços de suportar l'absurd inventem el sentit. (Atorgant finalitats i objectius als fets emocionalment intensos de la nostra vida)

Tot acudit és susceptible de ferir alguna sensibilitat.

Fins que no ens desempalleguem de la dictadura de les emocions no hi haurà un salt evolutiu de la humanitat.

Tots volem ser culpables

Com aquells nens, o no tan nens, que fan entremaliadures per cridar l'atenció, per ser tinguts en consideració, així som nosaltres, necessitats de culpa quan no podem exhibir mèrits.

Una premissa pedagògica sap que tothom prefereix un petó a una bufetada però tothom prefereix una bufetada a la indiferència. El més insuportable és no ser ningú, que la teva vida no tingui cap efecte o transcendència. Per això sempre ens afanem en fer coses pels altres, o que siguin tingudes en compte pels altres. Si poden ser bones, millor, però si no poden ser bones, caldrà que siguin dolentes perquè al menys tenen la capacitat de moure, d'afectar i això ens fa sentir vius i importants.

El mèrit és el primer objectiu, però el mèrit costa i no sempre està al nostre abast. La culpa, en canvi, és senzilla, fàcil i està sempre a la nostra disposició. Ens podem sentir culpables per qualsevol cosa: pel que hem fet, pel que no hem fet, pel que ha passat, pel que no ha passat, pel vam fer, pel que no vam fer... De fet, naixem ja culpables segons la doctrina del pecat original, indicant així que és el primer atribut de la nostra existència.

La culpa em fa valuós perquè em dona poder, importància i aquest menjar és el que necessita l'ego. Per poc que et falli el mèrit, apunta't a la culpa.

L'emoció té massa bona autoestima

Dues idees absolutament dispars i independents s'han encreuat per a dur-me fins a aquest escrit.

Una d'elles és un anunci d'un cotxe que veig sovint a tot arreu i que diu "La intel·ligència al servei de l'emoció" Serà perquè el cotxe té nom de dona, però em

sembla tota una declaració de principis. I és que si alguna cosa estem sobrevalorant actualment és el camp emocional. Segurament l'explicació rau en els anys de repressió i control que la nostra societat ha exercit sobre la manifestació i la intel·ligència emocional, però això no justifica que l'emoció hagi de ser barem i la pauta de tot el que és desitjable.

Considero que és aquest biaix axiològic (dels valors) té a veure amb dos fets: el moviment de reivindicació femenina que ha fet que puguem considerar el gran poder de les emocions que les donen majorment mostren, i el feliç matrimoni entre capitalisme i audiovisuals. Tot es ven per la imatge i les imatges són una forma fàcil de manipulació emocional com saben molt bé els publicistes i els polítics.

Sigui com sigui, l'emoció s'ensenyoreix de la nostra vida i no dubta en reclamar la submissió de la raó. Si no tenim raons, sempre tindrem emocions que són més fortes i definitives. Per això no és estrany veure clarament a la intel·ligència com a serva de les emocions. No es tracta de saber, entendre o capir sinó de sentir-se bé, confortable i còmode.

L'altra idea que conflueix en aquest escrit ve de la lectura d'una entrevista a un científic, que l'altra dia vaig llegir, que deia (i no és broma) que la infidelitat es pot curar com es cura un refredat. Després de la natural sorpresa i un cop llegit amb atenció i pensant-hi bé, vaig arribar a la conclusió que, en efecte, amb la química cerebral podem transformar els nostres desitjos i la nostra conducta. L'oxitocina, també anomenada "droga de l'amor" fa que sentim un vincle exclusiu per algú. O sigui que, convenientment "oxitocinat" no tindràs altre desig que estar permanentment al costat de la teva dona o del teu home.

I si això és així, què no podrem fer quan controlem més els efectes de les substàncies químiques en el cervell? Quasi tot és possible: canviar el caràcter, els afectes, els impulsos, els desitjos, el to vital,... I de sobte vaig pensar: podríem anestesiar-nos contra el dolor emocional?

La meva resposta és que sens dubte sí. Ara bé, imagino algú proposant una medicació que atenuï el dolors emocional, de la mateixa manera que existeix per a un dolor físic, i veig un seguit de protestes i crítiques al·legant que les emocions s'han de viure intensament, encara -o precisament per això- que siguin negatives. Dirien que hi ha un gran potencial de creixement en el dolor, un aprenentatge de la vida, uns beneficis secundaris en aquest saber suportar el dolor, que no es pot bloquejar el flux emocional, etc. Uns arguments que difícilment donaríem en cas de què el dolor fos físic i que són per altra banda els mateixos que donaven els antics abans de conèixer l'anestèsia per al dolor físic. El dolor dignificava, ens feia guanyar el cel, ens feia humils, i tots els arguments de la moral arcaica dels homes sotmesos a Déu.

I és que l'emoció és intocable. Té molt bona autoestima i demana que tot es rendeixi als seus peus. Algú hi guanya i molts hi perdem.

La sinceritat al 100% no és la forma de comunicació més segura amb els éssers emocionals. Paraula de robot

La sinceritat al 100% no és la forma de comunicació més segura amb els éssers emocionals. Aquesta frase la diu un robot de la pel·lícula "Interestel·lar".

Com a eina intel·ligent, el robot pot ser programant amb diferents graus de sinceritat. Quin és el problema de la sinceritat amb els éssers emocionals? Doncs que no poden prioritzar el que és per damunt del que volen que sigui.

En efecte, els éssers que desitgem tenim una tendència a construir una realitat que s'adapti a la nostra expectativa.

Quan ens comuniquem amb els altres ho fem sempre amb informació emocionada o amb emocions informades. L'emoció tenyeix el missatge i li dona el seu propi significat.

Per això ens les relacions humanes és més important l'empatia que la concreció i és més rellevant la intenció que no pas la fidelitat narrativa.

No podem emetre un missatge purament informatiu perquè sempre hi ha els prejudicis, els antecedents, les circumstàncies que envolten els comunicadors... i també tots els factors subjectius i personals.

La comunicació és entesa, trobada, compartició, unió... i això no ve del contingut del missatge sinó de l'energia intencional i emocional.

No sé si hi ha tècniques per a controlar la comunicació integral però jo m'inclino més per relacionar-nos des de la voluntat sincera, la intenció neta, la mirada clara... deixant que les paraules, els fets o els missatges siguin els que surten des d'aquesta posició. I res no importa si són rigorosament exactes o aproximatius. Res no importa si transmeten fidelment el que veus i penses o si són el vehicle perfecte per a fer arribar el que vols compartir.

Se'ns ha imposat una matriu de pensament que ens fa creure que estem sempre en deute. Per això anem amb el cap baix

La història ve de lluny i segurament s'ha perpetuat perquè ha demostrat ser un mecanismes de control perfecte. Es tracta de fer-nos creure que estem en

deute. Sempre devem alguna cosa a algú, de fet a algú superior que té el poder de mantenir-nos submisos i doblegats a la seva voluntat.

Només cal recordar la doctrina del pecat original. Hi ha alguna cosa més perversa que inculcar en un nounat la idea de què neix amb deute? La seva vida sencera s'ha de dedicar a satisfer aquest deute.

L'actualització d'aquest mite castrador, en la seva versió laica és el deute bancari o financer.

En ambdós casos es tracta de mantenir-nos sotmesos, treballant tota la vida per a satisfer un deute no existeix i que sempre augmenta.

Tant la religió com el poder bancari es dediquen amb èxit a endeutar-nos i gestionen el pagament de manera que mai no es satisfà.

Només cal que mirem com el sentiment de ser pecadors, miserables, indignes... ha frustrat el desplegament de la ment creadora i crítica. Ens han inculcat la por i l'hem comprat perquè no tenim mecanismes de defensa mentals. En el millor dels casos inventem versions suportables o justificadores.

Pel que fa a l'actual situació econòmica, el deute financer és il·legítim, injust i irreal. Tots sabem que no podrem pagar mai el deute perquè no hi ha prou diners ni els bancs no tenen prou actius per a satisfer els dipòsits dels clients. Tot és un muntatge virtual de xifres en comptes bancaris i una ideologia de la submissió que ens castiga amb la culpa d'una cosa que no hem fet.

Ningú creu que Grècia pugui pagar mai el rescat, però així es manté captiu aquest país i mentre el seu deute augmenta, els altres països tremolen davant de càstigs futurs si no paguem el deute que ens han generat.

I ens faran creure que hem gastat més del que podíem, que no gestionem bé els recursos, que cal retallar despesa social... però tot això és la justificació ideològica que una població econòmicament analfabeta i una classe política corrupta i allunyada dels ciutadans no pot ni vol desmuntar.

L'autèntica revolta requereix un renaixement de la nostra dignitat i d'un sentiment d'estar lliures de deute imposat.

Un cop més, només l'home autònom i crític pot plantar cara a la injustícia sistèmica.

El treball emocional es fa amb el pensament!

Hi ha la creença generalitzada que el cap i el cor són instàncies que a vegades entren en conflicte. Es parla molt del cor ("decideix-ho amb el cor", "ves on el cor et porti", posa-hi el cor",...) quasi sempre com a sinònim de les emocions.

DIMENSIÓ EMOCIONAL/SOCIAL -178

El cor, com a òrgan motor de l'aparell circulatori, té poc a veure amb els sentiments. Normalment diem "cor" però en realitat volem dir "mesencèfal", zona intermèdia del cervell dels mamífers que controla la vida emocional, entre altres funcions. L'amígdala, dins el sistema límbic, regula i gestiona les emocions primàries.

D'alguna manera, quan diem que hi ha un conflicte entre el cap i el cor, en realitat volem dir que hi ha un conflicte entre dues zones del cap, o entre dues funcions cerebrals.

El camp semàntic de les emocions és molt ampli i requeriria una gran explicació i una gran tasca de diferenciació entendre mínimament el seu funcionament.

Dit de forma simple i barroera, hi ha unes respostes emocionals directes i immediates que conformen el tronc de l'experiència emocional. Aquestes emocions simples i clares no solen ser conflictives perquè són absolutament consubstancials a la nostra naturalesa i la seva acceptació és signe de salut i realisme. Ens referim a una tristesa davant una desgràcia, a un enuig davant una frustració o a una alegria quan assolim un objectiu. Aquestes emocions reben noms tan estranys com "representacions" en els estoics, "sentiments purs" en Cavallé o "impressions de reflexió" en Hume.

Tan li fa el nom. El fet és que han estat identificades com a respostes directes a fets observats o experimentats.

Ara bé, la complexitat emocional no ve d'aquest tipus d'emocions, sinó de les que ens generen les idees i les opinions.

En efecte, el que majorment ens trasbalsa, atemoreix, afebleix i pertorba no són les reaccions emocionals automàtiques davant dels fets sinó davant les idees que tenim dels fets.

El que ens espanta de la mort és la idea o la creença que és dolenta. El que em provoca rebuig a les aranyes és que tinc la idea que són detestables. El que em paralitza quan he de parlar en públic és la creença o la idea que soc el que els altres pensin que soc. El que t'alegra de tenir xicota és la idea que ella et farà feliç...

Al final, la major part de les nostres emocions són respostes a les idees, creences, expectatives o fantasies que fem sobre la realitat, a partir dels condicionants rebuts durant la nostra vida, moltes d'elles allotjades a l'inconscient.

I quan tenim conflictes emocionals, quan hem de fer treball emocional, quan hem de desplegar intel·ligència emocional és perquè tenim una incoherència en el pensament. No és el cap contra el cor; és el cap contra el cap. És el pensament que sap que parlen malament de tu contra el pensament que això és una desgràcia.

Fou Epictet qui ho va formular clarament: "Els humans no ens pertorbem per les coses sinó per les opinions que tenim sobre elles." I aquí hi ha la porta a la

saviesa antiga (un enfocament que la moderna teràpia racional cognitiva intenta rescatar) que ens aconsella treballar sobre les nostres creences i opinions.

No podem canviar els fets però si les opinions sobre els fets. Aquest és el treball. Si canvies els teus conceptes canviaran les teves emocions. Controlant la ment i treballant de forma crítica amb el teu pensaments podràs evitar les emocions destructives, limitadores i castradores. No les necessitem; són disfuncions d'una ment captiva que no es treballa intel·lectivament.

No sé si cal aclarir que evitar les emocions destructives no ens du a l'apatia o a la negació del món sentimental i emocional. Simplement neteja les emocions tòxiques per a deixar que s'expressin de forma diàfana les genuïnes emocions simples.

3.1.2 LA FELICITAT

He llegit aquest lema que m'agradaria poder practicar: "lleugeresa, flexibilitat i força en cada un dels petits gestos".

"La felicitat del paradís és la dels que saben que dormen" Segons el poema La rosa amagada citat per Borges a la Història Universal de la infàmia.

Només hi ha un obstacle x a la felicitat: la por. Només un camí x a vèncer-lo: la renúncia al plaer.

Què difícil és fer-ho fàcil!

Jo també penso que si les coses o les persones fossin com a mi m'agradaria jo seria més feliç. Però sé que m'equivoco.

Si vols ser feliç sigues ignorant. Signat: un gos...

Diuen que el gall d'Isop era més feliç si li donaven un gra de blat que una gemma! Què babau.

No busquem una vida feliç. Busquem l'explicació més feliç de la vida que

tenim.

L'única felicitat és l'emocional però no és l'únic estat de plenitud.

La felicitat només pertany al mestre gandul a qui fins i tot l'acte natural de tancar els ulls li sembla una desgràcia. Ashtavakra Gita, 149

Si el que saps no et fa feliç és que no saps prou.

Per ser feliç només cal estimar sense voler entendre.

Un nen pot ser tan feliç com un adult, però són felicitats de qualitat molt diferent.

La causa de que no siguis feliç és que creus que algú o alguna cosa és la causa de que no siguis feliç.

Cap savi no podia fer volar l'àguila del rei però un humil pastor va tallar la branca on era i es va veure obligada a emprendre el vol.

La felicitat és una valoració subjectiva de com ens va la vida. Depèn per tant de l'expectativa.

El meu objectiu era no tenir més atacs d'ira i ho porto molt bé! Aquests darrers mesos en què ningú no m'ha portat la contrària i tot m'ha sortit com volia, no n'he tingut ni un!

Sí algú em satisfà plenament -ni que sigui en algun aspecte concret- em desagrada del tot perquè o bé em mostra que som només mitges persones o bé em recorda la meva immadura simplicitat.

Vaig ser feliç quan vaig saber que la felicitat no existia.

I tan sols la il·lusió, no el saber, fa a l'home feliç. (A.aa.)

No és obligatori ser feliç!

Hi un plaer major que el físic: la felicitat emocional. I una felicitat major que l'emocional: la claredat mental. I una claredat major que la mental: l'espiritual.

No es el mateix estar bé que viure bé. Una vida humana de qualitat requereix sentit i plenitud, no només benestar.

Mai no és tard per a tenir una infància feliç!

"Però si la infància ja està passada..." direu. Doncs no, la infància no és res. El que en diem infància és un record que és a la nostra ment i que evoquem en el present. "Sí, sí, un tecnicisme... però el que va passar va passar i això no ho podem canviar..." Doncs tampoc hi estic d'acord.

Defenso que la nostra memòria no és una gravació objectiva dels fets sinó una construcció. Dit d'una altra manera, és un invent! Ens hem inventat el nostre passat i mantenim aquesta creació a base de repetir-la fins que la prenem per vertadera. Tot aquest joc és inconscient però ben eficaç.

Ja sé que això pot semblar estrany però crec que cada cop més sabem com funciona la memòria i com funciona la ment a l'hora d'empescar-se-les per a sobreviure o viure bé. La ment és hàbil i selecciona de tot el que hem viscut el que li interessa. A més ho arxiva atorgant unitat narrativa amb el que ja té memoritzat. No li interessa el que va passar sinó que sigui coherent amb el que creu.

Si penseu en la vostra infància veureu que teniu uns records molt selectius. Us heu preguntat mai per què aquests i no uns altres? De ben segur que els que recordeu deuen tenir importància però sabem també que els més importants poden estar al subconscient. Així treballa el cervell. Censura i filtra per defensar-nos i construir-nos un ego acceptable. A més, les coses que selecciona les distorsiona i maquilla a fi que tot el que ens expliquem ens resulti harmònic. Quan expliquem batalletes de la infància, bons i mals moments, traumes i experiències exultants, ho estem inventant. A partir d'alguna informació anem afegint detalls, explicacions, contextos, intencions,... fins que surt alguna cosa satisfactòria.

I dic satisfactòria no perquè tot sigui bo i positiu, que majorment sí, sinó perquè ens és útil i ens permet recolzar-nos en la nostra posició vital. Si vivim del victimisme podem construir-nos un passat tràgic i si ens sentim extraordinaris

podem inventar-nos una infància excepcional. Si necessitem seguretat podem crear una infància en una família protectora i feliç. Ens inventem els nostres pares, els nostres amics, la nostra escola, els nostres problemes... Tot ho transformem a partir de la matèria primera de les impressions emocionals i fragments perceptius que el cervell reté de la mateixa manera que un terrisser fa un càntir amb el fang.

Això és una molt bona notícia. Coneixem el poder de la ment. Una persona a qui es va diagnosticar erròniament un càncer va emmalaltir ràpidament. Quan se li va dir que havia estat un error es va curar en poques setmanes. Coneixem l'efecte placebo i el poder de les creences. De fet tot el que sabem és una creença o sigui que el poder de tot està en el poder de la creença. I la creença pot canviar.

Clar que la força de la creença precisament es fonamenta en el fet de creure que les creences són vertaderes i no es poden canviar. Això ens paralitza. Per això quan som capaços d'admetre que vivim en un món inventat per nosaltres accedim al poder de la programació i podem modificar la nostra vida.

Podem modificar el nostre passat i fer-lo feliç. De ben segur que trobareu tots els arguments que necessiteu. Imatges i records que podreu reestructurar no en faltaran. Pràctica en fer-ho tampoc perquè portem tota la vida fent-ho. Només fa falta voluntat i coratge per a adquirir el poder sobre nosaltres mateixos.

I el que dic del passat es refereix també al futur. El futur no existeix, és només una imaginació que tenim en el present. Posem-lo també damunt el torn del terrisser i forgem la seva forma com decidim. Si no ho fem amb consciència i voluntat ho farem inconscientment i automàticament i aquí ja no controlarem i estarem a mercè de creences enquistades que sovint ens obliguen a témer, patir i angoixar-nos. Clar que si això ja ens està bé, i el relat de la nostra infància també, sempre podem dir que les coses són com són i estalviar-nos la responsabilitat de ser els guionistes de la nostra vida.

Plaer, felicitat, saber i goig versus bellesa, bé, veritat i plenitud

El dualisme, la creença que hi ha dues dimensions de la realitat, una física o material i una mental o espiritual, està molt estesa entre els humans. Podem considerar els binomis neurones/pensaments, cos/ànima, coses/idees,... sempre apareixen en les grans qüestions les dues perspectives i històricament hi ha hagut qui ha defensat que la realitat de la idea és superior a la de la cosa (idealisme, Plató,...) i qui ha considerat que és més real la cosa que la idea (empirisme, Aristòtil,...)

No voldria jo ara, aquí, fer una defensa d'aquesta apassionant dialèctica. Més aviat m'inclino a considerar que aquestes distincions entre coses i idees o cos i ment és falsa i que la considerem només degut a les limitacions dels nostre cervell. Soc un idealista monista, però tampoc ho defensaré ara. La física quàntica i la mística vèdica apunten ja a aquesta unitat transracional i transperceptiva.

L'home és un compost de 4 dimensions: la física, l'emocional, la racional i l'espiritual. En cada una d'aquestes dimensions apareix la dualitat que abans he expressat. Si considerem els estats òptims o extàtics de cada una d'aquestes dimensions veurem com a nivell físic els sentits ens aporten plaer sensorial; les emocions l'estat que anomenen felicitat; l'intel·lecte la comprensió o saber i l'esperit el goig de ser.

Cada un d`aquests estats extàtics o de màxima abundància tenen el seu corresponent en la dimensió de les idees. I precisament les 3 idees considerades pels clàssics com a les úniques realitats objectives, la bellesa, la bondat i la veritat, s'ajusten perfectament a les tres primeres dimensions humanes. Així es constitueixen els binomis plaer/bellesa, felicitat/bé i saber/veritat. Falta, per completar-ho el goig de ser que l'associo a la plenitud o totalitat.

Veiem doncs com els mecanismes biològics del plaer s'ajusten o creen els patrons de la bellesa (harmonia, equilibri, simetria,...) i com el sistema límbic del mesencèfal quan vibra o "emet" felicitat capta o crea el bé. També quan el nostre neocòrtex abstreu i simbolitza idees que li permeten reproduir de forma coherent la realitat "emet" o mostra o genera la veritat. Finalment quan la totalitat del nostre ser integra i expressa totes les capacitats en el seu grau màxim de desenvolupament sentim un goig no emocional sinó vital que ens eleva i transporta a la plenitud o realització.

Fixeu-vos que he dit sempre que la cosa expressa la idea o que la idea crea la cosa. Aquest és el gran dilema. En quina direcció va la realitat? De dalt a baix o al revés? Són les idees que creen les coses o són les coses que han permès l'elaboració de les idees? Una qüestió certament interessant si no fos perquè sospito que és el mateix problema que tenim quan estem al mig d'una escala i ens preguntem si puja o baixa.

Per què en diuen felicitat quan volen dir submissió?

En el debat inacabable de què és i què no és la felicitat sovint hem de passar per la fase de distingir-la d'altres fenòmens amb els que sovint es confonen. El més clàssic és el d'identificar la felicitat amb la ignorància. Hi ha qui diu que

només són feliços els ignorant i això no crec que es pugui afirmar rotundament però és evident que moltes persones ignorants es defineixen com a felices i que no voldrien fer res per sortir d'aquest estat.

Avui voldria parlar d'una altra "definició" de la felicitat que no és tan popular com l'anterior però que, al meu entendre, està molt més estesa. El cas és que jo crec que moltes persones identifiquen l'estat de felicitat amb el de la submissió.

Per a molta gent ser autònom és una tasca no només feixuga -cosa que tots hi estaríem d'acord- sinó insuportable. Haver de fer-se responsable de les pròpies decisions, assumir els teus errors, ser l'arquitecte de la teva vida i el teu propi creador és considerat per a molts una autèntica desgràcia.

Per què? Doncs perquè aquest exercici d'auto-apoderament exigeix assumir riscos, tenir autoconfiança, alinear la teva energia física i psíquica a un objectiu que és la persona que vols ser i tot això és una feinada que no sempre comporta recompensa immediata. Amb tot, aquesta és al meu entendre la nostra feina.

La situació contrària, és a dir, la de ser un obedient i submís seguidor de les ideologies i doctrines dels altres et dona una sensació de pau i benestar fruit de la manca de conflicte amb tu mateix. No et qüestiones res perquè tampoc has decidit res. Amb fe tossuda i obstinada però lliure de conflicte, repeteixes els *mantres* que t'han dictat i obeeixes sense cap mena de crítica. Això et porta a un estat de placidesa emocional que molta gent confon amb la felicitat. (I segons com definim la felicitat, pot ser que ho sigui)

En tot cas hi ha massa indicis que aquesta postura està molt consolidada entre nosaltres. La cosa no és nova. Ja Diògenes el cínic al segle IV abans de Crist s'oferia "cínicament" (mai tan ben dit) als ciutadans com a amo. S'oferia a fer-los d'amo a canvi d'un bon sou. I no errava la proposta perquè el que molts volen és un amo, algú que els alliberi de la tasca de decidir. Hi ha qui té com a amo la religió, o la política, o la ideologia social, o una teoria psicològica, filosòfica,... tant se val. El cas és que algú ens digui què hem de fer.

El paradigma d'aquest fenomen és la religió dels musulmans. De fet "musulmà" vol dir "submís" i la directriu d'acció bàsica és obeir sense qüestionar fins a les darreres conseqüències. Lamentablement no cal que m'esplaï sobre els nefasts efectes que pot tenir una posició vital com aquesta.

El controvertit filòsof Houellebecq exposa a la seva darrera novel·la "Submissió" (en la que relata una societat francesa del futur proper convertida a l'islam) la tesi que la submissió és una via directa a la felicitat. Pot semblar inversemblant però veient com som d'addictes a tota classe d'ideologies que ens diguin el que hem de fer resulta molt raonable pensar-ho. La gent vol felicitat, al

preu que sigui, ni que sigui al preu de vendre's l'ànima, que això és el que fan els qui renuncien al seu poder creador.

Només la infelicitat et pot fer feliç

"Felicitats!", "Molta felicitat!",... ens desitgen el dia del nostre aniversari, per nadal, quan celebrem alguna cosa. És normal que desitgem allò que més valorem. Sembla un bon desig però pot ser un regal enverinat.

Què és la felicitat? Prenem aquí l'accepció més comuna: la felicitat seria un estat d'ànim tranquil, joiós, allò que sents quan estàs plenament satisfet. Normalment aquest és un estat desitjat perquè no el tenim. Si el tinguéssim gaire estona ens resultaria avorrit. La felicitat, entesa com un estat d'ànim, és impossible de mantenir. Els estats d'ànim són canviants, fluids i es perfilen en el contrast. Soc feliç per oposició, per comparació.

Per això hi ha tantes maneres de concebre la felicitat. La felicitat sembla la culminació o la realització d'un somni, d'una empresa, d'algun procés en el que he esmerçat esforç i voluntat. Quan l'assoleixo soc feliç, però no de manera permanent. De seguida apareixen altres reptes, altres desitjos, altres fites a aconseguir. Naturalesa humana...

I resulta que si ens quedem en aquests estats de felicitat, entesos com un estat d'ànim plaent, ens desactivem, ens *apalanquem*, ens adormim i aleshores la nostra vida perd sentit i pulsió. La felicitat no activa, *atonta*; no estimula, esmussa; no impulsa, adorm.

Per sort aviat sentiràs el formigueig de la infelicitat i et posaràs en marxa, t'activaràs, lluitaràs i t'esforçaràs per ser altre cop feliç. I és per això que dic que només la infelicitat et pot fer feliç perquè només en ella comença. Clar que tot és qüestió de saber-ho veure i saber-ho aprofitar.

I aquí he parlat de la felicitat entesa com un estat d'ànim. Quan la felicitat és un estat de consciència, res no l'altera, res no la somou, perquè fins i tot ser anímicament infeliç és compatible amb aquesta felicitat major.

Què fer quan l'única cosa que necessitem és l'única que no tenim?

Diuen que de la depressió se'n surt amb ganes de sortir-se'n. I precisament podríem definir la persona deprimida com la que no té ganes, energia, força... És a dir que justament la manca d'allò que et salvaria és el que defineix el teu problema.

Això és una cruel paradoxa, però passa sovint. Un mal o una limitació pot estar sovint determinada per un factor i aquest factor o element és el que, degut al teu problema, no està al teu abast.

Un cas especialment greu al meu entendre d'aquest principi és el de l'augment de consciència en les persones.

Estic convençut que l'únic remei a tots els mals que pateix la societat és la presa de consciència de cada individu respecte al seu propi creixement i evolució. Les persones hem de créixer, canviar, avançar a estadis cada cop més evolucionats de consciència.

I aquest procés es dona només en les persones que saben i coneixen aquest principi. Si tu creus que ets un ésser evolutiu que té molt per aprendre, tens una actitud oberta i humil davant la vida. Mires les coses amb un cert relativisme, amb una curiositat anhelant que et fa qüestionar el que creus i penses.

Cap persona que es mantingui en aquesta zona de creixement potencial de forma conscient no podrà evitar l'evolució de la seva consciència.

El problema és que moltes persones estan en nivells evolutius que neguen la necessitat i possibilitat de creixement. Convençudes d'estar en la veritat, en la posició definitiva i vàlida, anul·len i paralitzen la possibilitat de canvi.

Podríem dir que qui més necessita canviar és qui menys creu necessitar-ho i això fa complicada l'evolució. Clar que sempre poden passar coses inesperades que et mobilitzin i et forcin a moure't, però el factor definitiu és la teva voluntat de creixement.

Necessitem urgentment un augment de la consciència en tots els ésser humans. De fet, la consciència està augmentant i alguns opinen que el ritme de creixement de la consciència és més alt que mai. Cada cop més les persones entenen que cal fer canvis profunds i significatius.

Podem dir doncs que la humanitat s'està polaritzant entre persones que augmenten ràpidament la seva consciència i les que estan estancades. A nivell qualitatiu és molt important i significatiu l'augment de persones que expandeixen la seva consciència, però a nivell quantitatiu, la gran massa de persones que no coneixen o no creuen en el seu potencial és també important i significatiu... en aquest cas per mal.

Com evolucionarà la humanitat? I sobretot, serem a temps de fer aquest creixement col·lectiu envers estadis d'evolució més integrals, humanitaris i savis?

Un fet ens pot donar alguna esperança: sembla que les persones que evolucionen influeixen de forma subtil i força desconeguda en les que estan estancades. No sabem encara com funciona aquest mecanisme, però és com si les persones conscients emetessin a la "conscienciesfera", al camp mòrfic de l'essència humana, una energia que pot ser usada per a tothom.

De fet, donat que no podem esperar que qui no coneix un bé el demani, només queda esperar que els qui saben com nodrir aquest camp d'energia conscient ho facin i això ompli -per dir-ho així- aquest espai i faciliti el desenvolupament dels éssers humans fins a una massa crítica que acceleri l'evolució.

La felicitat no es busca, es troba

La felicitat ens interessa a tots. Molts diuen que és l'única cosa que val la pena desitjar, però el tema de la felicitat és relliscós i fluid.

Costa molt definir-la, establir la seva naturalesa i saber com aconseguir-la. Hi ha multitud d'opinions, sentències i receptes per a ser feliç, però jo crec que buscar la felicitat és un contrasentit. És com buscar una ombra perseguint-la amb una llanterna. Quan l'enfoques, desapareix. Si enfoques objectes sòlids, aleshores l'ombra apareix.

I és que la felicitat no és un objectiu sinó un efecte col·lateral, una conseqüència d'altres coses. Com més busquis la felicitat més s'esmunyirà entre els teus dits.

La felicitat és un estat de satisfacció que apareix quan estàs alineat amb el que ets. O sigui que convé buscar una vida plena i llavors, quan ho assoleixes o mentre hi camines, apareix la felicitat.

Per això moltes persones afirmen que la felicitat s'aconsegueix a través de l'esforç, del patiment, de l'entrega, del sacrifici o de la renúncia. Totes aquestes coses ens donen insatisfacció momentània, però ens poden donar com a efecte secundari la felicitat.

Deixem doncs de preocupar-nos per la felicitat, de buscar-la, de perseguir-la, i vivim tan plenament com puguem. Aquest anhel serà el nostre propi regal i segurament ens vindrà embolicat amb l'aroma de la felicitat. Benaurats els que sou feliços i no ho sabeu ni us ho heu plantejat mai.

Una cosa és tenir felicitat; una altra, sentir-se feliç; una altra, estar feliç i una darrera, ser feliç

Per a mi la felicitat és un estat de benestar. Clar que d'estats de benestar n'hi ha molts i molt variats.

Els estats de benestar, en algun moment són anomenats felicitat. A què diem felicitat ho decideix cada u i forma part de la peculiar manera com viu i conceptualitza el món. Al que algú anomena felicitat un altre en pot dir satisfacció, o benestar, o alegria, o goig, o joia...

De benestar n'hi ha de molts tipus. N'hi ha que són equilibrats i altres inestables, n'hi ha de durables i de fugissers; n'hi ha d'intensos i de suaus, n'hi ha que porten conseqüències bones i n'hi ha que en porten de dolentes... però sobretot, el que més diferencia els estats de benestar és a quin nivell, a quina dimensió humana corresponen.

Podem considerar els humans com a un superposició d'estrats. El físic o biològic és el més elemental i bàsic. El benestar d'aquest nivell s'anomena plaer i respon a les sensacions sensorials. Hi ha doncs, un plaer físic que pot ser anomenat felicitat per segons qui. Quan aconsegueixes un plaer físic, si decideixes anomenar-lo felicitat, podries dir que tens felicitat mentre tens aquest plaer.

El segon nivell o estrat és l'emocional o social. També en aquest nivell tenim sensacions plaents o benestants. És l'alegria, la joia, el goig, la satisfacció o desenvolupament de les emocions positives. Quan tens les emocions positives desplegades, podries dir que et sents feliç.

El tercer nivell constitutiu dels humans és el racional o intel·lectual. Hi ha també uns plaers intel·lectius que estan conformats pel benestar que genera tenir concepcions del món i de la vida coherents, plàcids, harmònics i lògics. Quan les idees conformen un univers cohesionat vius en un estat que també podries anomenar de felicitat. Jo diria que estàs feliç.

Hi ha encara un darrer nivell o estrat en els humans que podem anomenar espiritual. En aquest nivell tenim intuïcions transcendentals o transracionals gràcies a les quals ens intuïm o sabem com a una unitat, o coneixem la plenitud ja realitzada de tot i gaudim d'un benestar extàtic. D'aquest estat se'n podria dir ser feliç.

En tots els casos et relaciones amb la felicitat i tens benestar, però crec que els humans aspirem a maximitzar les nostres capacitats i a desenvolupar els potencials que ens permeten evolucionar els nostres nivells de consciència.

Per això penso que ser feliç és millor que simplement estar-ho. I que estar-ho és millor que sentir-se'n i això és encara millor que no pas tenir estones de felicitat.

Els nivells superiors inclouen i transcendeixen els inferiors, de maners que qui està feliç, se'n sent i posseeix felicitat. L'estat definitiu seria ser un ésser feliç, cosa que pel que sembla, s'aconsegueix quan descobreixes que simplement ets.

Fes el que vols. Tots podem ser superdotats: només cal descobrir el nostre do i practicar-lo amb passió

Tots estem dotats per a alguna cosa. Tots tenim un cert potencial que podem desplegar més o menys. La majoria de nosaltres ens conformem en desenvolupar un ventall ampli de capacitats en un grau suficient per a tenir una vida confortable.

Estem, de molt, infradesenvolupats. Tenim molta més capacitat de la que activem o actualitzem.

Crec sincerament que tots som, en potència, superdotats, entenent per superdotat aquell que supera la seva dotació ordinària. Tenim capacitat de caminar i estem dotats per caminar, però no estem -la majoria- superdotats per caminar. En Killian Jornet és un superdotat caminant i corrent per la muntanya.

I com ell, tots tenim un do, un àmbit concret d'activació vital, en el que podem ser extraordinaris. Per què no ho som? I què ens perdem no sent-ho?

Segons la meva opinió no ho som per dos motius: no coneixem els nostres potencials i no tenim prou interès o passió en desenvolupar-los. No tenim prou saviesa ni prou amor. Com sempre, apareixen altre cop en la meva anàlisi aquests dos pilars fonamentals de la vida plena.

No tenim saviesa perquè no sabem, no ens coneixem prou com per a dir què és allò amb el que la vida ens ha dotat i que està en nosaltres especialment predisposat a desenvolupar-se d'una forma extraordinària.

Els nostres educadors, pares, entorn social... no valoren l'autoconeixement i no permeten que mirem i explorem allò, que ja des de petits, es veu clarament que va amb nosaltres. Pot ser el cultiu de la bellesa, el servei, l'enginy mecànic, la mirada espiritual, la gestió, el lideratge, la creativitat, l'expressió, l'activitat física... En un nen petit és ben verge aquesta predisposició i és en els primers moments quan cal no contaminar, mirar i ajudar a mirar-se.

Si l'educació consistís, a més de la socialització bàsica de supervivència, en aquesta descoberta del que realment som i podem ser, la nostra vida seria molt més rica i el seu sentit s'expressaria amb rotunditat.

Però l'educació tendeix a reprimir i uniformar les personalitats. No hi ha prou saviesa i quan no hi ha saviesa, l'amor en surt perjudicat.

Perquè l'amor és la passió amb què fem les coses. L'amor és l'adhesió noble i confiada al que estimes. L'amor és la fascinació pel que estimes, el joc de fondre's amb l'estimat. I aquesta passió o energia de dedicació no la posem en les coses que no ens interessen. I les que no ens interessen són les que no van amb nosaltres.

En canvi quan trobem el que és propi de la nostra naturalesa, costa poc dedicar-hi temps, esforç i energia. Ho he vist molt sovint fent de professor. Quan l'alumne s'alinea amb el que li és natural, tot en ell esdevé energètic, feliç i apassionat. La cultura de l'esforç hauria de ser cultura de la saviesa: un cop saps el que vols, l'esforç apareix de forma natural i potent, sacrificada i lúdica.

I així és com hauríem de viure sempre: fent el que ens agrada amb la màxima intensitat. El nostre sistema social i econòmic no permet aquesta utopia perquè ens hem de guanyar la vida i fer el que toca i no el que volem fer. Aquesta és la prostitució a la que ens ha sotmès l'actual sistema.

Necessitem practicar la saviesa de saber què podem arribar a ser i l'amor o la passió de fer-ho. Per damunt de tot, primer de tot, en lloc de tot.

Tant de bo no siguis mai feliç del tot...

Crec que en el fons, tots sabem que no ens convé la felicitat... O potser hauríem d'aclarir què entenem per felicitat!

Estar molt content una estona, estar enamorat una temporada, estar satisfet unes setmanes, sentir-te viu i dinàmic durant uns dies o tenir èxits momentanis és molt satisfactori i desitjable... precisament perquè cap d'aquestes coses no és la felicitat.

La felicitat seria un estat de plenitud continuat, un estat de "plena satisfacció" tal com defineix el diccionari.

Costa poc entendre que quan ho tens tot no necessites res i no et motiva res. Així doncs, la felicitat absoluta seria paralitzant, desmotivadora i passiva, un panorama que a pocs els interessa.

Parlem molt de la felicitat i ens la desitgem per nadal o per l'aniversari, però tots sabem que ens referim a aproximacions raonables a aquest ideal de felicitat absoluta que ningú no vol.

Per això crec que és bo desitjar problemes, reptes, crisis i maldecaps gestionables que combinats amb períodes de benestar configuren un panorama raonablement sa de la nostra vida.

I què passa amb la felicitat definitiva? És una utopia inabastable? Jo crec que no. Jo crec que és ben real i possible ser plenament feliç. I només m'imagino dues situacions en les que això es pot produir:

La primera seria si amb alguna droga o compost químic sofisticat s'aconseguís mantenir el cervell en el llindar del plaer perpetu. No sé si això és possible però no descarto que ho pugui ser en el futur.

Crec que molta gent només de pensar en aquesta felicitat "artificial" i "no merescuda" -per dir-ho d'alguna manera- rebutjarien aquesta proposta. Altres, però acceptarien aquest destí "químic" i no imagino cap objecció moral o ètica per a oposar-m'hi.

L'altra possibilitat seria la d'arribar a la il·luminació o assoliment de la Veritat. En aquest estat els patrons o mesures de la felicitat canvien completament i es redefineixen. La felicitat seria la pura contemplació del que és... ja sigui bo o dolent, plaent o dolorós. Aquí el goig[10] i la plenitud essencial deixa molt per sota la felicitat plaent o confortable.

Per això dic que si has d'assolir una felicitat que et desactivi millor no tenir-la i si assoleixes el màxim estat de plenitud tindràs més que la simple felicitat.

Compta amb quina felicitat desitges! N'hi ha de molt tòxiques! (Petit catàleg de felicitats tòxiques)

La felicitat! Quin gran tema! Molta gent dona per descomptat que és el major bé al que podem aspirar. Acostumo a qüestionar aquesta valoració tan assumida actualment. De fet molta gent ja ni s'ho planteja. Et parlen i et diuen de passada: "...al cap i a la fi del que es tracta és de ser feliç, no?" Doncs jo no ho crec pas.

Considero la felicitat, com el diccionari, com un estat d'ànim plenament satisfet. La satisfacció l'associo a un estat emocional i és per això que, per a mi, la felicitat és un assumpte de gestió dels afectes, de mesencèfal, de l'estat anímic. Essent important, pel benestar que representa, no és la fita màxima de la plenitud humana al meu entendre. No és ara el moment de parlar d'això. Ja ho vaig fer a l'entrada "Plaer, felicitat, saber i goig versus bellesa, bé, veritat i plenitud." (Pagina 243 d'aquest mateix llibre)

---

[10] Podeu veure una altra entrada sobre aquest tema a l'entrada d'aquest mateix llibre a la pagina 243: "Plaer, felicitat, saber i goig versus bellesa, bé, veritat i plenitud"

Assumim, si us sembla, que la felicitat és un bé, encara que no hi hagi acord sobre si és el més alt dels béns als que aspirem.

La felicitat emocional té molt bona premsa i tothom se la desitja per nadal o en els aniversaris. Amb tot, és un bé que presenta moltes ombres. Sobretot pel fer que hi ha molta felicitat tòxica, és a dir, formes perverses de viure la felicitat que si no són descobertes i analitzades poden portar la desgràcia. Com quan algú fuma i no s'adona que està generant un càncer de pulmó.

Voldria fer un petit catàleg de les felicitats tòxiques que jo he identificat. No són categories mútuament excloents i segur que és molt discutible, però us ho proposo com a exercici d'anàlisi crític.

La felicitat del porc: Seria aquella que es fixa només en el plaer immediat, el que dona la satisfacció grata i abundosa de les necessitats bàsiques animals (físiques i emocionals). La que acceptaria algú a qui proposéssim: "vols prendre't aquesta pastilla que et donarà plaer continuat tota la vida encara que et tregui consciència i llibertat?"

La felicitat insolidària: És la felicitat egoista del que només es mira a sí mateix. La que té com a única referència la pròpia satisfacció. La que acceptaria algú a qui proposéssim: "vols ser feliç tot i que això perjudiqui als altres?" La que practiquem els qui assumim els principis del capitalisme, per exemple.

La felicitat superficial: És la felicitat petita i conformista del que, tement la vida i el dolor, accepta sense lluita ni aspiracions la seva existència mediocre. La que acceptaria algú a qui diguéssim: "Et conformes amb no patir mai cap desgràcia ni contrarietat, tot i que tampoc tindràs cap estímul o creixement en el que et resta de vida?"

La felicitat reactiva o exterior o depenent: És aquella que depèn d'un altre o d'uns altres. És la felicitat que et dona la parella, els fills, els amics, la societat. La felicitat de ser acceptat, famós,... És la felicitat reactiva que necessita que algú l'activi perquè si no et desinfles. És la felicitat que ve de fora, que no germina dins teu. És la que acceptarien aquells als qui preguntessis: "Renuncies a la teva capacitat de generar felicitat dins teu a canvi de què els altres te la donin sempre?"

La felicitat aparent o social: És la felicitat fingida que acaba confonent-se amb la felicitat real. És el somriure permanent, la festa, l'alegria i la diversió. És una posat social que a còpia de practicar acaba identificant l'actor amb el personatge. És una felicitat poc crítica que se sustenta i desitja mentre sigui envejada pels altres. És la que triaria algú a qui s'oferís: "acceptes la felicitat que dona ser vista com a persona feliç encara que això signifiqui que no te la qüestionis?"

La felicitat falsa o sentida o fruit de l'autoengany: És aquella que es fonamenta en una construcció de creences fetes a mida per tal de sentir-te feliç. Aquí l'important és que un se senti feliç encara que potser no ho sigui. Ens podem

sentir lliures i no ser-ho; sans i no ser-ho, simpàtics i no ser-ho... També ens pot passar això amb la felicitat. Aquesta felicitat la practiquen les persones adscrites a ideologies o religions que tenen codis ètics i de conducta. Podria ser la felicitat del monjo que segueix la norma de la seva congregació, la del practicant d'una ideologia, teràpia o doctrina esotèrica, la d'un militar o activista vocacional que dedica la vida a un servei pel sentit del deure, la d'un sectari... En fi, la d'algú que primer compra un codi de conducta que li convé i després es dedica a practicar-lo. Aquesta felicitat l'acceptaria algú a qui li proposessis: "Acceptes trobar el sentit de la vida que et farà feliç encara que això impliqui que no el podràs canviar mai?"

La felicitat autocomplaent: És la felicitat dels qui tenen l'habilitat de justificar sempre el que fan, de creure que estan en la raó, que mai tenen la culpa de res, que tot s'ho perdonen, que porten les ulleres amb vidres de color rosa permanentment posades... Immunes a la culpa, aterrits pel dolor, distorsionen tot per tal de quedar ells sempre bé.

La felicitat buscada: És qualsevol tipus de felicitat que algú busca. És la felicitat com a objectiu, la felicitat com a valor absolut. Això implica que tot el que fa ho fa per ser feliç i tota la resta deixa de tenir importància. Al meu entendre, el buscador de la felicitat és el més infortunat dels buscadors. La felicitat no és un objectiu desitjable, és un efecte secundari de les teves recerques d'objectius desitjables. La felicitat no es busca, es troba. No es persegueix, et persegueix quan obres bé. No és en un lloc esperant, apareix quan ets on has de ser.

Cal renunciar a les coses per a aconseguir la cosa: als plaers pel plaer; a les felicitats per la felicitat; als sabers pel saber i a les veritats per la Veritat

Un ric mercader veu una perla de gran valor i la compra tot cofoi venent tot allò que posseeix per poder adquirir-la. Això és el que explica l'evangeli de Mateu (Mt. 13,45-46) Entenc doncs que aquest comerciant es desprèn de totes les altres perles que té i prefereix la possessió de la més excelsa. Té sentit això?

Jo crec que sí i m'agradaria argumentar-ho en aquesta entrada. Crec que desitgem coses que ens satisfan a tots nivells. Les que satisfan la nostra dimensió física són els plaers, com ara el menjar, el beure, un massatge, el sexe,... La felicitat és allò que satisfà la nostra necessitat emocional i el saber, la nostra necessitat intel·lectual. Per últim, la veritat satisfà el nostre anhel transcendent o transcendental.

Busquem en tot el plaer, la felicitat, el saber i la veritat. Ho busquem parcialment i a batzegades, movent-nos pels estímuls o circumstàncies que vivim. Sovint prioritzem i renunciem, per exemple, a un plaer físic per un d'emocional o renunciem a un d'espiritual per un de físic. Jo diria que el joc de renúncies i assoliments de béns (plaer, felicitat,...) està força mediatitzat pel nostre nivell d'evolució i estat de consciència.

No ens apartem però, del tema. La meva tesi és que hi ha una cosa que és preferible a totes les altres coses de la seva classe. Per exemple: una clau anglesa és preferible a totes les claus fixes juntes, perquè les inclou a totes i a més les transcendeix ja que s'ajusta a la mida que necessites. I quan tens una eina que s'ajusta a totes les mides, quina necessitat tens d'eines que només s'ajusten a algunes mides?

Quin plaer és aquest que és preferible a tots els altres plaers i que per tal d'aconseguir-lo renunciaries a tots? El plaer d'ara mateix. La plena consciència de la sensació física en un estat de claredat i de presència. Afirmo que un plaer menor (un xuixo, per exemple) viscut en la plenitud del moment és superior a un plaer major (un orgasme, per exemple) viscut sense presència. Afirmo també que el plaer d'un xuixo i un orgasme viscuts amb plena consciència del present és el mateix! I són iguals perquè estan fora del paràmetre del plaer. Com si, omplerts fins a dalt de tot un got i una galleda, et preguntessin quin està més ple. Allò que arriba a la plenitud no pot ser superat.

Quina felicitat és aquesta que és preferible a totes les altres felicitats? La felicitat de l'acceptació d'allò que vius. La plena acceptació de l'emoció que tens ara, sense criticar-la, intel·lectualitzar-la o forçar-la perquè s'ajusti al que creus que és perfecte. Acceptació és creure que allò que vius ja és perfecte en ell mateix. Afirmo que una felicitat menor (una festa d'aniversari, p.ex.) viscuda amb acceptació total (hi hagi el que hi hagi) és superior a una felicitat major (una declaració d'amor esperada, p.ex.) viscuda sense acceptació, és a dir, esperant unes coses determinades i examinant si s'ajusta a l'ideal que havies pensat. Afirmo també que la felicitat de coses majors i menors és exactament igual quan són viscudes des de l'acceptació radical.

Quin saber és aquest que és preferible a tots els altres sabers? Doncs, saber que els sabers són sempre relatius. Saber que tot el que diem i creiem saber és un constructe mental, un conjunt de projeccions intel·lectives articulades amb mecanismes lògics (en el millor dels casos) que aspira a la veritat. Afirmo que saber una cosa menor (per exemple l'origen d'una meva malaltia) sabent que és un saber relatiu és més savi que no pas saber una cosa major (el sentit de la vida, p. ex.) sabent (o creient saber) que és un saber definitiu. I afirmo també que tots els sabers són iguals quan saps que tots són relatius. De la mateixa manera que direm que els

bitllets falsos de 20 euros valen igual que els bitllets falsos de 500 euros, és a dir, res. Recordem en aquest apartat que parlem de saber intel·lectual o racional, eh?

Quina és aquesta Veritat que és preferible a totes les altres veritats? Us repto a endevinar-ho seguint la plantilla que us he proposat.

3.1.3 LES EMOCIONS I LA SEVA RELACIÓ AMB LA RAÓ

Què és pitjor, pensar amb el cor o sentir amb el cap?

Si no et penedeixes de res és que no tens cor. Si et penedeixes d'alguna cosa és que no tens cap.

El cor necessita l'aprovació del cap com el cos necessita la del cor.

La raó es vincula a veritat i error. Les històries a felicitat i desgràcia.

Tan inepte és l'intel·lecte sense l'emoció i la sensació com aquestes sense aquella.

No és racional prescindir de les emocions però és molt emocional prescindir de la raó.

Foc al cor, fum al cap. Núvols al cap, aigua al cor.

Per jutjar la teva vida, quin àrbitre prefereixes: el confort emocional o la claredat mental?

Sabem trobar qualsevol justificació pel que ens convé. Això és la raó sotmesa a l'emoció.

Que els teus valors es fonamentin en la intel·ligència i no en les emocions!

Quan manen les emocions la racionalitat pateix

"Quan ens deixem portar per les emocions, la millor part del cervell, la del raonament, no pot funcionar adequadament"[11] diu el Dalai Lama.

És cert que hi ha un ancestral conflicte entre les emocions i el raonament i aquest conflicte és l'àrbitre de molts dels atzucacs en què ens trobem actualment, tant a nivell individual com col·lectiu.

El conflicte és comprensible donat que el cervell emocional gestiona àmbits vitals relacionats amb la supervivència vinculada a la sociabilitat mentre que la racionalitat està al servei de la planificació i l'execució de tasques.

Tenint en compte que evolutivament parlant el cervell emocional és molt anterior al racional, entendrem com disposa encara d'una jerarquia o poder que no sempre ens és beneficiosa.

Tot i que hi ha molta literatura que idealitza el paper de les emocions i les converteix en una mena de qualitat excelsa, les emocions són reaccions molt primàries i supeditades a la supervivència sense cap capacitat autocrítica.

Segurament podríem parlar molt de per què això és així -i ho he fet en altres entrades d'aquest blog- però basti ara només apuntar dues tendències: per una banda una mena d'espant davant el futur que ens fa refugiar en el passat, simbolitzat per una mena de renúncia de la raó com si les emocions fossin més nobles i espirituals, i per altra banda la confusió que es dona sovint entre l'esfera emocional i l'espiritual. No em vull estendre al respecte però Wilber va desenvolupar tota una teoria anomenada "fal·làcia pre-trans" per explicar-ho. (N'he parlat aquí i aquí)

Sigui com sigui, la raó és posterior evolutivament parlant, a l'emoció i significa un pas de gegant en aquest procés ja que aquesta facultat emergent que és la intel·ligència simbòlic-racional ha transformat radicalment la nostra realitat.

La raó està per damunt de les emocions en molts casos i té, al meu entendre, dues característiques que la fan digne de ser-ho quasi sempre: per una banda pot analitzar quan li és pertinent dominar i quan no ho ha de fet (cosa que les emocions no poden fer donat que no tenen activitat analítica) i per altra pot criticar-se a ella mateixa i auto-perfeccionar-se.

En aquest sentit, quan totes les facultats del cos es respecten mútuament acceptant el ple desenvolupament de les seves funcions el desplegament resultant és harmònic i tendeix a la plenitud. Convé doncs que tothom permeti a la raó regir els destins de l'ésser complet i procuri que la seva capacitat racional estigui sempre

---

[11] DALAY LAMA: La sabiduría del perdón", Ed. Oniro. Pàg. 53

activa, auto-criticant-se i permetent el desplegament intel·ligent de totes les dimensions.

3.2. Dimensió social

3.2.1 AMOR EMOCIONAL-SOCIAL

Diuen que si pots sentir-te estimat exactament tal com ets ja no et queda res per desitjar.

L'amor té tant a veure amb l'enamorament com una pansa amb el pensament.

Quan et descobreixis valorant si estimes molt o poc; a un o a molts... planteja't que potser no estimes.

En diem amor però pot voler dir qualsevol cosa.

Només qui ha sigut estimat pot estimar-se. I només qui s'estima pot estimar els altres.

La part més egoista de mi demana a tots els qui estimo que estiguin sempre bé. Gràcies!

S'assembla més un ou a una castanya que una persona a una altra. Al cap i a la fi, l'ou i la castanya comparteixen planeta...

Si entens els que no pensen com tu els podràs contradir amb amor.

Així com el carboni i el nitrogen ajuden a entendre la vida, la testosterona i l'oxitocina ajuden a entendre la societat.

A vegades "estimo" vol dir "és timo".

Deixa d'estimar i fes una altra cosa...

Què és estimar? Cada cop que plantegem aquest tema apareixen tantes opinions, interpretacions i vivències com persones hi participen. Desenganyem-nos, el verb "estimar" i la paraula "amor" són de les més buides del nostre diccionari. Poden significar qualsevol cosa. Quasi tot pot ser considerat com amor, des de les accions més beneites a les més cruels, passant per les més netes, les més egoistes, les més estranyes o les més naturals. Per amor es pot fer tot. I es pot estimar tot: un artista, una llengua, a Déu, al veí, a la humanitat, a tu mateix, a la novia, als animals, al planeta...

Ja es veu que una paraula amb un significat tan ampli és inútil a l'hora d'indicar o descriure que és la principal finalitat del llenguatge. Per què, doncs, la paraula "amor" i el verb "estimar" tenen tan d'èxit malgrat la seva pèssima qualitat descriptiva? La resposta ens la dona Freud quan afirma que és precisament per aquesta ambigüitat que la paraula "amor" té èxit. Si tingués un significat més acotat, segurament no estimaríem tant. Gràcies a què "estimar" és un paraigües que aixopluga tot el que m'interessa, puc fer el que vull i desitjo, sentint-me noble perquè "jo estimo".

Perquè hi ha qui estima posseint i qui ho fa alliberant; qui estima cuidant i qui estima donant autonomia; qui estima controlant i qui estima confiant; qui estima amb exclusivitat i qui estima amb generositat; qui estima només a qui s'ho mereix i que estima tothom; qui estima institucionalment i qui estima espontàniament; qui estima amb passió i qui estima amb serenor; qui estima per obligació i qui estima per devoció; qui estima amb alegria i qui estima amb dolor... i no segueixo perquè de ben segur que tots coneixeu formes diferents d' "estimar".

Per això quan sento algú dient "jo estimo tal cosa o tal persona", sempre penso què voldrà dir i què hi entendrà. I estic segur que mai no ho endevinaré. Dues persones dient-se "t'estimo" s'esgarrifarien si veiessin què hi ha darrera aquesta declaració d'amor. I ja no és només per recordar el tòpic de "per què li diuen amor quan volen dir sexe"... és que gairebé sempre podríem dir "per què li diuen amor quan volen dir... possessió, solitud, devoció, protecció..." Bé, segur que ens posaríem d'acord en que tothom que "estima" vol dir una cosa semblant a "m'interessa" però no podríem afinar gaire més.

Jo proposo una pràctica per a aclarir aquesta qüestió. Esborrar del nostre diccionari personal la paraula "amor" i el "verb estimar". No existeixen. Com que els nostres sentiments no varien pel fet que aquestes paraules no hi siguin, haurem de fer servir altres paraules per expressar el que fins ara en dèiem "amor". Pensa bé per quina paraula substituiràs el "t'estimo" que li dius al teu fill quan li tanques

el llum de la tauleta de nit. Què li diràs? "Vull que passis una bona nit?", "Desitjo que siguis feliç?", "m'agrada que siguis el meu fill?"... Busca, busca... segur que hi ha una expressió ben clara. Notaràs que et resulta complicat perquè no saps ben bé quin sentiment és o perquè potser t'esgarrifarà veure que l'expressió correcta no és tan noble com la que tenies. "Amor" és fàcil i no et complica la vida, però no t'ajuda a entendre què vius i com ho fas. "Amor" és una paraula per a gent que no es vol complicar la vida (aspiració legítima) però t'oculta una part important de tu mateix.

Darrera l'amor hi ha molt d'interès propi, d'oportunisme, de necessitats bàsiques per cobrir, d'anhel d'importància,... també de generositat, altruisme, plenitud, empatia... Si analitzes què fas quan estimes (com ho expresses sense la paraula "estimar") aprendràs molt de tu mateix.

Per això et recomano que deixis d'estimar i comencis a "necessitar", "il·lusionar-te", "fer-te dependent", "fondre't amb l'altre", "protegir", "alliberar", "controlar"... o el que sigui que fas quan la vivència del que en dius "amor" apareix a la teva vida. Aclariràs i no perdràs res perquè els sentiments i les vivències no desapareixeran. I en quedar més aclarides les podràs veure i treballar.

No pots estimar algú i no ser estimat per ell

He parlat sovint de l'amor des d'aquest blog. I la idea central és que la paraula amor és un comodí ben còmode ja que ens permet embolicar els més variats sentiments amb l'aparença d'alguna cosa bona. Sabem que sota un "t'estimo" hi ha sovint un "et desitjo", un "et vull controlar", un "et necessito", un "m'agrades", un "t'admiro", etc.

Difícil aclarir què volem dir exactament quan parlem d'estimar. Ja sé que amb l'amplitud conceptual d'aquest terme podem estimar totes les coses: hi ha qui estima el gos, la pàtria, la lluna, en Brad Pitt, la natura... Jo cenyeixo en aquest text la relació amorosa a una relació entre persones.

A mi em sembla que estimar és un concepte que relaciona dues persones d'una forma especial. En què consisteix aquesta relació? Podem discutir-ho i potser en algun moment ens posarem d'acord, però avui el que vull és considerar el fet que és una relació. I una relació recíproca! (Bijectiva en conceptes matemàtics)

Recíproc vol dir que va de mi a tu i de tu a mi. Si només va de mi a tu i no de tu a mi, no és una relació recíproca. No sé si serà ben bé una relació... És com si jo parlo amb un xinès i ell no m'entén. No sé si jo podré dir que m'he comunicat amb ell. Bé, sé segur que no m'he comunicat!

Les relacions recíproques deixen de ser-ho quan falla un dels elements. Ja he dit que no puc comunicar-me amb algú que no m'entén. No puc tocar algú i no ser tocat per ell. No puc jugar a tennis amb tu mentre tu no jugues amb mi... No puc estimar-te si tu no m'estimes.

I és que per a mi l'amor no és una cosa que jo tinc sinó una cosa que es produeix a l'uníson.

Per què doncs molta gent afirma que estima algú però no és estimada per ell? doncs perquè en realitat no parlen d'amor, sinó d'admiració, de dependència, de necessitat o de qualsevol altra cosa que es pot viure des d'un mateix.

I per què dic que l'amor és recíproc? Doncs perquè és un estat sublim d'unitat que només es pot donar quan hi ha fusió de les essències. Com quan una gota d'aigua es fon amb una altra. No és concebible que una ho faci i l'altra no. I si us sembla que la meva concepció de l'amor és excessivament sublim us diré que per a mi l'amor no és res que es pugui assolir amb esforç ni amb voluntat. Aquest miracle esdevé automàticament quan les ànimes de les persones descobreixen que essencialment són el mateix. És a dir, quan es coneixen definitivament.

3.2.2 LA PARELLA

Les dues formes de cuinar el desamor són: rostir-lo en el foc de la passió o bullir-lo al bany maria en el tedi infinit.

Volen que em comprometi però no volen que faci les coses per compromís.

Es diferent dir "necessito aigua per viure" que "necessito aquesta aigua per viure"

T'accepto incondicionalment sempre que acceptis les meves condicions.

Si no pots viure sense ell (o ella) deixa'l (o deixa-la) de seguida. Moriràs a una trista vida i naixeràs a una altra que pot ser millor.

Esforçar-se per ser fidel a una persona o a una idea en els pensaments, sentiments i/o accions és una forma romàntica i ingènua de suïcidi

Poques dones fan un petó a una granota i es converteix en un home guapo però moltes besen homes guapos que s'acaben e convertint en granotes

De dues maneres pots perdre una persona: abandonant-la o mimetitzant-te amb ella.

Cap peça de puzle no es completa amb una altra única peça de puzle

Avançaríem més en la igualtat entre sexes si aprofundíssim i reflexionéssim més sobre la diferència entre sexes.

Feminisme és la idea radical que les dones som persones. Àngela Davis
Dret a decidir és la idea radical que els pobles som lliures.

Només qui no et doni il·lusions no et desil·lusionarà.

L'home és massa lleuger i la dona massa pesada. (Responsabilitzeu-vos de la vostra interpretació)

Ella pensava que al seu xicot li agradaven els seus pits perquè eren pits però era perquè eren seus.

<u>Digue'm què és allò que un home troba sexualment atractiu i et revelaré tota la seva filosofia de vida. (De "La rebel·lió d'Atlas")</u>

Aquesta frase es troba a la novel·la "La rebel·lió d'Atlas", una de les obres literàries més influents del S.XX especialment a usamèrica. Aquesta novel·la és un manifest a favor del neoliberalisme més radical. En aquest fragment, els dos protagonistes principals de l'obra, Francisco i Hank, parlen de les seves posicions vitals enfront el desig sexual (tots dos estan enamorats de la mateixa dona). A mi em va agradar el fragment perquè és un posicionament de força i poder personal en l'opció sexual (igual com a la novel·la ho defensa de les opcions econòmiques) i crec que toca alguna cosa important. Transcric literalment les dues pàgines que

segueixen a la cita i després comento les tres coses que crec que fan del sexe un indicador evident de quina és la teva posició davant la vida, tal com anuncia la cita del títol.

"Dígame lo que un hombre encuentra sexualmente atractivo y le revelaré toda su filosofía de vida. Muéstreme a la mujer con la que se acuesta y deduciré su valoración de sí mismo. Sin que importe lo que le hayan dicho acerca de la virtud del altruismo, el sexo es el acto más egoísta de todos, un acto que no se puede realizar por un motivo que no sea el propio placer. Imagínese pensar en sexo con un espíritu de abnegación y caridad. Se trata de algo que no puede efectuarse en actitud de abatimiento, sino de exaltación del propio ser; sólo dentro de la confianza de sentirse deseado y de ser digno de tal deseo. Es un acto que obliga al hombre a mostrarse con el espíritu desnudo, igual que el cuerpo, a aceptar el verdadero ego como su propia escala de valores. Cada cual se sentirá atraído por la mujer que refleje la más profunda visión de sí mismo; la mujer cuya adoración le permita experimentar, o fingir, un sentimiento de autoestima. Quien se sienta orgullesamente seguro de su propio valor deseará a la mujer de carácter más elevado que pueda hallar, a la mujer que admira, a la más fuerte y difícil de conquistar, porque sólo la posesión de una heroína le dará un sentido de plenitud muy distinto de la posesión de una prostituta descerebrada. No busca… Pero, ¿qué le ocurre? -preguntó al advertir la expresión que se pintaba en el rostro de Rearden, una expresión intensa, muy por encima del simple interés que en él pudiera provocar una discusión abstracta.

- Continúe -dijo con voz tensa.

- No busca conseguir un valor, sino expresarlo. No existe conflicto entre los valores de su mente y los deseos de su cuerpo. El hombre convencido de su inutilidad se arrastrará hacia una mujer a quien desprecia, porque ésta refleja su propio ser secreto, lo libra de esa realidad objetiva en la que es un fraude y le presta la ilusión momentánea de su propio valor y una fugaz escapatoria del código moral que lo condena. Observe el horrible conflicto que muchos hombres provocan en su vida sexual y observe también la maraña de contradicciones que esgrimen como filosofía moral; una cosa deriva de la otra. El amor es expresión de nuestros valores más altos y no puede ser otra cosa. Si un hombre corrompe sus valores y su visión de la existencia, si declara que el amor no es goce personal sino renunciamiento; que la virtud no es un orgullo, sino una pena, un dolor, una vulnerabilidad o un sacrificio; que el amor más noble no nace de la admiración, sino de la compasión, no como respuesta a valores, sino a defectos, ese hombre se habrá partido a sí mismo en dos. Su cuerpo no lo obedecerá, no responderá, será impotente con la mujer a la que dice amar y eso lo impulsará hacia la clase más baja de prostituta que pueda encontrar. Su cuerpo seguirá siempre la lógica fundamental de sus más

profundas convicciones. Si cree que los defectos son valores, habrá condenado su existencia como malvada y sólo lo atraerá el mal. Se habrá condenado a sí mismo y sentirá que la depravación es lo único que puede disfrutar. Habrá igualado la virtud con el dolor y creerá que el vicio es el único reino de placer. Luego gritará que su cuerpo tiene deseos viciosos que su mente es incapaz de dominar, que el sexo es pecado, que el verdadero amor es una emoción pura del espíritu. Y, finalmente, se preguntará por qué el amor sólo lo lleva al aburrimiento y el sexo sólo le da vergüenza. Lentamente, desviando la mirada y sin darse cuenta de que pensaba en voz alta, Rearden dijo:

- Al menos… nunca he aceptado ese otro dogma… nunca me sentí culpable por ganar dinero. Francisco no pudo captar el significado de las dos primeras palabras; sonrió y prosiguió vivamente:

- ¿Se ha dado cuenta de que es lo mismo? Jamás aceptará parte alguna de ese vicioso credo. Nunca podría obligarse a ello. Aunque intentara maldecir al sexo, se encontraría, contra su propia voluntad, actuando sobre una premisa moral adecuada. Se sentiría atraído por la mujer más importante que conociera, siempre desearía a una heroína. Sería incapaz de despreciarse a sí mismo. No podría creer que la existencia es un mal y que usted es una criatura indefensa atrapada en un universo imposible. Usted es el hombre que pasa su vida moldeando la materia según los dictados de su mente. Es el hombre que sabría que, del mismo modo en que una idea propia que no se expresa físicamente es sólo una infame hipocresía, al igual que el amor platónico, y que, de la misma forma en que una acción física no guiada por una idea es un fraude insensato, el sexo también lo es cuando queda separado de nuestro código de valores. Se trata de lo mismo y usted se dará cuenta de ello. Su incólume sentimiento de autoestima lo comprenderá así. Usted sería incapaz de desear a la mujer que desprecia porque sólo un hombre que exalta la pureza de un amor sin deseo es capaz de la depravación de un deseo sin amor. Pero vea que la mayor parte de las personas son criaturas partidas en dos que oscilan desesperadamente hacia un lado y el otro. En una mitad, se encuentra quien desprecia el dinero, las fábricas, los rascacielos y su propio cuerpo y siente indefinidas emociones sobre temas inconcebibles como el significado de la vida y su opinión de la virtud. Y llora desesperado porque no puede sentir nada por la mujer que respeta, mientras experimenta irresistible pasión hacia una puta de la calle. Es el hombre a quien la gente llama idealista. En la otra mitad, figuran aquellos a quienes se llama prácticos, que desprecian los principios, las abstracciones, el arte, la filosofía y su propia mente. Consideran la adquisición de bienes materiales como el único objetivo de su existencia, y se ríen de la necesidad de averiguar su propósito o su fuente. De ellos sólo esperan placer y se preguntan por qué cuanto más tienen, menos sienten. Ése es el hombre que se pasa el tiempo persiguiendo

mujeres. Observe el triple fraude que perpetra contra sí mismo: no reconoce su necesidad de autoestima, ya que se burla de conceptos tales como los valores morales; sin embargo, experimenta el profundo desprecio personal por considerarse un simple pedazo de carne; aunque no lo admita, sabe que el sexo es la expresión física de un tributo a los valores personales. Por medio de efectos, intenta adquirir lo que debieron haber sido causas, intenta obtener un sentimiento de su propio valor gracias a las mujeres que se le rinden, olvidándose de que las mujeres que elige no tienen carácter, ni criterios, ni código de valores. Se dice que todo lo que busca es el placer físico, pero se cansa de sus mujeres en una semana o una noche, desprecia a las prostitutas, y le gusta imaginar que seduce a las virtuosas, capaces de hacer una excepción en beneficio suyo. Lo que busca y nunca encuentra es el sentimiento de triunfo. ¿Qué gloria puede existir en la conquista de un cuerpo sin alma? Ese es el cazador de mujeres a que aludo. ¿Encaja conmigo esa descripción?

-¡Por Dios, no!" (Pp.: 406-408 de l'edició digital)

Potser ajudarà a entendre aquest text saber que l'autoria és d'una dona, Ayn Rand, polèmica escriptora russo-americana, del S.XX, inventora de l'egoisme racional.

Passo ara a exposar el que aquesta frase em suggereix.

El sexe té per a mi tres qualitats que obliguen les persones a posicionar-se davant la vida ho sàpiguen o no.

a) Força instintiva radical:

El sexe és juntament amb la supervivència un instint bàsic, una força irresistible de la nostra naturalesa, una motivació continuada, que està ancorada a les capes més profundes del cervell primitiu i que no pot ser ignorada. El sexe és l'explicació de moltes de les nostres accions tot i que ho ignorem. La cultura institucionalitza i regula les formes d'intercanvi sexual. En la nostra cultura gran part d'aquesta regulació s'ha basat en la repressió i la canalització a través del matrimoni.

Les formes de respondre a la crida del sexe són diverses. Les més notables són la repressió i la sublimació. Ambdues aconsegueixen el control de la pulsió i eviten el descontrol i la violència. El preu que es paga en el cas de la repressió és la insatisfacció personal i/o la derivació dels impulsos cap a objectes sexuals secundaris (autosatisfacciò, pornografia, prostitució,...). I en el cas de la sublimació el mecanisme consisteix en projectar a altres àmbits l'energia sexual com fan alguns artistes, investigadors o místics.

Ara bé, hi ha per a mi una altra posició davant el sexe. Sense reprimir ni sublimar, podem cavalcar el sexe envers els destins que nosaltres volem en lloc dels que ell mateix fixa. M'explico. El sexe vol la reproducció i perpetuació de l'espècie.

Nosaltres, si hem superat o no busquem aquest objectiu, volem el plaer, la comunió, la complicitat... o potser el domini, l'autoestima, la seducció,... o... en qualsevol cas busquem en la relació sexual alguna cosa que creiem que ja hi és en ella mateixa, com quan anem a la nevera a buscar alguna cosa que sabem que hi és. Creiem que el sexe té aquest potencial de la reproducció, de l'amor, de la complicitat,... i per això hi anem a buscar-lo. El que jo plantejo és que una força tal com el sexe ens pot oferir qualsevol cosa que hi busquem. Només cal que li posem. Com un òvul que porta una càrrega genètica determinada però que ara podem usar per buidar el seu nucli i injectar-li un altre codi genètic. La cèl·lula usarà el seu potencial per a desenvolupar la nova instrucció genètica. Així mateix nosaltres podem "injectar" en la relació sexual una idea i la potència sexual la desenvolupa quan la relació és adequada. Aquí només exposo aquesta capacitat oberta del sexe per generar i materialitzar idees. En els següents apartats consideraré la naturalesa d'aquestes idees i el seu potencial.

b) integració omnidimensional

Els humans som éssers que ens projectem com a mínim en quatre esferes: en la física, en l'emocional/social, en la intel·lectual i en l'espiritual. Normalment treballem en cada un d'aquests àmbits amb les capacitats i els recursos que creiem adequats. I ho fem de forma especialitzada de manera que quasi mai ens sentim integrats o actuant des de les quatre dimensions.

El sexe té, al meu entendre, la qualitat extraordinària d'integrar de manera fàcil, evident i harmònica totes les dimensions. En una relació sexual plena hi ha un encaix extraordinari del cos, les emocions, les idees o pensaments i l'esperit. És una manifestació clara de la simplicitat del que és. Tot és sempre així, integrat, però la nostra dispersió mental i la segmentació de l'experiència ens fa percebre parts. Per això l'èxtasi sexual és lluminós i absolutament espiritual. Tan espiritual com orgàstic. Tan orgàstic com intel·ligent. Tan intel·ligent com amorós. Tan amorós com respectuós. Tan respectuós com bell... Sorprèn la facilitat com tot encaixa i apareix la certesa de què allò és veritat i és l'estat natural de les coses. Res resulta en aquesta experiència sobrer ni innecessari. Res no pots estirar de la persona estimada que no li segueixi tota la resta del que és, com un sol bloc, sense que cap aspecte o parcel·la pugui ser catalogada d'una altra manera que la totalitat: bona!

c) llançadora entre estats de consciència

El sexe és un vehicle que ens transporta amb molta facilitat a estats de consciència diferents de l'ordinari. Potser per això és tan addictiu. L'excitació sexual altera les percepcions ordinàries (que jo anomeno c2 o estat egoic) i ens transporta molt fàcilment a un nivell inferior c1 o a un de superior c3.

El sexe que tendeix a la reproducció, que té més energia animal ens fa més inconscients i ens porta normalment a una consciència més primària, més vívida en

pulsió i força i menys lúcida. Per contra, l'energia sexual canalitzada i alineada amb el que sabem que som ens empeny a estats de consciència més clars i integrals. Ens mostra com a evident la meravella de la unitat que som, no sols nosaltres mateixos com un tot integrat sinó nosaltres amb l'altre, com una porta de comprensió a la veritat de què tot és u. L'energia sexual actua com un potent afinador de la consciència i durant l'èxtasi la vivència de la unitat és evidència.

Digue'm què busques en el sexe i no et diré si ets millor o pitjor, et diré què vols i que busques a la vida. Fins que no ho pugui transcendir he de dir que no conec millor projecte filosòfic que aconseguir cavalcar la pulsió de forma integral per a assolir estats superiors de consciència.

La dona busca parella i l'home busca per a ell

Fa anys vaig llegir que una empresa cosmètica francesa de primer ordre havia encarregat un estudi per esbrinar quin és el principal defecte que les dones atribueixen als homes i quin és el que aquests atribueixen a les dones. El resultat d'aquest macro-estudi demoscòpic va sorprendre tothom per la unanimitat en la resposta. Sense que pugui aportar la dada precisa, sé que la gran majoria de dones van assenyalar l'egoisme com el pitjor tret de personalitat dels homes i aquests van dir que la possessivitat era el que més detestaven de les dones. A partir d'aquí es va llençar al mercat un perfum destinat a les dones que es deia "Egoisme" i un altre pels homes anomenat "Possession".

Què ens diu aquesta anècdota? No sé si els meus comentaris o reflexions seran políticament incorrectes però d'entrada jo diria que la major part de la gent estarà d'acord amb mi en què les dones tenen més desenvolupada (o manifesten més) les actituds empàtiques i socialitzadores. Són més sensibles als canvis en els estats d'ànim, més intuïtives en els conflictes, més cooperatives i estan més centrades en les relacions. En una família tradicional la dona és el pal de paller, l'eix al voltant del qual pivota tot el sistema. Degut a això o com a conseqüència d'això la dona ha patit una sobrecàrrega de responsabilitat i esforç que la història i la modernitat no ha aconseguit anul·lar.

L'home és més lineal, més simple, té una energia focalitzada, un predomini del pensament lògic-deductiu, tendeix a l'especialització (la dona és més polivalent -potser per això es diu que la dona pot fer més de dues coses al mateix temps-) i està més centrat en l'exterior de la família que no pas en l'interior.

D'alguna manera, si poguéssim assumir en algun punt aquests trets, podríem entendre que l'energia que la dona posa en la relació i els vincles pot

fàcilment derivar o ser considerada com a relació possessiva. Per contra, l'home, centrat en qüestions molts específiques que solen coincidir amb les seves motivacions, actua amb una dinàmica que també es pot identificar sense dificultats com a egoista.

Cadascú però, aporta el que té a la comunitat humana i el repte és saber encaixar i compatibilitzar aquestes grans tendències.

Donat que cada individu integra en ell mateix (ontogènesi) la història i l'evolució de tota l'espècie (filogènesi), resulta relativament senzill imaginar el predomini de l'home i la dona en diferents moments de l'evolució. Podem imaginar el paper fonamental del mascle en els primers estadis de supervivència en l'horda o el clan primitiu. En la lluita contra els elements, els enemics i les dificultats, una ment enfocada a objectius, amb una constitució poderosa, és molt eficaç.

En arribar el neolític i la civilització agrària, el paper de la dona és fonamental a l'hora d'establir, mantenir i consolidar les unitats familiars. L'aparició d'un nou sistema social com la família segurament no hagués sigut possible sense la intel·ligència emocional femenina, pendent de les relacions, empàtica i cooperadora.

A la revolució industrial al S.XIX torna a adquirir una rellevància especial la ment calculadora, analítica i racional dels homes. Tot el maquinisme, les doctrines econòmiques i polítiques (capitalisme, democràcia,...), la ciència i la tecnologia té un fort accent masculí.

Sembla com si un moviment pendular anés exigint ara a l'home, ara a la dona, que lideri els grans canvis que anem fent al llarg de la història. I hi ha qui diu que ara toca a la dona guiar la humanitat sencera a una nova fase més centrada en la justícia, les xarxes, l'espiritualitat, l'autenticitat, la fraternitat,... Un nou món que ha de sorgir de l'escletxa que està esquinçant el vell i encara actual món capitalista, competitiu, individualista i injust.

Serà per això que les dones tenen més presència en els àmbits de compassió i espiritualitat i els homes seguim aferrats al poder i la riquesa?

Els ocells saben que es vola millor i més lluny en estol que no pas en parella

La parella és la forma de relació social més acceptada en la nostra societat. Contràriament al que alguns pensen, la parella no és universal i existeixen diferents formes socialment exitoses de convivència que no passen per la parella. No és el moment de citar-les, però sí de recordar-ho ja que algunes explicacions etno-

centristes intenten presentar el nostre model de parella estable i exclusiva com la forma més evolucionada i madura de relació entre adults.

La parella té en la nostra cultura uns avantatges innegables en determinats àmbits. En concret en l'àmbit de l'economia, de la reproducció i del control social. La família formada per la parella i els fills és una unitat econòmica eficaç i tota la matriu de producció, distribució i consum està dissenyada per al client "família". Pel que fa a la reproducció és molt útil ja que permet no només la necessària criança compartida sinó un determinat control de la paternitat. Dona seguretat, estabilitat i projecte de vida a tots els membres. Per últim la parella ordena els vincles, els regula i permet un flux harmònic de la dinàmica social. L'atractiu de la parella i el consens social és tan gran que no té res d'estrany que la majoria de persones no es plantegin una alternativa i que molts pateixin si no aconsegueixen aparellar-se.

Però les persones no som només unitats reproductives (tot i que en determinades franges d'edat ho som al 90%) ni peces d'un sistema econòmic. Tenim altres anhels i dimensions de creixement. En els diferents tipus de projectes que desenvolupem en el món necessitem estructures de relació diferents. Per exemple, si volem jugar a futbol el grup d'11 és millor que la parella. Si volem compartir experiències i viatges el grup és millor que la parella. Si volem desenvolupar un projecte social l'assemblea de veïns és millor que la parella. Ara bé, si volem tenir fills i tenir estabilitat emocional i seguretat, segurament la parella és la millor forma d'aconseguir-ho.

La parella ofereix tant, en aspectes tan importants, que té la tendència a ocupar quasi tot l'espai. La parella es una relació de prioritat i exclusivitat necessària ja que si no hi tingués aquestes qualitats difícilment podria garantir el que ofereix. Aleshores això pot dificultar el creixement de les persones en altres àmbits.

Per què en la majoria de tradicions religioses les persones consagrades a l'esperit no tenen parella? Se suposa que és perquè tinguin més disponibilitat i reservin la prioritat i l'exclusivitat per al treball espiritual i no a la parella. Les monges diuen estar "casades amb crist", i això no deixa de ser una veritat si considerem altre cop l'essència de la parella: prioritat i exclusivitat.

El creixement espiritual i l'aventura d'auto-realitzar-se requereix molta energia i formes noves i creatives de relació entre persones que comparteixen el mateix nivell d'evolució. Això implica una intimitat i llibertat que no sempre és compatible amb la parella.

Ajudaria molt que la parella es desempallegués d'algunes rèmores massa acceptades com per exemple la legitimació de la gelosia o el dret al control i a la informació. Amb tot, és comprensible que un membre de la parella es posi en guàrdia si veu que el seu company/a transita per espais que li són desconeguts o ignorats. A vegades la lògica del "voler saber" pot ser coercitiva ja que alguns

processos personals són incompartibles i només l'acceptació i la renúncia confiada a saber ho pot solucionar.

Necessitem aquesta flexibilitat de relació en funció dels propòsits, aquesta diversitat qualitativa i quantitativa de vincles sense que cap estructura social fixi i limiti la necessària llibertat de fer i ser el que el nostre creixement demana. Quan es tracta de volar lluny i alt, la parella, a no ser que voli en estol, o sigui una parella de persones auto-realitzades i autosuficients, no sembla ser l'estructura més idònia. I no té res d'estrany ja que no va aparèixer per a satisfer totes les necessitats malgrat molts semblin creure-ho.

L'enamorament és la ingènua satisfacció per la teva incompletesa

Avui, dia de Sant Valentí, és un bon dia per parlar de l'enamorament. L'enamorament... quantes coses no s'han dit ja... Diuen que és un estat d'*atontament* transitori, o una escletxa de lucidesa, o un "xispasso" neurològic, o una idealització absurda, o la més sublim de les experiències humanes...

Segurament cadascú té el seu propi concepte de l'enamorament i ens els formem a la llum de la nostra pròpia experiència i de la dels que ens envolten. Per a mi l'enamorament és un fenomen psíquic/cultural que crea una fixació entre dues persones que les vincula mitjançant la dependència afectiva.

No tinc cap dubte del valor i necessitat d'aquest fenomen per a la supervivència de l'espècie i de la societat. L'enamorament encén circuits neuronals de plaer i desig inundant l'hipotàlem amb un tsunami de dopamina. Tots els canvis físics, químics, hormonals, emocionals i mentals que provoca l'enamorament ens fan ser una persona diferent, més vital, alegre, passional, però no necessàriament millor.

L'enamorament només es pot generar quan no estàs complet, quan sents profunds desequilibris o mancances emocionals. Quan tu mateix no ets capaç de donar-te sentit a tu i a la teva vida, quan necessites d'algú per a ser tu mateix o per a gaudir de la teva pròpia existència, quan la teva autoestima necessita validació externa continuada i quan sents un buit interior que només un altre pot cobrir, ets una víctima propícia de l'enamorament. L'enamorament és, d'alguna manera, l'aparador de les nostres mancances.

Ens hem acostumat a considerar normal necessitar d'un altre per a arribar a ser complets (el mite de la mitja taronja) però en realitat posar la nostra completesa en mans dels altres ens fa uns éssers dependents i limitats. Només la cursileria popular i la immaduresa afectiva de la majoria de nosaltres permet

sostenir la idealització d'aquest estat de dependència emocional clarament limitador.

Afortunadament la naturalesa és sàvia i fa que l'enamorament no pugui durar més de 3 mesos. Així aquest estat d'incompetència afectiva caduca i ens dona l'oportunitat de transcendir-lo accedint a l'amor, un estat de plenitud autosuficient que podem compartir amb els altres sense la necessitat de dependre d'ells.

Potser per això Sòcrates deia que l'amor* és fill de la necessitat i dels recursos, un pobre diable enganyador, mancat i gens excels.

*Al diàleg "El banquet" Plató exposa com Sòcrates fa un retrat més aviat mesquí de l'amor després que altres nobles personatges diguin que l'amor és el més gran bé que els deus ens han atorgat. Cal deixar clar aquí també que l'amor tenia per a Plató diferents accepcions. L'amor carnal o afectiu, el que ara diríem enamorament, no era ni de bon tros el més elevat que pot assolir l'home. L'amor més excels és el coneixement intel·lectual de la veritat a través de la contemplació de les idees. En parlaré un altre dia.

La cosa més bonica que puc dir a algú a qui estimo és "no et necessito"

Molt sovint estimem algú perquè ens cobreix alguna necessitat. Potser és perquè ens foragita la solitud, o perquè ens dona suport, o perquè ens augmenta l'autoestima amb els seus afalacs, o perquè ens dona confiança i seguretat, o perquè comparteix amb nosaltres un projecte col·lectiu que sols no podem realitzar...

De ben segur que hi ha moltes més necessitats que l'amor pot cobrir. De fet en diem amor i en podríem dir "compensació de les nostres mancances".

És cert que els humans no són éssers autosuficients. Necessitem dels altres per a créixer i per a realitzar-nos com a persones. Ningú no és una illa ni pot ser completament autònom. No seria humà qui pogués prescindir dels humans. I és que els humans ens necessitem i ens ajudem per a viure i viure bé. Quan les persones som especialment compatibles tenim tendència a vincular-nos i a establir pactes de suport mutu.

Estem acostumats a confiar en què els altres ens cobriran les necessitats perquè així ho hem pactat o s'ha sobreentès i sense adonar-nos passem de la simple acceptació i meravella d'un fet que es dona de forma espontània a una obligació que s'exigeix. Passa amb les amistats o amb la parella o amb la família... Primer coincidim i ens alegrem de veure com ens complau cuidar-nos uns als altres. Compartim bons moments, ens acollim quan flaquegem i tot va bé mentre som

capaços de gaudir d'aquest do amb llibertat, sense considerar que l'altre contrau una obligació o és subjecte d'una exigència.

Ara bé, quan de forma inconscient assumim que no ens hem de preocupar de certes coses perquè l'altre "té l'obligació" de satisfer-nos-les, tenim un problema. El problema és que passem a dependre de l'altre i a posar la nostra felicitat a les seves mans. Aleshores esdevé allò que canten les cançons de moda i reciten els versos dels adolescents: "No puc viure sense tu...", "Em moriré se te'n vas...", "Et necessito més que a la meva vida...", "Sense tu no soc res..." i altres declaracions radicals de dependència afectiva i vital.

Posar les nostres necessitats en mans d'un altre és un perillós exercici de renúncia a la pròpia autonomia. Necessitem coses i les hem de buscar en el medi humà que ens envolta però farem malament de fixar qui té la responsabilitat de donar-nos-les.

La dependència d'una persona no és un bon patró de relació al meu entendre. Fixats com estem en la necessitat i l'obligació, no queda res per a l'amor i la presència. O a vegades ho confonem i ho identifiquem. Amor no és dependència. Qui ens estima pot cobrir les nostres necessitats però no té obligació de fer-ho. És agradable compartir la vida amb les persones que estimem i ajudar-nos des de la llibertat. Hem de tenir però un ventall ampli de recursos per a satisfer-nos. Posar tot el pes de les nostres necessitats en un altre és una forma de colonització que poc té a veure amb l'amor.

Penso que ningú no pot satisfet totes les meves necessitats. Penso fins i tot que si hi hagués algú capaç de satisfer-les totes, no m'agradaria gens ni mica! M'agrades, t'estimo, i valoro el que em dones però no et necessito. Soc feliç per mi mateix. Així et deixo lliure i m'hi deixo a mi. I és des d'aquesta llibertat i acceptació que puc gaudir de l'amor com a coneixement del que "és".

L'amor de parella o la llibertat absoluta per fer una sola cosa

Segons com ens ho mirem parlar de l'amor de parella pot ser tan contradictori com parlar dels drets humans dels catalans o de la salvació universal del poble jueu... Si ens hi fixem bé, drets humans és un concepte que ja inclou la humanitat sencera i dir "drets humans dels catalans" és una contradicció perquè sembla que es puguin considerar com un cas particular quan el concepte és genèric. Si existeixen uns drets humans catalans ja no poden ser drets humans!

El mateix passa amb la salvació universal del poble jueu. Si és universal ja inclou els jueus i si és dels jueus ja no és universal. Podem argumentar igual amb la

llibertat absoluta per fer una sola cosa: si és llibertat absoluta no pot ser d'una sola cosa i si és d'una sola cosa, no és absoluta. I també hi podem incloure l'amor de parella. Si és amor no pot ser per a una sola persona i si és de parella, o sigui només per a un, no pot ser amor.

Perquè si l'amor és aquest sentiment sublim d'admiració i compassió per a totes les coses, aquest batec de l'ànima que canten els poetes i els savis que ens eleva a la categoria d'éssers espirituals (això que jo anomeno "coneixement") aleshores és impossible fer-lo privatiu d'una sola persona. Resulta absolutament contradictori. L'amant estima tots els éssers i s'expressa en funció de la seva circumstància. En cap cas limita o coarta l'expressió de l'amor ni el restringeix a una part del tot.

Tenint en compte que la major part de les persones consideren que l'amor de parella és la més noble, forta i excelsa expressió de l'amor, la meva afirmació de que l'amor de parella és impossible pot semblar una blasfèmia. El deslllorigador, com sempre, és la semàntica.

En diverses ocasions he parlat en aquest blog de la paraula "amor" i de com sustenta quasi qualsevol significat. De tot se'n pot dir amor... És evident que quan la gent parla de l'amor de parella no parla de l'amor tal com jo l'he definit. De què parla doncs?

Aquest és el tema important. Quina dimensió té l'amor que atorguem a una persona, només a ella, vinculats per un contracte de fidelitat, que inclou en algun aspecte l'exclusivitat, la prioritat i massa sovint la possessió? Crec que és important plantejar-s'ho.

Una forma simple de fer-ho però poc romàntica és mirar clarament el que ens dona la parella i després a allò dir-ne "amor" si ho necessitem, tot i que seria més senzill si no necessitéssim aquesta traducció.

Cert que la parella dona complicitat, força, poder, facilitat i potència en la fase productiva i reproductiva de la parella i hi podem afegir encara la companyia, el suport, la cura, la seguretat, la rutina... en la fase posterior.

Tot això és molt important i necessari, i la parella ho ofereix. El que no n'hauríem de dir a tot això és "amor" perquè estem desvirtuant un sentiment d'abast universal i perquè estem confonent el pacte de convivència amb l'aferrament emocional que comporta.

Tinc parella perquè no vull estar sol, o perquè em sento segur o perquè m'agrada compartir-ho tot, o perquè necessito control, o perquè tothom ho fa i em sento més normal... em semblen expressions legítimes. Tinc parella perquè l'estimo ja no ho entenc. Si estimes no tens parella i si tens parella no estimes. Crec que haver unit l'amor a la parella és un artifici que no se sustenta però que crea un equívoc que a tots ens convé.

L'obsessió sexual dels homes és comparable a la de les dones per la parella

M'han fet arribar un article que m'ha agradat moltíssim sobre l'obsessió dels homes pel sexe. (Why Men Are So Obsessed whith Sex de Steve Bearman). Explica com als homes (del sexe masculí) se'ns ha educat de forma castradora desconnectant-nos de les nostres emocions i fomentant valors de rigidesa, resistència i fortalesa.

En l'adolescència se'ns fa saber als nois que l'única possibilitat que tenim d'entrar en contacte amb les emocions més fortes que ens allunyaran de la por, de la solitud i que ens connectarà amb la nostra pròpia intimitat és el sexe. En efecte, només en la relació sexual podem els homes ser totalment nosaltres amb tot el que som i tot el que desconeixem de nosaltres mateixos.

Diu l'article: "És per això què els homes estan tant obsessionats amb el sexe. Naixem criatures sensuals amb una capacitat il·limitada de sentir i una propensió per connectar profundament amb tots els éssers humans. Però ens veiem sotmesos al condicionament continu per reprimir la sensualitat, adormir els sentiments, ignorar els nostres cossos, separats de la nostra proximitat natural amb els nostres d'iguals. Totes aquestes necessitats humanes només són permeses a través de les relacions sexuals i la sexualitat."

D'alguna manera els homes (gènere masculí) vivim la sexualitat com si ens hi anés la vida, i així és, en efecte! És en el sexe on podem experimentar-nos en la nostra integritat i anhelem de forma compulsiva i persistent aquesta connexió amb nosaltres mateixos que només podem satisfer (només ens han permès satisfer) en la unió sexual.

Acaba l'article amb unes recomanacions molt bones sobre el treball que ens queda per fer als homes (gènere masculí) per a esdevenir plens i integrals i poder així participar en la unió sexual des de la plenitud i no des de la mancança.

Aquest article m'ha fet pensar molt i he cavil·lat sobre com tot això ha afectat a les dones. Crec que tota aquesta tasca castradora que la societat fa sobre els nens té grans repercussions també en les nenes. Mentre nosaltres aprenem uns valors elles n'aprenen altres. Potser mentre els nois han d'aprendre a ser o mostrar-se forts, les dones han d'aprendre a ser o mostrar-se febles. Els nois independents i les noies dependents. Els nois rígids i les noies conciliadores i flexibles.

Potser de la mateixa manera que els homes vam aprendre que només podríem ser plenament nosaltres en la intimitat sexual, les dones van aprendre que només podrien ser totalment elles si tenien un mascle al seu costat que les protegís i dominés. Una aberració com la que van cometre amb nosaltres.

Parafrasejant l'autor podria dir que "És per això què les dones estan tant obsessionades amb la parella. Naixem criatures senceres amb una capacitat il·limitada de ser autònoms i una propensió per connectar profundament amb tots els éssers humans a partir d'aquesta autonomia. Però es veuen sotmeses al condicionament continu per reprimir l'autonomia, adormir la iniciativa, ignorar els seus cossos, separats de la nostra proximitat natural amb els nostres d'iguals. Totes aquestes necessitats humanes només són permeses a través de les relacions exclusives o de parella."

I de ben segur que hi ha unes bases biològiques sota aquests condicionaments (castracions) socials: la impulsivitat genital i promiscua dels mascles per escampar el seu ADN i la receptivitat possessiva de les dones per a afavorir entorns socials de protecció de les cries. Sí, això hi és perquè necessàriament la cultura només pot treballar a favor de la biologia. Això explicaria la necessitat d'aquestes "castracions" a què hem estat sotmesos els humans, però no les justifica en el moment actual.

I per acabar, potser direu que no tots els mascles tenen obsessió sexual ni totes les femelles tenen obsessió per la parella, però parlo en general, admetent totes les situacions particulars que puguin contradir la meva tesi.

Si ho vols viu, no ho lliguis! (Sobre relacions i altres animals)

Tot el que és viu té una energia conservadora i una d'expansiva. La conservadora ens permet sobreviure i l'expansiva ens fa créixer. Gràcies a la supervivència no desapareixem, però podem preguntar-nos fins a quin punt té sentit la supervivència d'alguna cosa que no es pot desenvolupar, acomplir-se, realitzar-se.

Quan connectem amb la vida -sigui quina sigui la seva expressió: un animal, una relació, un nen, un projecte, un país...- tenim la temptació de controlar-la, d'interferir. Considerem sovint que hem de pactar amb els éssers vius o els hem de dominar, sotmetre o manipular segons els nostres interessos. Això altera greument la vida d'aquell ésser i moltes vegades li frena el seu desenvolupament deixant-la en l'estadi primari de supervivència.

Pensem en un animal. Si el volem viu i no solament supervivent, no li imposarem condicions o restriccions. Gaudirem de la plenitud de l'animal compartint el seu desplegament vital lliure. Si el lliguem, amputem o recloem en una gàbia, el controlarem però no gaudirem del seu esplendor i no serà ja viu en el

sentit de plenament lliure i obert al possible. Serà un supervivent, un zombi, un objecte d'ús.

Pensem en una relació. Quan entrem en contacte amb una persona o un grup, ja siguin amics, matrimoni, amants, socis o coneguts, tenim la tendència a imposar condicions. Volem fidelitat, o sinceritat, o pacte, o reciprocitat, o complementarietat... o qualsevol cosa que ens sembli que garantirà el nostre profit en aquella relació.

Quan demanem, exigim, esperem, prometem, desitgem o fem expectatives sobre aquella relació l'estem matant. No l'acceptem tal com és i serà (lliure) sinó que la volem controlar. Aquesta és segurament una necessitat de la nostra inseguretat.

No demanis res al teu amic: accepta'l tal com és i gaudeix de la seva pura expressió. No us prometeu amb la parella; no exigiu als socis, no us comprometeu amb els parents... Cada vincle de contrapartides és una punyalada a la llibertat i a la vida d'aquella relació. Segurament la relació sobreviurà, però no viurà! No es desplegarà, no s'acomplirà...

Potser pensareu que és impossible tenir relacions d'aquesta mena i això és perquè no estem educats a veure-les així. No ens podem imaginar relacionant-nos lliurement i tenir una vida tranquil·la i estable. Necessitem coses dels altres i per això les demanem.

Quan penses en una relació viva, no lligada per cap requeriment, no la imagines compatible amb la teva manera de ser i pensar. Potser penses "si jo fos d'una altra manera potser podria tenir aquestes relacions."

Fixa't bé en aquesta "altra manera" perquè possiblement aquest és el teu proper projecte de creixement.

Jo necessito més aigua que tu, però no necessito més l'aigua que tu

Això li podria dir un lliri d'aigua a un cactus, o una granota a un elefant o jo al meu amic quan juguem a tennis.

I és que l'aigua és igualment essencial per a tots aquests éssers encara que la quantitat necessària per a sentir-se satisfet sigui diferent en cada cas.

Això passa amb tot allò que ens és imprescindible. Tots necessitem menjar però no tots la mateixa quantitat. Tots necessitem dormir però no les mateixes hores; tots necessitem abric però de la mateixa mena.

Però això que és tan obvi pel que fa a les necessitats físiques a vegades consta de veure amb les necessitats afectives, emocionals i socials.

DIMENSIÓ EMOCIONAL/SOCIAL -217

Tots necessitem de manera insubstituïble estimar i ser estimats, envoltar-nos de persones afables i acollidores, tenir grups on ser acceptats i relacions nutritives. Però la manera de satisfer aquestes necessitats és ben diferent en cada persona. I no només pel que fa a la quantitat sinó també a la qualitat. En la dimensió emocional la satisfacció de necessitats bàsiques és més complexa que en la dimensió física.

Hi ha persones que són molt afectuoses i altres més distants però ambdues necessiten l'afecte. Hi ha persones molt expressives, extravertides i comunicatives i altres que són més reservades i introspectives. Ambdues necessiten comunicació però en diferent grau, intensitat i quantitat. Algunes persones es connecten a xarxes de relació social amb una facilitat extraordinària i altres resten més marginals a les vores de la xarxa, però totes elles requereixen vincle social per a tenir salut mental i física.

El problema apareix quan algú creu saber la dosi que tothom necessita i jutja la forma com l'altra satisfà la seva necessitat. No som tots iguals. Cal saber respectar les necessitats de cada persona sense valorar-la en funció de si s'assembla a mi o al patró que jo considero normal.

A vegades costa creure que models radicalment diferents al nostre puguin ser igualment vàlids i fins i tot moltes vegades darrera la crítica hi ha una demanda mal formulada. Necessito molta intimitat i predico que qui no sap tenir-la és depenent. O necessito molta relació i defenso que les persones que no me l'ofereixen els falta alguna qualitat social.

Amb tot, només quan algú és capaç d'acceptar-te tal com ets està en disposició d'estimar-te o establir un vincle afectiu realment nutritiu. I els problemes que es deriven de la poca complementarietat de les necessitats afectives i socials és més senzill d'afrontar des de l'amor o la relació positiva que des de la queixa o el retret.

Una relació sana i madura entre dues persones només es pot donar en la intersecció dels seus interessos

La majoria de les nostres relacions binàries -d'un amb un- segueixen aquest patró de només donar-se en els espais de coincidència.

La meva relació amb el peixater, amb la veïna, amb el mosso que em multa, amb la meva companya de feina,... es dona només allà on els nostres interessos coincideixen. Si no hi ha coincidència d'interessos, deixem la relació i normalment això no suposa un problema.

Aquest fet queda quasi sempre distorsionat quan la relació que mantenim amb algú inclou un grau alt d'intimitat o de compromís.

És més difícil restringir la relació en aquests casos perquè la seva mateixa naturalesa exigeix o demanda una freqüència determinada, un costum, un estil o un compromís.

Això fa que cada cop més aquests fets passats i instaurats en la relació actuen com a criteris normatius i substitueixin la percepció o la consciència de voluntarietat de les accions que configuren la relació.

Acabem relacionant-nos seguint pautes i hàbits i quan aquests s'alteren i no ens agraden ens exigim explicacions, ens ho retraiem o interpretem com ens interessa aquesta novetat no volguda.

A mi em sembla que la norma més senzilla és la més vàlida. En totes les relacions, i especialment en les íntimes, només ens hem de relacionar allà on coincidim. Hem de fer allò que ens interessa i deixar de fer el que no ens interessa i sobretot, hem d'acceptar qualsevol acció o reacció de l'altra persona sense jutjar-la, qüestionar-la o criticar-la. Si no et convé el que et proposen o deixen de proposar-te, simplement no hi vagis.

Seguir aquesta simple regla de conducta no ha de comportar sentir-te agreujat, abandonat o ofès. Ans al contrari, sentir que qui es relaciona amb tu ho fa des de l'autenticitat, encara que tu no ho entenguis o no t'agradi, és un privilegi que has d'agrair si mai tens la sort de viure'l.

Si sents que el que esperes no arriba i segueixes esperant-ho, sàpigues que ets tu el responsable de la frustració que se'n derivi.

Clar que per a assolir aquest nivell de relació cal una cosa molt difícil: tenir un respecte gran per a tu mateix i per a l'altre.

Si et respectes a tu mateix no et forces, no vas on no et convé per a satisfer l'altre, no actues per por, compensació o xantatge emocional. Connectes amb la teva necessitat i l'expresses amb amor.

Això és més senzill si ets respectat i no et veus sotmès a interrogatoris, exigència d'explicacions o interpretacions. Per això dic que el respecte ha de ser també gran envers l'altre.

L'altre fa el que vol i anhela i tu ho has de respectar. Si no coincideix amb el teu desig no és problema seu sinó teu. I en el millor dels casos no és problema.

Respectar vol dir no fer pagar el que no t'ha agradat, no projectar en els altres les teves frustracions, no donar lliçons sobre com han de ser les coses,...

Simplement, si no coincidiu, no us relacioneu en allò. Ja hi haurà altres llocs on coincidiu i si no n'hi ha cap, la relació s'ha acabat. A vegades el més simple és el més eficaç.

Diu un meu amic que els homes som de les dones

Tinc un amic molt normal però que té unes idees ben originals quan parlem d'alguns temes. Un d'aquests temes és el de les relacions entre homes i dones. Ell manté un punt de vista políticament incorrecte i que a mi em sembla ben esbojarrat tot i que em fa pensar molt. Sovint em diu: "si dius que he dit això, ho negaré".

El cas és que ell diu que hi ha poques dones al món! Diu que la majoria de dones són homes camuflats i també opina que la majoria d'homes són una mena de fantasmes desconnectats de la seva essència masculina. Quan li dic com ho sap, diu que ho veu molt clar i que si m'hi fixo un xic també ho veuré. Segons ell, les dones han adoptat el rol masculí com a símbol de poder i independència al temps que els homes han vist menystingudes aquestes característiques ja que se les ha associat al patriarcat opressor.

Diu que si tens la sort de conèixer una de les poques dones de veritat que corren pel món (mai precisem si és el món mundial o el nostre món culturalment local) ja et pots sentir afortunat.

El meu amic, per més inri, diu que la relació entre homes i dones ha de ser desigual. Que les dones han de dominar en la relació i els homes en ells mateixos. Li pregunto si les dones no han de dominar en elles mateixes i em diu que ja ho fan a través de la relació mentre que els homes no tenim aquest interès o poder. "I per què elles han de dominar en la relació?" "Doncs perquè és el seu terreny, el seu domini". I es queda tan ample!

No cal dir que si no fóssim bons amics, aquestes converses durarien poc. Jo li segueixo la beta perquè sovint penso que em pren el pèl, però al final sempre acabo pensant que ho diu seriosament... I jo continuo: "I qui voldria entrar en una relació on és dominat?" Doncs tothom! -diu ell amb naturalitat. Tothom vol una relació de confiança i creixement i aquesta es dona quan qui domina l'àmbit porta la iniciativa: el metge en la salut, el guia a la muntanya, el professor a l'autoescola, la dona en la relació,... Clar que aquí has d'entendre la paraula "domini" no pas com una opressió sinó com una iniciativa o saviesa.

El que passa -continua- és que els homes no podem estar molt de temps seguit en aquest vincle perquè perdem el poder sobre nosaltres que ens és essencial. Per això som més esquius i solitaris...

Home, hi ha de tot, no? -li qüestiono. -Clar que sí, només faltaria. Jo parlo de models -argumenta. I sí, sempre parla de models el meu amic... Les coses concretes no li importen tant com els patrons. -Trobaràs moltes excepcions però hi ha models en la natura -conclou.

Precisament quan parlem d'homes i dones sempre diu que no té res a veure amb la biologia. Que un home és l'energia masculina en el gènere humà i la dona la femenina. Que la polaritat és a tot arreu, el yin i el yang, el blanc i el negre, la ment binària ens obliga a percebre així. Ara bé, aquestes energies es poden expressar en totes les formes biològiques i psicològiques possibles. Al menys en això, el meu amic sembla progre...

-El millor que et pot passar, Josep M. -em diu- és que una dona de veritat t'esculli i et faci seva. I no em refereixo a casar-se amb tu o ser la teva parella... vull dir que es relacioni amb tu, que s'hi vinculi... -Home -salto jo- potser la relació hauria de ser consensuada, no? -No, no. Escull la dona i, si tu acceptes, passes a ser seva en el sentit de la relació, del vincle, no pas social, no pas físicament, no pas espiritualment... Per això et dic que els homes som de les dones, perquè quan ens hi vinculem passem a acceptar la seva direcció en la relació o vincle.

-Ja tens raó que això no ho pots pas dir a qualsevol -li dic jo-. Et cremarien a la foguera... Ell diu que ja ho sap i que això només passaria perquè no se sap explicar bé, que si ho pogués fer entendre tothom hi estaria d'acord. Un xic somniador el meu amic.

Moltes altres coses em diu i discutim. Ens ho passem bé. A vegades el que diu semblen ximpleries per a provocar però sempre hi acabo trobant un fons de sensatesa que em desconcerta. Tan amics i tan lluny en coses importants... un gran tema per pensar...

I jo em pregunto. Com puc fer-li entendre que homes i dones no som uns dels altres sinó que som nostres sempre? Si algú ho sap que m'ho digui, sisplau. És per a un amic.

3.2.3 LA FAMÍLIA

Per a mi el nadal és una bona oportunitat per qüestionar-me les creences sobre la família. Intueixo que ara ens toca fer un pas.

Què abraces quan abraces la teva mare?

Què abraces quan abraces el teu fill?

Era una família tan unida que no hi havia cap parentesc entre ells.

Es van casar perquè ell necessitava una dona i ella un topall per la porta

del garatge.

Diuen que Salomó va dir que els fills savis eren l'alegria del pare i els necis la pena de la mare.

Els drets es correlacionen amb els deures i els deures amb les capacitats. Tenen homes i dones les mateixes capacitats, deures i drets?

Diuen que hem d'estimar-nos com a germans. I així ho fem. Cain i Abel, els primers germans, es van matar entre ells…

"No seré feliz pero tengo marido". No és una comèdia, és un drama. I no ho fan a Madrid només, ho fan a milers de llars del món...

La sirena i el pastor van pactar: ni terra ni mar. Però en el fang, ni la sirena va poder nedar ni el pastor caminar i van morir esgotats.

Quina persona mentalment sana no es voldrà separar d'algú que ni tan sols li permet plantejar-ho?

Quin tant per cent de sexe matrimonial és prostitució?

La pregunta pot semblar ofensiva però és pertinent. L'altre dia parlant en un cafè filosòfic sobre la prostitució, ens vam plantejar aquest tema.

Si entenem per prostitució el servei sexual a canvi de diners, podem admetre fàcilment que oferir serveis sexuals a canvi de seguretat econòmica, estabilitat o acceptació, també ho és.

I d'això de ben segur que n'hi ha molt en els matrimonis o parelles.

Algunes qüestions a considerar serien:

Fins a quin punt l'intercanvi sexual és prostitució? Si afinem l'argument tota relació sexual com tota acció humana respon a necessitats i demana alguna cosa a canvi. Portat a aquest extrem podríem dir que tot el sexe matrimonial (i qualsevol altra relació) és prostitució o intercanvi. Per aquí acabaríem aviat i segurament sense aclarir el que pretenem.

Potser el punt més interessant seria saber quin grau de consciència hi ha en les persones que mantenen relació sexual sense que aquesta sigui la finalitat sinó el mitjà per a una altra cosa: seguretat, satisfacció aliena, atenció, regals, contrapartides domèstiques, etc. Potser aquest seria el criteri per a fer aquesta valoració.

Amb tot, això no diu res de la valoració moral d'aquest fet. No hi ha, en principi, res criticable en aquestes renúncies a favor dels altres o de nosaltres mateixos. Fins i tot moltes persones identifiquen l'amor amb aquest "sacrifici" pel bé dels altres (que sempre ha d'implicar el nostre).

Un altre tema seria qüestionar el plantejar fonamental de la prostitució. Per què l'estructura social ha consolidat a la nostra societat la parella exclusiva com a forma dominant de relació? La família, la fidelitat matrimonial, la monogàmia... són els patrons socials que el capitalisme ha universalitzat.

La prostitució ha estat estigmatitzada, vista com a bruta i mesquina. Aquest tampoc és un fet casual i innocent. Està al servei del control social a partir de la submissió sexual de les dones i dels homes per igual. Virginie Despentes fa un bon anàlisi d'aquest fet en el seu recomanable llibre "La teoria King-Kong".

3.2.4 LES RELACIONS HUMANES I L'AMISTAT

En relacions humanes: sí+sí=sí; sí+no=no; no+sí=no i no+no=no. És fàcil, oi?

En relacions bipersonals: tot el que no és "si" és "no". (cal posar-ho fàcil als que no sabem dir "no")

Eren tan ambigus que per comptar quants eren feien servir nombres decimals.

En relacions bipersonals: cal demanar clarament. Si l'altre no ho entén és que no s'ha demanat clarament i per tant no s'ha demanat.

En relacions humanes: quan demanis accepta amb la mateixa normalitat el "si" i el "no" com a resposta.

Haurem d'aprendre a estimar el que no entenem.

Ens veiem obligats a estimar-nos sense voler.

La crítica m'enforteix i la complicitat m'enlaira.

Per als qui estimo ("conec") sempre hi soc i a vegades ens trobem…

Jo no vull ser l'únic amic del meu millor amic; vull ser un dels amics del meu millor amic. (Ni tan sols m'interessa saber si jo soc el seu millor amic)

No cal cuidar les relacions definitives (les unions) perquè allà on poden ser cuidades és allà on no es poden perdre.

Tinc por a la separació, pànic a la fusió i màxima estima a la unió.

-Ahir vas dir A i avui dius B. (O fas alguna cosa incoherent amb A) Jo no t'entenc! -Jo no vull que m'entenguis; vull que m'acceptis.

L'esforç que poses en mantenir una relació va contra la relació.

Diem: "Si et comportes com imbècil et tracto com imbècil. Si com a digne de respecte, et respecto". Però en realitat és: "Si et tracto com a imbècil et comportes com a imbècil. Si et respecto, com a digne de respecte".

En qualsevol tasca, projecte o iniciativa social compartida, no m'importen les idees i actituds que tingui la gent, per extremes que siguin, sempre que estiguin disposats a que ens qüestionem mútuament allò en què divergim amb l'ànim de millorar-nos.

Em necessites, et posseeixo...

"Em necessites, et posseeixo." Així acabava la seva columna a La Vanguàrdia l'altre dia, la Pilar Rahola, parlant d'ara no recordo quin tema. Crec que citava un refrany àrab.

La frase em va quedar. Lliga dos conceptes interessants: la possessió i la necessitat. Interessants sobretot si fan referència a les persones.

Les persones tenim necessitats de molts tipus. Normalment les cataloguem en físiques, emocionals, socials, racionals i espirituals. De cap d'elles ens sembla inferir que pertànyer a algú sigui una necessitat. De fet repugna a la nostra mentalitat moderna i occidental que puguem ser propietat d'una altra persona com si parléssim de l'esclavitud brutal del passat o del present més o menys llunyà.

No ens costarà, per altra banda, admetre que hi ha graus de possessió entre les persones i que no cal estar lligat amb una cadena per ser presoner o depenent d'algú. I aquesta possessió emocional o social, intel·lectual fins i tot, està molt estesa entre nosaltres.

Està molt vinculada a l'amor i allà és ben apreciada. No parem d'escoltar cançons, poemes, declaracions d'amor a les pel·lícules o sèries en les que es proclama la necessitat de ser posseït o posseir l'estimat. "Sóc teu", "Ets meu",...

Crec que hi ha en nosaltres una vibració de fons molt antiga, atàvica, segurament incrustada a la base del peleocòrtex que ens recorda que si no pertanyem a algú no tenim probabilitats de sobreviure. Ser de la mare quan ets petit, ser de la tribu, ser del clan,... fora d'ells no hi ha vida possible. Potser per això encara ressona amb tanta força aquest anhel de ser posseït, ja no tant físicament, que també, com emocionalment.

Sigui quina sigui l'explicació, el fet és que en algun moment de la nostra evolució personal hem de deixar de dependre dels altres i passar a ser autònoms. Necessitem els altres, evidentment, som éssers socials, però això no vol dir que hàgim de ser propietat o estar sotmesos als altres.

El pas definitiu que hem de donar és el de sentir la necessitat de ser nosaltres mateixos i passar a ser el nostre propi amo. Benaurat qui es posseeix a si mateix.

Tant de bo sabés dir: "No tinc res per a tu, agafa el que vulguis"

Però no en sé... Crec tenir coses per a la gent i m'esforço en oferir-les. Crec que el que ho he après ho poden aprofitar, que la meva experiència els pot ser útil, que on he caigut ells poden esquivar-ho... però sé que no és cert!

Em dono molta importància creient tenir alguna cosa per oferir. Faria bé en procurar aprofitar per a mi mateix el que sé o crec saber. En el millor dels casos,

si fos prou llest per a depurar i aplicar el que sé, em podria fer un favor a mi mateix, però el que a mi em pot servir, no té cap utilitat per als altres.

Cada persona és un món en ella mateixa, amb les seves pròpies lleis, els seus dogmes, les seves explicacions, excuses, justificacions, finalitats i objectius. Res no és aplicable directament d'una persona a una altra.

Potser aconselles la quietud que a tu t'ha salvat quan l'altre necessita dinamisme. I potser encara pitjor: aconselles la quietud que a tu et convindria i ets incapaç de practicar!

Potser predicaré el que m'ha funcionat sense adonar-me que jo soc on soc i ell és on és. Per anar a l'hospital des d'on soc, he de fer dos-cents metres recte i 20 a l'esquerra, però des d'on ets tu, aquestes directrius et duran a la perruqueria!

I és que no puc evitar creure que tothom és com jo, vol en realitat el que jo vull, i necessita el que jo necessito encara que ell no ho sàpiga i jo ho hagi ja descobert. Com n'és d'ignorant el meu *jocentrisme,* la meva convicció íntima de ser normal i de saber alguna cosa sobre tots...

Tant de bo sabés que no tinc res per a ningú...

Potser aleshores, les persones amb les que coincideixo em podrien veure com aparador sense vidre, sense anuncis, sense presumpció de valor... Seria aleshores, com un objecte més del món, com una poma d'un arbre que no creu ser necessària però tampoc es nega a ser menjada per qui la vol.

Un lligam no és un vincle i un vincle no és una unió

Parlo de les relacions entre les persones. Aquest és un tema complex pel que fa a la dificultat per discernir la diferent qualitat que presenten les relacions humanes.

Cert que no hi ha cap necessitat de classificar les relacions que mantenim amb els altres, però és un fet evident que hi ha diferències substancials i que sovint ens preguntem, o al menys jo em pregunto, quines circumstàncies o atributs fan que mantingui aquestes diferents relacions amb els altres.

Ja sé que les definicions que ara donaré de les paraules "lligam", "vincle" i "unió" són del tot subjectives i fins i tot inventades, però són les que jo uso per a entendre com m'entenc amb els meus congèneres.

Per a mi, és una relació indissoluble, marcada per fets constitutius molt potents com ara el parentesc, certes amistats o relacions establertes en contexts molt especials. Són relacions que obliguen, que lliguen a les persones i les vinculen de manera permanent amb una mena de codi no explícit de drets i deures.

Segurament aquestes relacions són les que ens han permès la supervivència ja que els grups que mantenen lligams forts i estrets presenten una cohesió i fortalesa especial.

Un lligam, però, no és un vincle. El vincle és una relació que, d'alguna manera no formal, sorgeix d'un pacte. Estem vinculats a persones per interessos comuns, per enganxament emocional, per necessitats egoiques, per voluntat explícita d'estar-hi vinculats, però no tenen el sentit d'obligatorietat sinó que és una mena d'acord no verbal que s'actualitza permanentment. La majoria de les amistats, els festeigs, fins i tot els matrimonis, les amistats amb alta qualitat, les persones que han compartit experiències intenses... mantenen vincles. Els vincles, amb tot, no són al meu entendre, eterns. Caduquen o poden caducar.

Hi ha encara un tercer nivell de relació humana que jo anomeno la unió. La unió és permanent i de fet no és fonamenta en res ni té cap origen. És el simple reconeixement de què aquella persona i tu sou la mateixa cosa. És una percepció intuïtiva radical que no es produeix sinó que es manifesta en un moment o circumstància donat.

La unió és l'estat essencial de totes les coses. La unió, de fet, va més enllà de la relació i sabem que és un estat que compartim amb tots els éssers. El que passa és que no en som conscients o no ho podem experimentar amb tothom malgrat sapiguem que tots som u.

A vegades se'ns és donat de veure aquesta unió amb algunes persones i el resultat és un estat de claredat i evidència que ens deixa perplexos. Assolim en una petita parcel·la de realitat la clau que regeix tot l'univers. Només podem meravellar-nos, agrair-ho i lamentar no ser capaços encara de veure-ho sempre i amb tothom...

Amb tot, aquesta espurna de coneixement vertader és una autèntica guia per al nostre creixement personal i un senyal permanent de què tota relació que no sigui una unió és encara imperfecta. Benaurada la comunió (comú unió) dels sants (dels desperts).

Qui necessita explicacions d'una persona que estima?

Qui necessita explicacions d'una persona que estima? Qui vol sentir el per què d'alguna cosa que no entén, que l'ofèn, que l'inquieta o que el desconcerta? Doncs, possiblement, algú que necessita entendre com a condició per a estimar.

Mala peça al teler. La comprensió és impossible entre les persones i només podem aspirar a l'acceptació. Quan s'estima algú profundament, la confiança

supleix la comprensió. Quan qui estima se sent ofès, inquiet o desconcertat posa en primer lloc l'amor essencial i accepta el que és.

No vol dir això que li agradi o que cobreixi les seves expectatives; simplement accepta que no ho entén i creu, confia, en què hi ha alguna raó que ho explica tot i que ell no ho abasta o no ho necessita.

Intentar entendre l'altre suposa moltes vegades apoderar-te d'ell, portar-lo al teu món particular on les coses tenen la teva lògica i el teu sentit. L'altre però, viu un univers propi amb significats i relats diferents. Segurament són universos que no encaixen però que són compatibles quan entens -o acceptes- que tenen la seva pròpia lògica.

Per això sovint penso que la major part de les discussions, baralles, desavinences i conflictes entre persones que s'estimen són simplement malentesos. I els malentesos no es ressolen amb explicacions sinó amb l'acceptació.

Segurament és la resposta més difícil i la més generosa, però al final és, també, la que porta menys perjudici.

Sabem com s'allarguen els debats i disputes, com tornen a generar-se a la mínima, com s'assemblen més a un combat que a un intent d'entesa... i malgrat tot persistim, ens enredem, ens ofeguem en les baralles dialèctiques (en el millor dels casos!)

Quan demanem una explicació ens convertim en jutges. Escoltem i valorem. Sempre segons els nostres criteris. Si els codis de conducta o de resposta de l'altre no són compatibles amb els nostres ens enfadem i exigim que s'hi adaptin. Hi ha en el fons un perillós egocentrisme molt immadur.

Així doncs, si has quedat amb algú i a última hora et deixa plantat, sàpigues que té els seus motius i tu no n'has de fer res. Si t'enganyen, menteixen o marginen, sàpigues que aquest és el teu sentiment, no correspon necessàriament a la seva intenció. L'altre fa el que fa en funció del que sap, sent i creu... com tu! Segurament no ho entens però si ho penses bé, veuràs que no et fa falta. Si demanes ajuda i no la trobes en aquesta persona que estimes, sàpigues que té les seves raons i cal que les respectis.[12]

Així doncs, em direu, no hi ha accions concretes, pactes, compromisos o fidelitats que puguem exigir als qui estimem? Doncs al meu parer, no! L'amor al que aspiro no és un balanç de guanys i pèrdues. Això ja ho és de per si tota relació humana. L'amor al que aspiro és un coneixement profund, una visió nítida de l'altre,

[12] No sé si cal aclarir que parlo aquí de l'amor essencial, no de l'amor social. Malament aniria que en una relació laboral, contractual, de veïnatge o de ciutadania un no pogués exigir respecte als seus drets, recriminar abusos o denunciar injustícies.

una identificació esfereïdora i radical amb el que és. I aquí, no hi busqueu raons, ni explicacions ni justificacions.

Clar que sempre pots recriminar, acusar, forçar o culpar però a la llarga els esforços d'una discussió que intenten aclarir el tema resulten molt cars. Desanimen, cansen, ensenyen a mentir millor i normalment acaben amb la submissió d'un dels dos.

Potser direu que estimar amb aquestes condicions que proposo és molt dur i que difícilment podreu conviure o fer plans sota aquestes premisses. D'acord, potser sí, però què més té? No parlo de l'amor companyia, mitja taronja o "sense tu no soc res"; parlo d'amor essencial. I potser sí que podrem fer poques coses junts, però les que fem seran sagrades i si no en fem cap, haver albirat l'existència d'aquest amor que mai no es pot fondre, és ja un premi molt generós que compensa qualsevol altre inconvenient.

Jo no vull estar a prop de la gent que estimo. Vull estar a la distància justa

La distància justa és la millor. Ni massa a prop ni massa lluny. Aquesta és, per a mi, una bona norma en les relacions humanes.

Com els ballarins d'una coreografia que van fluint segons el ritme, sense mai allunyar-se prou com per perdre la comprensió del quadre ni acostant-se tant que es paralitzin un a l'altre, així han de ser, al meu entendre, les relacions que mantenim amb els que estimem.

Un parell d'imants que estan prou lluny no s'afecten i si s'apropen s'enganxen i s'immobilitzen. L'única manera que es moguin l'un a l'altre, que s'afectin, que s'estimulin... és movent-se a una distància justa, en una zona d'influència entre dos extrems de quietud.

Aquesta és la distància òptima per a les relacions entre persones. Si estem massa a prop ens sentim controlats, limitats,... i si estem massa lluny acabem indiferents.

L'art de la relació és doncs, segurament, l'art de la recerca d'aquesta zona d'influència positiva i estimulant. I això serveix per a tot tipus de relacions: amb la mare, amb la filla, amb l'amic, amb l'amant, amb el cap de l'empresa, amb el cònjuge,...

Com es pot fer això? Se m'acudeixen dues estratègies. La primera seria oblidar tot el que sabem o hem après de les relacions i la segona, experimentar amb atreviment.

Per què hem d'oblidar el que sabem? Doncs perquè hi ha massa literatura -i molta de ciència ficció- sobre el que ha de ser la relació. Sempre a prop, sempre a punt, sempre amatents, "xiula i aparec", "estic sempre amb tu", "pots comptar amb mi sempre..." i tantes frases fàcils per a engreixar la nostra sensació de companyia.

Oblidem l'obligació i el compromís. Oblidem els deures, els manaments socials i les tradicions. Sentim-nos simplement amants. Estem oberts a l'estimat i som sensibles als seus moviments com ell ho és als nostres. Quines seran les passes, els silencis, els encontres o les distàncies no ho sabem.

Haurem d'experimentar. I això vol dir senzillament acceptar el que tenim. Tinc ganes de veure el meu amic i el truco. Ell fa el que vol o sent sense que jo en tingui una expectativa o senti que tinc un dret. La seva resposta -o no resposta- serà un estímul que em farà moure i el meu moviment el mourà a ell.

Així es va teixint la relació, sense plans previs, sense projectes, sense deures ni exigències. Sense història ni futur. Surt com surt i tal com surt l'acceptem... perquè no hi ha res més. Qualsevol altre cosa (un retret, una queixa, un dret reivindicat...) és totalment inadequat.

Clar que els humans som com som i molt probablement hi haurà aquestes necessitats reclamades, aquests pactes de mútua satisfacció. Doncs això també és un estímul més. Si apareix hi haurà resposta. Quan aquests estímuls que jo en dic impropis (o la reacció de l'altre) són exagerats, la relació entra en zona conflictiva. I això també és un nou estímul o element d'aquesta reacció química relacional.

Hi ha gent que queda atrapada en aquest ball d'insatisfaccions recíproques i no en vol sortir perquè preveu molt pitjor encara la solitud. És una opció. Clar que sempre ens en queda una altra: la relació mor. I ens haurem d'anar acostumant a que les morts no són tràgiques: són.

Tota relació és de compra-venda

Tota relació és una compra-venda. Tota! Comprar i vendre és intercanviar. I una relació és per naturalesa un intercanvi.

Suposo que si fa falta explicar-ho és perquè fa mal a la oïda sentir que una relació amorosa, o familiar o amistosa o de voluntariat... és un negoci! Però ho és. Intercanvies quan creus que guanyaràs alguna cosa i si creus que no hi guanyaràs res, doncs no et relaciones.

I si ho fas i no guanyes, et lamentes i dius que no ho faràs més. Si et queixes i continues fent-ho (mantenint aquella relació de la que et queixes) és perquè

encara consideres que hi guanyes tot i que no ho diguis explícitament. Sovint poder queixar-se forma part dels guanys en una relació.

Dir "bon dia" al veí és una compra venda. Vens la teva imatge de persona social a canvi del seu reconeixement. Visitar el teu sogre el diumenge és un negoci. Compres la pau familiar o la tranquil·litat de la teva consciència a canvi d'un esforç o dedicació que pot ser més o menys agradable. Si t'és desagradable i ho fas (si pagues molt) vol dir que la teva necessitat d'allò que busques és també molta!

Les relacions amoroses són també negocis de compra venda. Les amistats també i les relacions laborals, no cal dir-ho! Les relacions amb l'administració, amb els desconeguts, amb els teus proveïdors de béns i serveis... tot, tot és un negoci, un lloc on busco alguna cosa que valoro i la intercanvio per alguna altra que tinc i que crec que té un valor similar.

És evident que hi ha gent que és bona negociant i altres que són perdedors nats. Això fa que siguis més o menys hàbil en les relacions socials i també fa que et sentis més o menys feliç al llarg de la teva vida.

Segurament incomoda veure com simplifico la complexitat de les relacions però crec que veure-ho així té també una part positiva.

Les relacions estan idealitzades, sobretot les emocionals, i entendre-les com un intercanvi els hi dona la dimensió pràctica que permet entendre les frustracions que ens generen.

Critiquem els que ens tracten malament o no ens atenen prou, o ens queixem quan la gent no és generosa o es mostra egoista... Si optes per la mirada del mercat, veuràs que no hi ha manca d'atenció sinó que no interessa el que tens per oferir. Si et queixes perquè són egoistes entendràs que el que tens a oferir no és suficient per a satisfer la demanda de l'altre... I així tot.

La vida social vista sota aquest patró esdevé, en efecte, freda i calculadora però també el vidre és fred i rígid però permet veure molt millor el contingut d'una caixa que si fos de càlida i amorosa fusta folrada de vellut.

Et necessito! Ajuda'm! Deixa'm sol!

Demanar ajuda és una cosa que em costa molt. No sé com ho he après però procuro ser tan autosuficient com puc. Sé que fins a un cert punt això és important. L'autonomia personal és un valor que ens aporta llibertat i no ser depenent dels altres et fa la vida més fàcil a tu i als altres.

DIMENSIÓ EMOCIONAL/SOCIAL -231

Amb tot, la relació d'ajuda és connatural en els humans. De fet a mi m'encanta ajudar però no tant ser ajudat. No tinc encara un nom per a aquesta limitació tot i que estic segur que existeix.

He estat llegint el llibre de Graeber "En deuda" i aporta molta llum sobre les relacions interpersonal i comunitàries fent notar la importància d'estar en deute uns amb els altres. De fet, segons ell, aquest és el fonament de la convivència. Des d'aquest punt de vista, soc un avar, un ambiciós, un cobdiciós de deute emocional. Però aquest és un tema que m'agradaria tractar amb més deteniment en un altre escrit. Avui vull parlar d'una de les coses que més em costa demanar.

Em costa demanar-ho tot, però si hi ha alguna cosa que em costa molt és demanar que em deixin sol. I sovint és el que més necessito. Em pregunto per què em passa això i una de les respostes que més em dono és que els qui m'estimen no acaben d'entendre que deixar-me sol sigui una ajuda. (Amb els qui no m'estimen tant ja ni ho intento)

No estar amb mi, respectar la meva solitud -per llarga que sigui- no és en cap cas abandó o desinterès tal com sospito sovint que pensen. És atendre la meva necessitat.

La cosa no és tan senzilla. Degut a què algunes vegades he hagut de discutir i fer-me entendre (sovint sense aconseguir-ho) que anar-se'n del meu costat si jo ho demano no és abandó ni menyspreu per part seva o meva, m'ha quedat la idea que, si s'ha d'explicar tant, no deu ser tan clar.

Potser és per això que no acostumo a demanar-ho. Si li dic a algú que està amb mi "sisplau, ves-te'n", ho he de dir amb molta subtilesa, molta explicació, molts aclariments que denotin que no té a veure amb ells sinó amb mi... En canvi si demano "sisplau, ves a la farmàcia i porta'm aspirines", s'entén de seguida! Quina és la diferència?

Suposo que la diferència és que anar a la farmàcia o fer favors aportant alguna cosa que no tens s'accepta generalment com a ajuda i en canvi no fer res, o desaparèixer, no. Amb tot, puc necessitar més la solitud que l'aspirina!

Admeto doncs que, a sobre de no saber demanar, em costa demanar això! O sigui que la culpa de què no ho faci és, sovint, quasi tota meva. Una part, però, la deixaré pels altres: alguna culpa poden tenir també els altres quan no accepten que la millor aportació que poden fer al meu benestar sigui desaparèixer.

Això en un moment donat, clar! No és una impugnació a la totalitat, no és una demanda que desapareguin de la meva vida, és només requerir una distància temporal -a vegades fins i tot momentània- i és sobretot una demanda de confiança. Necessito que creguin que no estic fatal per voler estar sol (o sí, i també és respectable). Que amb dosis adequades la solitud és saludable i així com hi ha gent

que necessita més sol i aire lliure que altres, alguns necessitem més solitud sense que això ens faci insociables.

Llei de l'amistat: Amb mi tens algun avantatge i sense mi cap inconvenient

M'agrada que les relacions que tinc amb les persones que estimo siguin clares i estiguin ben pensades. Ja sé que això no és popular, que les relacions amoroses no es pensen, no es conceptualitzen, no es planifiquen; que simplement passen i que la seva extraordinària espontaneïtat i frescor són el seu segell de qualitat.

Però no penso així. Crec que allò extraordinari pot també ser pensat i millorat amb la reflexió no exempta d'amor i calidesa, per descomptat.

M'agrada pensar sobre les relacions, m'agrada parlar sobre les condicions i pensaments que tinc de les relacions i les emocions que l'acompanyen. No és senzill ni es pot fer en qualsevol moment, però quan és possible, és molt gratificant.

Potser allò que parlem o acordem sobre la nostra relació no és útil però predisposa la ment. En certa ocasió la meva germana -que va morir fa ja uns anys-, una seva amiga i jo vam parlar llargament sobre com seria una amistat perfecte i vam escriure 7 regles o condicions que hauria de tenir. En vam dir la "relació pi" (no em pregunteu per què).

1. Compto amb tu però no depenc de tu.
2. Pots demanar-m'ho tot.
3. Has d'acceptar qualsevol resposta que doni a les teves demandes.
4. No farem res per compromís. (que no sigui autèntic)
5. La relació comença quan ho decidim tots dos.
6. La relació acaba quan ho decideixi un dels dos.
7. Mantindrem discreció sobre la nostra relació.

Cada un d'aquests punts mereixeria un comentari llarg però ara voldria fer esment del primer.

Aquest comptar amb algú però no dependre d'ell em sembla exquisit. Saber que pots obtenir de l'altre coses que demanes sense que suposi una obligació o un compromís és un regal per a l'esperit. Si no t'ho dona no perds res perquè no ho esperes com un dret; i si t'ho dona és una benedicció perquè ve de la part més genuïna i autèntica de l'altre.

Penseu-hi bé i veureu que això tan senzill i normal és molt poc freqüent en les nostres relacions basades en el compromís, l'obligació, el costum o la pressió social.

No deixa de ser un joc parlar d'aquestes coses però és clarificador i ajuda a entendre la trama oculta de molts malentesos.

No es va produir en nosaltres tres cap canvi significatiu a partir de la relació pi que vam establir. O sí. Mai no ho sabrem.

4. RAÓ I LÒGICA

4.1. LA LÒGICA, LA RAÓ I EL PENSAMENT

El pensament és una de les facultats més importants en les persones. Fins i tot per a alguns pensadors, el pensament és l'element distintiu o essencial dels humans. S'atribueix a Aristòtil la definició de l'home com a «animal racional». Amb tot, la racionalitat no és més que una de les facultats de la ment humana. També la percepció, la sensibilitat, l'emotivitat o la intuïció són facultats mentals.

La raó és la facultat que ens permet elaborar les informacions que tenim a la ment. La forma de fer-ho és la lògica, que és un conjunt de regles que regeixen el bon funcionament de la raó. Moltes vegades es consideren sinònimes. El pensament es defineix també com l'ús de la raó en l'elaboració de discursos i relats, ja siguin finalistes, causals o de qualsevol altre tipus.

La ment només concep el que pot conceptualitzar i només pot conceptualitzar el que encaixi lògicament (lleis de l'enteniment) amb el que sap.

Pensar, analitzar, inventar, no són actes anòmals, són la normal respiració de la intel·ligència. (A.aa..)

Tenir sentits ens indueix a creure que la realitat és sensible. Tenir enteniment ens porta a pensar que la realitat és entenible.

No som el que mengem; som el que pensem.

Els problemes només apareixen en els camps on la solució està enterrada.

La raó aconsegueix la seva màxima potencialitat quan qüestiona els nostres coneixements.

Test de l'apertura mental: Fes una afirmació de la que n'estiguis completament segur. Torna a dir-la en forma interrogativa. Creus que d'aquesta pregunta se'n podria derivar un debat que t'ajudaria a créixer?

Pensar bé eixampla la vida

Què és pensar bé? I què vol dir "eixamplar la vida'"? Som-hi!

Pensar és una facultat que tots tenim i una activitat que desenvolupem de forma automàtica i moltes vegades sense intencionalitat. Hauríem d'afinar primer la definició perquè aquest flux de pensaments ininterromput que "patim" durant tot el dia, no sé si se'l pot catalogar com a "pensar". No sembla una acció sinó una cosa que ens passa, sovint a malgrat nostre. Per això proposo que delimitem millor el concepte i ens quedem amb la definició de pensar que dona el diccionari: "exercir l'home de forma conscient, la facultat de jutjar, d'abstreure, de fer inferències..."

I si és això pensar, és clar que es pot fer bé o malament. No és tan fàcil pensar de forma correcta. Demana formació i pràctica. I són dues coses, al meu entendre, les que cal aprendre i practicar: la tècnica que ens permet dirigir la ment de forma ordenada, coherent i lògica i per altra banda l'habilitat per saber quan i on ens convé usar-la. Si ens imaginem l'aprenentatge d'un programa d'ordinador veurem que tan important és saber com usar-lo com saber quan i on usar-lo.

La raó té les seves pròpies lleis i cal respectar-les. La raó treballa amb materials que no li són propis, que venen dels sentits, de les emocions, de les creences, d'altres raonaments... i el que fa és seleccionar les informacions que usarà i aplicar els principis de la lògica. Paral·lelament emet judicis sobre tot el procés i els seus resultats. Sovint altres instàncies de la persona no estan d'acord amb les conclusions a les que arriba la raó i aquesta es veu impugnada. Si les impugnacions venen de les emocions o els sentits, malament si la raó cedeix (m'agrada fumar i no vull saber tot el mal que em fa). Si les impugnacions venen de la intuïció transracional, malament si la raó resisteix (m'agrada la física newtoniana tal com la conec i no vull atendre a les proves que la qüestionen)

Pel que fa la segona qüestió és tan delicada o més que la primera. Quan hem de fer servir la raó? Hi ha situacions que cal deixar a les emocions? Segurament

sí, i també a la simple percepció o a la intuïció. Però no seria sobrer que quan optem per no decidir amb el cap, el cap en fos informat i en donés el vist i plau.

Què és eixamplar la vida? És ampliar les percepcions, les sensacions, les opinions, judicis... és fer el mapa de la realitat més detallat, complet i connectat. I com es fa això? Doncs en gran part desenvolupant el pensament crític que és el més capaç de detectar errors i mancances en aquest nostre mapa que anomenem realitat. I el pensament pot discernir entre varis conceptes ampliant així el ventall de judicis possibles i donant-nos més llibertat. La raó pot distingir entre amor, afecte, amistat, estima, enamorament, filantropia, adoració... uns sinònims separats per fronteres subtils i enganyoses que porten confusió. I encara més, la raó pot distingir entre amor, possessió, egoisme, admiració, enveja, submissió,... conceptes ben oposats a l'amor però que no poques vegades s'amaguen sota el seu nom.

I així, tot distingint entre soledat i solitud, fidelitat i compromís, tendresa i afecte, amic i company, casualitat i causalitat, llibertat i destí, esperit i ànima,... anem afegint pinzellades al quadre de la vida de la mateixa manera que els esquimals quan aprenen una accepció nova de la paraula "blanc" (i en tenen més de 30) afinen els paisatges de la seva realitat i veuen coses que només ells poden.

Tan real és el pensament com la vida

Com a filòsof que soc, he hagut de sentir moltes vegades al llarg de la meva vida un consell: "No pensis tant i viu més". Sempre em recomanen experimentar, sentir, emocionar-me, viure intensament... Deixant apart l'evidència que dec tenir una imatge pública d'allò més avorrit i menys estimulant, crec que m'ho diuen perquè consideren que el pensament és el contrari de la vida, com si pensar fos una mena de cova allunyada de la realitat, un reducte fals o artificial on ens perdem els que ens agrada pensar o som incapaços de viure.

Doncs bé, no hi estic d'acord. El pensament és tan real com l'experiència. De fet això que anomenem "experiència" no és més que una imatge mental. Per a mi tot allò del que som conscients és un objecte (una cosa) en la nostra ment. Els sorolls, músiques, sons,... són objectes (coses) que estan a la nostra ment. També les olors, els colors, els sabors, les sensacions... tots són objectes de la nostra consciència. Tant és així que si una cosa no està a la nostra consciència no pot existir. Diem que una cosa "existeix" quan està a la nostra consciència.

El mateix podem dir de les emocions, els sentiments, les passions,... existeixen perquè ens n'adonem (no ens n'adonem perquè existeixin!) I amb els

pensament passa exactament igual. I també amb les intuïcions. Tot el que "vivim" és a la nostra consciència.

Vivim a la nostra ment tot i que pensem viure en un espai i en un temps. És només una aparença, un engany. No hi ha espai, ni temps, ni "jo". Les filosofies perennes de tot arreu saben fa temps que la vida és somni (maia), ombres en una caverna, màtrix, una construcció mental i de fet el gran anhel que propugnen totes aquestes filosofies últimes és el despertar, la il·luminació, l'adonar-nos d'aquest somni que anomenem vida.

El pensament és tan real com l'experiència. És un objecte de la consciència igual que un altre. Tots els objectes de la nostra consciència són realitats incompletes, parcials. La realitat última és l'ésser, la consciència absoluta del qual podem assolir. I quan hi arribem diem que estem en gràcia (misticisme cristià), o il·luminats o en el nirvana (budisme) o que hem arribat al dzogchen (taoisme) o la unicitat del gnosticisme (no confondre amb l'agnosticisme!)

La ciència sap que el que anomenem realitat no és més que un fenomen mental. Sabem que quan fem exercici s'activa una part del cervell que s'activa exactament igual quan pensem que fem aquell exercici. De fet és exactament igual fer una cosa que pensar-la, el que passa és que no ho creiem i no té les mateixes conseqüències socials, però aquest és un altre tema.

Corren mals temps pel pensament i per a la racionalitat. Frustrats pel fracàs de la raó científica a través de la ciència i el capitalisme, hi ha una forta reacció contra el pensament racional. Està molt més ben vist "deixar-se sentir", viure, intuir... però a mi em sembla que això és un perill molt gran. Que la raó hagi fracassat no vol dir que sigui inútil. Cal saber usar-la i no en podem prescindir. És molt potent, molt més potent que l'emoció i que la sensació en determinats moments de l'evolució. De fet en aquell moment vam sobreviure gràcies a la raó i no a l'emoció! Ara s'intenta la reivindicació de les emocions (auge de la intel·ligència emocional i l'educació emocional), i està bé perquè havia quedat menysvalorada i no es treballava, però la raó s'ha de treballar tant o més que les altres qualitats humanes, ja sigui per dominar-la i potenciar-la, o per a controlar en quins moments i circumstàncies ens convé. I aquest control ha de ser, en part també, racional.

A vegades penso que la raó es vol desprestigiar ("la ciència és fraudulenta", "la raó és freda i no entén l'important",...) perquè és l'eina més perillosa que tenim els humans a les nostres mans. No és tan manipulable com l'emoció i pot convertir un xai en un llop, tot el contrari de l'emoció que ha demostrat al llarg de la història com a ha convertit els llops en xais sobretot en les causes socials de masses.

La raó fa por i per això es vol reprimir. L'educació és un lloc per domesticar la raó crítica i el pensament lliure. Tot està ja pensat. Actualment qualsevol idea que agradi o conforti (sobretot si ve de la mitologia o la tradició) és exaltada i elevada a

la categoria de veritat amb el mateix rang (o superior) que la raó. Diu Fernando Savater: "*Es mejor saber después de haber pensado y discutido que aceptar los saberes que nadie discute para no tener que pensar*."

Ara sento molt el consell: "sent", "viu"... i imagino un moment de la nostra evolució, quan el pensament era incipient encara, en què el consell devia ser "pensa, home, pensa, no estiguis tot el dia enganxat als estímuls i les emocions". Potser no ens aniria malament tornar a aquest consell... Sigui com sigui però, viure sentint, experimentant, percebent o pensant és exactament el mateix. Tot acaba projectant-se a la pantalla de la consciència que és el que som.

Per això, insisteixo, tan **fals** és el pensament com la vida.

Em sembla lògic ser contradictori i contradictori ser lògic!

"Em contradic?
Doncs sí, em contradic.
(Soc gran, continc multituds)"

Així s'expressa Walt Whitman, quan li recriminen la seva incoherència. De fet ser incoherent o contradictori em sembla una cosa ben lògica. Per què? Doncs perquè quan parlem o intentem explicar-nos expressem el que pensem sobre algun aspecte concret. Sabem que les nostres opinions no són sabers sinó simples conjectures que ens justifiquen o ens donen seguretat. Repetim coses que sempre hem cregut i en el millor dels casos inventem explicacions noves, però sempre amb un afany de vestir una visió sòlida de la realitat per sentir-nos segurs i tenir pistes morals (sobre "què hem de fer?")

Doncs bé, aquestes explicacions solen ser parcials, circumscrites a circumstàncies concretes, amb una validesa molt limitada. I com que normalment no les solem veure qüestionades, doncs les mantenim.

A vegades, però, passem a un altre tema i desenvolupem un discurs ben diferent. Com que també és parcial, resulta fàcil que diguem coses que es contradiuen amb el que hem dit abans. Quan se'ns fa notar, ens afanyem a justificar-ho com podem perquè creiem que la coherència és una atribut de la veritat, cosa absolutament absurda. La coherència és un atribut de la ment racional, no de la realitat. Tenir colors no és un atribut de les coses sinó del cervell que les observa.

És per això que dic que em sembla molt lògic ser contradictori. És lògic que la ment que concep parcialment es contradigui quan s'enfronta a una totalitat.

Per altra banda també em sembla contradictori ser lògic. L'argument va per allà mateix. Ser lògic implica que coneixem les coses com són i les podem explicar. Però una de les coses que coneixem i que podem explicar és que no ho podem conèixer ni explicar tot. No sé si m'explico... Creure que l'univers s'ajusta a la nostra ment racional i pot ser explicat em sembla contradictori amb el coneixement que tenim del que és la ment i l'univers.

Que nosaltres tinguem ulls no vol pas dir que tot sigui visible. Que tinguem oïdes no vol pas dir que tot pugui ser escoltat i que tinguem intel·ligència no implica que tot pugui ser entès. Acceptar això implica acceptar que és contradictori voler imposar l'enteniment sobre allò que el sobrepassa.

Segur que és tan clar que no ho entens... o que precisament ho entens perquè no és gens clar!

L'inventor de la realitat virtual és el símbol

Els humans percebem les coses a través dels sentits. La percepció és un procés a través del qual un estímul (llum, so, tacte...) impacta amb els nostres receptors (ulls, oïdes, pell...) i a través d'una codificació i una posterior descodificació a l'àrea especialitzada del cervell, forma una realitat mental (imatge, soroll, sensació,...)

Així la visió d'un arbre fa que es formi a la nostra ment la imatge d'aquest arbre. La percepció és, doncs, mental. El que veiem, sentim, olorem... està a la nostra ment. Això que estàs veient ara és a la teva ment per molt que et costi de creure.

Ara bé, no és d'això del que jo vull parlar avui. A la nostra ment apareix directament el que percebem, però apareixen també coses que no percebem directament sinó referenciades a través d'un intermediari que seria el símbol.

Què vol dir això? Vol dir que a la meva ment apareixerà la imatge d'un llit si el veig directament, però també si veig aquest dibuix: "llit". En efecte, aquests dos palets seguits d'un palet més curt amb un punt a sobre i aquest altre palet tallat per dalt té el poder d'evocar a la meva ment el mateix que la realitat.

Aquesta és una capacitat extraordinària, la funció simbòlica, que permet representar la realitat, qualsevol realitat, sense necessitat de tenir-la present. Gràcies a això ara podeu entendre el que estic escrivint.

El símbol és l'inventor de la realitat virtual. "Gos vermell" no existeix però el símbol lingüístic ens permet representar-lo. El llenguatge crea la realitat i amplia

la gamma del que és imaginable poblant la nostra ment de múltiples objectes no reals però que ens permeten fer inferències, suposicions, imaginacions... molt útils.

Aquesta capacitat combinada amb l'abstracció, la intel·ligència, la creativitat... ens ha dotat d'unes eines molt potents que no només permet la percepció de la realitat sinó la seva interpretació i transformació.

La realitat virtual produeix una aparença de realitat a partir d'imatges generades per ordinadors. Doncs bé, això ho va fer ja el símbol a la prehistòria i la seva sistematització en forma de llenguatge ens ha catapultat a un futur molt obert. La realitat virtual és la seva hereva i promet seguir eixamplant la franja del possible permetent imaginar ja que tota realitat serà ben aviat virtual.

Aprèn a pensar i t'estalviaràs haver d'aprendre moltes altres coses...

"Tot el que som és el resultat del que hem pensat" va dir el Budha.

"Pensar" és una paraula polisèmica i convé que aclarim ara quin dels mots significats que pot tenir ens interessa. La definició que jo dono a la paraula "pensar" és "tenir pensaments". I els pensaments són un categoria dels continguts mentals. Els pensaments són concepcions de la realitat present, passada, futura o les combinacions lògiques entre elles.

Vegem-ho. Si et pregunto per exemple: "què penses d'això?" estic demanant-te com conceps l'aspecte de la realitat pel que et pregunto. "Què vas pensar?" o "Què pensaràs si et dic que..." són projeccions al passat i al futur d'aquesta concepció de la realitat a la que ens referim.

Un aspecte diferent i molt estès de "pensar" és fer servir l'anàlisi racional per a construir conceptes i amb aquests elaborar proposicions que puguin ser premisses de raonaments vàlids segons les lleis universals i autònomes de la lògica. Aquest aspecte és el més mecànic i el menys significatiu a l'hora d'identificar-nos com a individus ja que tothom segueix les mateixes estructures.

Quan dic que hem d'aprendre a pensar no em refereixo només a adquirir aquesta habilitat mecànica i lògica. Essent interessant és, de llarg, la menys potent de les facultats mentals del pensament.

El que interessa és aprendre a concebre el present, el passat i el futur. Sembla d'entrada que això no està a la nostra mà perquè sovint pensem (creiem) que la realitat es construeix automàticament a la nostra ment a partir dels estímuls que anem rebent.

Però això no és així. Els estímuls ens arriben, en efecte, però no pas significats ni amb una càrrega objectiva. De fet ens arriben nus, pelats, desproveïts

de significat i són les estructures cognitives prèvies que tenim les que els "vesteixen" i els donen la seva significació. Veiem per exemple un gos i la seva visió adquireix una textura emocional, un significat racional, una potencialitat o perillositat que depenen de les experiències prèvies, dels prejudicis, de les creences i de les intuïcions entre altres...

Per això quan dic que hem d'aprendre a pensar, i crec que és en aquest sentit que parlava el Budha, vull dir que hem d'aprendre a decidir i a crear les estructures o matrius perceptives de tot el que existeix. Podem tenir unes matrius catastrofistes davant els canvis, o uns esquemes d'ingenuïtat beatífica davant el desconegut, o uns automatismes interpretatius de perill davant els prejudicis racials... Aquests elements que "reben", modulen i atorguen significat a les impressions convertint-les en experiències, són mal·leables. Tenim poder per a ajustar-les als valors, intencions i voluntat que assignem a la nostra vida.

No fer-ho és renunciar a un poder especialment important i ens obligarà a haver d'aprendre moltes altres coses. Haurem d'aprendre a curar-nos de ferides que podríem evitar, a desintoxicar-nos d'addiccions que podríem no haver iniciat, a esforçar-nos i resistir davant dificultats que no necessitàvem afrontar...

Aprendre a pensar equival a aprendre a moblar la nostra ment. Segons com la configurem tindrem una vida més o menys plena, més evolucionada o estancada.

La raó és un tornavís que adquireix el seu màxim poder quan descargola

La raó és una eina. Una eina poderosa, però només una eina. Les eines són instruments al servei d'alguna cosa, però no són un fi en elles mateixes. Tampoc la raó és una finalitat en ella mateixa.

La raó serveix per a construir seqüències de proposicions de forma lògica. Aquestes cadenes de proposicions que normalment acaben amb una conclusió són els raonaments. Es fan servir per demostrar o mostrar com d'un seguit de supòsits o premisses se'n dedueix una conclusió.

Clar que la raó només pot assegurar que el vincle entre frases sigui lògic, però no pot demostrar que sigui vertader. Així, si jo dic "Els animals són éssers vius i tots els éssers vius neixen. Aquest gatet és un ésser viu i per tant ha nascut." Veiem que la "veritat" de la conclusió ("el gatet ha nascut") depèn de la veritat de les premisses anteriors: que tots els animals siguin éssers vius, que tots els éssers vius hagin nascut i que això del que parlo sigui un gatet.

Molt sovint els humans fem servir la raó i els raonaments per a justificar les coses que ens interessen. Som molt hàbils en això i tenim molts recursos per

donar aparença de veritat o de lògica a coses que no ho són. Hi ha tota una part de la lògica que es dedica a estudiar els arguments enganyosos, anomenats fal·làcies.

La gran feblesa de la raó està en la dificultat per determinar la qualitat de les proposicions amb les que treballa. Costa molt distingir si una afirmació és vertadera o no. Normalment afirmem que una cosa és vertadera perquè la veiem, o perquè la creiem, o perquè la deduïm d'altres frases que tampoc sabem si són vertaderes,... i tots aquests criteris són dubtosos o discutibles.

Pels amants de la veritat absoluta, la raó només ens és útil a l'hora de descargolar, de desmuntar, de des-fixar ... Quan la raó ens mostra que estem en l'error o en el dubte és quan apareix com a més poderosa.

La raó no pot pretendre la veritat però pot assegurar la mentida. Per això els científics, que són una espècie privilegiada d'amants de la veritat, treballen més per a falsar que per a comprovar les seves hipòtesis. Ja deia Popper que d'un milió de comprovacions no se'n dedueix una veritat mentre que d'una sola falsació sí. Falsant sabem de manera absoluta, que allò que crèiem vertader no ho és.

Fem servir la raó doncs, com un ariet que embat tot allò que creiem saber. Com més s'esfondri el nostre coneixement, més a prop serem de la veritat.

Els mites irracionals no poden sostenir el dubte i la incertesa. Les explicacions racionals, sí. Per això quan estem insegurs preferim els mites

És molt difícil sostenir la incertesa i el dubte quan estàs insegur. Necessites una explicació, un quadre interpretatiu per a donar algun sentit al que vius i no entens i adquirir sensació de control sobre el que et sobrepassa.

En una època remota els humans estàvem sotmesos a la incertesa i la inseguretat dels fets naturals i socials i vam desenvolupar els mites que ens van donar una realitat alternativa en la que teníem un paper coherent i on es marcava clarament el que havíem i el que no havíem de fer.

Els déus, els esperits, les forces etèries,... es barallen entre ells, ens provoquen o salven, volen coses de nosaltres, ens posen proves, sempre ens controlen i no som més que joguines a les seves mans. Només ens queda la submissió, la súplica, el menyspreu de les nostres capacitats, l'abandó al destí i la fatalitat.

En el món mític som algú que té un rol, una funció i sempre trobem una explicació o un sentit al que ens passa. És certament confortable sentir-se acollit per una intel·ligència que ens supera ja que això ens permet creure en una realitat

controlada i controlable. No estem perduts en un mar d'absurd que és el més insuportable.

En el món mític tot s'explica. Passi el que passi, o és la voluntat dels déus o ja estava previst o té unes conseqüències i una trama que no veiem perquè no en som dignes o no som prou humils o prou savis. És el món segur del nen que confia en l'adult que no comprèn.

La història de la filosofia s'explica com el pas del mite al logos, a la lògica. La raó aporta explicacions verificables i coherents independentment de si ens agraden o no, de si ens convenen o no. No ens diuen res del que hem de fer i sobretot no ens eviten els forats negres del dubte i la incertesa que la mateix raó s'encarrega d'eixamplar cada cop més.

Sempre hi ha hagut la gent del mite. Correspon a un determinat nivell d'evolució. Aquell en el que creus en una veritat absoluta que tu i només tu i els teus coneixeu. La vida té un sentit, una direcció, un objectiu, un ordre fixat per un ésser totpoderós. Aquest ésser fixa un codi de conducta que delimita clarament el bé i el mal. Si respectes aquest codi rebràs premis i si no, càstigs en diferents formes. Tots en algun moment de la vida hem viscut aquí i molts s'hi queden per sempre temorosos de perdre aquest marc de referència.

Altres l'han superat i han entrat a la fase de racionalitat crítica on l'eficàcia substitueix el dogma i on el poder del coneixement queda molt limitat a zones concretes tot i que en aquestes zones aprofundeix molt i es mostra perillosament potent (prepotent i tot).

El món racional també és parcial però ho sap! Sosté la incertesa i no dona explicacions a tot. De fet es mostra més vigorós en la crítica que en la certesa. Aquí, moltes persones decebudes de la manca de sentit que dona la ciència i la raó han renegat d'ella i s'han girat de nou al mite.

En aquests temps convulsos observo amb estupefacció molta gent tornant a postulats i posicions mítiques en les quals tot té una explicació i una lògica. Sembla que allà troben el coneixement del que succeeix darrera el coronavirus o la crisi ecològica, o la immigració o el col·lapse econòmic... Tot té una explicació extraordinària fonamentada en creences dels estils més diversos enllaçades amb fe i impermeables al qüestionament.

Explicacions simples, que no pas senzilles, que tot ho expliquen i de les que se n'extreu sempre un llistat de culpables que són dolents clarament separats de nosaltres que som bons. Em preocupa aquest retorn al mite.

De fet el món està dividit majoritàriament entre els mítics i els racionals. Sembla que la fase evolutiva següent, que és la pluralista o integral, és encara molt poc nombrosa i pesa poc en les nostres societats. Quan hi ha grans crisis és el

moment de fer un salt, un pas, assumir un risc. Els mítics haurien de mirar la llum de la raó crítica i els racionals s'han d'orientar a la fase integral que la transcendeix.

Si en enroquem en la nostra posició, ens arraulim a una fase anterior o, pensant-nos que evolucionem, retornem al passat (el que Wilber anomena la fal·làcia pre-trans) estem frenant l'evolució i afavorint el desastre que volem evitar.

Quan ja no pots dir res absurd, no pots dir res sensat

Certament que la raó està molt desprestigiada com a fonament de sensatesa. Observo que qualsevol cosa en qualsevol àmbit pot ser argumentada amb les premisses més absurdes i amb el menyspreu més absolut a la lògica.

Podem estar a favor o en contra de les vacunes amb tot tipus d'arguments sense cap necessitat de coherència ni de justificació d'hipòtesis. Podem dir que un partit o un personatge és bo o dolent amb qualsevol afirmació que ens sembli que ens recolza tot i que sovint no té res a veure.

Hi ha una gran necessitat de no renunciar al que volem que sigui la realitat. Atrapats per la necessitat que les coses siguin com jo vull que siguin (addicció al benestar, incapacitat de sostenir la frustració) defensem aferrissadament el dret a defensar el que ens agrada encara que no tingui cap lògica ni fonament.

Igual podem defensar que el món està governat per uns llangardaixos sota forma humana o que a la cara fosca de la lluna hi ha uns éssers energètics que ens vampiritzen, o que forces angèliques en vigilen (a vegades ens ataquen, a vegades ens defensen...), o que l'energia no existeix i tot és la ment d'un ésser superior, o que jo escullo els pares abans de néixer o que un virus ens matarà a tots o una vacuna ens salvarà a tots... Tant se val si aquestes coses són vertaderes o falses. Ara no és això el que em preocupa.

El que em preocupa és la forma que tenim de defensar-ho. Hem perdut la vergonya i ja podem dir directament que "això és així perquè jo vull" i ens quedem tan amples.

Aquest és el relativisme terrible que ens assola i que Wilber ja va avisar al seu llibre Boomeritis que era el més gran perill que ha afrontat mai la humanitat. Tot s'hi val, tot és com jo vull que sigui. "Reivindico el dret a inventar-me el que vulgui i vosaltres teniu el deure de respectar-me perquè tot és respectable!". "Això és així perquè jo ho dic". "Jo tinc la veritat sobre això." Són expressions dures que en un altre moment haurien causat espant. Ara ja són de moneda corrent. Per això un polític pot fracassar estrepitosament en un projecte i sortir tot orgullós dient que ha sigut un èxit sense precedents. I cap problema...

Als debats filosòfics en què participo veig molt sovint aquesta argumentació: la vida ha de tenir sentit perquè si no, seria molt trist. És un model tipus: "això és així perquè si no fos així no m'agradaria".

Aquí hi ha una renuncia a la recerca de la veritat i una submissió al benestar a qualsevol preu, encara que sigui negant la realitat i renunciant a la raó. Per cert, que un dels arguments més usats és l'acusació de ser massa racional. El món no es pot entendre amb la raó, certament, però sense ella tampoc tenim garanties de veritat.

Doncs bé. Si no establim criteris de jerarquització en el coneixement, si considerem totes les opinions com a sabers amb el mateix valor, si prioritzem el benestar i la felicitat per sobre de la veritat, tot esdevé igualment valuós i cap debat té sentit. Quan l'absurd és pretén igualment legítim que allò raonable vol dir que la humanitat ha fet un pas enrere. Esperem que sigui per agafar carrera...

La raó ens empeny lluny dels dos extrems que són el negacionisme i el borreguisme

Entre el negacionisme i el borreguisme hi ha un ampli espai molt desèrtic ara mateix.

Sembla que la població, davant la incertesa s'ha desplaçat a territoris extrems i trobem postures radicals que ho qüestionen tot per, una banda, i que no qüestionen res per l'altra.

I sembla també que hi ha com la sensació que com més poblat estigui un d'aquests dos territoris més raó o més veritat té.

Crec que el nombre de persones que defensen una idea no diu res sobre la veracitat d'aquesta idea però la sensació general que tinc és que hi ha un confort en acoblar-se al pensar de la majoria.

Moltes persones assumeixen el discurs dominant amb un mínim o nul sentit crític. La narrativa oficial els abdueix i conforta i són incapaços de qüestionar les informacions tal com els hi arriben.

I no serà pas que no sapiguem com de manipulada està la informació! Res del que diuen els mitjans oficials i majoritaris és neutre. Tot està pensat per a afavorir una posició ideològica-política i no pas per a fer aflorar la veritat. Ho sabem però ens resulta massa incòmode viure amb aquest coneixement. Els nostre esperit gregari i la manca de pràctica crítica ens té immobilitzats i dominats.

Clar que també hi ha qui se sent més especial apuntant-se a les versions minoritàries. El goig de tenir la veritat enfront una majoria d'ignorants ens fa sentir

realment superiors. Costa molt abandonar aquesta posició de privilegi que et fa tan poderós i que t'atorga la missió sagrada de despertar als equivocats que no pensen com tu.

També a la banda dels dits negacionistes (i aquí i ara ja ens entenem...) hi ha una manca d'esperit crític. No per predicar contra el sistema ets més racional, més savi o més crític. Potser ets més fanàtic i ofuscat.

Per això crec...

- ...que una mirada realment madura ha de ponderar que totes les postures tenen alguna part de veritat i alguna de falsedat.
- Que la racionalitat crítica és una eina superior a la intuïció sense fonament (que sovint només és l'expressió d'un sentiment, un desig).
- Que en definitiva sempre haurem de sostenir creences però que hi ha creences més raonables que altres.
- Que les adhesions incondicionals sempre són una feblesa.
- Que buscar la veritat en allò que et conforta o en allò que et protegeix de la solitud és una mala estratègia i...
- ...que et fas molt més savi cada cop que descobreixes una feblesa en les teves conviccions que no pas quan afegeixes una confirmació a la teva creença.

Clar que, com sempre acabo quan parlo de la veritat, per què buscar la veritat si el que jo vull és la felicitat? I està demostrat que pots estar ben feliç i cofoi instal·lat en la ignorància.

4.2. LES IDEES

La matèria prima amb la que treballa la raó són les idees. Una idea és aquí una unitat mental abstreta o elaborada a partir de sensacions, percepcions, emocions, raonaments, intuïcions o la combinació d'aquestes. Les idees es poden agrupar en teories explicatives de la realitat que poden ser personals o col·lectives. Les idees poden ser racionals o no. Seran racionals quan la forma com estan construïdes segueixen les regles de la lògica. Per exemple, una deducció o una inducció. No són racionals quan són simples impressions, per exemple, la idea de pluja, o bé no segueixen les lleis de la lògica, com per exemple, la idea que els portuguesos són antipàtics basada

en el fet d'haver vist dos portuguesos que ho són. Aquí és important assenyalar que una idea lògica i una idea vertadera no són el mateix. La lògica pot ser correcta però treballar amb premisses falses. Seria una idea lògica però falsa.

Les idees han d'estar clares abans de que la raó pugui actuar sobre elles.

Només hi ha dues maneres: de la cosa a la idea o de la idea a la cosa. Adaptació o creació.

El contrari d'una cosa no es una altra cosa sinó l'absència de la cosa.

L'única idea rígida que hem de tenir és que les idees han de ser flexibles

Al supermercat de les idees trobaràs totes les que necessitis per a justificar el que vols. També hi ha les que et critiquen el que vols.

Veiem el món amb les nostres idees, no amb els nostres ulls.

No hi ha res més perillós que una idea a la que li ha arribat el seu temps. Aleshores deixa de ser una idea. (A.,A.aa..)

Les idees són fets tan sòlid i tangibles com els objectes materials. Tant frena una barrera com una prohibició. Tant mata una bala com una sentència. Tant lliga una corda com una creença de submissió. Tant val l'or com la confiança en un bitllet.

Una llavor és una idea

La meva amiga Lola em va venir a veure i em va regalar una planta. Estava florida. Era preciosa. Li vaig agrair però vaig pensar quin mal futur li esperava (a la planta, no a la Lola). No soc amant de plantes. Les úniques que tinc a casa són les dels peus i amb prou feina les veig... Quan n'he tingut (de plantes, no de peus) no

les he sabut cuidar, no les entenc, no sé què volen ni sé parlar amb elles... El resultat és que tinc el pis menys vegetal del veïnat.

La tinc però aquí al davant i la miro sovint. M'intriga aquest corriol de vida que la travessa. Quan va venir una altra amiga la va admirar i en un tres i no res la va pentinar, li va treure les flors marcides amb delicadesa i fermesa, la va esponjar, li va parlar i em va dir com si fos un metge concloent la visita, tot el que li havia de fer.

Doncs ara la miro, la cuido, li parlo i la trobo cada dia més bonica i orgullosa. La miro i penso. Què és aquesta planta? Què fa? Analitzo els seus mecanismes i veig que la seva tasca és ordenar la matèria. Jo li dono terra caòtica, llum i aigua. Ella agafa aquests elements i composa formes geomètriques orgàniques. Fabrica fulles nervades amb simetria perfecte a partir de la informe massa orgànica on arrela. Construeix flors acolorides i gràcils combinant sals minerals, oxigen i aigua. Desplega canonades de saba entre les arrels i les branques... Tota aquesta organització, d'on emergeix? És evident que no està en la terra, ni en l'aire ni en l'aigua.

És a la llavor. La llavor conté informació. Podem agafar una de les dues teories vigents: a) la informació és en el codi genètic i es replica en totes les cèl·lules per mitosi. b) la informació és al camp mòrfic, un camp que la llavor descodifica com ho fan els receptors de televisió amb les ones electromagnètiques que generen les emissores.

Sigui com sigui, una llavor és clarament una idea. Fixem-nos que una idea és exactament aquesta informació que conté la llavor. És una informació que organitza la matèria! La idea de cadira és la que empeny a l'artesà a prendre la fusta, treballar-la i acoblar-la fins a construir el moble seguint la imatge mental (la informació) de la idea. La idea es serveix de diferents elements per a materialitzar-se. Així com la llavor selecciona els minerals, la idea selecciona els elements eficients (els artesans) i els materials (fusta, claus,...) per a combinar-los fins a aparèixer al món dels sentits com un objecte: en aquest cas una cadira.

I aquest procés, en formes més complicades, es repeteix en tots els àmbits. Idees de comunisme, de progrés, de família, d'informàtica, de guany, de futbol, d'amor, de... tot el que vulgueu... funcionen exactament de la mateixa manera. Són informacions que esperen i demanen ser encarnades, materialitzades, baixades de vibració fins a prendre lloc en el món ordinari. Això Plató ho va explicar meravellosament. No puc allargar-me aquí en considerar les extraordinàries conseqüències d'aquest fet. Només tinc temps ara per a qüestionar-me: d'on surten les idees?

O hi són des de sempre i per sempre (idees eternes de Plató) o bé emergeixen de les coses com un procés d'abstracció. Complicat: materialisme i

idealisme per fi retrobats en un robori (serpent mítica que es menjava la seva pròpia cua) definitiu.

Mentrestant fixem-nos com no som més que un gran cor que batega sístoles d'idees i diàstoles de fets. Rebem, inspirem idees... i oferim, espirem actes... Tot meravellosament automàtic com la planta de la meva amiga Lola.

Una idea és un virus[13]

Un virus és un agent infecciós que només pot multiplicar-se dins les cèl·lules d'altres organismes. El mateix passa amb les idees. Les idees volen de ment en ment i van infectant els pensament dels que les reben. Un cop a dins, si troben un terreny propici, proliferen, s'hi adapten, s'incorporen al sistema d'idees i el reforcen.

Les idees noves que són acceptades per la ment tenen tendència a aparellar-se amb altres, les fecunden i donen lloc a noves idees derivades que, si sobreviuen, es fan adultes i emprenen el vol a la conquesta d'altres ments.

I així algunes idees tenen molt d'èxit i s'escampen colonitzant el cap de la gent en forma d'epidèmia ideològica. Tots sabem idees que han trobat un moment històric favorable i han conquerit la terra. Les idees del platonisme, el cristianisme, el comunisme, la democràcia, el capitalisme,... són idees d'èxit universal. Altres, molt més modestes, tenen efímers regnats anomenats modes o infecten sectors molt concrets de població o d'edat.

El que és interessant en aquest tema, al meu entendre, és veure com les idees no són un producte de la matèria o energia com ho seria el foc respecte a la torxa o la música respecte a un violí, sinó que la matèria és un producte de les idees. Aquest és un plantejament totalment platònic i difícilment assumible avui dia, però jo m'atreveixo a defensar-lo.

Sé que és així perquè sé que en realitat només hi ha consciència i que tot això que anomenem realitat física no és més que una aparença facilitada per la ment, per les idees que ens permeten projectar objectes en la pantalla de la consciència. La prova de què les idees creen les coses és que si no tenim la idea no podem veure la cosa. Si no saps què és una "tròclea" no la podràs veure encara que la tinguis a dos pams dels ulls. I mai pots veure allò que no conceps idealment. Apliquem al món les idees de la ment, no al revés.

---

[13] Aquesta idea ha estat molt ben estudiada per SUSAN BLACKMORE al seu llibre “La máquina de los memes”.

O sigui que la realitat es forja en el món de les idees i les idees no són, com creia Plató, eternes i immutables sinó canviants, orgàniques, fluïdes, autogenerades i autodestruïdes,... La informació controla la matèria.

Per això em sembla tan interessant estudiar la "biologia" de les idees. Com neixen, creixen, es desenvolupen i moren. Tenen vida pròpia i estableixen ecosistemes ideològics. Aquests sistemes colonitzen grups determinats d'humans i hi ha un combat per la supervivència a nivell d'idees que es projecta, com un món d'ombres simètric, en el nostre quefer diari. La meva conclusió és que no hem d'estudiar el món ni els fenòmens sinó les nostres idees. Hem de generar un ecosistema d'idees sobre les idees. Potser tan simple com reivindicar la filosofia.

...i tu també ets una teoria!

Aquest és un dels temes més controvertits per a mi i que encara en un sopar recent va sortir creant una gran divisió d'opinions. El cas és que a mi em sembla evident que tot el que coneixem, percebem, pensem, imaginem, sentim, intuïm,... té un suport comú que jo anomeno la consciència.

Sempre que tenim qualsevol mena d'idea, sensació, pensament, emoció... se sustenta en un substrat de consciència del que forma part. És com si digués que totes les paraules que es poden imprimir en un llibre (que són quasi infinites) són sempre tinta sobre paper! És evident. O com si digués que totes les imatges que surten en una pantalla no són més que manifestacions diverses de la pantalla. El paper en l'exemple del llibre i el vidre de la pantalla són realitats subjacents necessàriament al que s'imprimeix i al que es projecta.

Crec que aquest coneixement, que per a mi és el més cert que podem tenir, pot ser constatat de diverses formes sempre que ens hi esmercem suficientment. La percepció sensorial integra tots els estímuls i si ens hi fixem tot el que veiem, sentim, olorem, sempre es produeix en algun "lloc" per dir-ne d'una manera. A la ment, segons la meva opinió. La fisiologia de la percepció ja sap que les imatges es formen a la nostra ment. Són per tant objectes de consciència mental. El mateix passa amb les emocions i amb els pensaments. Tenim emocions però no som les nostres emocions. Tenim pensaments però no som els nostres pensaments. Què som doncs? Aquest suport on es projecten els pensaments, els sentiments, les percepcions. Som aquest testimoni silenciós que escolta la nostra xerrera mental, que és conscient del que ens passa. Som pura consciència.

Una de les formes més directes d'accedir a aquest coneixement crec que és la meditació advaita. Aquesta modalitat de meditació practica l'atenció al suport

de tot el que apareix a la nostra ment. Quan comencem la meditació deixem la ment lliure i aleshores el que passi per la nostra ment, ja sigui una idea, una sensació física, un soroll,... s'observa com a objecte de consciència, com a pur fenomen. Ens mantenim relaxats en el suport de sensacions que som. Com si estiguéssim mirant el cel blau un dia d'estiu i veiéssim passar un núvol blanc. El deixem passar i seguim centrats en el cel... de fet el núvol seria com una manifestació del cel i no ens centrem en la seva forma i color sinó en el mateix cel del que forma part. Com mirar la pantalla de la tele més enllà de les imatges que hi apareixen... com mirar el paper del llibre més enllà de les lletres impreses.... com mirar l'espai més enllà de les cases i els arbres que l'ocupen.

Un dia comentàvem això en una reunió de filosofia i un noi va interrompre dient que tot això era una teoria. A mi no se'm va ocórrer dir-li res més que "...i tu també ets una teoria!". Amb això volia dir-li que també ell i la seva opinió eren objectes de la consciència. Res no pot escapar de la consciència perquè si escapés ja no en seríem conscients i per tant no en podríem parlar.

No hi ha res més pràctic que una bona teoria

Un home conduïa a tota velocitat donant voltes sense sentit per la ciutat i repetint els mateixos circuits. Li van preguntar si sabia on anava i va dir que sí, però que tenia tanta pressa per arribar que no tenia temps de mirar el mapa.

Un llenyataire es desesperava talant arbres amb una destral roma, sense tall. Un caminant notant el mal estat de l'eina li va recomanar d'esmolar-la. Ell, però sense deixar de colpejar l'arbre amb la inofensiva destral li va dir que tenia la feina molt endarrerida i que no podia perdre el temps esmolant el tall ja que mentre ho feia deixaria de treballar.

Aquests absurds exemples de persones incapaces de veure la utilitat d'aturar-se i replantejar-se el que fan i com ho fan és un exemple molt bo de com vivim la vida la majoria de nosaltres.

Vivim fent coses, treballant, actuant, anant i venint... Sembla que "fer" sigui el nostre codi de vàlua i no ens adonem que molt sovint aquest "fer" espontani, no només és inútil, sinó fins i tot perjudicial. Tot el que fem respon a una idea que tenim ho sapiguem o no.

I molt sovint no ens en sortim del que ens proposem o no vivim com volem perquè no qüestionem les idees que hi ha darrera tot el que fem. El filòsof vol plantejar les idees que subjauen en el que fem. Preguntem el per què, investiguem si el que fem es coherent amb el que pensem, interroguem les intencions, les

finalitats... perquè molt sovint vivim de forma automàtica amb unes idees al cap que ens han posat o que hem adquirit i que no tenen cap rigor o validesa.

Al llarg de la vida, la família i la societat ens va inculcant unes idees que no per ser àmpliament acceptades significa que siguin vertaderes. Quan som petits tenim una facilitat espectacular per creure el que ens diuen i ens ho creiem tot sobretot si ve de persones amb qui confiem o de qui necessitem l'acceptació. Som molt mal·leables i crèduls i per això ens resulta senzill assumir qualsevol idea amb tal de ser estimats o acceptats.

Quan ens fem grans, però, tenim la capacitat de criticar les idees que ens han donat. Aquesta capacitat no s'exercita perquè hi ha una gran por en l'individu a qüestionar-se el que creu i una gran por en la societat a que la gent s'ho qüestioni.

En aquest sentit el filòsof és un terrorista, un destructor, un provocador incansable que vol qüestionar el que la gent creu per tal de remoure els mecanismes de la regeneració i el creixement mental.

Un filòsof és algú entrenat per enderrocar les teves teories. Les teves teories sustenten la teva vida. Són com els plànols d'un edifici o la partitura d'una simfonia. En ells mateixos no hi ha l'edifici ni la música però sense ells tampoc! Quan els plànols o les partitures de la nostra vida són inadequats, patim i tenim una mala vida. No cal insistir a posar més ciment a la paret mal dissenyada o a bufar més fort la trompeta que interpreta una nota mal harmonitzada.

El curiós és que les persones haurien d'estar contentes de trobar algú que qüestioni i enderroqui el seu esquema mental. Així podria refer-lo i millorar-lo. En lloc d'això, però la gent fuig de l'autocrítica i no volen que ningú toqui el seu edifici mal dissenyat perquè intueixen que caurà d'un moment a l'altre. Llavors, lliures de la crítica, s'adormen a la casa i el sostre els hi cau damunt!

La filosofia ofereix la possibilitat de construir bones teories, bones idees, bons plànols i partitures per viure vides plenes. La manera de fer-ho és dual: per un costat hi ha d'haver la crítica per destruir o desmuntar el que està mal posat i per l'altre necessitem la creativitat i la coherència per tal de confegir millors teories que ens permetin vides més plenes.

Aprenem passant d'un a molts i de molts a tots

Quan aprens a sumar, saps fer totes les sumes. Primer aprens una suma. Després veus que saps sumar totes les que s'hi assemblen (p.e.: dues xifres menors de 10). Més endavant passaràs a saber sumar totes les sumes. El procés és d'una suma a moltes i de moltes a totes.

Les coses més importants que hem d'aprendre segueixen aquest esquema. Per exemple el procés de desenvolupament moral: primer ens estimem i afavorim només a nosaltres. És la fase necessària i primera de la infància, anomenada egocentrisme. Després, a mida que madurem passem a estimar a molts, concretament "els nostres" (la nostra família, colla d'amics, veïns, conciutadans,...) Finalment passem d'estimar els nostres a estimar tothom. Aquesta és la fase final on podem dir que hem après definitivament a estimar, una fase a la que molts no arriben.

Un cop vaig conèixer essencialment una persona. Vaig quedar fascinat amb aquesta troballa i vaig trigar un temps a saber veure aquesta essència en altres persones. Encara no soc capaç de veure-ho en tothom tot i que sé que tothom té la mateixa essència. Estic en una fase del procés, em queda un camí d'aprenentatge encara...

Al "Banquet", una de les principals obres de Plató, Sòcrates (que surt com a personatge de l'obra) explica que un cop una dona -Diotima- li va mostrar com s'esforça l'amor per elevar-se fins a la seva finalitat suprema. Diu que l'ànima passa també per aquests estadis que comento. "de l'amor a un cos bell passa a l'amor a molts cossos bells i finalment a l'amor a la bellesa mateixa".

I per acabar només dir que a mi em sembla que això passa també amb els altres dos valors que completen la tríada clàssica del que és objectivament real: la bondat, la veritat i la ja comentada bellesa.

Penso que d'alguna manera si evolucionem hem de ser capaços de descobrir alguna cosa bona, més endavant moltes coses bones i finalment arribar a la conclusió (difícil) que tot és bo.

Pel que fa a la veritat, hem de poder assolir la veritat d'alguna cosa, més endavant la de moltes coses i finalment la veritat de tot. Un mapa del tresor atractiu al meu entendre. Difícil, aparentment absurd, contradictori... però el premi final per a qui esbrini la clau d'interpretació serà el millor que es pot aconseguir.

Una idea que no exigeix ser revisada i millorada no és una bona idea

"No va ser el vaixell de vapor qui va expulsar els gran velers d'alta mar, sinó el vaixell d'alta pressió amb maquinària de triple expansió" Així explica J.E. Gordon[14]

[14] J. E. GORDON: "Estructuras o per qué las cosas no se caen" Calamar Ediciones. Pàg. 112

l'èxit d'una idea que al principi no era gaire eficient. Sembla ser que els primers motors de vapor eren molt poc pràctics i rendibles tot i que la idea que els va engendrar era molt bona.

I això crec que ha passat amb moltes idees que hem tingut els humans. Apareix un principi clarivident i creatiu i es du a la pràctica. Poques vegades funciona a la primera. El més important és saber com millorar-lo i com desenvolupar la idea fins a dur-la a les seves màximes aplicacions.

I és aquí on es comprova la seva fiabilitat. Pensem en els primers invents, tots en fase de laboratori, i podem fàcilment entendre que en aquell estat primerenc semblaven poc prometedors.

El mateix podem pensar amb altres idees humanes: la idea de la democràcia, de la igualtat, dels drets, de les nacions, de les empreses, del matrimoni... foren en el seu inici somnis i visions possiblement poc afinades, però després, amb la revisió i la millora, esdevenen grans aportacions.

Clar que no totes les idees reïxen perquè no totes són adequades, però les que ho són requereixen sempre el procés de revisió i millora.

I és en el camp de les idees socials on hi ha el perill més gran d'immobilisme. Perquè, així com en el món de les idees mecàniques, un canvi i una millora no amenaça la idea original, sovint en les idees socials els humans apliquem una mena de clàusula de permanència que es manifesta en forma de dogma, ortodòxia o rigidesa que pretén protegir la idea original però en realitat la sol fossilitzar i matar.

Les idees han de ser revisades, millorades, adaptades a cada repte i els humans necessitem molta flexibilitat, creativitat i coratge per a desenvolupar-les tot evitant ofegar la seva essència.

Qui dubta de que el mercat és una bona idea? I la democràcia? I les lleis? I l'escola? Ara bé, no podem eternitzar formes fixes d'aplicació amb l'argument de què es basen en principis immutables com si fos una religió. Una escola no ha de ser necessàriament sempre un lloc on algú ensenya i algú aprèn, ni el mercat un mecanisme centrat en el creixement il·limitat, ni el matrimoni un compromís d'exclusivitat o prioritat, ni la democràcia un simple recompte de vots, ni...

Cada cop que assumim limitacions insuperables i les defensem com un dogma, estem matant aquella idea. El repte és assumir el risc de canviar i no perdre de vista els valors o objectius que l'han inspirat.

4.3. USOS CORRECTES I INCORRECTES DE LA RAÓ

Tenir la facultat racional no implica saber-la usar. No naixem sabent usar totes les nostres facultats. Ens fa falta entrenament, dedicació, aprenentatge i motivació. Malauradament, l'ús de la raó ha estat, al meu entendre, molt poc valorat sobretot pel que fa a la gestió de la vida ordinària. Acceptem que per a ser mecànic o cirurgià fa falta ser racional però no pas per a viure una vida plena. Crec que és per a això que tant sovint posem la raó al nostre servei i l'enfoquem a allò que volem veure més que no pas seguir els camins que sota la seva llum apareixen.

4.3.1 SOBRE L'ÚS INCORRECTE DE LA RAÓ:

A l'arbre del jardí li queda només una fulla. Veient que totes han caigut la fulla plora pel seu futur. L'arbre riu mentre prepara l'hivern.

Així com les paraules són intocables i els desitjos invisibles, els humans som "inentenibles".

Ahir no vaig trobar en Nasrudí. Per tant no em va aturar per saludar-me i per això vaig coincidir amb un meu enemic! Maleït Nasrudí.

Si la naturalesa és tan sàvia, com pot ser que els conills no sàpiguen que els diumenges són festius?

El meu cap no vol la veritat. Vol justificar el que el meu cor desitja.

La gran trampa d'atribuir voluntat a les causes...

Voltant per Espanya només m'ha plogut a Euskadi. Concloc que només plou a Euskadi. Així passem sovint de l'experiència al coneixement!

Amb premisses falses pots aconseguir tenir tota la raó i estar equivocat al mateix temps.

Què mires quan mires amunt i a fora buscant explicacions?

Renunciant a la raó renunciem a la nostra humanitat. Limitant-nos a ella, també!

Encara que la teva raó sigui fal·lible prescindir d'ella no et farà infal·lible.

La validesa dels arguments que ens donen no depèn tant de la seva coherència interna com de si estan d'acord o no amb les nostres creences.

Li van dir que un xic de mercuri diari l'ajudaria a estar bé. Quan va empitjorar va dir: "Imagina't com estaria si no ho prengués!"

No són les bales que maten, és la velocitat que porten. No són les idees que maten sinó el fanatisme amb què es defensen…

Perquè feia mobles amb fusta deia que la finalitat de la fusta era convertir-se en moble.

Si els teus sempre tenen raó i no trobes arguments vàlids contra la teva opinió pots sospitar que t'estàs fanatitzat.

Tots els esportistes tenen en comú que beuen molta aigua, però jo, per més aigua que bec, no aconsegueixo competir amb ells!

-Si entens aquestes instruccions, digue'm el nom d'un animal i si no les entens, el d'una planta. -Roure.

Un negacionista és algú que, incapaç de sostenir la incertesa i el sa escepticisme, és declara rebel i rebutja el dogmatisme oficial tot abraçant amb entusiasme qualsevol dogmatisme alternatiu.

Descobrir que allò nou és fals no implica que allò vell sigui vertader

Noves idees van apareixent per substituir les velles i donar respostes més adequades a la realitat. Així ha passat sempre en quasi tots els camps. La ciència ha aportat la major part de les idees que han superat el pensament màgic i animista. Les explicacions basades en la tradició, la mitologia i la màgia tenien força pel seu utilitarisme, no per la seva racionalitat.

Al renaixement, la raó va poder competir amb la fe i a la Il·lustració es va imposar en el terreny de les ciències físiques. La ciència ha aportat idees noves per a explicar que la terra no és plana, que no hi ha uns déus amenaçadors i gelosos, que el món no fou creat en set dies i que els reis no obeïen als designis de Déu.

El geocentrisme i l'heliocentrisme foren superats, l'evolucionisme semblava una millor explicació que el creacionisme i el big-bang millor que la Bíblia. El materialisme va predominar per sobre l'espiritualisme donant lloc a una tecnologia implacable. La democràcia parlamentària dels estats semblava un estadi més evolucionat que el patriotisme identitari de les nacions.

I ara hi ha una crisi profunda de valors. Hi ha una insatisfacció perquè les nostres vides no semblen tenir sentit, la societat no és igualitària, la tecnologia ens ha fet un regal enverinat ferint de mort el medi ambient mentre ens regalava tot el que ens feia desitjar... I amb la crisi apareix el recel per les idees que van provocar el gran canvi. Com que no ens donen la solució optem per desqualificar-les, cosa que trobo ben lògica i necessària.

Si un paradigma o conjunt estructurat d'idees no ens dona una vida satisfactòria hem de qüestionar-lo, tal com hem fet al llarg de la història. El problema és que quan ens fallen les noves idees tendim a recuperar les antigues. I això sí que em sembla un error greu.

Que les idees noves no ho expliquin tot no significa que les antigues sí ho facin. És un retorn absurd al passat buscant una seguretat que no trobarem. Abans no estàvem millor que ara per molt que vulguem creure-ho. Desorientats necessitem certeses i seguretats i així retornem a l'animisme, la màgia, el creacionisme, l'espiritisme (entès com a creença en ésser personals transcendents), el nacionalisme d'arrel ètnica o esperit del poble (el Volksgeist romàntic de Hegel), la tradició ètica naturalista i catòlica on l'home torna a ser serf de la naturalesa i de Déu...

Lamento aquest estat de coses que observo preocupat mentre veig com s'estén per tots els àmbits de la vida i en moltes persones que abandonen desenganyats el regne de la raó per caure en la creença supersticiosa, les forces esotèriques i les explicacions acientífiques vestides de ciència "quàntica". I cada cop

hi ha menys aprehensió en manifestar de forma natural i oberta creences sense fonament... que sempre són retorn al passat!

Wilber, el gran filòsof sincretista del segle XX, estudia les fases evolutives d'individus i societats i explica molt bé aquest fenomen. Hi ha una fase pre-racional que se supera per a arribar a una de racional. Aquesta és superada per una de transracional. Avisa Wilber que les fases pre-racionals i transracionals s'assemblen molt però són ben diferents. Una no arriba a la raó i l'altra l'ultrapassa. Ambdues desplacen la raó del centre. La "fal·làcia pre-trans" consisteix en confondre el que és transracional pel que no arriba ni a acceptar la raó i això és el que jo observo en tot aquest moviment anti-racional.

I estic d'acord en que moltes idees noves no han aportat explicacions encertades o no han reeixit. Això ha passat sempre i aquest ha sigut el motor per a desenvolupar-ne de noves. El que és nou és la incapacitat de buscar noves síntesis i avançar envers nous horitzons. Imagino que deu ser difícil acceptar que les idees noves no funcionen i que les velles tampoc. En què podrem confiar? I precisament aquesta situació d'inseguretat ofereix moltes possibilitats per avançar inventant noves realitats o investigant noves idees. Ens falta però aquesta confiança en nosaltres mateixos. Si el millor de nosaltres està en el passat... no tenim futur!

L'inconscient, la ignorància i la quàntica: arguments que permeten afirmar-ho tot sense haver de fonamentar-ho. I

En uns moments de gran incertesa en que les fonts de coneixement estan qüestionades per les seves evidents limitacions i per la gosadia descarada de la ignorància, apareixen múltiples arguments que permeten defensar postures clarament arbitràries, mítiques o interessades sense cap rigor ni pudor.

Avui volia parlar d'una d'elles: el recurs a l'inconscient. Donat que l'inconscient és inconscient, podem dir de qualsevol persona qualsevol cosa sense necessitat de que ella hi estigui d'acord.

Potser en una consulta terapèutica, un taller de creixement humà, una conversa amb experts de determinada doctrina et diran que ets un racista, un reprimit, un opressor, que no acceptes la teva mare, que la teva família té un karma negatiu, o que tens uns traumes del naixement...

Donat que les persones assistim a les trobades que dirigeixen persones a les que donem autoritat, tenim tendència a creure que el que diuen és cert. Si aconseguim ajustar les nostres sensacions i creences al que diuen que és, ens

reafirmem en nosaltres mateixos, ens sentim en comunió amb el grup i assolim una interpretació tranquil·litzadora del que ens passa.

Sabem que els humans tenim una ment flexible que es pot ajustar a quasi totes les ideologies existents. Són les circumstàncies les que fan que ens adscrivim a determinades interpretacions de la realitat. Per això no resulta complicat ajustar les nostres vivències als patrons que ens prediquen amb tal d'estar en consonància amb el grup i resoldre la dissonància cognitiva que representaria anar lliurement a un lloc on es diuen coses que jo no crec ni veig.

Un cop comprem una ideologia, tot quadra. No importa com sigui d'estrafolària o irracional. Sovint si és estrafolària i irracional té un plus d'atractiu ja que renegar de la racionalitat es postula com una superació de la rigidesa mental.

No importa que no trobis cap experiència, cap record o cap impressió del que et diuen que et passa. És inconscient i per això no ho saps. Creu-ho!

No hi ha defensa possible! Si és inconscient, el fet que no ho detectis en tu és una prova més de que això és el que et passa. Aquesta fal·làcia, no sempre ben intencionada, és perversa des del punt de vista de la lògica, però funciona.

Estic segur que tots esteu d'acord amb mi, i si penseu que no és perquè el vostre acord amb això que dic és inconscient. La vostra negativa, rebuig o crítica és una raó més a favor del que dic. Si no estiguéssiu inconscientment d'acord amb mi, no us ofendria tant la meva afirmació.

Com dir el que vulguis sense haver de fonamentar-ho. La fal·làcia de la ignorància: Com que res no és segur tot és igualment cert. II

En aquesta segona entrada sobre algunes formes enganyoses de raonar, parlaré de la ignorància usada com a argument. Tècnicament s'anomena fal·làcia "ad ignorantiam".

Consisteix a argumentar que com que no es pot demostrar que una cosa sigui falsa, aleshores és vertadera. En una versió més benigna es formula dient que com que no es pot demostrar que una cosa sigui falsa, té tantes possibilitats de ser vertadera com qualsevol altra igualment resistent a la falsació.

Observo amb sorpresa com cada cop més persones s'atreveixen a enunciar veritats sense arguments. Cap dels requeriments que tradicionalment s'han exigit a les teories científiques semblen ara ser necessàries. N'hi ha prou amb que algú afirmi una cosa, la que sigui, amb convicció i insistència perquè gaudeixi com a mínim del respecte dels oients.

RAÓ I LÒGICA -261

La convicció la fa respectable. "Totes les opinions són respectables", sentirem mil vegades, però la veritat és que no totes les opinions són respectables. N'hi ha d'absolutament criticables, impresentables i absurdes.

Pel que fa a la insistència, tots sabem que, com afirmava Göbbels, "una mentida repetida mil vegades esdevé una veritat". Si qui la repeteix té autoritat, prestigi o domina la persuasió, i qui l'escolta necessita creure-la, no necessitarà ni mitja dotzena de repeticions.

I és que els criteris de veritat tenen molt a veure amb la fonamentació lògica, cosa que no vol dir que tot l'argumentari hagi de ser lògic, sinó que ha de tenir una coherència i un arquitectura lògica encara que alguns dels components poden venir de la intuïció, l'experiència, la sensació o la creença.

El que fa la raó crítica precisament és estudiar aquestes condicions de veracitat entenent que no estem parlant aquí de la Veritat absoluta sinó d'enunciats que poden ser catalogats o classificats en funció de la seva aproximació a la veritat (així amb minúscula) entesa com a descripció de la realitat tal com la concebem els humans.

Per això hi ha arguments febles i arguments potents a l'hora de definir la realitat. Els febles són els que es basen en una única font, sobretot si és subjectiva. Per exemple: "això ho sento així", "això ho sé i prou!", "això ho diu la Bíblia", "això sempre s'ha sabut", "això ja ho deien els antics", o "això ho diu la física quàntica" (dit per algú que no l'ha estudiat)

Les fonts potents són les que integren diferents visions, tenen estructura lògic-racional, són coherents, generalitzables, falsables (més que verificables) i experimentals amb criteris objectius.

Cert que sabem poques coses però això no ens dona dret a afirmar que qualsevol cosa que ens agradi que sigui real ho sigui. El fet de no poder demostrar la inexistència d'altres vides, dona força a molts per a afirmar que existeixen. Com que no podem demostrar que no hi ha ànimes, fantasmes, esperits benignes i malignes etc. molts veuen legitimades les seves fantasies sobre altres dimensions amb tots els culebrots i vicissituds esotèriques fetes a imatge i semblança de les nostres misèries humanes.

I és que res no és més insuportable que la incertesa. Una bona mentida, invent, imaginació o creença sempre és millor que el dubte. Amb tot, el dubte escèptic és l'única clau de la porta d'aquesta presó de la que pocs desitgen escapar.

Quàntic o cuèntic? Apel·lar al coneixement que no tens és un frau. i III

Aquesta és la tercera entrada que dedico a parlar sobre com certes persones s'estalvien el raonament o la fonamentació del que diuen apel·lant a fonts no vàlides. He parlat de l'ús indegut de l'argument de l'inconscient i de la fal·làcia "ad ignoràntiam" per la qual tot el que no pot ser demostrat com a fals és cert.

Avui parlo també d'una altra fal·làcia no formal que és l'anomenada "ad verecundiam". Consisteix a delegar en una autoritat la feina de demostrar o fonamentar el que es diu. És molt freqüent que, per reforçar el que exposem, citem alguna persona de saviesa reconeguda per tal que, d'alguna manera, ens doni la raó o desanimi l'oient a refutar el que dic (donat que seria tant com refutar el savi que he citat)

"Això ho deia Gandhi", o "...segons la Bíblia...", o "Einstein va dir..." etc. És evident que les autoritats tenen això, "autoritat", un prestigi o una garantia de coneixement. Ara bé, molt sovint es citen les persones d'autoritat en contexts inadequats o en circumstàncies ambigües (quan no clarament fora del seu camp de coneixement).

Einstein podia ser una autoritat en física però la seva categoria moral no tenia per què està al mateix nivell que la seva competència científica. Fer anunciar cotxes a en Rafa Nadal és equívoc perquè el fet de ser un crac de la raqueta no implica que tingui coneixements d'automobilisme. Aquest recurs publicitari és descarat però funciona.

Una de les autoritats que veig més citades en els debats de certs temes és la de la física quàntica. És cert que la física quàntica suposa una revolució en el món de la ciència i sembla evident que ha iniciat un nou paradigma. La majoria no estem en condicions d'entendre el que significa i implica, però ens arriben coses a través de divulgacions científiques més o menys encertades.

També ens arriben moltes coses a partir d'interpretacions interessades de persones que no dubten en agafar arguments del context científic i aplicar-lo al que els convingui. Sabem per la física quàntica, per exemple que l'observador influeix en l'experiment, que espai i temps són relatius, que a l'univers subatòmic una partícula pot estar en dos llocs al mateix temps (biubicuïtat) o que les conseqüències d'un fet poden ser anteriors (respecte a un observador fix) a les seves causes. Un gat pot estar viu i mort al mateix temps (pregunteu-li si no a l'Schrödinger que encara no sap si té gat o no en té) i en general les coses poden ser i no ser alhora sense que això suposi cap inconvenient.

Moltes d'aquestes coses que ens arriben són altament inquietants per a la ment racional que entén que no ho pot entendre! Ens fem humils i descobrim que la parcel·la del que sabem és molt més petita que no pas ens pensàvem.

Ara bé, nosaltres estem en una interpretació newtoniana de la realitat, no vivim en el món subatòmic ni tenim la ment preparada per a operar amb conceptes que són i no són al mateix temps. No podríem calcular res si el número 3 fos, al mateix temps, igual i diferent de 3.

Sabem que la realitat no és com la pensem, però nosaltres vivim al somni, a la realitat falsa en la que les coses són i no poden ser la seva contrària alhora. Proveu de ser a dos llocs alhora i veureu que per molt que la teoria us convenci, no us en sortireu. I és que vivim a la nostra ment (o dit més assimilable, vivim al món que la nostra ment pot concebre) i el que funciona són les lleis de la ment i no les de la realitat (que nosaltres descodifiquem i traduïm a l'experiència humana)

Per això molt sovint em sembla que quan s'apel·la a la física quàntica per parlar d'espiritualitat, esoterisme, màgia, sentit de la vida o transcendència és fa trampa. Sempre hi ha una aplicació newtoniana de la quàntica, és a dir, s'argumenta amb lògica newtoniana o cartesiana (lògica formal de sil·logismes) però posant premisses "quàntiques". El nostre pensament no és quàntic, és lògic. Hem d'accedir a la realitat amb les nostres eines, no amb la imaginació o el desig.

No veig autoritat en la quàntica quan s'aplica a coses que no li són pròpies i quan ho fan les persones que no la dominen. Ara bé, s'ha de reconèixer que és un argument d'èxit perquè, qui s'atreveix a discutir de quàntica amb algú quan el que diu és i no és veritat alhora? Per fi l'argument definitiu: tot el que digui és veritat. D'acord, també mentida, però sobretot veritat, que és el que jo vull!

Una ment rígida, estancada, inflexible, és una ment atrofiada. A vegades mata i sempre mor

Un cervell amb idees fixes és com un cotxe amb la direcció bloquejada. Una ment rígida és com un piano d'una sola tecla, com una ballarina amb tetraplegia. La ment és essencialment moviment, fluïdesa, flexibilitat i evolució.

La seva fixació en determinades idees és una malaltia mortal perquè l'estancament d'un òrgan viu és la destrucció.

El problema és que mantenir la ment en constant evolució exigeix una energia poderosa que no tots podem mantenir. Per això ens instal·lem en determinats estàndards conceptuals i explicatius i els mantenim per comoditat i per la sensació de seguretat que donen. Amb tot, voler viure en un món estable i sense

evolució és com voler mantenir la bicicleta dreta sense pedalar: possible, sí, però a la fi inútil.

I és que el cervell és addicte a les idees fixes. Segrega una enganyosa sensació de confort, una il·lusió de control malaltissa, com la dependència que adquirim de drogues destructives que donen plaer al preu de l'aniquilació.

Els fanàtics, fonamentalistes, totalitaristes i altres extremismes religiosos, ideològics o ètnics són persones amb esclerosi mental, tenen les facultats mentals gangrenades i han de ser considerats com una autèntica desgràcia donat que en el pitjor dels casos causen dolor, patiment, submissió i mort a moltes persones. Només cal recordar la nostra història recent per veure com les idees fonamentalistes del comunisme, nazisme, islamisme i altres ideologies totalitàries han causat la desgracia i la mort de milions de persones.

La rigidesa mental, en el millor dels casos no mata i potser no perjudica ningú. Es viu en la intimitat de forma discreta i passa desapercebuda però afecta a una gran majoria de persones de la nostra societat. Són persones que viuen en la seva veritat particular, incapaces de replantejar-se la seva opinió o la seva vida. Es mantenen tancats en unes creences absolutes que no poden ni volen qüestionar.

Aquesta rigidesa mental que no es manifesta és tan nociva com la que s'expressa de forma violenta tot i que no sigui tan destructiva. Una persona amb rigidesa mental pot ser algú fins i tot benintencionat, devot de religions pacifistes, militant de causes nobles, defensors d'idees espirituals o psicològiques inofensives,... però en definitiva aquesta ment estancada i aturada en el seu procés és un greu perjudici per a la societat que es veu privada del potencial generador de canvi i creixement col·lectiu al temps que esdevé fàcilment colonitzable per les idees totalitàries.

I és que la tasca indefugible de la ment és el qüestionament, el dubte, la sorpresa, el canvi, la crítica... amb tots els inconvenients que genera però també amb tots els horitzons que obre. Cal pensar, filosofar, cal reflexionar, cal dubtar i avançar perquè la revisió continuada de la nostra vida és la respiració de l'ànima.

I això fins quan? Doncs fins que ens encalci la mort o es dissolgui la pròpia ment.

Si no pots trobar una raó en contra del que penses tens un problema greu. I nosaltres, que vivim amb tu, un altre!

He llegir en un tuït que una persona deia que "una de les raons per independitzar-nos és que no n'hi ha ni una per no fer-ho".

Si una persona no és capaç de trobar cap raó en contra de les seves postures té un greu problema. Tots tenim les nostres raons i el fet que nosaltres ens inclinem per les nostres no vol dir que les dels altres no existeixin. Podem dir que cap de les raons dels altres no ens convencen, però no pas que no en tinguin.

De fet les raons són sovint el suport dialèctic de les nostres emocions. En aquest sentit és lògic que no les acceptem. Ara bé si pensem que un raonament és una articulació de premisses per a arribar a una conclusió, el pes de les emocions és secundari. Segurament alguna de les premisses que plantegen les persones amb les que no estem d'acord no sigui acceptable per a nosaltres. Caldria veure en què diferim.

Molts debats estan contaminats per l'emoció i els qui debaten hi arriben amb posicions preses, sense cap ànim d'escoltar i encara menys de canviar d'opinió. Fan por les opinions dels nostres adversaris perquè si són ben argumentades ens contradiuen i qüestionen. Fugim d'allò que ens incomoda però aquest no és un bon camí envers la veritat.

Si no volem canviar d'opinió farem bé de no debatre. Això ens estancarà però al menys ens sentirem segurs. Un trist posicionament per a les persones i les societats que volen avançar.

Hem d'estar disposats a escoltar, entendre i acceptar -si cal- les raons dels nostres adversaris. Aquesta possibilitat és l'única que dona sentit al debat, a la discussió, a l'entesa. La democràcia sencera es basa en aquesta possibilitat de canviar quan escoltem les postures dels altres.

Tancar-nos a considerar qualsevol raó que no ens interessa és la mort de la persona i de la societat. Tenim un problema, caiem en el fonamentalisme, en l'absolutisme.

Pots no estar d'acord amb aquesta idea, però et demano, sisplau que la consideris.

Crec que "tenir mals pensaments" és alguna cosa així com ara: "el gos menja pa, ell menja pa; ell és un gos!"

Tenir mals pensaments es pot referir a dues coses: que els continguts dels pensaments no siguin bons o que l'estructura lògica del pensament no sigui correcta.

Ja sé que el sentit ordinari de l'expressió és el primer. Fins i tot, a mi de petit, em feien dir el novè manament de Déu amb aquesta expressió. Tenir mals pensaments era tenir desitjos impurs, sobretot referits a la moral sexual.

RAÓ I LÒGICA -266

Doncs bé, així com un mal cotxe no és el que et mena a un lloc inadequat sinó el que no funciona bé, així un mal pensament és un pensament que està mal construït. I si un cotxe mal construït pot provocar un accident, un pensament mal construït pot provocar catàstrofes.

Els pensaments, per estar ben construïts han de tenir una lògica interna coherent i han de poder ser validats per totes les intel·ligències que l'examinin.

Afirmar que si un terrorista és musulmà tots els musulmans són terroristes, és un mal pensament. Creure que perquè els de la màfia són italians, tots els italians són mafiosos, o assegurar que la república a Espanya és inviable perquè en les dues ocasions anteriors ho ha sigut, són exemples de mals pensaments.

I és que el pensament té les seves pròpies lleis. Precisament per aquestes lleis ens podem entendre. Si el pensament no seguís normes no hi hauria possibilitat d'entesa. Com és que essent tant important el pensament crític i racional el practiquem tan poc?

No crec que sigui casualitat. El pensament és una llum que ens pot guiar al coneixement però nosaltres no volem el coneixement, sinó la nostra voluntat. Il·luminem quan ens convé el que ens convé.

La raó ja no és la guia en un món d'incertesa i creença sinó una esclava a la que s'ha sotmès privant-la de credibilitat precisament pel poc rigor amb què s'aplica.

Cert que la raó té les seves limitacions però també les tenen cotxes i no per això deixem d'usar-los. Convé saber quan i com aplicar la raó i això es pot discernir amb la raó mateixa.

Necessitem una nova racionalitat crítica, oberta, rigorosa i amb autoritat. Una racionalitat que planti cara a l'arbitrarietat emotivista però que sàpiga sotmetre's a les veritats transracionals.

Una racionalitat que mostri i demostri les mentides de la doble moral en política, que mostri les fal·làcies de l'economia opressora, que ensenyi a desemmascarar les fal·làcies que ens venen sobre els indicadors d'èxit i felicitat, que ens ajudin a fonamentar els valors que sustenten els nostres desitjos...

Necessitem una racionalitat al servei dels ideals humans, que generi confiança, poder, que sigui palanca per superar la manipulació, la superstició i la ignorància. Una racionalitat ètica que ens impedeixi tenir mals pensaments.

Que el respecte pel desconegut no ens faci estimar la irracionalitat

La racionalitat és molt important. La raó és molt poderosa tot i que segurament només pot abastar una petita part de l'existència.

La mateixa raó sap que és limitada i és molt racional entendre que hi ha coses irracionals.

Amb tot, crec que hi ha un excessiu descrèdit de la raó. Sovint se l'acusa d'haver colonitzat la ment i d'haver-la reduït a un diagrama conceptual. És clar que la raó imposa un sentit a la nostra concepció de la realitat però també és clar que aquesta matriu interpretativa no és completa. De fet, moltes de les coses que suposem racionals no ho són.

La raó té les seves limitacions però no és menyspreable i la major part de les crítiques que es fan a la raó són racionals, amb la qual cosa ja justifiquen la seva importància i necessitat.

Tot allò que escapa a la raó, i cada cop és més gran aquest territori, té una certa atracció per a les persones que no poden sostenir la incertesa o l'absurd de l'existència.

Inventar explicacions esotèriques o fantasioses sobre el que no entenem és una bona manera de fugir de la inseguretat però no ens acosta a la veritat. Simplement ens tranquil·litza i ens fa sentir un poder sobre la realitat (ni que sigui de comprensió).

Un cop més, qui opta per les explicacions màgiques i irracionals prefereix la felicitat o el benestar a la veritat. I el més curiós és que les explicacions sempre són racionals en el sentit que suposen un encadenament de premisses per a arribar a conclusions lògiques.

La trampa de la irracionalitat rau en la selecció de les hipòtesis. Si prenc la hipòtesi de l'existència de l'ànima com a premissa major i la capacitat d'aquesta ànima de fer el bé o el mal i l'existència d'un déu que fa justícia quan morim, com a premisses secundàries, el cel, concebut com a premi etern, és totalment racional en el sentit de lògic i coherent amb les premisses.

És bo desenvolupar el respecte i l'acceptació envers els fets irracionals, però en cap cas això ens ha de fer estimar la irracionalitat! La raó és encara un jutge molt més sever i just que la fantasia o el desig, tot i que empal·lideix i emmudeix davant la veritat inefable i transracional.

4.3.2 SOBRE L'ÚS CORRECTE DE LA RAÓ:

La major part de les grans preguntes que ens fen es resolen descobrint que estan mal plantejades.

Ja que ens és impossible no jutjar, no oblidem jutjar els nostres propis judicis.

Qüestiona-t'ho tot excepte que tot s'ha de qüestionar.

És el mateix intel·lecte el que et diu quines coses no has de considerar amb l'intel·lecte.

"Que cadascú usi la clara raó per a determinar com viure d'una manera que li permeti florir." Spinoza

Per entendre només cal entendre que no tot es pot entendre.

Una casualitat és una causalitat puntual. Una causalitat és una casualitat continuada.

No intentis enraonar amb els qui no creuen en la raó.

L'única manera de saber que la teva opinió és millor que la del teu adversari és que tu creguis que potser estàs equivocat i ell no.

Si no trobes arguments igualment intel·ligents a favor i en contra del que opines, t'estàs perdent alguna cosa.

El que és determinant no és ser un geni resolent problemes sinó formular

problemes genials.

Prenc el medicament i segueixo igual. Opció A: el medicament no funciona. Opció B: a saber com estaria si no l'hagués pres...

Descobrir incongruències i dubtes en els teus pensaments i creences més profundes és tan reconfortant com veure aparèixer esquerdes als murs de la teva presó.

Amb el raonament més enllà del raonament. Amb la ment, més enllà de la ment...

La hipercrítica és l'anticoagulant del fanatisme.

Mentre les ganes de ser desmentit no superin les de ser confirmat no hi haurà progrés individual ni social.

Quan era professor no m'hagués atrevit mai a escriure a la pissarra 2+2=4 i dir: "només aquest dos i aquest altre dos sumen aquest 4".

La raó, aquesta gran destructora... de somnis, il·lusions, fanatismes, enamoraments, fascinacions, enganys, sectarismes...

<u>El darrer pas de la raó consisteix en reconèixer que hi ha infinitud de coses que la superen. (Pascal)</u>

La raó és una facultat de la ment que organitza, analitza, compara, sintetitza, dedueix, indueix, calcula,... les informacions (i a partir de les informacions que arriben a la consciència). Vindria a ser com el processador del nostre ordinador: un gestor de la informació a partir d'uns programes predeterminats (en el nostre cas, la lògica)

La raó és com altres conceptes del camp mental, un terme força ambigu. A vegades es confon amb el pensament, amb la lògica, amb la imaginació, amb el sentit comú, amb la intel·ligència, amb la mateixa ment,... i no obstant hauríem de

ser més precisos. Jo proposo que acotem el terme raó en aquesta facultat de la intel·ligència lògic-deductiva.

La distingim de la ment perquè és una de les seves facultats. Com no podem confondre el nostre ordinador amb el full de càlcul. Tampoc es refereix a la intel·ligència o al menys no a totes les intel·ligències. Potser la raó s'hauria d'identificar amb la intel·ligència lògico-deductiva però difícilment amb les altres intel·ligències. La raó no és tampoc el sentit comú tot i que les coses de sentit comú solen tenir una certa lògica. Normalment però aquesta lògica, no sol ser objectiva sinó més aviat un consens social generalitat. Per això el "sentit comú" el fem servir quan volem referir-nos a aspectes que són d'àmplia acceptació social i que tenen un cert recolzament lògic. Potser direm que és de sentit comú no anat despullats pel carrer però això només perquè és costum i podríem argumentar que és lògic que les persones no vulguin alterar les normes socials si volen ser acceptades, però en cap cas trobarem un argument racional que vingui de premisses que no siguin arbitràries per a justificar-ho. Vull dir que trobarem sovint coses de sentit comú poc raonables (p.ex.: anar ben vestit a un casament) i coses raonables que no són de sentit comú (Em convides a casa teu i em fas compliments i jo m'adormo a la taula perquè tinc son. Raonable però de poc sentit comú)

La imaginació tampoc té res a veure amb la raó tot i que es pugui raonar. És una facultat lliure de regles mentre que la raó és una disciplina reglada segons la lògica. La lògica tampoc és la raó. La lògica és el codi de la raó. La lògica és a la raó el que la llei és per a la justícia: un marc referent que cal aplicar. Tampoc la raó és el pensament (ni l'intel·lecte, ni l'enteniment que aquí consideraré com a sinònims) perquè el pensament implica un seguit de processos mentals tendents a elaborar judicis, opinions, justificacions, etc. El raonament (fruit de la raó) és un d'aquests processos de pensament i per tant tampoc s'identifica amb ell.

Fetes aquestes distincions lèxiques, plantejo un parell de qüestions:

a) El fet de què siguem raonables no vol dir que sempre raonem. (Com el fet de què un moble sigui portable, no vol dir que sempre el portem a algun lloc) Podem raonar però molt poques vegades prenem decisions racionals. De fet les decisions importants de la vida no són racionals (casar-se, tenir fills, engegar una empresa, seguir un impuls,...) I les que no són importants les solem deixar en mans del costum o la rutina. La raó és una facultat aplicativa i absolutament determinant en aspectes tècnics, tecnològics o en processos matemàtics i lògics, però en la vida quotidiana tenim tendència a reduir-ne el seu ús. Més aviat usem la raó per a justificar el que volem o per demostrar que el que hem fet o volem fer té una fonamentació objectiva.

b) I és que les persones sabem que la raó treballa amb material limitat i molt pressionada per les expectatives i les demandes emocionals i socials. Sovint és

una serventa de la voluntat com ho era de la teologia a l'edat mitjana. La raó, quan és clara (i sol coincidir en què no està sotmesa a pressions o pertany a alguna persona amb caràcter crític) arriba fàcilment a la deducció de què el seu abast és molt limitat. Una raó lliure sap reconèixer els seus límits i sap discernir les fronteres del seu abast. No vol anar més enllà del seu domini i manté aquest control amb força. Amb tanta força com es fa sentir quan actua dins els dominis que li són propis.

Si t'estàs preguntat si ets un burro ja tens la resposta!

Hi ha preguntes que porten la resposta incorporada. De fet els clàssics problemes escolars de matemàtiques són preguntes que porten en el seu enunciat la resposta implícita. Només cal que sapiguem combinar lògicament les dades per deduir la resposta. "Quants anys té en Martí si en té 4 menys que la Lluïsa que en té 8?" De fet si un problema no porta en el seu enunciat tota la informació que demana ja no direm que és un problema sinó un enigma.

Però la majoria de preguntes que ens formulem no són problemes matemàtics. Algunes són preguntes retòriques que en realitat són afirmacions sota la forma de preguntes. Per exemple quan diem "Seré babau?" o "Qui ha fet això?" (Quan el gerro s'acaba de trencar i només esteu al menjador el teu fill i tu).

Altres preguntes no porten la resposta però la forma com es formulen donen informació prou rellevant com per pensar que la solució és que potser estan mal formulades. El cas de les preguntes mal formulades és paradigmàtic de molts bloqueigs que patim a l'hora d'esbrinar o treballar algun tema.

Fixem-nos amb aquestes preguntes i amb els pressupostos que impliquen. "Què li he fet?" (Dona per descomptat que li he fet alguna cosa) "Com ho puc arreglar?" (Es pressuposa que ho puc arreglar) "Què he de fer?" (Implica la creença de què he de fer alguna cosa) En aquests tipus de preguntes pot passar que les suposicions de base que donem per segures no ho siguin. I si no estem al cas d'aquesta circumstància ens podem perdre en una resposta que sempre serà insatisfactòria. Cal que ens plantegem la possibilitat de què en realitat no li hem fet res i imaginem que nosaltres som la causa del seu malestar. O que no hi hagi res a arreglar perquè en realitat ja està bé tal com està o que no hàgim de fer res davant un problema que ens afecta. Mirar-nos-ho d'aquesta manera a vegades obre altres perspectives que ajuden a afrontar el problema.

Amb tot, el tema que més m'interessa respecte a les preguntes és el potencial que tenen com a mètode de coneixement. Sòcrates era el mestre en l'art de fer preguntes i aconseguia que el seu interlocutor es trobés sempre amb una

resposta parcial o no del tot satisfactòria. Amb això aconseguia, només en els esperits més inquiets que li seguien el raonament, que dubtessin de les seves creences i es veiessin obligats a admetre que no sabien. La màxima expressió del seu progrés era quan admetien que no sabien res de res, o sigui que només sabien que no sabien res! Aquest era el punt de partença.

Un cop feta la demolició de l'edifici mal fonamentat, començava la tasca de construcció. I això també ho feia Sòcrates amb les preguntes. La primera sempre era la definició. És a dir quan el que parlava li preguntava sobre l'existència dels déus, ell preguntava "Què són els déus?" Sorprès, el qüestionat havia de donar una explicació i ràpidament Sòcrates obligava a una altre pregunta que fonamentés la seva resposta. Al final, després de repetides respostes i preguntes que cada cop acotaven més la situació sobre la que es debatia, s'arribava a una formulació tan específica i clara que la resposta era evident!

Aleshores l'aprenent marxava content d'haver trobat una resposta. Sovint però no escapava amb el trofeu de la veritat entre les seves mans perquè abans no girava la cantonada de l'àgora, Sòcrates li cridava una darrera i senzilla pregunta que qüestionava tot el que l'altre creia haver après!. Què té d'estrany que fos tan mal vist per alguns un esgarriacries com aquest?

I acabo amb una pregunta freqüent en casos de desgràcia i del que li va succeir a algú en formular-la:

Home: - Déu meu, per què a mi?

Déu: - I per què no?

Aquest tema i el mètode socràtic m'ha fet pensar en una història que vaig llegir fa temps i que he entrat al blog de contes "Creuer Mar de Contes". Es titula "El difícil silenci"[15]

Dubta de tot el que pot ser dubtat

Hi ha coses que poden ser pensades i coses que no. Quasi tot pot ser pensat. Ser pensat no vol dir que sigui veritat. Puc pensar que el món és ple d'alienígenes, que la terra és plana, que les mosques tenen intel·ligència lògica, que les flors dominen la poesia,... i qualsevol altra bestiesa. No importa la veritat, importa que la nostra ment ho pugui imaginar.

Hi ha altres coses que no poden ser pensades. La ment no las sustenta, no les pot imaginar. Els exemples més clàssics són els quadrats de tres costats o els

[15] https://josepmariacarbocreuer.blogspot.com/2014/05/el-dificil-silenci.html

solters casats. Això no es pot imaginar. Són afirmacions que pertanyen a un altre domini, al mental.

Es tracta de buscar allò que fa referència a les coses del món, experimentals (no purament mentals) i que no puguin ser dubtades. Per què és interessant aquest joc?

Al meu entendre, reinterpretar totes les coses com a igualment possibles que les seves contràries ens dona una pista. Que els homes som mortals és igualment pensable que els homes som immortals. I així passa amb tot. Aleshores el que vivim és només una possibilitat, una circumstància quàntica, un fet relatiu... i quan alguna cosa és relativa, sempre ho és respecte a alguna cosa absoluta. Quina serà aquesta cosa?

A mi sembla que l'única cosa no dubtable del món de l'experiència és la nostra existència com a consciència. Això no pot ser dubtat tal com deia Descartes. No podem tenir consciència de no existir. Crec que això és el que som, aquesta és la nostra essència: la consciència de ser. Tota la resta, són objectes de consciència, falses imatges o falses identificacions i la seva "dubtabilitat" és la pista per a mirar-la com a falsa. Com si tinguéssim una pista quan somniem de què allò que vivim en el somni no és la veritat.

No busquis "això sí". Busca "això no"

La comprovació o confirmació és l'acte de provar que una teoria és certa. Si tens, per exemple la teoria de què la fusta sura i ho vols comprovar, cal agafar un tros de fusta i tirar-lo a l'aigua. Si sura, la teoria queda confirmada. Caldrà comprovar-ho en diferents circumstàncies i amb diversos tipus de fusta per tal de poder assegurar que la teoria és certa.

Amb tot, la cosa és que un milió de confirmacions no ens donen cap certesa mentre que una sola refutació ens dona certesa absoluta. Què vol dir això? Doncs que per moltes fustes que tiris a l'aigua i que confirmin la teva teoria no podràs afirmar que totes les fustes del món suren perquè no ho pots comprovar amb totes. La veritat de la teva teoria és provisional i per més que confirmis mai podràs assegurat que és una veritat absoluta.

Ara bé, si trobes una sola fusta que en tirar-la a l'aigua s'enfonsa, aleshores tens una veritat absoluta i és que "no totes les fustes suren" o dit d'una altra manera, que la teoria que sustentaves és falsa. A aquest procés d'arribar a la veritat a través de trobar casos que contradiuen la teoria s'anomena "falsació" i va ser propugnat per Karl Popper, un filòsof vienès del segle XX.

Popper proposa que els científics no han de buscar la confirmació de les seves teories perquè això, a part de resultar impossible, no ens aporta cap certesa. Les teories s'han de refutar o falsar, ja que així, demostrant que són errònies, coneixem una veritat (la seva falsedat) i podem proposar noves teories més encertades. Aquestes, hauran de ser novament refutades i així fins a acorralar a la veritat en el cercle més petit que l'intel·lecte humà permeti.

Jo crec que és més que una teoria de filosofia de la ciència. És una bona proposta per a la recerca filosòfica personal també. Farem bé de qüestionar els nostres plantejaments i no conformar-nos amb la constatació continuada i interessada del que defensem ja que això ens encastella en posicions dogmàtiques i ens estanquem. Si tu penses, per exemple, que els humans són individualistes i t'esforces en confirmar-ho, és probable que facis una selecció de casos a la teva mida i només vulguis veure allò que et confirma el que dius. D'acord, en un debat i de cares als altres tindràs la raó. Què importa però, tenir la raó si no t'acostes a la veritat? Esforça't més aviat per trobar casos en que la teva teoria sigui falsa perquè si en trobes, ni que sigui només un, ja hauràs trobat una veritat absoluta: no tots els humans són individualistes.

Això costa perquè estem acostumats a treballar intel·lectualment per a armar-nos amb arguments i raons que ens donin la raó i confirmin el que necessitem creure. Normalment creiem allò que ens convé, una actitud humana molt comprensible però inacceptable per a un filòsof o per a qualsevol que aspiri a ser-ho.

La definició negativa no és un argument nou. Consisteix en dir el que no és una cosa sense poder acabar mai de dir el que sí és. Podem dir dels humans que no són sempre individualistes, ni perversos, ni generosos, ni... és a dir, podem dir el que no són però costa molt dir el que sí són. En aquests casos ens podem quedar amb aquesta posició de "docta ignorantia" de Nicola de Cusa, un filòsof del S.XV, que aplicava aquest mètode a, per exemple, el coneixement de Déu. No podem saber el que és però podem saber tot el que no és.

Amb un plantejament com aquest en la nostra filosofia de vida perdem seguretat i eficàcia però guanyem certesa i ens aproximem a la veritat. I si creus que la veritat és inassolible, prova al menys de descobrir totes les mentides i falsedats de manera que estaràs definint negativament la veritat i caminaràs en la certesa.

La raó està tan allunyada de la realitat com els sentits

És cert que els nostres pensaments, idees i paraules no són la realitat. La paraula "aigua" no mulla i pensar en el foc no et crema. La ment construeix conceptes i idees que expressem a través del llenguatge per tal d'assimilar la realitat.

Aquesta és una funció molt potent de la ment humana. Probablement la conceptualització, la simbolització i el llenguatge ens han fet els éssers més evolucionats del planeta. (Evolucionats no té aquí una connotació ètica)

El cervell esquerra és especialista en aquestes tasques i construeix un món mental molt útil que després manipula amb la intel·ligència, la lògica i la imaginació. Per això diem que les persones molt mentals viuen allunyades de la realitat ja que responen més al que pensen que al que és.

Això ens passa en certa mesura a tots. Reaccionem als nostres pensaments i no a la realitat. Si percebo aquest gos com a perillós, m'espanto independentment de que ho sigui o no. A més, la ment sempre recorda i projecta de forma que ens manté sempre en el passat o el futur i així ens perdem el present.

El cervell dret capta la realitat sense conceptes i viu sempre en el present. A l'orient està molt més valorada la visió del cervell dret que la de l'esquerra. Poder estar en l'ara sense conceptualitzar, qüestionar, preveure o explicar les coses et situa en un present obert que mostra una realitat molt més àmplia i global. Per això el pensament i l'espiritualitat orientals són menys egoics, menys pràctics i perceben el món amb la immediatesa del moment.

Quina visió de la realitat és més real? Cap de les dues segurament ja que ambdues tenen el seu filtre. D'entrada podríem dir que si la pregunta és "quina percep millor la realitat?", estem temptats de dir que l'oriental, ja que aquesta és contemplativa i no interfereix amb la ment pensant. Segurament és també menys pràctica i lògica però no era això el que inquiria la pregunta.

Una ment oberta a l'experiència sense la interferència del pensament (tal com l'ofereix el cervell dret) té un accés directe a la realitat. Això semblaria. Vull però considerar que l'experiència directa tampoc és tan fidel a la realitat.

Cert que la ment pensant treballa amb conceptes que no són reals, però l'experiència treballa amb sensacions que tampoc són reals. Els colors que veiem, els sons que sentim. els olors que flairem,... no són la realitat. Són traduccions, filtres, descodificacions d'imputs energètics que existeixen.

És tan fals que l'aigua mulli com que l'herba sigui verda. El verd no existeix, és només una resposta del nostre cervell a un estímul desconegut. Perquè la realitat

ens és desconeguda. Kant anomenava a aquesta realitat desconeguda "noümen" i al que nosaltres podem conèixer "fenomen".

Arribats aquí, haurem de considerar que tant els pensaments com les sensacions són dues modalitats deformades de la realitat. Tenim alguna possibilitat de transcendir aquest handicap? Doncs, al meu entendre, sí. Tant els conceptes com les percepcions són objectes mentals, continguts de la nostra consciència. Aquest suport de totes les coses, aquest contenidor de tot el que existeix per a nosaltres que és la consciència és l'única i autèntica realitat.

La intel·ligència et dona habilitat per a aconseguir l'objectiu però no t'indica quin és. Això ho fa la saviesa

La intel·ligència és un mitja, un instrument, un regulador i processador de les informacions que li arriben. La intel·ligència et dona molta habilitat per extreure dades o informacions d'altres que ja tens. Així, per exemple, si tens molta intel·ligència però poca informació, el resultat és pobre.

Pensem en un nen, que essent molt intel·ligent, no tindrà la informació suficient (que dona la maduresa) per a assolir resultats que una altra persona menys intel·ligent però amb més informació o experiència, pot tenir.

La intel·ligència està en el regne dels mitjans, no dels fins. La intel·ligència no és un fi en ell mateix. És una serventa, una eina en mans d'una altra instància. D'entrada la intel·ligència està al servei de l'organisme i busca per damunt de tot la supervivència. Si parlem dels humans, la intel·ligència està també al servei dels valors més alts de la persona.

Per això la intel·ligència es pot posar tant al servei del bé com del mal, del sentit comú com de l'absurd, de la realitat com de la fantasia, de l'individu o del col·lectiu... Tot dependrà de quins són els valors finals de la persona.

Tots tenim coneixement o sabem per la història que grans intel·ligències han servit per fer mal, o s'han posat al servei d'idees absurdes, o de l'enaltiment de la persona. I és que determinar quin és el valor més alt de la teva vida no és una qüestió d'intel·ligència sinó de saviesa.

La saviesa no està renyida amb la intel·ligència però no s'hi identifica. Una persona sàvia es veurà clarament afavorida amb una intel·ligència brillant però ja em dit que hi ha ignorants molt intel·ligents i també sabem que hi ha persones sàvies amb poca intel·ligència.

Em comentava l'altre dia una persona que per a ella, el fet que persones intel·ligents defensessin certes idees, els donava credibilitat. Concretament parlava

de l'homeopatia, i la meva mare sempre argumentava que les persones intel·ligents que havia donat l'església catòlica, eren una prova de la fermesa i solidesa de la fe. Sabem però que tota idea estúpida o absurda que hi hagut al món ha tingut defensors intel·ligents i això no dona validesa moral, ni tan sols científica a les idees que defensen.

I aquest fet no aporta ni treu cap fonament de certesa per a la homeopatia o l'església catòlica. Simplement, aquests fenòmens no deuen la seva veritat a la intel·ligència amb que siguin defensades.

La intel·ligència treballa recombinant intel·lectivament les premisses de què disposa (informacions sensorials, emocionals, records,...) i el resultat del seu treball depèn bàsicament de quines siguin aquestes premisses. Per això si una fe irracional, per exemple, et colonitza el cervell, la teva intel·ligència no te'n deslliurarà. Al contrari, aportarà totes les proves que necessites.

La veritat, el bé, la bellesa, no són qüestió només d'intel·ligència. És la saviesa, la maduració, la maceració, el decantament de tot el teu coneixement adquirit, ajudat per la crítica i la pau interior (entesa com a despreniment de les obsessions egoiques) la que et porta a la saviesa. I la intel·ligència hi pot ajudar. I molt.

Faig això perquè tu has fet allò i tu has fet això perquè jo o algú ha fet allò i...

Totes les coses de l'univers estan inexorablement entrelligades en una xarxa de causes i conseqüències que determinen el que passa.

En l'aspecte físic és senzill de veure perquè la mecànica de les coses inertes ens sembla evident. Una pedra cau al llac i provoca una onada que mou una fulla que hi sura i una libèl·lula vola i espanta la nena que plora i fa que la mare aixequi el cap tot oblidant el cafè roent que sosté i...

Totes aquestes "i" copulatives indiquen la conseqüència. Així són les coses en la seva versió més simplificada. Després, quan analitzem la realitat amb deteniment, veiem que no és tan simple. És complexa, multifactorial, multidimencional i quàntica, però els fets són els mateixos: les coses s'interinfluencien de manera inexorable. Ja sé que la quàntica parla d'indeterminisme però no pas d'incausalitat.

Avui, però, volia centrar-me en les relacions humanes que estan a l'altre extrem, pel que fa a la complexitat, de les relacions entre les coses.

Jo faig una cosa i això té conseqüències en tu. És inevitable. Soc una causa que no pots ignorar. I tu ho ets per a mi. Tant li fa si et conec molt o poc, si ho fas volent o sense voler, si ho fas de forma conscient o inconscient... les coses passen i allò que fas a mi m'afecta i ja res no serà com abans.

Sembla dramàtic però no ho és, o al menys a mi no m'ho sembla. És una afirmació radical d'aquelles que sobten però que no podem contradir. Com quan dius que cada cop que veus una persona és el primer cop que la veus així com és ara. Per poc que duri l'interval entre dues visites o vistes, sempre hi ha canvi.

Així doncs, som causes de coses que ignorem i rebem conseqüències de coses de les que no en som conscients. Això és un fet i la simple observació o evidència porta a una conclusió: abandona l'intent de controlar els efectes que causes en els altres i les causes que provoquen efectes en tu.

Aquest és un consell molt elevat i místic. Potser és el gran consell. Significaria l'acceptació del que és, en el cas de la saviesa suprema, o la resignació intel·ligent al que no podem controlar, en el cas de la lucidesa psicològica.

Però... ai! Qui pot ser tan coratjós? Qui pot abandonar el seu ego i deixar de creure's el pilot de la nau personal? Qui podria assistir impàvid a l'observació distant de tot el que succeeix en el seu cervell, el seu cos, el seu món?

Per això encara demanem perdó, encara estem orgullosos del que fem, encara ens sentim imprescindibles per als altres, encara pensem que ens hem equivocat ofenent algú o ens enaltim per haver sabut aprofitar una ganga puntual...

Tot això és vanitat. No demanis més perdó perquè els fets que s'esdevindran ja seran la teva penitència. No et sentis necessari perquè els fets que s'esdevindran et demostraran que tot ho és. No anhelis el que no tens perquè els fets que s'esdevindran et demostraran que reps exactament el que has de rebre. No lamentis, no juris, no et barallis, no lloïs, no regalis, no busquis... perquè res d'això no canviarà el que s'esdevindrà. Tot passa.

Una cosa és el que la gent pensa quan no pensa i una altra el que la gent pensa quan pensa

Si ens pregunten "què penses d'això?" normalment ens ve al cap una resposta primera o una posició determinada. Funcionem amb idees que hem anat adquirint al llarg de la nostra vida.

Són idees que han crescut al jardí de la nostra ment plantades per la família o idees que dutes pel vent de l'atzar, quasi sempre per contagi d'altres jardins veïns, han trobat un terreny fèrtil on germinar. També les experiències viscudes han

plantat idees i opinions noves, empeltat o causat mutacions en idees antigues i tot plegat ha configurat en nosaltres un arsenal o magatzem d'opinions al servei de la nostra socialització.

Cal tenir en compte que la majoria d'aquestes idees són superficials, sense arrels, mal fonamentades, molt sovint confuses o excessivament vagues, i per això no solen tenir massa consistència. Això és el que jo en dic "el que pensem quan no pensem", és a dir quan no aprofundim, quan no reflexionem o qüestionem el que apareix a la nostra ment.

Quan els humans sotmetem les nostres idees a una crítica, a una contrastació, a un reflexió racional sota el guiatge de la lògica i la voluntat sincera de veritat, pensem molt diferent. El nostre pensament esdevé en aquests casos profund, sòlid i sorprenentment centrat i ajustat a raó, molt més flexible i obert. A això és al que jo en dic "el que pensem quan pensem", és a dir quan tractem els nostres pensaments amb rigor i anhel de coherència i realisme.

Als humans ens calen determinades condicions per a poder "pensar el que pensem". Normalment la vida que portem ens demana superficialitat i poc rigor perquè així les emocions poden controlar els pensaments. Vivim d'acord al que ens agrada no al que és.

Sotmesos com estem a situacions de tensió emocional, d'estrès, de necessitat de satisfacció immediata de desigs, no és estrany que els pensaments siguin esclaus de les emocions. Aquí estem perdent un potencial enorme.

El potencial del nostre pensament racional és enorme. Només cal que busquem les condicions idònies per a explotar-lo. Tothom, tothom té una gran capacitat de pensament però poques vegades el practiquem.

L'experiència i molts estudis de psicologia social demostren que quan les persones treballen anímicament tranquil·les en un entorn confortable, seré, sense pressió, quan se'ls dona coneixements rigorosos i contrastats, quan ho fan en grup sota el guiatge d'experts en gestió col·lectiva, són extraordinàriament eficaces i encertades.

Pensem en el model dels jurats populars. Són justament això: reunions de persones que treballen de forma serena i rigorosa sobre temes molt importants. Normalment aquests grups donen veredictes molt encertats, entenent per encertats que responen al sentit comú més àmpliament acceptat per la gent de la comunitat.

Aquest potencial de persones treballant de forma conjunta en el plantejament i resolució de conflictes és l'eina de treball amb més futur de què disposem de cares a buscar una alternativa als partits polítics. Vaig comentar fa poc que els partits polítics són, al meu entendre, la més gran amenaça per a la democràcia.

Per això en una propera entrada m'agradaria parlar de la proposta d'incentivar els grups de debat i decisió política de ciutadans elegits per sorteig. Es tractaria d'anar transformant el sistema d'eleccions o democràcia participativa pel sistema de sorteig o democràcia deliberativa.

Pot semblar sorprenent, extravagant o il·lògic, però jo crec que és molt més eficaç i encertat que el sistema que tenim actualment. Espero poder convèncer-vos en un futur proper.

Pots tenir tota la raó i cap veritat

Aquí tenim, com tantes vegades, un problema de conceptes o terminologia. Molta gent considera que tenir raó és tenir la veritat i això no és així. Aclarim-ho!

Tenir raó vol dir que has fet un ús de la raó correcte. És sinònim de dir: "has fet un bon raonament!" Ara bé, els bons raonaments i la veritat no sempre coincideixen.

El raonament és la facultat de la ment que deriva de l'aplicació de la lògica. La lògica és l'instrument o mitjà de què se serveix la intel·ligència per a obtenir coneixements a partir de dades. Bàsicament el raonament fa dues coses: indueix veritats generals a partir de casos particulars (és la conceptualització) i també dedueix proposicions a partir d'altres a través del mecanismes lògics com ara el sil·logisme.

O sigui que raonar o pensar bé seria fer un ús correcte de la lògica. La lògica és un contenidor i la veritat seria una cosa continguda, de manera que la veritat pot estar en la lògica però no sempre i de manera indefectible.

Podem tenir contenidors molt bons que contenen productes tòxics. Podem tenir contenidors dolents que contenen productes tòxics. Podem tenir productes saludables en contenidors bons i també en contenidors dolents. O sigui que tenim totes les possibilitats.

Pensar bé o tenir raó és tenir un contenidor bo, però hem d'analitzar quin contingut hi posem per tal de dir que allò és veritat. Una veritat seria un contingut saludable segons l'exemple que he posat i una mentida, un producte tòxic.

Un contenidor bo és per exemple: Si A és B i B és C, aleshores A és C. Exemple: Si els cucs són animals i els animals són éssers vius, aleshores els cucs són éssers vius. Això seria veritat només en el cas que els cucs fossin animals i els animals éssers vius. Com que hem consensuat que és així, qui fa aquesta afirmació té raó i diu la veritat.

Ara bé, el contenidor pot contenir productes tòxics (mentides) i el resultat seria fals. Exemple: Si A és B i B és C, aleshores A és C. El mateix raonament correcte d'abans. Si jo dic "Els cucs són forquilles i les forquilles són pastanagues, aleshores els cucs són pastanagues". Això, ho cregueu o no està ben pensat en el sentit que és coherent. És coherent perquè l'estructura que la sustenta és lògica. En realitat, quan fem un raonament d'aquest tipus hauríem de dir sempre "Si..." "Si els cucs són forquilles..." Com que no ho és, l'argument ben fet o ben pensat conté una cosa tòxica i el resultat és fals. Es pot tenir la raó (o un bon ús de la raó i no tenir la veritat com és el cas d'aquest exemple)

Casos de contenidors dolents: Si A és B i C és B, aleshores A és C. Això és no vàlid. És un mal contenidor. Qui diu això no té raó. Vegem-ho: Si els cucs són animals i els gossos són animals, els cucs són gossos. Una animalada, vaja...! i perdoneu l'acudit fàcil. Clar que aquests tipus d'arguments els fan servir els manipuladors per a enganyar. Heu sentit a vegades coses com ara: "Els corruptes del 3% són nacionalistes; els de la CUP són nacionalistes, aleshores els de la CUP són corruptes"? Dons això, fal·lècies!

Aquest contenidor dolent pot contenir veritats o mentides. En tots dos casos no tindrà raó però potser que digui la veritat. Per exemple:

Conté veritats quan dic: "Els dòbermans són éssers vius i els animals són éssers vius, per tant els dòbermans són animals! Una veritat dita a partir d'altres veritats però usant un raonament no vàlid.

Conté mentides si dic: "Els dòbermans són plantes i els gossos també són plantes, per tant els dòbermans són gossos! Altre cop veritat a partir de mentides i usant raonaments falsos!

Ja veieu doncs que la raó i la veritat no sempre coincideixen. Moltes vegades sí, perquè la raó és un mitjà excel·lent per a assolir veritats a partir d'altres veritats. I aquest és el problema. Quan podem dir que una cosa és veritat? Però això serà tema d'una altra entrada.

4.4. RAÓ I EMOCIONS

Discutien eternament si era mes important el motor o les rodes.

Què incòmoda és la raó quan contradiu els sentiments... I com costa no ignorar-la ni banalitzar-la en aquests casos. Gràcies Hannah Arendt.

Les raons que recolzen les teves emocions són més racionals que les

altres.

L'emoció vol benestar. La raó, coherència. L'esperit vol el benestar de la coherència amb el que és veritat!

Motor i gasolina al cervell dret. Rodes i volant a l'esquerre.

<u>La guerra entre el cap i el cor la guanya... el cul</u>

Forçosament en un moment donat de la nostra evolució ens movem pel cor, pels sentiments. I quan creixem un xic més, podem raonar i fer servir el cap per a guiar les nostres accions. Són fases naturals en l'evolució dels individus. Passa sovint però, que ens quedem estancats en un moment i no sabem o no podem evolucionar.

Les lluites entre el cap i el cor porten un munt de problemes en les persones. I també els porten en la nostra societat, perquè les societats reprodueixen fidelment els mecanismes evolutius de les persones.

Hi ha societats estancades en l'emoció i altres en la raó. Exemples de les primeres són les religions ortodoxes, els nacionalismes excloents o les lleialtats familiars. En tots aquests casos se sap el que cal que fer i mai no es pregunta a la raó. Exemples de col·lectius regits per la raó són el capitalisme, la democràcia o la ciència.

Tot i que pot semblar que la raó és més evolucionada que l'emoció, cal considerar al servei de què es posen una i altra per a poder valorar-les. Diu Wilber que històricament hem viscut a occident una època dominada per l'emoció que va començar a declinar amb el Renaixement quan les institucions de l'edat mitjana van deixar pas a les de l'edat moderna. A partir d'aquí, la raó s'ha imposat a través de la Il·lustració i les revolucions industrials.

Diu Wilber també, que cada nou avenç en les fases evolutives de les societats incorpora un gran risc o perill. En el cas de l'imperi de la raó de l'edat moderna, el perill és el materialisme ferotge, el capitalisme salvatge, la tecnologia inhumana i l'explotació demencial dels recursos naturals. Tot això es fa seguint la lògica dels mercats i les raons del benefici, però en cap cas la raó no es detura a pensar en les conseqüències.

És una raó cega, boja i absurda perquè només es pregunta pels mitjans i mai pels fins. Aquesta raó és destructiva i ha de quedar contrarestada amb un nou

procés evolutiu que és la visió holística, integral, harmònica i global del món. Veiem ja espurnes de la nova visió però encara no hi ha massa crítica per a consolidar-la.

Mentrestant, el món es baralla entre dues faccions dominades una per l'emoció irracional i fanàtica (l'exemple de moda és el fonamentalisme islàmic, però ens serveix igual el cristianisme del baptistes usamericans, o els nacionalismes ètnics...) i l'altra per una racionalitat enfollida incapaç d'autocriticar-se.

Totes dues posicions requereixen ser superades i integrades en noves visions que entenguin el valor de les emocions com a expressió d'ideals elevats i com a facilitadors dels vincles socials, i la raó com una eina d'anàlisi selectiva i crítica al servei dels mateixos elevats ideals. I això s'aconsegueix passant a la fase de síntesis de l'holisme integratiu que encara haurà de ser superada per noves fases més globals.

Tenim una llarga feina a fer i no és fàcil. Ara mateix semblem estancats en aquesta dinàmica i veiem certs retrocessos en forma d'encastellament a posicions fixes. La lluita entre el cap i el cor, o entre una visió del món ancorada en valors absoluts a l'estil feudal i el món com una màquina a la que exprimir per a obtenir beneficis materials encara que suposi un suïcidi, és una falsa lluita. No han de combatre aquestes visions sinó unificar-se en estadis posteriors.

Mentre no ho fem així, la guerra entre el cap i el cor la guanya el cul, és a dir, mentre decidim si mana el cor o el cap vivim com si penséssim amb el cul.

En algunes circumstàncies les emocions manen per damunt de l'intel·lecte i en altres, no. Tot depèn d'en quina jerarquia s'inscriguin

Tot i que sabem que els humans estem constituïts de, com a mínim, 4 dimensions que són el resultat de la nostra evolució, també sabem que no totes les dimensions tenen la mateixa importància en tots els casos.

Les 4 dimensions són: la física, constituïda per percepcions i òrgans sensorials, l'emocional/social que gestiona tot el que ens commou i apassiona, la dimensió intel·lectiva i l'espiritual. Cada una de les tres primeres dimensions és gestionada per una part específica del cervell. El nostre cervell és "triúnic", una perfecta simbiosi de tres cervells evolutius molt ben integrats: un cervell reptilià, un de mamífer i un d'humà. Per això totes les filosofies, religions i tradicions de saviesa han distingit sempre el món de les coses, dels afectes i de les idees.

Al llarg de la història podem veure les múltiples disputes i debats sobre la importància i prevalença de cada una d'aquestes dimensions sobre les altres. Està clar que per a quasi tothom el perfecte és que no hi hagi cap contradicció entre els

tres cervells i molt sovint així passa. A vegades, però, apareixen a la nostra vida conflictes que enfronten necessitats físiques amb emocionals o intel·lectuals amb socials o qualsevol altra classe de disjuntiva.

La meva opinió és que si mirem l'ordre evolutiu, el cervell reptilià és el primer i en ordre quantitatiu, el més important. Sobre ell se sustenta tota la vida reptiliana, mamífera i humana per més que els mamífers i els humans l'hem superat. Ara bé, això no vol dir que deixi de tenir una importància essencial. Si desapareix la funció del cervell reptilià o sensorial, queden inactives les funcions emocionals i intel·lectives.

Aquesta és una jerarquia. Actualment, té mala premsa la jerarquia perquè valorem totes les dimensions per igual, però la naturalesa és jeràrquica. Hi ha àtoms a la base de la matèria, molècules, òrgans, organismes... Això és una jerarquia. Hi ha nens, adolescents, adults, vells... això és també una jerarquia. La jerarquia és un ordre natural que cal conèixer i respectar.

Hi ha dues jerarquies en la naturalesa, les de domini o conservació i les d'evolució. Les primeres són les que regeixen quan les entitats o organismes s'orienten a mantenir-se o a dominar altres entitats. Aquestes són jerarquies quantitatives en les quals primen aquells elements que són més nombrosos encara que tinguin menys complexitat. A l'hora de conservar l'energia o la matèria, per exemple, els àtoms són més importants que les molècules i aquestes més que els organismes perquè si desapareixen totes els àtoms, desapareixen totes les molècules i tots els organismes mentre que la desaparició de les molècules no afecta els àtoms.

Quan posem les dimensions humanes en jerarquies de conservació o domini veiem com els elements més bàsics o quantitatius són més rellevants que els qualitatius. La vida és més important que l'espiritualitat i que tota la resta perquè si desapareix la vida desapareix la resta. Per això és quantitativament més important. Això només passa, però, si estem en una jerarquia que conservació.

Quan mirem l'evolució o el desenvolupament veiem que les emocions són qualitativament més valuoses que les percepcions per a una vida més evolucionada, no pas més conservada! L'intel·lecte és més important que les emocions per entendre la realitat, que és una de les dimensions més evolucionades que tenim. Potser hi ha qui dirà que és més determinant sentir-se bé, estimat i feliç que no pas entendre o saber coses racionalment i tindrà raó si ho contextualitza en una jerarquia de conservació o fins i tot de domini. Si el que vol és sobreviure i estar bé, possiblement les emocions i la vida social li atorguin més possibilitat de supervivència que l'intel·lecte.

Ara bé si pensem en una jerarquia de desenvolupament, l'intel·lecte o l'espiritualitat són més rellevants. Donen més qualitat de vida en el sentit que cobreixen més capacitats humanes.

Hi ha períodes històrics, societats i cercles humans més centrats en la conservació o el domini que en el desenvolupament. És en aquests entorns on se sol menystenir la importància de l'intel·lecte o de l'espiritualitat (que acostumen a reduir-se a programa d'emocions i vincles afectius.)

Crec que ara estem en general en un període de conservació perquè hi ha una sensació gran d'inestabilitat i inseguretat. Sentim una gran desconfiança en el futur i ens repleguem al nostre interior o als cercles més íntims. Diem que l'únic que podem fer és estar bé nosaltres. En aquest context de conservació, que sovint comporta domini d'altres contextos, se sobrevaloren les dimensions física i emocional.

Amb la pandèmia hem vist, per exemple, que el valor de la vida s'ha posat per damunt de tot com si només importés viure encara que sigui indignament. I ens han fet creure que això és així, però si mirem l'evolució sabem que la vida, per ella mateixa, no val la pena ser viscuda si no hi ha un desenvolupament dels afectes, les idees i les experiències transcendentals.

Tenim por a morir per una guerra o un virus i no tenim por a viure vides indignes. Per això cada cop més renunciem a drets i ens sotmetem a qualsevol amb tal de seguir vius. I això passa perquè estem massa d'esquena a l'evolució, al creixement, al desenvolupament personal i social. La jerarquia de desenvolupament no menysté la dimensió física ni les emocions ni l'intel·lecte. Simplement els jerarquitza de diferent manera a com ho fa la jerarquia de conservació quan la fluida i normal integració de totes les dimensions entra en conflicte.

Nota: Vaig escriure sobre aquest tema en una altra entrada d'aquest mateix blog: La jerarquia en el coneixement segueix la jerarquia en l'evolució (http://bit.ly/1p7WBxC)

4.5. LIMITS I LIMITACIONS DE LA RAÓ

L'absurd i la contradicció és la prova palpable de què la raó no és un instrument fiable a l'hora de definir la realitat. De fet la seva funció no és pas aquesta. La raó busca atorgar una mena de coherència entre tots el que

coneixem per tal d'assegurar-nos la supervivència. Ens equivoquem quan demanem a la lògica o al pensament que reprodueixi fidelment la realitat. Com sempre, resulta molt didàctic veure les limitacions i les errades dels instruments que fem servir d'ordinari. Ens treuen seguretat però ens donen un punt d'escepticisme i de gosadia en el coneixement molt necessari.

La coherència adorm i la contradicció desperta.

Què passa quan no passa res?

No tinc preguntes. Em pregunto què em passa...

LES LLETRES MAJÚSCULES NO EXISTEIXEN.

Tota generalització es mentida. I aquesta també.

Vaig estar tot el dia buscant una cosa que fos fàcil de trobar.

És trist que tot em faci gràcia. I és graciós que tot ho trobi trist.

Juro que no crec en els juraments.

Mai no pots dir ni pensar "això no existeix".

Soc molt contradictori i molt lògic. No ho veieu molt contradictori i molt lògic?

Va dir que els ous eren tan grans que en 1 dotzena només n'hi entraven 11. Vaig dir que era impossible però me'ls va deixar comptar i, sí, només 11.

Tinc una notícia bona i una de dolenta per donar-vos. La bona és que no hi ha mala notícia i la dolenta que no n'hi ha de bona.

Jo no sé escriure aquesta frase i tu no la saps llegir.

M'agrada estar sol. M'agrada estar amb gent. M'agrada el que conec. M'agrada el que desconec. En què quedem?

"Si no n'estàs segur no ho facis" em va dir. No estava segur de què fos un bon consell i no li vaig fer cas.

-És veritat que quan et fan una pregunta t'enrotlles i atabales la gent de mala manera amb la teva xerrameca retòrica i estèril? - Si.

-Aquí no tenim exèrcit. -Caram, quin país més pacífic... I si hi ha un conflicte, què feu? -Aleshores anem tots a la guerra!!!

"L'home és lliure i no obstant, la llibertat no existeix." (Kant) Hi estic d'acord i no obstant, els acords no existeixen.

La paradoxa és una finestra per la qual se'ns mostra -tot i que no ho entenem- que tot és u.

S'estranyava de què com més conferències i xerrades feia per demostrar que era mut, menys se'l creien.

O sigui que dius que aquest tren que ens ve a sobre és una imatge en una pantalla? Si, si, molta teoria, tu!! Au, corre!! (París, 1895)

L'entesa no és possible, entens?

Us aconsello no donar consells.

Avui m'han fet la innocentada de no fer-me cap innocentada! Em volien fer creure que era un dia normal…

És suficient pensar bé per saber que pensar bé no és suficient.

Quan la imaginació sobre el passat ens ajuda a entendre el present, el convertim en record.

-Tinc una bona i una mala notícia. Quina vols primer? -La dolenta -No hi ha bona notícia. -I la bona? -No hi ha mala notícia.

Hi ha qui minimitza, menysté i desautoritza la racionalitat d'una forma absolutament racional...

El pensament és un camp base, no un cim.

Soc el gran profeta i vinc a profetitzar la fi de les profecies!

He pensat que el pensament ens enganya!

Si el teu mestre et diu que et fiïs només de tu i no de cap mestre, li has de fer cas?

Les paradoxes lògiques ens demostren que no ens relacionem amb la realitat sinó amb una representació de la realitat.

Quan entens que la lògica del somni és l'absurd pots inventar qualsevol absurd i serà lògic

Quan somnies passen coses molt estranyes. El problema és que en el moment del somni no te n'adones i ho prens com a real. Després, un cop et despertes et sorprens de com podies haver considerat allò tan absurd com a normal.

És a dir que el somni té la seva pròpia realitat i imposa una determinada relació entre els elements que hi apareixen i pel que sembla exclou la coherència tal com l'entenem en estat de vigília.

Podem ser conscients de que estem somniant. Això a vegades simplement passa i a vegades és fruit d'un treball específic. Sembla que és una capacitat a l'abast de tothom. Si aconsegueixes ser conscient de que somnies, pots canviar tots els fets del teu somni i ordenar-los com vulguis sense que aparegui la sensació d'irrealitat. El cervell creu allò que veu i, en aquest cas, veu allò que vol.

He parlat en altres entrades dels diferents estats de consciència. L'estat oníric és un d'ells i el que en diem de vigília n'és un altre. N'hi ha de més lúcids com

ara els d'observador o els no-duals. Comparats amb els estadis superiors l'estat de vigília és semblant al somni comparat amb la vigília.

Descartes deia que no podem estar mai segurs de si estem somniant o no i penso que és veritat. Ara mateix no pots saber si estàs llegint això en un somni i el que et sembla vertader serà d'aquí un moment un record que et farà somriure. En tot cas crec que podem entendre que allò que percebem ara mateix, sigui somni o no, se sustenta per un seguit de suposicions i creences que tenim molt arrelades. Afermem la realitat amb costums mentals i amb pressuposicions que no ens qüestionem.

Això dona a la nostra realitat una consistència aparent gens segura però molt útil. No sabem si les coses són com les veiem però no ens ho qüestionem. No podem saber si la lògica és "lògica" (si per exemple, una cosa pot tenir una qualitat i no tenir-la alhora) però donem per descomptat que sí. No sabem si una cosa pot ser vertadera i falsa al mateix temps però ho descartem... I si ens fixem bé veurem moltes "realitats" que no se sustenten en cap evidència més enllà del costum sostingut.

Doncs bé, el repte que plantejo ara és considerar seriosament que tota aquesta lògica aparentment forta que uneix els fets que vivim no és més que una creença vana i que pot ser canviada a voluntat. Podem plantejar-nos que el contrari de tot el que creiem és cert i observarem que a la ment no li resulta impossible de concebre-ho així. Potser ens faltarà pràctica o insistència però al final, podrem aconseguir trobar una lògica en qualsevol absurd que plantegem.

Podem considerar la gravetat com una força que ens empeny des de l'exterior. L'evolució pot ser vista com una involució, la matèria pot ser considerada viva, l'amor és egoisme, la mort un naixement, la ignorància saviesa i la malaltia salut. Potser us costarà de creure però trobareu persones ben sensates que us farien demostracions convincents d'aquests "absurds" i d'altres més exagerats.

Què indica això? Doncs que la realitat és mal·leable i que la ment humana concep diverses formes d'organitzar-la. Assumim de ben petits les explicacions i la narrativa que el nostre entorn ens ofereix perquè és còmode però un cop saps que pots canviar aquesta programació sense renegar del principi de coherència, apareix davant teu un potencial extraordinari. Si tens confiança en tu mateix, motivació i força ho fas. Ets creador del teu propi món i arribes a ser el teu propi déu.

Si el riu Ebre arriba a passar 200 metres més a l'oest, el pont del Pilar seria una obra ridícula i inútil

L'altre dia llegia una prova irrefutable de l'existència de Déu o d'una intel·ligència suprema. Deia que la vida al planeta terra era possible per la precisió de l'òrbita terrestre. Afirmava que s'ha calculat que si el diàmetre de l'òrbita terrestre fos 15 metres més llarg estaríem tots congelats i si fos 15 metres més curt ens rostiríem.

O sigui que la intel·ligència divina havia calculat perfectament la distància justa a la que ha de circular la terra per fer possible el miracle de la vida. No pot ser casualitat que la terra, podent per l'atzar, orbitar a moltes distàncies diferents, s'hagi col·locat al lloc just i exacte que permet l'existència de la naturalesa i la vida tal com la coneixem.

Aquest argument, estúpid al meu entendre, és el paradigma de com s'argumenta sobre moltes coses amb premisses interessades i irracionals. Es tracta de prendre la conseqüència com a finalitat i convertir el resultat de l'atzar en l'objectiu primordial. O sigui que no pensem perquè tenim cervell[16] sinó que tenim cervell per pensar que és el que ha de ser; el ocells no volen perquè tenen ales, sinó que tenen ales per volar. Quina desgràcia seria per als ocells no poder volar...! Sort que la providència divina que tot ho té previst s'encarrega de dissenyar ales per tal de que els ocells no pateixin i puguin sobreviure. Aquest pensament infantil considera que les coses han de ser d'una manera determinada (els homes amb cervell, els ocells amb ales,...) i que hi ha d'haver un encarregat de dotar a tothom del que li fa falta. El fet és que si l'evolució no hagués afavorit l'aparició de les ales, els ocells no existirien i no passaria res. Si el neocòrtex no hagués sorgit per evolució els humans, tal com els coneixem, no existirien i tampoc seria cap drama per a l'univers.

En resum, que les coses passen i tenen conseqüències. No hi ha res necessari, res que hagi de ser d'una manera determinada. Tot simplement és com és, fruit de les causes que ho determinen. L'univers és tan absurd i tan lògic com el vulguem veure. Amb la nostra mentalitat necessitada de sentit i d'explicació ens sentim còmodes pensant que tot és un meravellós miracle, però en realitat tot simplement és. Si tu et meravelles davant l'arquitectura d'un àtom tens tants motius per fer-ho com quan veus una caca de gos.

Que un fet sigui admirable no diu res del fet sinó de tu i de la teva capacitat d'admiració, de l'estructura del teu cervell que s'excita i emociona quan el que veus

---

[16] Prenem "cervell" per "cervell pensant" o neocòrtex.

quadra amb les estructures profundes de la teva ment. Però tot quadra i tot pot ser admirat.

Per això és absurd admirar la precisió del curs del riu Ebre que passa just per sota el pont del Pilar! No té res d'extraordinari. Ja us puc dir el secret: van construir el pont damunt el riu Ebre!

Percebem en 3D: sensorialment, emocionalment i intel·lectivament

Percebem les coses amb els sentits. Jo veig el teclat de l'ordinador, o sento la música, o toco la poma... Tots aquests imputs sensorials configuren una imatge en el meu cervell.

El que poques vegades tenim en compte és que aquesta imatge sensorial mai no apareix en la nostra ment com una pura sensació. Per tal que pugui configurar-se en nosaltres, cal que les emociones hi afegeixin un component d'atracció i rebuig. Així la sensació sempre va acompanyada de l'emoció.

Percebem una cosa i el seu grau de plaer/desplaer simultàniament. Veig la poma i l'afecte positiu (o negatiu) envers ella de forma conjunta. És més, només puc veure una cosa quan l'emoció corresponent l'acompanya perquè els nostres circuïts neuronals estan de tal manera configurats que la xarxa representativa i la xarxa emotiva (amígdala) treballen conjuntament. Una no és distingible ni separable de l'altra. De la mateixa manera que la llargada i l'amplada d'un pla són ambdues absolutament necessàries, així la sensació i l'emoció són també indissolubles.

Això no passa en els animals que no tenen mesencèfal ja que el cervell emocional rau precisament en aquest lloc.

Però no acaba aquí la nostra percepció. No percebem en 2 dimensions sinó en 3. Necessitem a més de la sensació i l'emoció, la comprensió. Necessitem situar allò que veiem en un lloc amb sentit. Cal que la cosa vista o tocada tingui una explicació, una coherència amb el que ja coneixem.

I quan dic que la sensació emocionada ha de tenir també sentit no vull dir que aquest sentit o aquesta explicació, o aquest lloc en el mapa conceptual del nostre coneixement sigui vertader. Només cal que tingui un sentit, un significat, encara que sigui inventat o fals. El cervell no vol saber la veritat, vol entendre i atribuir significats a les coses per tal de poder actuar i així sobreviure.

Percebem doncs de forma simultània una cosa, el nostre afecte envers ella i el lloc que ocupa en el mapa general del món que ens confegim.

No podem parlar mai, doncs d'una cosa considerant només el seu aspecte extern sense que hi influeixin les emocions i la comprensió.

Per això quan ens agrada una cosa la veiem bonica i li trobem un lloc en el nostre món. Per això quan una cosa la necessitem per a comprendre la vida, la veiem i fem que ens agradi.

M'he distret llegint un cartell que deia: "conduint, no et distreguis!"

L'altre dia anava per l'autopista i va canviar el panell informatiu mentre passava ben a prop. Volent llegir el que deia em vaig distreure i això em va fer pensar. Un cartell em demana que no em distregui i m'ho diu distraient-me! Sembla una paradoxa!

Certament que hi ha moltes situacions a la vida que són així de paradoxals. "No cridis! T'he dit que no cridis!!!" cridava la mare al seu fill... "Desobeeix!" t'ordenen els qui volen ser obeïts en això. "No t'esforcis, deixa fluir..." t'aconsellen els qui veuen que això no et surt de natural i que t'hi hauries d'esforçar perquè fos així...

I és que aquestes frases o recomanacions que s'auto-anul·len o auto-invaliden són un exemple de les moltes circumstàncies en què se'ns demana una cosa per part de qui no la compleix.

Què hem de pensar de l'església que té molta riquesa i exalta i exalça la pobresa?

I del banc que diu que té "ànima" o que defensa la cultura o que dona suport social i només mira d'enriquir-se i eximir impostos mentre manté el sistema injust que genera el dany que diu pal·liar?

I de l'exèrcit i la policia que diuen garantir la nostra seguretat i són només els lacais de la casta dominant?

I dels jutges que només parlen del respecte a la llei i de la defensa de la justícia i la vulneren a la seva conveniència saltant-se qualsevol principi d'equitat o de respecte per la Justícia (en majúscula)

I dels polítics que es diuen servidors públics i els únics ben servits són ells?

Quina credibilitat i autoritat moral tenen aquestes institucions? Encara que no tots els bancs, policies, jutges i polítics siguin un exemple de contradicció, el fet és que les institucions o instàncies que representen perden autoritat i es desgasten.

Aquesta és una pèrdua gravíssima pel que fa a la confiança social ja que et deixa en un estat de vulnerabilitat que treu poder i estima al ciutadà. Quan l'ordre social depèn de la discrecionalitat i interessos d'una minoria, de l'arbitrarietat del poder i de la imposició, el ciutadà només pot sotmetre's o rebel·lar-se. I un ciutadà sotmès no és pròpiament un ciutadà... és un esclau.

5. PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN

5.1. B1: CONEIXEMENT

B11	ASPECTES GENERALS SOBRE EL CONEIXEMENT I LA VERITAT	
111230	Has sentit mai veus?	Viatjo... Travesso zones desertes... No paro de sentir veus...
120111	Què és millor el moviment o la direcció?	Val més una passa en el camí adequat que 50 erràtiques.
120112	Buscar o esperar? Què prefereixes?	Costen més 50 passes erràtiques que una en el camí adequat.
120719	Quin és el pitjor dels mals?	Recomano "Tantos tontos tópicos" d'Aurelio Arteta. Per si no quedava clar que el pitjor dels mals és la ignorància!
121125	Què ens allibera definitivament?	Només el coneixement allibera.
121221	Com podem saber que una cosa és essencial i no circumstancial?	Si algun objecte justifica la saviesa no pot ser altre que el discerniment entre el que és essencial i el que és circumstancial.
130107	Pot una persona dolenta dir coses sàvies, útils i assenyades?	Pot una persona dolenta dir coses bones? Una de falsa formular veritats? Una de lletja expressar la bellesa? Certament sí i sovint és així
130722	Què és més perniciós: el dubte o la certesa?	El dubte no és un estat gaire agradable però la certesa és un estat ridícul. (A.aa.)
131007	Pot un ignorant ensenyar-nos coses que no sap?	Els déus poden posar la veritat en boca de qualsevol burro.
131126	Què és més il·limitat: la intel·ligència o l'estupidesa?	És intel·ligent pensar que la intel·ligència té límits. És estúpid pensar que l'estupidesa també en té.
140518	Per a què serveis el saber?	Saber cura. Saber més, salva.
150203	Entens per què no entens les coses?	No entenc que no m'entenguis!

150220	Creus que per a acceptar una cosa cal entendre-la?	No tot el que s'entén s'ha d'acceptar ni tot el que s'accepta s'ha d'entendre.
150315	Coneixes alguna paraula que defineixi de forma inequívoca una realitat?	Deambulem per la foscor posant noms a les ombres.
151003	Creus que hi ha algun consell vàlid per a tothom?	Reduir la velocitat augmenta la seguretat del conductor però redueix la de l'aviador. (Compte amb els consells i les generalitzacions)
151104	Creus que la finalitat d'una cosa és un descobriment o un invent?	Les causes es descobreixen, les finalitats s'inventen.
160810	Qui pot jutjar la ignorància?	Què patètica és la ignorància... per a qui la pugui jutjar!
161110	Com més saps més... (acaba la frase)	Com més saps més saps que no saps.
170817	Quin és l'únic problema? Quina l'única solució?	L'únic problema: la ignorància. L'única solució: la saviesa.
171105	Què és més pràctic, el coneixement o l'habilitat?	La llum no t'obrirà la porta però et permetrà veure on és la clau que t'ha caigut. (La importància del coneixement)
200227	Et passen coses amb sentit o coses absurdes a les que tu dones sentit?	La vida et petoneja i bufeteja sense criteri ni justícia i amb total indiferència.
210922	Què és pitjor, la mirada parcial o la ceguera?	La mirada parcial és pitjor que la ceguesa.
211125	Què és una bona pregunta?	Una bona pregunta és aquella que suscita una resposta que supera el marc des d'on s'ha fet la pregunta.
B12	**PROBLEMES I LIMITACIONS DEL CONEIXEMENT**	
120114	Quina possibilitat tenim de saber la certesa d'una frase en futur abans que passi el que enuncia?	Va dir que vindria a arreglar la nevera i no ha vingut. Impossible saber la veritat d'una frase en futur. Ja tenim 1/3 del problema resolt.
120203	Quines vistes hi ha allà on els teus ulls no arriben?	Per molt que miris no veuràs més enllà dels teus propis ulls.
121130	Creus que és real allò que sabem que és irreal?	Tot el que oculta la realitat la manifesta.
121201	Quan el que és més evident ens resulta més difícil de veure?	Buscava desesperadament saber què és el paper. Llegia tots el llibres de totes les biblioteques però no trobava la resposta més evident.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -297

121218	Com podem convèncer algú que ens diu que és mut?	Deia a tothom que era mut i s'enfadava perquè no li feien cas!
121219	Quins són els dos cognoms de la ignorància?	La ignorància té dos cognoms: Encobriment i Projecció.
130402	Quantes cares té la ignorància?	La ignorància té dues cares: l'ocultació (no veure el que és) i la projecció (veure el que no és)
131025	Creus que existeix un coneixement que no sigui humà?	Tot coneixement és coneixement humà. Tota veritat és veritat humana. No sabem res de l'univers. Només de com nosaltres el concebem.
140509	De quantes maneres es pot camuflar la ignorància?	Encara que la ignorància es vesteixi de màgia i misteri... en ignorància es queda!
140915	De quina cosa n'estàs ben segur?	"Només sé que no saps res"
150105	Quins criteris de fiabilitat tens quan algú t'explica un fet?	Sempre podràs conèixer dues versions del mateix fet. I podràs saber que tots dues són igualment falses.
150209	Què no podem reconèixer?	Tots patim agnòsia (Trastorn del reconeixement, de causa cerebral.)
150227	Un boig cridant que el deixin sortir del manicomi des de fora, és a dins o a fora?	"Deixeu-me sortir!" cridava el boig des de fora del manicomi.
150311	En quins casos creus que busquem la veritat o el coneixement amb els instruments inadequats?	I quan se n'anava a dormir es posava les ulleres... per veure millor els seus somnis!
151019	Quan estàs més perdut, quan no veus el que hi ha o quan veus el que ho hi ha?	Tan perdut estàs quan no veus el que hi ha com quan veus el que no hi ha.
151221	Quants tipus de coneixement coneixes?	Tenim totes les peces però ens falta el model!
170129	Quantes direccions té el coneixement?	Afinant i aprofundint en la visió mai no arribaràs al tacte.
170627	Quin edifici és més sòlid, el del coneixement o el de la ignorància? Per què?	Està més sòlidament construït l'edifici de la ignorància que el del coneixement
180306	Quina relació imagines que hi ha entre el que t'agrada i el que et fa por?	El que t'agrada et mostra el que tems.
180708	Quines eines fem servir per a entendre la realitat?	Els nostres "per què" i "per a què" són tan útils per a entendre la realitat com

		una forquilla i un ganivet per a fer l'anàlisi sintàctic d'una frase"
190511	Què prefereixes, un bon destí o un bon viatge?	Tenir el control de la nau no et garanteix un bon destí.
190903	Creus que es pot saber la veritat sobre una cosa?	Hi ha qui s'esforça més en conèixer l'opinió d'un savi o guru sobre una cosa que la veritat mateixa d'aquesta cosa.
191124	Cas d'existir el pecat original, quin creus que seria?	Si algun pecat original tenim en néixer és la ignorància. I no hi ha penitència més gratificant que el saber.
211025	Es pot convèncer algú d'una cosa de la que no vol ser convençut?	Cada prova de que no tinc raó és una prova de que en tinc.
211103	Què obstaculitza que els humans ens qüestionem les nostres creences?	Costa molt que algú es qüestioni una certesa si la seva estabilitat emocional i social i/o el seu sou depenen de que no s'ho qüestioni.
220111	Creus que algú escull fer una cosa que no creu que sigui la millor?	Tothom escull en cada moment la millor opció de totes les que creu tenir.
220126	Per què tendim a pensar que allò que sempre ha sigut d'una manera seguirà essent-ho?	Els humans solem confondre la sensació subjectiva de confiança amb una indicació de validesa predictiva.
220131	Pot ser un problema ser massa savi?	Som massa savis...
B13	**NATURALESA DEL CONEIXEMENT**	
120221	El coneixement humà, té algun valor per a l'existència no humana?	Tot coneixement de l'esperit humà és metafòric.
120722	Es pot estimar una cosa que no has conegut?	No pots conèixer el que no has estimat.
130113	Jo veig en color i la papallona en blanc i negre. Qui veu l'objecte realment?	Si el nostre cervell i sistema sensorial només ens permetés veure dos colors diríem que l'univers només té dos colors.
130126	Quina part del coneixement està en nosaltres i no en les coses conegudes?	Creu l'ordinador que les paraules van en línies i no sap que les línies són un element del seu programa i no tenen res a veure amb les paraules
130628	Creus que les emocions poden substituir el saber?	Quan un té set de coneixement no hi ha solució emocional.
130704	Creus que hi ha diferents nivells d'amor? Quants en coneixes?	A vegades les persones s'enamoren del coneixement de la mateixa manera i

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -299

		aleshores diuen que estan enamorades, l'una de l'altra
130710	Pot existir una cosa que no es pugui conèixer?	Una cosa incognoscible no és ja una cosa.
130921	Creus que el coneixement essencial és sempre el mateix?	Hi ha el coneixement essencial i la copa que el sustenta. El coneixement sempre és el mateix. La copa, que no és important, varia.
140310	Podem pensar en coses que no tinguin causa?	Per la pròpia naturalesa de la nostra ment no podem concebre coses no causades però sí coses de causa desconeguda.
140312	Quines coses tenen causes desconegudes?	Posem noms a les coses de causa desconeguda per tal de poder concebre-les. Llibertat, sort, atzar, lliure albir... són alguns d'aquests noms
140612	Creu que podem evitar jutjar tot allò que concebem?	Tots ho jutgem tot sempre (http://bit.ly/1s9Oxyk)
140806	En què s'assembla estimar i conèixer?	Conèixer és estimar i estimar és conèixer. (http://bit.ly/V2yVgY)
150305	Creus que la vida té sentit?	Apareix el sentit de la vida quan apareix el cervell humà com apareixen els colors quan apareix l'ull.
150328	Creus que l'ètica és un invent o un descobriment?	La carena és un descobriment. La prohibició de travessar-la o l'obligació de fer-ho són invents. (http://bit.ly/1Npzy8X)
150417	Què és més fàcil, saber el que és o saber el que no és?	Sé el que no és però no sé el que és!
150605	Quina forma té l'aigua d'un pou? I el coneixement que tenim?	L'aigua d'aquest pou és cilíndrica! (http://bit.ly/1KKuuMk)
150927	Tenen sentit les coses o els hi donem nosaltres?	L'ull ens fa creure que les coses tenen colors; la ment, que les coses tenen sentit. Ambdues ens enganyen. (http://bit.ly/1h0WnGc)
160813	El que no es pot conèixer, existeix?	El que és a la foscor no es pot veure (https://bit.ly/3y97JDQ)
170327	Un ésser omniscient podria tenir mai sort?	Sort, atzar o llibertat són els noms que posem a allò que no sabem calcular. (O sigui descobrir-ne les causes i entendre les seves relacions

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -300

181014	El món és tal com el percebem o el fabriquem a partir de les nostres percepcions?	El cervell veu totes les coses amb sentit i finalitat. Quan el cervell pensa en la vida, creu que també té sentit i finalitat. La vida, però, no té cervell.
210527	Creus que en la percepció té més importància l'emoció o l'intel·lecte?	Tota percepció és emocional i intel·lectual. Per això, veient les mateixes coses, no sentim ni pensem el mateix.
220517	Què és més important per a valorar un judici: la certesa o la probabilitat?	Preferim certeses improbables a incerteses probables. "N'estic segur però sé que segurament no és veritat" a "No n'estic segur però podria ser".
B14	**LA RECERCA DEL CONEIXEMENT**	
140103	És millor saber o saber fer?	La llum emana milions de fotons en forma d'ona-corpuscle. Però no és buscant i recomponent fotons com faràs llum sinó obrint l'interruptor.
140221	Què pot fer la disciplina per a dissoldre la ignorància?	La comprensió, no la pràctica ni la disciplina, desfà la ignorància
140301	Creus que sempre fem el que considerem millor en aquell moment i amb la informació que tenim?	Preguntat sobre una estupidesa evident, indigna d'un home savi com ell, Sòcrates va contestar: "En el moment de fer-ho em semblava correcte"
140520	Per què busquem on hi ha llum i no on ho hem perdut?	Ho he perdut allà. Ho busco aquí, però, perquè hi ha més llum. (http://bit.ly/1vCeGVM)
140712	Creus en la màgia?	Hi ha trucs de màgia que ni el propi mag que els fa els coneix!
140824	Què és més important, tenir la clau o saber quina és la porta?	Una cosa és tenir la clau i una altra saber quina és la porta! (Quina eina s'ha de fer servir en cada cas? Raó, percepció, intuïció…) https://bit.ly/3zYWcYn
140831	Quantes maneres hi ha de veure una cosa?	Tenim dos ulls perquè sempre hi ha dues maneres de veure les coses (http://bit.ly/1Ch4mpD)
141002	Si et diguessin que la resposta a totes les preguntes és la mateixa, quina diries que és aquesta resposta universal?	La resposta a totes les preguntes és el silenci (http://bit.ly/1rHl37S)

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -301

141017	És més important fer el que penses o pensar el que fas?	Creu que és molt revolucionari fer el que pensa quan el que seria realment revolucionari seria pensar el que fa.
141223	De què depèn el color d'una cosa, de la cosa o de l'ull?	Aprendràs més sobre el color dels canaris estudiant el funcionament de l'ull humà que estudiant els canaris. (http://bit.ly/13XuTMf)
150126	De quina manera ens poden enganyar els nostres òrgans de coneixement?	Els oculistes són els que estan més protegits contra els enganys de la vista.
150923	Dona consells per a ser ric i savi.	Si vols ser ric apuja els teus diners o abaixa les teves necessitats. Si vols ser savi apuja els teus coneixements o abaixa el teu orgull.
160805	Què creus que dona més coneixement, el saber o l'experiència?	És el saber que dona coneixement, no pas l'experiència... https://bit.ly/3OERqTW
160818	Es pot lluitar contra la ignorància?	Lluites contra la ignorància? Ja t'ha guanyat!
161215	Si cal mirar per poder veure, què cal fer per saber?	Cal mirar per poder veure.
170117	Quina diferència hi ha entre contestar i dissoldre una pregunta?	Les grans preguntes no es contesten, es dissolen.
170414	Què és més important, el coneixement o saber quines coses són coneixement?	Hi ha un debat sobre els coneixements i un debat sobre quines coses són coneixements i no opinions. Aquest segon és necessàriament previ.
170831	Quin paper té l'experiència en l'adquisició del coneixement?	No és tenint experiències que aconseguiràs el coneixement sinó vencent la ignorància. http://bit.ly/2emDZZX
180801	Quina diferència hi ha entre com coneixem les coses a com ens coneixem a nosaltres mateixos?	És "sabent" com el subjecte coneix l'objecte i és "essent" com el subjecte es coneix a sí mateix.
190607	Què diries que hi ha més al món: saviesa o ignorància?	Si necessites tenir fe en alguna cosa verdadera i important tingues-la en la ignorància: és omnipresent i mou el món.
190703	Creus que ajustar el que experimentes al que saps o el que saps al que experimentes?	Portar les coses a la llum o la llum a les coses? https://bit.ly/30cZYsi

191118	Què aporta "englobar"? (Les explicacions que n'engloben d'altres, per exemple)	Entenem a mesura que englobem. https://bit.ly/2XlU33C
200120	En què s'assembla un lector i un buscador d'or?	Alguns llibres els llegeixo com un buscador d'or: cada petita troballa enmig de nombroses pàgines és com un gra d'or valuós. I alguns d'aquests llibres són filons i altres, mines ermes que cal abandonar tant bon punt veus que no són profitoses.
200219	En el coneixement, és més important conèixer el subjecte que coneix o la cosa coneguda?	Veure i entendre el món està bé, però veure i entendre l'ull que el mira i la ment que el coneix és encara millor! https://bit.ly/38EGvFv
200308	La vida és una evolució o una involució?	En la consciència trobo la comprensió; en la comprensió, l'amor i en l'amor, la bellesa. Hi ha qui ho fa al revés. Són les vies descendents i ascendents del saber.
201219	És millor el dubte o la certesa?	Sostenir el dubte és més dur que lliscar en la certesa.
210319	És més problemàtica la ignorància o la falsa certesa?	El teu problema no és el que ignores sinó el que creus que saps.
211014	Hi ha opinions millors que altres? Quines?	A: -Tot és blau! B: -Tot és verd! C: -Per a A tot és blau i per a B tot és verd. No totes les opinions tenen el mateix valor. Incloure i transcendir ens acosta a la veritat.
211203	Per què costa tant posar-nos d'acord sobre grans temes?	És molt més fàcil anar a Mart que posar-se d'acord sobre les vacunes.
220404	Quina és la cosa més important que no sabem?	Hi ha moltes coses importants que no sabem i una de les coses més importants que no sabem és que no sabem les coses importants.

5.2. B2: VERITAT

B21	**VERITATS I VERITAT**

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -303

200630	Es pot distingir el que és real del que no ho és?	Quan distingeixes entre el que és real i el que no ho és, estàs dient que la realitat és una part del tot?
200705	Qui sap més una granota ignorant o un capgrós savi?	El capgròs més evolucionat sap menys que la granota més primitiva.
200708	És útil la Veritat (amb majúscula)?	La Veritat et farà lliure!... però també impotent, inútil, amorf...
210114	Com saps que el que saps és veritat?	Com saps que el que saps és veritat?
120511	Creus que les coses importants canvien?	Tot el que es mou, muta o varia no és essencial i no cal donar-li importància.
120524	Quina és la veritat més gran?	La veritat més gran: tot és mentida.
121022	Creus que es pot tenir la mateixa ideologia al llarg de tota la vida?	La vida és massa llarga per a sustentar una sola ideologia i massa curta per a trobar una sola veritat absoluta.
121025	On rau la veritat?	La veritat ens espera en cada cosa i, a vegades, fins i tot surt d'elles per venir a trobar-nos.
130313	Si per error anuncio com a falsa una cosa vertadera, dic veritat o mentida?	Si per error anuncio com a falsa una cosa vertadera, dic veritat o mentida?
130328	Quants tipus de veritat coneixes?	El primer que ens hem de preguntar els buscadors de la veritat és quin tipus de veritat busquem i sobre què
130716	T'agradaria no tenir res a ocultar?	Per res del món voldria una vida en la que no tingués res a ocultar.
130831	Quin valor té una cosa pel fet de ser antiga?	Hauríem d'estimar les coses per ser vertaderes, no per ser antigues.
131222	Digues una veritat.	El groc rogent d'una posta de sol. Defensar d'una injustícia un desconegut. El teorema de Pitàgores.
140117	Quines són les mentides més perilloses?	La llibertat, el coneixement i el "jo" són tres de les mentides més perilloses.
140416	Creus que la mentida és justificable?	Un cop sabut que tot el que et dirà és mentida, què importa el que et dirà?
140724	Es pot qüestionar la realitat?	És absurd acceptar com a real tot el que un ordinador ens mostra amb l'argument que és molt complicat qüestionar-ho. Amb la ment passa igual
141006	Creus que està justificat enganyar per fer-te entendre?	Si tu ho veus verd i ell groc, si vols que t'entengui, explica-li blau.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -304

150206	Com pot ser que tant la circumferència gran com la petita tinguin ambdues 360º?	Com pot ser que tant la circumferència gran com la petita tinguin ambdues 360º?
150317	Què és un cel fals?	Un cel fals és un infern.
150612	Soc honest si dic a algú que l'enganyaré i ho faig?	Procuro ser el màxim d'honest amb la gent. Els prometo que de tant en tant els enganyaré i això és exactament el que faig...!
151006	Creus que hi ha més veritats o mentides al món?	Nàufrags en un oceà de mentida, aferrats a una fusta de creences, volent que en algun lloc hi hagi terra ferma...
160104	Una cosa pot ser veritat i mentida al mateix temps? Posa exemples.	Soc la primera frase del paràgraf. No soc la primera frase del paràgraf. Dues frases oposades i ambdues vertaderes.
160205	Et mereix més confiança algú que parla amb seguretat indiscutible o algú que dubta de la seva pròpia opinió?	Ahir va dir que x=5; avui ha dit que x=13! La senyoreta ens vol enredar. No penso fiar-me'n més...
160723	Prefereixes confirmar una creença que tens o descobrir la seva falsedat?	Quan descobreixes la falsedat d'una creença teva, t'alliberes i quan en confirmes una, t'esclavitzes.
160920	Les nostres accions belles omplen el món de bellesa o la bellesa que omple el món s'expressa en nosaltres quan fem coses belles?	Que cada acció que fas sigui bella, bona i veritable; així ajudes a omplir l'univers de bellesa, bondat i veritat.
161114	Pots confiar en un mentider que reconeix que ho és?	Com menys preguntes facis a un mentider més podràs confiar en ell.
170421	Es pot tenir una vida vertadera sense saber què és la veritat	Sí no busques la veritat a la teva vida no tindràs vida vertadera.
170620	A qui ofèn més la mentida, a la veritat o a la bondat?	La valoració d'una mentida no s'ha de fer respecte a la veritat sinó respecte a la bondat.
170801	Creus que existeixen les coses possibles però encara no realitzades?	El combustible no existeix; la combustió, sí.
170820	Quina diferència hi ha entre certesa i veritat?	Estem malalts de certeses. Potser.
190116	Quantes veritats hi ha?	Hi ha una Veritat però moltes veritats. Petit catàleg de veritats.
200106	Què és segur, segur, segur? (en el sentit de vertader)	No és segur que demà surti el sol però és segur que, si avui és dilluns, demà

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -305

		serà dimarts. Tampoc és segur que jo mori però és segur que jo soc.
220218	Puc inventar que els meus invents són vertaders?	He inventat que tot el que invento és veritat i per això aquest fet és veritat.
120607	Creus que la veritat pot ser dita?	Una veritat que pot ser dita no és una veritat.
120819	Creus que la veritat pot ser dita?	La veritat que es pot dir ja no és veritat.
121002	Quines coses es veuen millor amb els ulls tancats?	Si vols veure la veritat... tanca els ulls!
121109	Què hem de fer per a assolir la Veritat?	No cal cap esforç per rebre la veritat evident. Si t'esforces no estàs davant la veritat evident.
121115	Què hem de fer quan la veritat va contra la llei?	Quan l'esperit apunta a la veritat transgredeix totes les normes i salta totes les barreres.
121118	Com podrem aconseguir la plenitud?	L'únic esforç que hem de fer per a aconseguir la plenitud és el de descobrir que ja la tenim.
130330	Quina veritat t'interessa?	La veritat que més m'interessa és l'absoluta sobre el "ser".
130709	Quins són els atributs de la veritat?	Només conec 5 atributs de la veritat: invisible, inaudible, inodora, insípida i impalpable.
130808	Creus que la Veritat és suportable?	Així com l'ull de la carn no suporta la llum del sol, així tampoc l'ull de la ment no suporta la llum de la veritat.
131201	Quina relació hi ha entre veritat i realitat?	La veritat ens acosta a la realitat i amb aquest coneixement ens fem més reals.
131215	La veritat és una qualitat de la vida o la vida és una qualitat de la veritat?	La veritat m'ha fet fora de la vida.
140404	Creus que la Veritat porta associada experiències extraordinàries?	La veritat no és un èxtasi.
140420	Quin fonament té allò que pot ser dubtat?	No fonamentis la veritat en allò que pot ser dubtat.
140723	Quina és la veritat sobre les opinions? I quina opinió tens de la veritat?	No hi ha una opinió sobre la veritat, però hi ha una veritat sobre l'opinió.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -306

150516	Es pot transmetre una veritat?	La veritat només pot ser descoberta. Mai transmesa!
160127	Qui són el pare i la mare de l'amor?	La veritat i la felicitat es van mirar al fons dels ulls i van fer l'amor.
160403	Creus que la raó pot descobrir la Veritat?	La raó no et farà descobrir la Veritat però pot derrotar tots els obstacles que t'impedeixen abastar-la.
160608	Com saps que coneixes la veritat?	Coneixem la realitat quan descobrim que som ella.
160728	Creus que existeix la veritat absoluta?	La veritat absoluta existeix! De fet és l'única cosa que existeix.
160811	A qui estimes més, a la felicitat o a la veritat?	Ja ningú no estima la Veritat. Tots volem la felicitat com a amant...
160928	Alguna cosa no és veritat?	Tot és veritat.
170518	Per a què serveix la veritat?	La veritat és per a ser viscuda, no proclamada.
170530	Quins enganys ens impedeixen accedir a la veritat?	La veritat exigeix desvelar 4 enganys: 1. que ets algú lliure que pot controlar la seva vida; 2. que ets algú; 3. que ets i 4. que.
170823	Quina és l'única religió? I l'única fe? I l'única doctrina? I l'únic déu? I l'única veritat?	L'única religió seria l'humanisme. L'única fe, la bellesa. L'única doctrina, la bondat. L'únic déu, la Veritat.
170825	Què és més important, la veritat, la bondat o la bellesa?	Veritat, bondat i bellesa són la mateixa cosa vista amb l'intel·lecte, el cor o els ulls.
181216	Què té a veure la veritat amb la realitat?	En estat de consciència ordinària o condicionada, la veritat és una qualitat de la realitat. En estat de consciència expandida, la realitat és una qualitat o dimensió de la veritat.
191005	De què no es pot dubtar mai?	M'han fet dubtat de totes les formes i circumstàncies de la meva existència però no de la meva existència. Qui soc?
191006	Quines veritats esclavitzen i quines alliberen?	La Veritat et farà lliure i les veritats et faran esclau.
191024	Quina és l'única veritat existent?	L'única cosa segura i vertadera és que tot existeix. Com a objecte, com a idea, com a emoció o com el que sigui, però existeix!
200421	És el mateix descobrir la mentida que saber la veritat?	No es tracta tant de saber la veritat com de descobrir la mentida.

201205	Creus que tot té un perquè?	No sabem el perquè de res perquè no hi ha un perquè de res.
210820	Quina diries que és la "gran mentida"?	Només el descobriment de la gran mentida revela la gran Veritat. I les petites veritats són les aliades de la gran mentida.
B22	**LES CREENCES**	
120628	Com sabem que una cosa és més greu que una altra?	És igualment inhumà sotmetre algú a calor extrema com a fred extrem.
120802	Què vendries del que tens i que compraries que no tinguis?	Ven creences i compra perplexitat.
121221	x	Demà s'acaba el "s'acaba el món" (Escrit el dia abans de l'anunci apocalíptic maia)
130620	Quan comentes un text, quina part és al text i quina a la teva ment?	La gran feina dels estudiosos és aconseguir que els textos importants diguin el que ells creuen.
130620	Què són més fortes, les teves idees o les teves creences?	Ortega diu: "les idees es tenen, en les creences s'hi és". Jo penso que cal tenir creences però que vivim en les idees.
130728	Com creem el nostre propi Món? I com el mantenim?	Creem el món amb fe i el mantenim amb tossuderia.
130813	Què creus que creus?	Què creus que creus?
130825	Les idees més vertaderes tenen més força?	La força d'una creença no té cap relació amb la seva veracitat.
130917	Quina diferència hi ha entre la fe i l'autohipnosi?	"La fe és creure en el que no veus; i la recompensa es veure el que un creu" va dir Sant Agustí. Un magnífic exemple d'autohipnosi, vaja!
140206	Quines defenses tens activades contra el canvi?	Conviccions rocoses sense fonament ocupaven tots els racons del seu cervell. No hi havia lloc ni per a la dinamita racional.
140214	Com podem saber si un fet que tenim a la memòria va succeir realment?	Diem que ho tenim a la memòria perquè ho hem viscut, però en realitat diem que ho hem viscut perquè ho tenim a la memòria.
140530	Quines creences mantens pel sol fet que en una ocasió va resultar eficaç?	La primera suma que va entendre era 3+2 i ara encara és de la secta del 5.
140605	Podem llegir les dades d'una manera objectiva o sempre fem	Si les dades confirmen la meva teoria, perfecte! Si no, pitjor per a les dades!

	una lectura esbiaixada encara que sigui inconscient?	
140617	Existeix allò en el que no creus?	Si no creus en la gravetat... no caus!
140810	Et fa por el vudú? Per què sí o per què no?	El vudú no pot res contra qui no hi creu.
141203	Quina és la pitjor i més perillosa de les teves creences?	La pitjor de les teves creences és creure que les teves creences són.
150525	Hi ha alguna manera de demostrar que una cosa és més evident que una altra?	Per molt evident que consideris una cosa sempre trobaràs algú que consideri igualment evident la contrària.
150730	Quina cosa que ara no pots creure la creuran els humans d'aquí dos-cents anys?	Al segle XII ningú no hauria pogut creure que un ordinador és una màquina.
150806	Què és més real, la realitat o les idees que et fas de la realitat?	La realitat no existeix. Només existeixen les idees que tu et fas de la realitat.
180417	Quines coses creus que són regides per lleis?	Ens falta el coneixement de moltes lleis i ens sobra la creença en moltes hipòtesis.
190706	Creus que els coneixements científics d'Einstein li donaven més autoritat en temes socials o ètics?	No cal que una frase l'hagi dit Einstein per a prendre'ns-la seriosament!
190929	Per què ens costa tant canviar?	Preferim patir i morir amb la nostra ideologia que no pas gaudir i salvar-nos canviant-la.
200229	La vida és massa llarga o massa curta? Que en derives de la teva valoració?	La vida és massa curta per no creure en la sensatesa i massa llarga per no creure en tonteries.
201109	Com pots saber si el que veus està malament o simplement o veus malament?	Veure-ho tot malament i no adonar-te que el que està malament és la teva vista.
201125	Per què ens enfadem amb els que pensen diferent?	Si sabem que tot ho veiem del color de les ulleres que portem, i veiem a tothom amb ulleres de colors diferents, per què discutim i ens enfadem amb la gent?
210126	He de fer cas al que dius o al que fas?	És observant la teva conducta com conec les teves creences, no pas escoltant els teus discursos.
B23	**LA FILOSOFIA**	

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -309

130609	Davant d'un problema, creus que és més important centrar-se en la pregunta o en la resposta?	Centrats en la pregunta o centrats en la resposta. Veritat o felicitat. Filosofia o teràpia
130816	Per què creus que no som perfectes?	Era imperfecte perquè no acceptava la seva imperfecció.
131022	Quina relació creus que hi ha entre poesia i filosofia?	Quan no has estat tocat pel do de la poesia pots recórrer a la filosofia. Sempre és millor que la fe o la superstició.
131107	Què fa que una cosa sigui perfecte?	Deia "soc un arbre imperfecte perquè tinc arrels brutes, escorça rugosa, fulles fràgils,... " I allò justament el feia perfecte.
140208	La claredat mental inquieta o conforta?	La claredat mental exigeix crítica i pot desvelar l'engany però el confort adorm en l'autocomplaença i et manté enganyat.
140216	Creus possible que estiguis sol a l'univers?	Quan saps qui ets, el solipsisme* esdevé evident. (*Doctrina segons la qual l'únic existent és la pròpia consciència i els seus continguts)
140217	La vida humana té més de descobriment o d'invent?	La vida animal és un descobriment continuat. La vida humana un invent continuat.
140306	Què és per a tu la realitat?	La teoria dels camps mòrfics és la que més s'ajusta a la meva concepció de la realitat com a consciència. (monisme idealista)
140320	Quina és la genuïna eina del filòsof?	La genuïna eina del filòsof és el martell.
140417	Què vol dir la frase: "L'home és un animal que explica contes"?	Em penso que soc l'única persona normal del món!!!
140627	Pot haver-hi una imperfecció perfecte?	La imperfecció és perfecta!
140814	Tots els dies de la teva vida passen ara quan els recordes o van passar llavors?	Les mil i una nits van passar el mateix dia.
140902	Quina diferència hi ha entre la filosofia i la teràpia per a tu?	Terapeuta: "Vine malament i surt millor". Filòsof: "Vine bé i surt pitjor".
140906	Quina diferència veus entre un psiquiatra, un psicòleg i un filòsof?	Si el cotxe es fa malbé, ves al psiquiatra. Si no saps conduir, al psicòleg i si no saps on vas, al filòsof.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -310

141011	Quin és equivalent en l'home a les lleis naturals en la natura?	La natura té lleis, l'home té voluntat.
141103	Creus que la passió és un avantatge o un inconvenient per al filòsof?	Filòsofs: la passió per la raó, la raó de la passió!
141107	Què és el més important que cal saber?	El més important que cal saber és què és el més important que cal saber!
141117	Què fa que una cosa sigui aquella cosa?	El gos i la papallona són molt diferents però ambdós són completament i totalment animals.
141119	Per què creus que jo soc perfecte i tu no?	Saps per què jo soc perfecte i tu no? Doncs perquè jo ho sé i tu encara no!
150129	Què cal per fer una cosa perfecte?	Si vols pintar un quadre perfecte, sigues perfecte i després pinta amb naturalitat.
150219	Creus que hi ha alguna cosa perfecta?	Deixem el perfeccionisme que busca el que mai serà i abracem la perfecció que ja és.
150410	On mena la filosofia?	Vana és la filosofia que no porta al silenci.
150430	Què és possible i què és impossible?	El possible és impossible.
150628	Quina és la por més profunda que pot tenir l'home?	Segons Georges Bataille, "un filòsof és algú que té por". La por que fa transitar més enllà de les creences, la lògica i la certesa...
150729	Què passaria si dubtéssim sempre de tot?	Dubta de tot i ens acabarem trobant.
150825	Creus que la crítica pot ser inoportuna?	A favor dels ganivets i de la intel·ligència crítica.
150922	De què serveix una pregunta?	Hi ha preguntes que no serveixen per res però que sense elles, res no serveix!
151020	Prefereixes una mala pregunta amb resposta o una bona pregunta sense possibilitat de trobar la resposta?	Volem les respostes correctes, però el que necessitem són les bones preguntes.
151106	Si cada ésser humà és la neurona d'un cervell, què pensa aquest cervell?	Si cada ésser humà és la neurona d'un cervell, què pensa aquest cervell?

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -311

151125	Creus que les cèl·lules cancerígenes són menys perfectes que les sanes?	Els àtoms de les cèl·lules cancerígenes tenen la mateixa harmoniosa perfecció que els de les cèl·lules sanes.
151206	Creus que es pot saber més sobre la veritat o sobre la mentida?	La tasca del filòsof no és predicar la veritat sinó evidenciar la mentida.
160216	Si la societat fos un equip de futbol, quin paper faria el filòsof?	El filòsof és el porter de l'equip.
160223	Per què creus que el savi que va caure a un pou perquè mirava les estrelles no ho va lamentar?	Un savi va caure a un pou perquè anava mirant les estrelles. Ell va ser l'únic que no ho va lamentar...
160224	Què ens constitueix com a humans?	El ser és el ser i la circumstància fa a l'home.
160303	Què creus que significa la famosa frase "penso, aleshores existeixo"?	Planxo, aleshores existeixo?
160401	Què és la filosofia?	Filosofia: voler el saber o estimar la saviesa?
160505	Creus que la lluita és bona?	Som violents per naturalesa i tot en nosaltres és lluita.
160507	Tenim una o dues dimensions?	Un, dos, un, dos... la marxa de la consciència.
160528	Podem prescindir de la imperfecció?	La imperfecció ens fa flexibles i la flexibilitat ens permet sobreviure en un món canviant. La imperfecció és doncs, imprescindible!
160605	Què tenim de cocodril? I de mona? I de Déu?	Un cocodril, una mona, un pensador i un déu habiten en nosaltres. Els tres primers es barallen; el quart espera...
160620	Els savis han d'exercir el poder?	Savis al poder!
160704	Creus que l'home és bo o dolent per naturalesa?	L'home és un llop, bo per naturalesa, per a l'home.
160804	Creus que una cosa que està de moda, pel fet d'estar de moda, no pot ser alguna cosa essencial?	Allò essencial no pot estar de moda.
160905	Què té més força l'exclamació o la interrogació?	El filòsof arrodoneix l'exclamació per a convertir-la en interrogació.
160917	Què és una cosa perfecta?	No es tracta de fer coses perfectes sinó de ser perfecte i fer coses.
161007	Hi ha alguna cosa on no hi ha ningú?	On no hi ha ningú no hi ha res!
161020	Quina diferència hi ha entre la filosofia i l'erudició?	Llegir Plató (per exemple) i no qüestionar-se la realitat no és filosofia, és erudició.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -312

161103	Creus que alguns dels problemes essencials de la humanitat podran ser superats en algun moment?	Quan l'home visqui mil anys tindrà exactament els mateixos problemes essencials que ara.
161208	Vivim al món de les coses o al de les nostres idees?	Vivim al món de les idees.
170218	Quina és la gran pregunta?	La gran pregunta és: quina és la gran pregunta?
170423	Què aporta la saviesa a la teva vida? I l'amor?	Saviesa i amor. Llibres i roses. Volant i motor.
170501	Quina relació creus que tenen els pensaments amb les vivències?	Matèria i esperit? Ciència i religió? O simplement pensament i vivència?
170507	Creus que les ideologies, creences o idees per a ser perfectes han d'exigir ser superades?	Un déu que no demani ser qüestionat i superat no mereix ser el teu déu. I qui diu un déu, diu una teoria o una visió absoluta de l'existència.
170713	El realisme, és animador o decebedor?	El realisme és la més insuportable de les ideologies possibles.
170918	Quin és el gran problema?	El gran problema és "quin és el gran problema?"
180322	Creus que les teves vivències es poden extrapolar? Per exemple si has visitat Marroc pots dir que has visitat Àfrica?	Tinc l'estranya sensació que ho he fet tot en aquest món.
180831	Creus que és vàlida la distinció entre l'exterior i l'interior de les persones'	Distingir entre interior (ment) i exterior (món) en nosaltres mateixos és com dir que, en un cine, el que es projecta a la pantalla és l'exterior i el pati de butaques l'interior.
200213	Quina diferència hi ha entre la feina del psicòleg i la del filòsof?	El psicòleg t'ajuda a entendre l'argument de la pel·lícula de la teva vida. El filòsof et recorda que és una pel·lícula.
220530	És útil l'especulació, l'art i altres activitats improductives?	Els qui menystenen la reflexió, l'especulació, el joc i l'art per ser improductius i poc pràctics són com pagesos que només volen anar al camp a recollir, mai a plantar o a adobar la terra.
B24	**CIÈNCIA**	
201025	En què s'assembla la ciència amb la religió?	Els científics són els nous sacerdots, però la religió és la mateixa.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -313

201122	Confies més en la Intel·ligència artificial o en la natural?	Ens ajuda més l'estupidesa natural que la intel·ligència artificial.
111129	Què és la sort?	Si hi penses bé veuràs que la sort és el nom que posem al que no sabem calcular.
120615	Creus que existeix alguna cosa infinita al nostre món? (o univers. No a la ment)	Per què l'arrel quadrada de 2, calculada, és infinita i visualitzada com a diagonal d'un quadrat de costat 1 és finita?
150704	Quina és l'única certesa que tenim?	L'única certesa que tenim és l'estadística. No es pot experimentar una cosa dos cops.
111201	On va a parar el temps que la gent perd?	Tot el temps que la gent perd el troben els avorrits.
120328	A quins esclavatges et sotmets diàriament i de forma rutinària?	Cada mati el temps et posa les manilles en forma de rellotge de polsera.
120531	Creus que el passat té intenció de repetir-se en el futur?	El passat s'esforça en repetir-se com nosaltres lluitem per sobreviure. El passat desitja tant ser present com el present desitja ser futur.
120620	Creus que alguna cosa es pot repetir de forma exactament igual a l'original?	Per bé que et surti una cosa mai no la podràs repetir. No ho intentis. No ho desitgis. Fes-la de nou i gaudeix la seva irrepetibilitat.
120815	x	No val la pena mirar l'hora perquè canvia constantment.
120906	De què està fet el temps?	El temps és una pasta feta de passat.
130712	Existeix el passat?	Si uso el present per recordar el passat, estic en el present o en el passat?
131125	Què és un lloc?	Què és un lloc? (Els a priori de la percepció)
141231	Com creus que comencen les coses?	Començar, allò que se'n diu començar, mai res no comença. Bona continuació 2015!
150109	A mesura que vivim guanyem temps o perdem temps?	La primera hora que ens donà la vida ja ens la prengué. Sèneca.
171231	Passen els anys o passem nosaltres?	No passen els anys, passes tu.
180715	Com definiries l'eternitat?	L'eternitat no és un temps infinit sinó un no-temps.
180922	Què no necessita temps?	És fals allò que necessita temps.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -314

200624	Un viatge pel passadís de casa meva és un viatge espacial?	He muntat una empresa de viatges espacials des de casa. També organitzo viatges en el temps. Els de l'espai són de l'entrada fins a l'estudi i els del temps, el minut i mig que es tarda en anar-hi i pagar.
220224	Com pot ser que cada dia sigui avui?	He quedat atrapat en un bucle temporal. Cada dia és avui!
120912	Per què tenim mala relació amb la naturalesa?	La naturalesa no és la nostra mare, és la nostra sogra! (Només cal veure la relació que hi mantenim)
131219	Què tenen en comú totes les coses de l'univers?	L'univers és un joc de coses que s'enganxen, que no s'enganxen, que s'enganxen una mica, un temps... Acceptem l'enganxosibilitat de les coses!
150603	Creus que tot és com ha de ser?	Flocs de neu cauen lentament, cada un al seu lloc.
160501	Defineix "univers"	La meva definició de l'univers: coses que passen.
170329	Tot el moviment és equilibri o desequilibri?	Tot és un joc d'equilibris que es desequilibren i desequilibris que s'equilibren...
180719	Creus que l'univers és caòtic o ordenat?	El caos és un cosmos de casos únics.
181007	La globalitat controla les parts o les serveix?	La globalitat és una idea emergent de les parts, no el seu dictador.
130209	Podem acceptar coses que no entenem, o que no tenen una explicació per a nosaltres?	Com qui l'envien a estudiar fora sabent esgotat el d'aquí i quan torna no li donen crèdit perquè el que ha après no lliga amb la seva ciència.
131108	Què creus que vol dir la gent quan diu d'una cosa que és "quàntica"?	Quan volen fer passar per lògica i sensata una cosa que és absurda i intuïtiva diuen que és "quàntica".
131205	Creus que la tecnologia té alguna cosa de transcendent?	Miró la moto i el meu mòbil-GPS i me'n meravello. Sovint la tecnologia és el que més m'acosta a la mística.
140402	Creus que hi ha alguna cosa innecessària al món?	Tot és necessari. (3 adj FILOS 1 Dit d'allò que, realment o lògicament, no pot deixar d'ésser o d'esdevenir-se. Dicc. Enciclopèdia Catalana)

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -315

140602	Què creus que significa l'expressió "la naturalesa és sàvia"?	Diuen que la naturalesa és sàvia, però jo la trobo força babaua!
140606	Quin és l'origen de totes les coses, segons la teva opinió?	Res, mai, enlloc va explotar i de resultes, tot, sempre, arreu va existir.
141020	Quins efectes té la física quàntica en la teva vida?	Els físics quàntics també han d'agafar l'autobús per tornar a casa.
150310	Si la tecnologia fos una religió, quina seria la seva vessant mística?	La ciència és la dimensió mística de la religió anomenada "tecnologia".
151119	Creus que problemes complexos poden tenir solucions senzilles'	Les complexes i inversemblants troballes de la física quàntica poden tenir explicacions ben senzilles.
160130	D'on surten les coses?	Dir que el primer llibre es va fer seguint el que deia un llibre anterior és desplaçar el problema, no resoldre'l.
161023	Creus que un fet que s'ha repetit moltes vegades té més possibilitat de produir-se que un que no s'ha realitzat mai?	Tot el que es repeteix té tendència a esdevenir un focus d'atracció.
180312	Què és una casualitat?	Casual = causal desconegut
180521	Quina feina mai no podrà fer millor una màquina que una persona?	Una màquina acabarà fent la feina millor que un humà, però mai millor que un humà crític.
190411	Quin és el principal impacte de la tecnologia en el futur immediat?	Tot allò massificat i uniforme són els nous dinosaures que desapareixeran amb l'impacte del meteorit de les noves tecnologies.
200709	Podem moure objectes amb la ment?	Moure objectes amb la ment no té res d'extraordinari. Tots ho fem habitualment quan movem el nostre cos amb la nostra ment.
B25	**L'EXPERIÈNCIA**	
111203	Quantes edats o èpoques hi ha en la vida d'una persona des del naixement a la mort?	El "Codi de Manú" diu que les edats de l'home son 4: neòfit, galant i anacoreta. Fa temps que miro l'apartat "coves" dels diaris. (i la 4a?)
120308	Per què un fet singular ens atreu i molts fets singulars ens avorreixen?	El 1r dia que vaig fer màgia tothom s'admirava i m'admirava. El 50è dia de fer màgia tothom s'avorria i m'avorria.
120913	Què té d'especial ser únic?	Un nen va tirar una pedra qualsevol al riu. La pedra però va dir: "Soc única

		entre totes les pedres perquè puc volar i nedar"
130530	En quins casos creus que l'experiència dels altres ens pot ser útil?	-Em fa mal l'ull. -Doncs a mi me'n feia el queixal i no em va marxar fins que me'l vaig fer arrancar.
141018	Per a què serveix l'experiència?	No m'impressiona l'experiència. Valoro més l'encert (http://bit.ly/1CD9xNQ)
150123	Creus que per a saber una cosa s'ha de provar?	He llegit "Si no ho proves no ho saps..." però si ho proves tampoc saps... (http://bit.ly/1CxljwE)
150607	Quina relació hi ha entre les nostres experiències i les nostres creences?	El que anomenem "experiències" no són més que creences projectades (http://bit.ly/1KVAjJZ)
150619	Si et diguessin que només hi ha una cosa que pot ser experimentada, quina diries que és?	L'única cosa que pot ser experimentada és la consciència.
161015	Si tot passa només una vegada, de què serveix l'experiència?	Si tot passa només una vegada, de què serveix l'experiència?
200302	Una fet que ningú no ha vist, ha passat realment?	Mai no succeeix res fins que algú no ho relata. https://bit.ly/2uJpHyd.

5.3. B3: DIMENSIÓ EMOCIONAL/SOCIAL

111225	Què és primer, la idea o la cosa?	Els anhels humans s'acumulen, es compacten i acaben materialitzant-se. Primer la idea, després les emocions i per fi els actes.
120425	Què és el més trist?	És trist estar trist.
120919	Quina via prefereixes, la de la felicitat o la de la veritat?	Només hi ha dos grans anhels: felicitat o veritat. Són dos camins que porten al mateix lloc sempre que els segueixis fins el final.
120923	Veiem les coses tal com les mirem o les mirem tal com les volem veure?	Qui mira racionalment el món el veu racional. Qui el mira emocionalment el veu emocional. Qui...
121105	Quan el cor es comporta com un tirà?	El cor és un tirà quan reclama tot el poder en nom de la llibertat.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -317

130105	Quin sentit té el concepte "redempció" a la teva vida?	El concepte de "redempció" és un verí per a l'ànima.
130130	De què creus que depèn que aprenguis una cosa o no?	Hi ha coses que un llibre no ensenya. I n'hi ha que no les ensenya una emoció, ni una sensació, ni una vivència.
130620	Creus que el control de les emocions seria una cosa bona o dolenta?	Seria espantós que res no m'espantés.
131029	Quina és la causa de les alteracions emocionals?	Sempre que em sorprenc, m'indigno o m'alegro és per la ignorància. Si sabés les causes de tot, tot seria normal i emocionalment neutre.
131120	Si la teva vida fos un viatge, amb quines paraules el descriuries?	Aquesta pel·lícula del meu viatge és visualment impressionant, intensa emocionalment i l'argument no s'acaba d'entendre.
140109	Acaba la frase: "Tot és..."	Som com personatges d'aigua dins l'aigua vivint emocions i pensaments aquosos.
140131	Què vol dir la frase "pensa els sentiments, sent els pensaments"?	Beu els sòlids i mastega els líquids. Mira els sons i escolta les imatges. Pensa les emocions i sent els pensaments.
140224	Les coses tenen sentit o el sentit els hi donem nosaltres?	Incapaços de suportar l'absurd inventem el sentit. (Atorgant finalitats i objectius als fets emocionalment intensos de la nostra vida)
140604	Quins beneficis té sentir-se culpable?	Tots volem ser culpables.
160422	Creus que l'emoció té massa o massa poca importància a la teva vida?	L'emoció té massa bona autoestima.
170406	És possible no ferir la sensibilitat de ningú?	Tot acudit és susceptible de ferir alguna sensibilitat.
170528	Creus que seria bo que tots fóssim sincers al 100%?	La sinceritat al 100% no és la forma de comunicació més segura amb els éssers emocionals. Paraula de robot.
170607	Per a què serveix la culpa?	Se'ns ha imposat una matriu de pensament que ens fa creure que estem sempre en deute. Per això anem amb el cap baix.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -318

180628	Com creus que es fa el treball emocional?	El treball emocional es fa amb el pensament!
181114	Les emocions ens lliguen o ens alliberen?	Fins que no ens desempalleguem de la dictadura de les emocions no hi haurà un salt evolutiu de la humanitat.
111220	De quina qualitat t'agradaria dotar als teus petits gestos?	He llegit aquest lema que m'agradaria poder practicar: "lleugeresa, flexibilitat i força en cada un dels petits gestos"
120712	Com imagines la felicitat del paradís?	"La felicitat del paradís és la dels que saben que dormen" Segons el poema La rosa amagada citat per Borges a la Història Universal de la infàmia.
120730	Quina és la manera de vèncer la por?	Només hi ha un obstacle x a la felicitat: la por. Només un camí x a vèncer-lo: la renúncia al plaer.
121122	Creus que fer que una cosa sigui fàcil, ha de ser forçosament fàcil?	Què difícil és fer-ho fàcil!
130418	Creus que si les coses fossin tan com tu vols, el món seria millor?	Jo també penso que si les coses o les persones fossin com a mi m'agradaria jo seria més feliç. Però sé que m'equivoco.
130606	Prefereixes ser un porc feliç o un home desgraciat?	Si vols ser feliç sigues ignorant. Signat: un gos...
131109	Hi ha valors objectius o tot depèn de cadascú?	Diuen que el gall d'Isop era més feliç si li donaven un gra de blat que una gemma! Què babau.
141025	La nostra infància és alguna cosa més que un record?	Mai no és tard per a tenir una infància feliç!
141230	Què és millor buscar experiències felices o explicacions felices d'experiències normals?	No busquem una vida feliç. Busquem l'explicació més feliç de la vida que tenim.
150204	Quins són els valors absoluts de la vida per a tu?	Plaer, felicitat, saber i goig versus bellesa, bé, veritat i plenitud.
150211	La felicitat, és una qüestió emocional?	L'única felicitat és l'emocional però no és l'únic estat de plenitud.
150506	Estàs d'acord en què molta gent confon la felicitat amb la submissió?	Per què en diuen felicitat quan volen dir submissió?
150813	Creus que hem de treballar pel nostre creixement o abandonar-nos a l'existència?	La felicitat només pertany al mestre gandul a qui fins i tot l'acte natural de tancar els ulls li sembla una desgràcia. Ashtavakra Gita, 149

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -319

151129	Creus que el coneixement porta necessàriament a la felicitat?	Si el que saps no et fa feliç és que no saps prou.
151217	Què et pot fer feliç?	Només la infelicitat et pot fer feliç.
160128	Es pot estimar sense entendre?	Per ser feliç només cal estimar sense voler entendre.
160717	Què fer quan l'única cosa que necessitem és l'única que no tenim?	Què fer quan l'única cosa que necessitem és l'única que no tenim?
160930	En què s'assemblen i en què es diferencien la felicitat d'un nen i la d'un adult?	Un nen pot ser tan feliç com un adult, però són felicitats de qualitat molt diferent.
161111	Per quina causa no ets feliç?	La causa de que no siguis feliç és que creus que algú o alguna cosa és la causa de que no siguis feliç.
161123	La felicitat s'ha de buscar o has d'esperar que ella et trobi?	La felicitat no es busca, es troba.
170103	Creus que mereix sobreviure aquell que no es pot sobreposar a les seves circumstàncies?	Cap savi no podia fer volar l'àguila del rei però un humil pastor va tallar la branca on era i es va veure obligada a emprendre el vol.
170211	Creus que la pregunta de si ets feliç és adequada per a saber com et va la vida?	La felicitat és una valoració subjectiva de com ens va la vida. Depèn per tant de l'expectativa.
180121	Fins a quin punt depenem de les circumstàncies?	El meu objectiu era no tenir més atacs d'ira i ho porto molt bé! Aquests darrers mesos en què ningú no m'ha portat la contrària i tot m'ha sortit com volia, no n'he tingut ni un!
180507	Creus que algú et pot satisfer plenament, ni que sigui en un sol aspecte?	Sí algú em satisfà plenament -ni que sigui en algun aspecte concret- em desagrada del tot perquè o bé em mostra que som només mitges persones o bé em recorda la meva immadura simplicitat.
180519	Existeix la felicitat?	Vaig ser feliç quan vaig saber que la felicitat no existia.
180606	Quina diferència hi ha entre tenir felicitat, sentir-se feliç, estar feliç i ser feliç?	Una cosa és tenir felicitat; una altra, sentir-se feliç; una altra, estar feliç i una darrera, ser feliç.
180908	Creus que hem de fer sempre el que volem?	Fes el que vols. Tots podem ser superdotats: només cal descobrir el nostre do i practicar-lo amb passió.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -320

181020	Creus que seria bo tenir felicitat permanent?	Tant de bo no siguis mai feliç del tot...
181025	Què ens fa més feliços, la il·lusió o el saber?	I tan sols la il·lusió, no el saber, fa a l'home feliç. (A.aa.)
181224	Creus que ens podem conformar en no ser feliços?	No és obligatori ser feliç!
181226	Coneixes felicitats tòxiques? Quines?	Compta amb quina felicitat desitges! N'hi ha de molt tòxiques! (Petit catàleg de felicitats tòxiques)
190202	Renunciaries a moltes coses bones per una de molt bona?	Cal renunciar a les coses per a aconseguir la cosa: als plaers pel plaer; a les felicitats per la felicitat; als sabers pel saber i a les veritats per la Veritat.
220523	Quin és el major plaer que pot experimentar un humà?	Hi un plaer major que el físic: la felicitat emocional. I una felicitat major que l'emocional: la claredat mental. I una claredat major que la mental: l'espiritual.
220601	Viure bé i estar bé, són sinònims?	No es el mateix estar bé que viure bé. Una vida humana de qualitat requereix sentit i plenitud, no només benestar.
120121	Què és pitjor, pensar amb el cor o sentir amb el cap?	Què és pitjor, pensar amb el cor o sentir amb el cap?
120617	De què serveix penedir-se d'alguna cosa?	Si no et penedeixes de res és que no tens cor. Si et penedeixes d'alguna cosa és que no tens cap.
121024	Qui creus que ha de regir la nostra vida, el cap, el cor o el cos?	El cor necessita l'aprovació del cap com el cos necessita la del cor.
130317	De què depèn que la meva vida sigui feliç o desgraciada? Prefereixes la veritat o la felicitat?	La raó es vincula a veritat i error. Les històries a felicitat i desgràcia.
130409	Què és més útil: l'intel·lecte, l'emoció o la sensació?	Tan inepte és l'intel·lecte sense l'emoció i la sensació com aquestes sense aquella.
130909	En cas de dubte, és millor ser racional o emocional?	No és racional prescindir de les emocions però és molt emocional prescindir de la raó.
130911	El foc, el fum, els núvols i l'aigua, a qui pertanyen: al cap o al cor?	Foc al cor, fum al cap. Núvols al cap, aigua al cor.
140207	Per jutjar la teva vida, quin àrbitre prefereixes: el confort emocional o la claredat mental?	Per jutjar la teva vida, quin àrbitre prefereixes: el confort emocional o la claredat mental?

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -321

160222	En general, qui guanya, la raó o l'emoció?	Sabem trobar qualsevol justificació pel que ens convé. Això és la raó sotmesa a l'emoció.
160629	Què passa quan manen les emocions? I quan mana la raó?	Quan manen les emocions la racionalitat pateix.
160711	Què és més important per a fonamentar els teus valors: l'emoció o el pensament?	Que els teus valors es fonamentin en la intel·ligència i no en les emocions!
B32	**DIMENSIÓ SOCIAL**	
120223	Què és el que més desitges?	Diuen que si pots sentir-te estimat exactament tal com ets ja no et queda res per desitjar.
120312	Què té a veure l'amor amb l'enamorament?	L'amor té tant a veure amb l'enamorament com una pansa amb el pensament.
120317	Com pots saber si estimes més a una persona que a una altra?	Quan et descobreixis valorant si estimes molt o poc; a un o a molts... planteja't que potser no estimes.
121014	Si no existís la paraula amor, quina faries servir en el seu lloc?	En diem amor però pot voler dir qualsevol cosa.
131119	Quins prerequisits calen per a estimar?	Només qui ha sigut estimat pot estimar-se. I només qui s'estima pot estimar els altres.
131226	Què creus que desitja per als que estimes la teva part més egoista?	La part més egoista de mi demana a tots els qui estimo que estiguin sempre bé. Gràcies!
140918	Si no poguessis estimar, què faries?	Deixa d'estimar i fes una altra cosa...
150905	En què s'assemblen dos humans que no s'assemblen en res?	S'assembla més un ou a una castanya que una persona a una altra. Al cap i a la fi, l'ou i la castanya comparteixen planeta...
151203	Creus que pots estimar algú i no ser estimat per ell?	No pots estimar algú i no ser estimat per ell.
170923	Com podem contradir algú amb amor?	Si entens els que no pensen com tu els podràs contradir amb amor.
200618	De què depèn que siguem més o menys sociables?	Així com el carboni i el nitrogen ajuden a entendre la vida, la testosterona i l'oxitocina ajuden a entendre la societat.
220614	Què vol dir "estimar"?	A vegades "estimo" vol dir "és timo".

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -322

121001	Com es fa per extingir l'amor?	Les dues formes de cuinar el desamor són: rostir-lo en el foc de la passió o bullir-lo al bany maria en el tedi infinit.
130412	Quina diferència hi ha entre estar compromès i fer les coses per compromís?	Volen que em comprometi però no volen que faci les coses per compromís.
130427	Creus que la necessitat d'una relació exclusiva amb algú és una capacitat o una limitació?	Es diferent dir "necessito aigua per viure" que "necessito aquesta aigua per viure".
130508	Creus que és possible l'acceptació incondicional?	T'accepto incondicionalment sempre que acceptis les meves condicions.
130902	Creus que és un problema vincular la teva felicitat a algú?	Si no pots viure sense ell (o ella) deixa'l (o deixa-la) de seguida. Moriràs a una trista vida i naixeràs a una altra que pot ser millor.
140117	Creus en la fidelitat de la parella?	Esforçar-se per ser fidel a una persona o a una idea en els pensaments, sentiments i/o accions és una forma romàntica i ingènua de suïcidi.
140423	Què revela d'una persona les seves preferències sexuals?	Digue'm què és allò que un home troba sexualment atractiu i et revelaré tota la seva filosofia de vida. (De "La rebel·lió d'Atles")
141009	Qui té més inclinació per a la vida en parella, l'home o la dona<?	La dona busca parella i l'home busca per a ell.
141024	Per què la parella té tant d'èxit social?	Els ocells saben que es vola millor i més lluny en estol que no pas en parella.
150214	Què és l'enamorament?	L'enamorament és la ingènua satisfacció per la teva incompletesa.
150518	Quina és la cosa més bonica que es pot dir a algú a qui estimes?	La cosa més bonica que puc dir a algú a qui estimo és "no et necessito".
150708	Creus que transformem la realitat o la realitat ens acaba transformant a nosaltres?	Poques dones fan un petó a una granota i es converteix en un home guapo però moltes besen homes guapos que s'acaben e convertint en granotes.
150805	Creus que un acte que et limita la llibertat pot ser un acte lliure?	L'amor de parella o la llibertat absoluta per fer una sola cosa.
151001	Creus que les dones tenen més interès en la parella que els homes?	L'obsessió sexual dels homes és comparable a la de les dones per la parella.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -323

151110	De quantes maneres pots perdre una persona?	De dues maneres pots perdre una persona: abandonant-la o mimetitzant-te amb ella.
160115	Creus en la mitja taronja?	Cap peça de puzle no es completa amb una altra única peça de puzle.
161130	Quins límits té al teu entendre la igualtat de sexes?	Avançaríem més en la igualtat entre sexes si aprofundíssim i reflexionéssim més sobre la diferència entre sexes.
180308	Quin principi subjau en el suposat dret a decidir dels pobles?	Feminisme és la idea radical que les dones som persones. Àngela Davis Dret a decidir és la idea radical que els pobles som lliures.
180513	Què té de bo el compromís amb algú?	Si ho vols viu, no ho lliguis! (Sobre relacions i altres animals)
190122	Qui no et desil·lusionarà mai?	Només qui no et doni il·lusions no et desil·lusionarà.
190329	Si tots podem satisfer les nostres necessitats de diferents maneres, creus que podem saber com satisfer les dels altres?	Jo necessito més aigua que tu, però no necessito més l'aigua que tu.
190412	Quina condició posaries a una relació entre dues persones que sigui plenament satisfactòria?	Una relació sana i madura entre dues persones només es pot donar en la intersecció dels seus interessos.
191028	Què entendries si et diguessin que la dona és massa pesada i l'home massa lleuger?	L'home és massa lleuger i la dona massa pesada. (Responsabilitzeu-vos de la vostra interpretació)
200122	Creus que els homes són de les dones?	Diu un meu amic que els homes som de les dones.
201107	Pot ser bella una cosa pel sol fet d'estimar-la?	Ella pensava que al seu xicot li agradaven els seus pits perquè eren pits però era perquè eren seus.
111211	Què et planteges o qüestiones sobre la família?	Per a mi el nadal és una bona oportunitat per qüestionar-me les creences sobre la família. Intueixo que ara ens toca fer un pas.
120115	Què estima un fill en una mare?	Què abraces quan abraces la teva mare?
120117	Què estima una mare en un fill?	Què abraces quan abraces el teu fill?
120818	Creus que el parentesc implica alguna mena d'avantatge a l'hora de les relacions?	Era una família tan unida que no hi havia cap parentesc entre ells.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -324

130509	Ens podem relacionar amb algú sense cap necessitat?	Es van casar perquè ell necessitava una dona i ella un topall per la porta del garatge.
130904	En què es diferencia l'amor d'un pare del d'una mare?	Diuen que Salomó va dir que els fills savis eren l'alegria del pare i els necis la pena de la mare.
160308	Si homes i dones tenen diferents capacitats, tenen també diferents drets i deures?	Els drets es correlacionen amb els deures i els deures amb les capacitats. Tenen homes i dones les mateixes capacitats, deures i drets?
160706	Creus que els germans han d'estimar-se?	Diuen que hem d'estimar-nos com a germans. I així ho fem. Cain i Abel, els primers germans, es van matar entre ells…
160802	Creus que és correcte plantejar-se l'opció entre dos mals?	"No seré feliz pero tengo marido". No és una comèdia, és un drama. I no ho fan a Madrid només, ho fan a milers de llars del món...
171002	Què creus que cal pactar i què no en una relació de parella?	La sirena i el pastor van pactar: ni terra ni mar. Però en el fang, ni la sirena va poder nedar ni el pastor caminar i van morir esgotats.
171104	Quins motius pot argüir algú per a impedir a la seva parella separar-se?	Quina persona mentalment sana no es voldrà separar d'algú que ni tan sols li permet plantejar-ho?
181202	Quin tant per cent de sexe matrimonial és prostitució?	Quin tant per cent de sexe matrimonial és prostitució?
120814	Quan creus que val la pena insistir per tal que algú que no vol fer el que li proposes ho faci?	En relacions humanes: sí+sí=sí; sí+no=no; no+sí=no i no+no=no. És fàcil, oi?
120816	Tot el que no és sí és no o tot el que no és no és sí?	En relacions bipersonals: tot el que no és "si" és "no". (cal posar-ho fàcil als que no sabem dir "no")
120823	x	Eren tan ambigus que per comptar quants eren feien servir nombres decimals.
120828	Creus que has demanat una cosa si després de demanar-la l'altre no ho entén?	En relacions bipersonals: cal demanar clarament. Si l'altre no ho entén és que no s'ha demanat clarament i per tant no s'ha demanat.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -325

120903	Creus que denegar una cosa que et demanen és pitjor que concedir-la?	En relacions humanes: quan demanis accepta amb la mateixa normalitat el "si" i el "no" com a resposta.
121019	Podem estimar el que no entenem?	Haurem d'aprendre a estimar el que no entenem.
130408	Creus que és possible una vida humana sense amor?	Ens veiem obligats a estimar-nos sense voler.
140118	Crítica o complicitat? Força o alçada de mires?	La crítica m'enforteix i la complicitat m'enlaira.
150728	Quines servituds té necessitar els altres?	Em necessites, et posseeixo...
160117	De quantes maneres podem estar amb una persona?	Per als qui estimo ("conec") sempre hi soc i a vegades ens trobem…
160317	Quina és la millor demostració d'amor?	Tant de bo sabés dir: "No tinc res per a tu, agafa el que vulguis"
160407	Diferències entre vincle i lligam? Hi ha alguna altra forma de relació?	Un lligam no és un vincle i un vincle no és una unió.
170805	Qui necessita explicacions d'una persona que estima?	Qui necessita explicacions d'una persona que estima?
181212	Quin valor creus que hi ha darrera la monogàmia?	Jo no vull ser l'únic amic del meu millor amic; vull ser un dels amics del meu millor amic. (Ni tan sols m'interessa saber si jo soc el seu millor amic)
190422	Quina és la distància justa amb la gent que estimes?	Jo no vull estar a prop de la gent que estimo. Vull estar a la distància justa.
190526	Què vol dir "cuidar una relació"?	No cal cuidar les relacions definitives (les unions) perquè allà on poden ser cuidades és allà on no es poden perdre.
190612	Creus que hi ha algun intercanvi social gratuït?	Tota relació és de compra-venda.
201021	Com pots ajudar a qui no vol companyia?	Et necessito! Ajuda'm! Deixa'm sol!
210102	Quina diferència veus entre fondre't amb una persona o unir-te a ella?	Tinc por a la separació, pànic a la fusió i màxima estima a la unió.
210513	Si haguessis d'escriure la llei de l'amistat, com seria?	Llei de l'amistat: Amb mi tens algun avantatge i sense mi cap inconvenient.
210817	És més important ser entès o acceptat?	-Ahir vas dir A i avui dius B. (O fas alguna cosa incoherent amb A) Jo no

		t'entenc! -Jo no vull que m'entenguis; vull que m'acceptis.
211005	Creus que té sentit esforçar-se en mantenir una relació?	L'esforç que poses en mantenir una relació va contra la relació.
220521	Ens tracten com som o som com ens tracten?	Diem: "Si et comportes com imbècil et tracto com imbècil. Si com a digne de respecte, et respecto". Però en realitat és: "Si et tracto com a imbècil et comportes com a imbècil. Si et respecto, com a digne de respecte".
220607	Quina condició posaries a algú per a compartir una iniciativa o projectes social?	En qualsevol tasca, projecte o iniciativa social compartida, no m'importen les idees i actituds que tingui la gent, per extremes que siguin, sempre que estiguin disposats a que ens qüestionem mútuament allò en què divergim amb l'ànim de millorar-nos.

5.4. B4: RAÓ I LÒGICA

B41	**LA LÒGICA, LA RAÓ I EL PENSAMENT**	
120714	Podem veure coses que no encaixen amb la nostra visió del món?	La ment només concep el que pot conceptualitzar i només pot conceptualitzar el que encaixi lògicament (lleis de l'enteniment) amb el que sap.
120902	Quin és el fruit genuí de la intel·ligència?	Pensar, analitzar, inventar, no són actes anòmals, són la normal respiració de la intel·ligència. (A.aa..)
121129	Creus que tot és "entenible"? (Que tot pot ser entès en algun moment)	Tenir sentits ens indueix a creure que la realitat és sensible. Tenir enteniment ens porta a pensar que la realitat és entenible.
140405	Què som?	No som el que mengem; som el que pensem.
140611	Per a què serveix pensar bé?	Pensar bé eixampla la vida.
140925	Què és més real, el pensament o la vida?	Tan real és el pensament com la vida.
141021	Pot ser una lògica, contradictòria i una contradicció, lògica?	Em sembla lògic ser contradictori i contradictori ser lògic!

141124	Creus que els símbols són realitat virtual? Per què sí o per què no?	L'inventor de la realitat virtual és el símbol.
150627	Què el que més val la pena d'aprendre?	Aprèn a pensar i t'estalviaràs haver d'aprendre moltes altres coses...
160616	Quan adquireix el seu màxim poder la raó?	La raó és un tornavís que adquireix el seu màxim poder quan descargola.
210129	Quin valor tenen els mites?	Els mites irracionals no poden sostenir el dubte i la incertesa. Les explicacions racionals, sí. Per això quan estem insegurs preferim els mites.
210420	Quina diferència hi ha entre una cosa absurda i una de sensata?	Quan ja no pots dir res absurd, no pots dir res sensat.
210506	On hem de buscar la solució als problemes?	Els problemes només apareixen en els camps on la solució està enterrada.
210509	Què és pitjor, el negacionisme o el borreguisme?	La raó ens empeny lluny dels dos extrems que són el negacionisme i el borreguisme.
211202	Quan és més potent la raó?	La raó aconsegueix la seva màxima potencialitat quan qüestiona els nostres coneixements.
220616	Com pots saber si estàs prou obert mentalment?	Test de l'apertura mental: Fes una afirmació de la que n'estiguis completament segur. Torna a dir-la en forma interrogativa. Creus que d'aquesta pregunta se'n podria derivar un debat que t'ajudaria a créixer?
B42	**LES IDEES**	
120205	Què és millor, raonar bé o tenir idees clares?	Les idees han d'estar clares abans de que la raó pugui actuar sobre elles.
130103	Quina creus que és la dinàmica de la realitat: de la cosa a la idea o de la idea a la cosa?	Només hi ha dues maneres: de la cosa a la idea o de la idea a la cosa. Adaptació o creació.
140718	Què és una idea?	Una llavor és una idea.
140730	Què és una idea?	Una idea és un virus.
140823	Essencialment què som, idees o coses?	...i tu també ets una teoria!
141104	Quina és la cosa més pràctica de totes?	No hi ha res més pràctic que una bona teoria.
141228	Creus que tots els fets estan sotmesos a alguna llei?	Aprenem passant d'un a molts i de molts a tots.
150503	Què és el contrari d'una cosa?	El contrari d'una cosa no es una altra cosa sinó l'absència de la cosa.

160202	Una idea flexible, és una idea o són moltes?	L'única idea rígida que hem de tenir és que les idees han de ser flexibles.
160825	Creus que tot el que fas, penses i sents pot ser justificat racionalment?	Al supermercat de les idees trobaràs totes les que necessitis per a justificar el que vols. També hi ha les que et critiquen el que vols.
161014	Creus que hi ha idees immillorables?	Una idea que no exigeix ser revisada i millorada no és una bona idea.
170819	Diries que veiem més amb el ulls o amb les idees que tenim?	Veiem el món amb les nostres idees, no amb els nostres ulls.
171125	Quin poder té una idea?	No hi ha res més perillós que una idea a la que li ha arribat el seu temps. Aleshores deixa de ser una idea. (A.,A.aa..)
220619	Què és més sòlid, un tros de ferro o una idea?	Les idees són fets tan sòlid i tangibles com els objectes materials. Tant frena una barrera com una prohibició. Tant mata una bala com una sentència. Tant lliga una corda com una creença de submissió. Tant val l'or com la confiança en un bitllet.
B43	**USOS CORRECTES I INCORRECTES DE LA RAÓ**	
111204	Què et fa creure que tot seguirà essent com sempre has vist que és?	A l'arbre del jardí li queda només una fulla. Veient que totes han caigut la fulla plora pel seu futur. L'arbre riu mentre prepara l'hivern.
120603	Quines coses creus que no es poden entendre?	Així com les paraules són intocables i els desitjos invisibles, els humans som "inentenibles".
130111	Creus que es pot culpar algú per una cosa que no ha fet?	Ahir no vaig trobar en Nasrudí. Per tant no em va aturar per saludar-me i per això vaig coincidir amb un meu enemic! Maleït Nasrudí.
130220	Si la naturalesa és sàvia, com expliques els múltiples errors que produeix la naturalesa?	Si la naturalesa és tan sàvia, com pot ser que els conills no sàpiguen que els diumenges són festius?
130422	Quan no volem la veritat?	El meu cap no vol la veritat. Vol justificar el que el meu cor desitja.
130725	Hi ha voluntat fora de l'home?	La gran trampa d'atribuir voluntat a les causes...

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -329

131208	Quantes experiències necessitem per a poder fer una generalització?	Voltant per Espanya només m'ha plogut a Euskadi. Concloc que només plou a Euskadi. Així passem sovint de l'experiència al coneixement!
140303	Es pot tenir raó i estar equivocat al mateix temps?	Amb premisses falses pots aconseguir tenir tota la raó i estar equivocat al mateix temps.
140406	On busquem les explicacions?	Què mires quan mires amunt i a fora buscant explicacions?
140525	Com podem saber si un fet és vertader?	Descobrir que allò nou és fals no implica que allò vell sigui vertader.
140819	Què és pitjor renunciar a la raó o limitar-nos a ella?	Renunciant a la raó renunciem a la nostra humanitat. Limitant-nos a ella, també!
140821	Quin és el paper de la raó en la recerca de la veritat	Encara que la teva raó sigui fal·lible prescindir d'ella no et farà infal·lible.
150531	De què depèn la validesa d'un argument que ens donen?	La validesa dels arguments que ens donen no depèn tant de la seva coherència interna com de si estan d'acord o no amb les nostres creences.
150831	Com podem comprovar que un medicament funciona? Com podem saber que no hem millorat per alguna altra causa que no sigui el medicament?	Li van dir que un xic de mercuri diari l'ajudaria a estar bé. Quan va empitjorar va dir: "Imagina't com estaria si no ho prengués!"
150907	Com podem saber que alguna cosa no està causada pel nostre inconscient?	L'inconscient, la ignorància i la quàntica: arguments que permeten afirmar-ho tot sense haver de fonamentar-ho. I.
150908	Com podem distingir allò que és cert del que no ho és?	Com dir el que vulguis sense haver de fonamentar-ho. La fal·làcia de la ignorancia: Com que res no és segur tot és igualment cert. II.
150909	Creus que és vàlid apel·lar a un coneixement que no tens?	Quàntic o cuèntic? Apel·lar al coneixement que no tens és un frau. i III.
151114	Què diries que és una mala ment?	Una ment rígida, estancada, inflexible, és una ment atrofiada. A vegades mata i sempre mor.
151208	Què és el que fa que les idees siguin perverses?	No són les bales que maten, és la velocitat que porten. No són les idees

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -330

		que maten sinó el fanatisme amb què es defensen…
151229	Pots trobar raons igualment vàlides per les opinions contràries a les teves?	Si no pots trobar una raó en contra del que penses tens un problema greu. I nosaltres, que vivim amb tu, un altre!
160809	Què creus que és un mal pensament?	Crec que "tenir mals pensaments" és alguna cosa així com ara: "el gos menja pa, ell menja pa; ell és un gos!"
170130	Quina és la finalitat de la fusta?	Perquè feia mobles amb fusta deia que la finalitat de la fusta era convertir-se en moble.
170902	Què és un fanàtic? Com el detectaries?	Si els teus sempre tenen raó i no trobes arguments vàlids contra la teva opinió pots sospitar que t'estàs fanatitzat.
180321	Què has de tenir en comú amb algú per a ser com ell?	Tots els esportistes tenen en comú que beuen molta aigua, però jo, per més aigua que bec, no aconsegueixo competir amb ells!
191204	Quina relació diries que hi ha entre la racionalitat i la respectabilitat d'una cosa (fet, idea...)	Que el respecte pel desconegut no ens faci estimar la irracionalitat.
200415	Com podem saber que entenem el mateix que la persona que ens parla?	-Si entens aquestes instruccions, digue'm el nom d'un animal i si no les entens, el d'una planta. -Roure.
220420	Què és un negacionista?	Un negacionista és algú que, incapaç de sostenir la incertesa i el sa escepticisme, és declara rebel i rebutja el dogmatisme oficial tot abraçant amb entusiasme qualsevol dogmatisme alternatiu.
120514	Com es resolen les gran qüestions de la vida?	La major part de les grans preguntes que ens fen es resolen descobrint que estan mal plantejades.
121018	Creus que és possible no jutjar?	Ja que ens és impossible no jutjar, no oblidem jutjar els nostres propis judicis.
121226	Quina és la cosa que no ha de ser mai qüestionada?	Qüestiona-t'ho tot excepte que tot s'ha de qüestionar.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -331

130613	Qui ha de posar els límits a l'intel·lecte?	És el mateix intel·lecte el que et diu quines coses no has de considerar amb l'intel·lecte.
130830	Per a què serveix la raó? O per a què hauria de servir?	"Que cadascú usi la clara raó per a determinar com viure d'una manera que li permeti florir." Spinoza.
140415	Quin és el darrer pas de la raó?	El darrer pas de la raó consisteix en reconèixer que hi ha infinitud de coses que la superen. (Pascal)
140513	Pensa una pregunta que el sol fet de plantejar-la ja doni la resposta.	Si t'estàs preguntat si ets un burro ja tens la resposta!
140628	Es pot dubtar de tot?	Dubta de tot el que pot ser dubtat.
141106	Creus que és millor confirmar una hipòtesi o descartar-la?	No busquis "això sí". Busca "això no".
150412	Què és més proper a la realitat, la raó o els sentits?	La raó està tan allunyada de la realitat com els sentits.
160129	Creus que hi ha coses que no es podran mai entendre?	Per entendre només cal entendre que no tot es pot entendre.
160421	Diferències entre causalitat i casualitat	Una casualitat és una causalitat puntual. Una causalitat és una casualitat continuada.
160630	Es pot raonar amb algú que no creu en la força de la raó?	No intentis enraonar amb els qui no creuen en la raó.
160703	Que admetis que potser estàs equivocat, creus que afegeix algun valor a l'opinió que dones?	L'única manera de saber que la teva opinió és millor que la del teu adversari és que tu creguis que potser estàs equivocat i ell no.
161214	Què dona la intel·ligència i què dona la saviesa?	La intel·ligència et dona habilitat per a aconseguir l'objectiu però no t'indica quin és. Això ho fa la saviesa.
170225	Poden ser les idees contràries a les teves més intel·ligents que les teves?	Si no trobes arguments igualment intel·ligents a favor i en contra del que opines, t'estàs perdent alguna cosa.
170614	Per què has fet això que has fet?	Faig això perquè tu has fet allò i tu has fet això perquè jo o algú ha fet allò i...
170719	Què és millor saber formular o saber resoldre problemes?	El que és determinant no és ser un geni resolent problemes sinó formular problemes genials.
171119	Quina diferència hi ha entre el que la gent pensa quan no pensa i el que pensa quan pensa?	Una cosa és el que la gent pensa quan no pensa i una altra el que la gent pensa quan pensa.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -332

180129	Quina de les dues opcions trobes més raonables quan un medicament no ha funcionat com esperaves: Opció A: el medicament no funciona. Opció B: a saber com estaria si no l'hagués pres...	Prenc el medicament i segueixo igual. Opció A: el medicament no funciona. Opció B: a saber com estaria si no l'hagués pres...
180503	Descobrir esquerdes en els teus pensaments més bàsics és amenaçador o esperançador per a tu?	Descobrir incongruències i dubtes en els teus pensaments i creences més profundes és tan reconfortant com veure aparèixer esquerdes als murs de la teva presó.
181002	Què hi ha després del raonament? I després de la ment?	Amb el raonament més enllà del raonament. Amb la ment, més enllà de la ment...
181024	És pot tenir la raó i no tenir la veritat?	Pots tenir tota la raó i cap veritat.
181126	Per a què serveix la hipercrítica?	La hipercrítica és l'anticoagulant del fanatisme.
190331	Què és millor, ser desmentit o ser confirmat?	Mentre les ganes de ser desmentit no superin les de ser confirmat no hi haurà progrés individual ni social.
200409	Quin és el poder de la generalització?	Quan era professor no m'hagués atrevit mai a escriure a la pissarra 2+2=4 i dir: "només aquest dos i aquest altre dos sumen aquest 4".
220429	Què destrueix la raó?	La raó, aquesta gran destructora... de somnis, il·lusions, fanatismes, enamoraments, fascinacions, enganys, sectarismes...
B44	**RAÓ I EMOCIONS**	
111228	Com evitem enfrontar-nos a la nostra mortalitat?	La raó s'oposa al nostre desig d' immortalitat. Per això actuem tan irracionalment.
120817	Per què volem tenir raó en les discussions?	Li donaven la raó però ell no la volia. El que ell volia era estar enfadat.
130504	Què és més important: el motor o les rodes? Què valores més, la saviesa o l'amor?	Discutien eternament si era mes important el motor o les rodes.
130809	Quan el cap i el cor discuteixen, qui creus que ha de guanyar?	Què incòmoda és la raó quan contradiu els sentiments... I com costa no

		ignorar-la ni banalitzar-la en aquests casos. Gràcies Hannah Arendt.
140921	Com afecten les emocions a les raons?	Les raons que recolzen les teves emocions són més racionals que les altres.
141211	Valores més el benestar o la coherència?	L'emoció vol benestar. La raó, coherència. L'esperit vol el benestar de la coherència amb el que és veritat!
150706	Creus que és més important la potència o el control?	Motor i gasolina al cervell dret. Rodes i volant a l'esquerre.
160819	Qui guanya la guerra entre el cap i el cor?	La guerra entre el cap i el cor la guanya... el cul.
220613	Quan ha de manar el cap i quan el cor?	En algunes circumstàncies les emocions manen per damunt de l'intel·lecte i en altres, no. Tot depèn d'en quina jerarquia s'inscriguin.
B45	**LIMITS I LIMITACIONS DE LA RAÓ**	
120106	Prefereixes dormir còmode o despertar incòmodament?	La coherència adorm i la contradicció desperta.
120126	Què passa quan no passa res?	Què passa quan no passa res?
120127	Si em pregunto per què no tinc preguntes, tinc preguntes o no?	No tinc preguntes. Em pregunto què em passa...
120402	Pot una frase correcta dir una cosa errònia? I una d'errònia dir-ne una de correcte?	LES LLETRES MAJÚSCULES NO EXISTEIXEN.
120716	Contradicció lògica: busca'n més, i si pot ser, de la vida quotidiana!	Tota generalització es mentida. I aquesta també.
120904	Creus que és possible aquesta situació?	Vaig estar tot el dia buscant una cosa que fos fàcil de trobar.
120914	Què és pitjor, que tot et faci gràcia o que tot t'entristeixi?	És trist que tot em faci gràcia. I és graciós que tot ho trobi trist.
120927	Té credibilitat aquesta frase? Podria deduir-se lògicament de la frase que creu en els juraments?	Juro que no crec en els juraments.
121006	Pots pensar "això no existeix"?	Mai no pots dir ni pensar "això no existeix".
130106	Hi ha una lògica en les contradiccions? I una contradicció en la lògica?	Soc molt contradictori i molt lògic. No ho veieu molt contradictori i molt lògic?
130215	Si la raó diu una cosa i la vista una altra, a qui he de fer cas?	Va dir que els ous eren tan grans que en 1 dotzena només n'hi entraven 11.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -334

		Vaig dir que era impossible però me'ls va deixar comptar i, sí, només 11.
130223	Com ho fem per crear-nos les nostres pròpies expectatives?	Tinc una notícia bona i una de dolenta per donar-vos. La bona és que no hi ha mala notícia i la dolenta que no n'hi ha de bona.
130225	És veritat absoluta que saps llegir aquesta frase?	Jo no sé escriure aquesta frase i tu no la saps llegir.
130620	Explica vivències contradictòries que experimentes com les de la frase	M'agrada estar sol. M'agrada estar amb gent. M'agrada el que conec. M'agrada el que desconec. En què quedem?
131017	Cal fer cas d'algú que et diu que no li facis cas?	"Si no n'estàs segur no ho facis" em va dir. No estava segur de què fos un bon consell i no li vaig fer cas.
131105	x	-És veritat que quan et fan una pregunta t'enrotlles i atabales la gent de mala manera amb la teva xerrameca retòrica i estèril? - Si.
131121	Què és un pressupost?	-Aquí no tenim exèrcit. -Caram, quin país més pacífic... I si hi ha un conflicte, què feu? -Aleshores anem tots a la guerra!!!
131122	Pot ser una cosa i la seva contrària al mateix temps?	"L'home és lliure i no obstant, la llibertat no existeix." (Kant) Hi estic d'acord i no obstant, els acords no existeixen.
131128	Per a què serveixen les paradoxes?	La paradoxa és una finestra per la qual se'ns mostra -tot i que no ho entenem- que tot és u.
140121	Quin és la gran contradicció de la teva vida?	S'estranyava de què com més conferències i xerrades feia per demostrar que era mut, menys se'l creien.
140223	Per a què serveixen les idees o la teoria?	O sigui que dius que aquest tren que ens ve a sobre és una imatge en una pantalla? Si, si, molta teoria, tu!! Au, corre!! (París, 1895)
140526	Creus que la lògica dels somnis és tan absurda com la de l'estat de vigília?	Quan entens que la lògica del somni és l'absurd pots inventar qualsevol absurd i serà lògic.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -335

140807	Pots entendre que no ens entenem mai?	L'entesa no és possible, entens?
140816	Creus aconsellable donar consells?	Us aconsello no donar consells.
150801	Com expliques l'existència de coses altament improbables com ara l'aparició de la vida a la terra?	Si el riu Ebre arriba a passar 200 metres més a l'oest, el pont del Pilar seria una obra ridícula i inútil.
151228		Avui m'han fet la innocentada de no fer-me cap innocentada! Em volien fer creure que era un dia normal...
160511	Com influeixen les emocions i els pensaments en les coses que veiem?	Percebem en 3D: sensorialment, emocionalment i intel·lectivament.
170602	Quins són, al teu entendre, els límits del pensament? Quins objectius no pot assolir?	És suficient pensar bé per saber que pensar bé no és suficient.
170606	Què és per a tu un record? És una informació objectiva?	Quan la imaginació sobre el passat ens ajuda a entendre el present, el convertim en record.
170609	És una bona notícia que no hi hagi males notícies?	-Tinc una bona i una mala notícia. Quina vols primer? -La dolenta -No hi ha bona notícia. -I la bona? -No hi ha mala notícia.
180413	Es pot raonar la manca de validesa de la raó?	Hi ha qui minimitza, menysté i desautoritza la racionalitat d'una forma absolutament racional...
180430	Que hi ha superior al pensament a l'hora de conèixer?	El pensament és un camp base, no un cim.
180613	Pot un profeta profetitzar la fi de les profecies?	Soc el gran profeta i vinc a profetitzar la fi de les profecies!
181116	Si em distrec amb un cartell que diu que no em distregui, és culpa meva o del cartell?	M'he distret llegint un cartell que deia: "conduint, no et distreguis!"
181229	Si penso que el pensament m'enganya, estic en la veritat o en l'engany?	He pensat que el pensament ens enganya!
210427	Si el teu mestre et diu que et fiïs només de tu i no de cap mestre, li has de fer cas?	Si el teu mestre et diu que et fiïs només de tu i no de cap mestre, li has de fer cas?
210616	Com t'expliques les paradoxes lògiques?	Les paradoxes lògiques ens demostren que no ens relacionem amb la realitat sinó amb una representació de la realitat.

PREGUNTES QUE ELS TUÏTS CONTESTEN -336

6. ÍNDEX GENERAL D'ENTRADES

1. CONEIXEMENT 17
1.1. ASPECTES GENERALS SOBRE EL CONEIXEMENT I LA VERITAT 17
Saber cura. Saber més, salva. 19
No tot el que s'entén s'ha d'acceptar ni tot el que s'accepta s'ha d'entendre 20
La vida et petoneja i bufeteja sense criteri ni justícia i amb total indiferència. 21
Una bona pregunta és aquella que suscita una resposta que supera el marc des d'on s'ha fet la pregunta 23
1.2. PROBLEMES I LIMITACIONS DEL CONEIXEMENT 24
Encara que la ignorància es vesteixi de màgia i misteri... en ignorància es queda! 26
"Només sé que no saps res" 28
Tan perdut estàs quan no veus el que hi ha com quan veus el que no hi ha 29
Tenim totes les peces però ens falta el model! 30
Afinant i aprofundint en la visió mai no arribaràs al tacte 31
Està més sòlidament construït l'edifici de la ignorància que el del coneixement 32
El que t'agrada et mostra el que tems 33
Cada prova de que no tinc raó és una prova de que en tinc 34
Som massa savis... 35
1.3. NATURALESA DEL CONEIXEMENT 37
Tots ho jutgem tot sempre 38
Conèixer és estimar i estimar és conèixer 39
La carena és un descobriment. La prohibició de travessar-la o l'obligació de fer-ho són invents 40

L'aigua d'aquest pou és cilíndrica!.....42
L'ull ens fa creure que les coses tenen colors; la ment, que les coses tenen sentit. Ambdues ens enganyen 43
El que és a la foscor no es pot veure 44
1.4. LA RECERCA DEL CONEIXEMENT..... 44
Ho he perdut allà. Ho busco aquí, però, perquè hi ha més llum 46
Una cosa és tenir la clau i una altra saber quina és la porta! (Quina eina s'ha de fer servir en cada cas? Raó, percepció, intuïció…) 48
Tenim dos ulls perquè sempre hi ha dues maneres de veure les coses 49
La resposta a totes les preguntes és el silenci 51
Aprendràs més sobre el color dels canaris estudiant el funcionament de l'ull humà que estudiant els canaris 52
És el saber que dona coneixement, no pas l'experiència... 53
No és tenint experiències que aconseguiràs el coneixement sinó vencent la ignorància 54
Portar les coses a la llum o la llum a les coses? 56
Entenem a mesura que englobem 57
Veure i entendre el món està bé, però veure i entendre l'ull que el mira i la ment que el coneix és encara millor!.....58

2. VERITAT..... 61
2.1. VERITATS I VERITAT..... 61
La Veritat et farà lliure!... però també impotent, inútil, amorf... 61
Com saps que el que saps és veritat? 62
2.1.1 VERITATS 64
Un cop sabut que tot el que et dirà és mentida, què importa el que et dirà? 66
Si tu ho veus verd i ell groc, si vols que t'entengui, explica-li blau. 67
Com pot ser que tant la circumferència gran com la petita tinguin ambdues 360º? 68
Nàufrags en un oceà de mentida, aferrats a una fusta de creences, volent que en algun lloc hi hagi terra ferma.....69

Ahir va dir que x=5; avui ha dit que x=13! La senyoreta ens vol enredar. No penso fiar-me'n més... 70
Quan descobreixes la falsedat d'una creença teva, t'alliberes i quan en confirmes una, t'esclavitzes.....71
Que cada acció que fas sigui bella, bona i veritable; així ajudes a omplir l'univers de bellesa, bondat i veritat 72
El combustible no existeix; la combustió, sí 73
Hi ha una Veritat però moltes veritats. Petit catàleg de veritats.....74
No és segur que demà surti el sol però és segur que, si avui és dilluns, demà serà dimarts. Tampoc és segur que jo mori però és segur que jo soc 76
2.1.2 VERITAT 77
No fonamentis la veritat en allò que pot ser dubtat 79
La raó no et farà descobrir la Veritat però pot derrotar tots els obstacles que t'impedeixen abastar-la.....81
Ja ningú no estima la Veritat. Tots volem la felicitat com a amant... 82
La veritat és per a ser viscuda, no proclamada.....84
L'única religió seria l'humanisme. L'única fe, la bellesa. L'única doctrina, la bondat. L'únic déu, la Veritat.....84
La Veritat et farà lliure i les veritats et faran esclau 86
No es tracta tant de saber la veritat com de descobrir la mentida 87
No sabem el perquè de res perquè no hi ha un perquè de res 88
2.2. LES CREENCES 89
La primera suma que va entendre era 3+2 i ara encara és de la secta del 5. 91
Si les dades confirmen la meva teoria, perfecte! Si no, pitjor per a les dades!.....92
Si no creus en la gravetat... no caus! 93
El vudú no pot res contra qui no hi creu.....95
La pitjor de les teves creences és creure que les teves creences són veritats 97
Al segle XII ningú no hauria pogut creure que un ordinador és una màquina 98

Ens falta el coneixement de moltes lleis i ens sobra la creença en moltes hipòtesis 99
Veure-ho tot malament i no adonar-te que el que està malament és la teva vista 101
És observant la teva conducta com conec les teves creences, no pas escoltant els teus discursos 102
2.3. LA FILOSOFIA 103
Em penso que soc l'única persona normal del món!!! 105
La imperfecció és perfecta! 107
Les mil i una nits van passar el mateix dia 108
Si el cotxe es fa malbé, ves al psiquiatra. Si no saps conduir, al psicòleg i si no saps on vas, al filòsof.....110
La natura té lleis, l'home té voluntat.....111
Filòsofs: la passió per la raó, la raó de la passió! 113
El més important que cal saber és què és el més important que cal saber! 114
El gos i la papallona són molt diferents però ambdós són completament i totalment animals 116
Saps per què jo soc perfecte i tu no? Doncs perquè jo ho sé i tu encara no! 117
Si vols pintar un quadre perfecte, sigues perfecte i després pinta amb naturalitat 118
Vana és la filosofia que no porta al silenci.....119
El possible és impossible 120
A favor dels ganivets i de la intel·ligència crítica 121
Hi ha preguntes que no serveixen per res però que sense elles, res no serveix! 122
Si cada ésser humà és la neurona d'un cervell, què pensa aquest cervell? 123
La tasca del filòsof no és predicar la veritat sinó evidenciar la mentida...125
El filòsof és el porter de l'equip 126
Un savi va caure a un pou perquè anava mirant les estrelles. Ell va ser l'únic que no ho va lamentar... 127

Planxo, aleshores existeixo?.....128
Filosofia: voler el saber o estimar la saviesa?.....129
Som violents per naturalesa i tot en nosaltres és lluita.....130
Un, dos, un, dos... la marxa de la consciència 131
Un cocodril, una mona, un pensador i un déu habiten en nosaltres. Els tres primers es barallen; el quart espera.....133
Savis al poder!.....134
L'home és un llop, bo per naturalesa, per a l'home 135
El filòsof arrodoneix l'exclamació per a convertir-la en interrogació 136
On no hi ha ningú no hi ha res! 138
Vivim al món de les idees 139
Saviesa i amor. Llibres i roses. Volant i motor 140
Matèria i esperit? Ciència i religió? O simplement pensament i vivència? 141
El realisme és la més insuportable de les ideologies possibles.....142
Tinc l'estranya sensació que ho he fet tot en aquest món. 143
2.4. CIÈNCIA 144
Els científics són els nous sacerdots, però la religió és la mateixa.....144
Ens ajuda més l'estupidesa natural que la intel·ligència artificial.....146
2.4.2 ESPAI I TEMPS..... 147
Començar, allò que se'n diu començar, mai res no comença. Bona continuació 2015!.....148
2.4.3 LA NATURA..... 149
Flocs de neu cauen lentament, cada un al seu lloc.....149
Tot és un joc d'equilibris que es desequilibren i desequilibris que s'equilibren.....150
La globalitat és una idea emergent de les parts, no el seu dictador. 151
2.4.4 CIÈNCIA EMPÍRICA..... 152
Diuen que la naturalesa és sàvia, però jo la trobo força babaua!.....153
Res, mai, enlloc va explotar i de resultes, tot, sempre, arreu va existir ...154
Els físics quàntics també han d'agafar l'autobús per tornar a casa 155
La ciència és la dimensió mística de la religió anomenada "tecnologia" ..156

Les complexes i inversemblants troballes de la física quàntica poden tenir explicacions ben senzilles 158
Dir que el primer llibre es va fer seguint el que deia un llibre anterior és desplaçar el problema, no resoldre'l 159
Tot el que es repeteix té tendència a esdevenir un focus d'atracció 161
Una màquina acabarà fent la feina millor que un humà, però mai millor que un humà crític 162
2.5. L'EXPERIÈNCIA 164
No m'impressiona l'experiència. Valoro més l'encert. 164
He llegit "Si no ho proves no ho saps..." però si ho proves tampoc saps..166
El que anomenem "experiències" no són més que creences projectade .167
Mai no succeeix res fins que algú no ho relata.....168

3. DIMENSIÓ EMOCIONAL/SOCIAL 171
3.1. Dimensió emocional:..... 173
3.1.1 EMOCIONS: SOBRE LA SEVA NATURALESA, FUNCIONS I SENTIT 173
Tots volem ser culpables 174
L'emoció té massa bona autoestima 174
La sinceritat al 100% no és la forma de comunicació més segura amb els éssers emocionals. Paraula de robot.....176
Se'ns ha imposat una matriu de pensament que ens fa creure que estem sempre en deute. Per això anem amb el cap baix.....176
El treball emocional es fa amb el pensament! 177
3.1.2 LA FELICITAT 179
Mai no és tard per a tenir una infància feliç!.....181
Plaer, felicitat, saber i goig versus bellesa, bé, veritat i plenitud.....182
Per què en diuen felicitat quan volen dir submissió?.....183
Només la infelicitat et pot fer feliç 185
Què fer quan l'única cosa que necessitem és l'única que no tenim? 186
La felicitat no es busca, es troba 187
Una cosa és tenir felicitat; una altra, sentir-se feliç; una altra, estar feliç i una darrera, ser feliç.....188

Fes el que vols. Tots podem ser superdotats: només cal descobrir el nostre do i practicar-lo amb passió 189
Tant de bo no siguis mai feliç del tot... 190
Compta amb quina felicitat desitges! N'hi ha de molt tòxiques! (Petit catàleg de felicitats tòxiques) 191
Cal renunciar a les coses per a aconseguir la cosa: als plaers pel plaer; a les felicitats per la felicitat; als sabers pel saber i a les veritats per la Veritat 193
3.1.3 LES EMOCIONS I LA SEVA RELACIÓ AMB LA RAÓ 195
Quan manen les emocions la racionalitat pateix.....196
3.2. Dimensió social 198
3.2.1 AMOR EMOCIONAL-SOCIAL 198
Deixa d'estimar i fes una altra cosa... 199
No pots estimar algú i no ser estimat per ell 200
3.2.2 LA PARELLA..... 201
Digue'm què és allò que un home troba sexualment atractiu i et revelaré tota la seva filosofia de vida. (De "La rebel·lió d'Atlas") 202
La dona busca parella i l'home busca per a ell 207
Els ocells saben que es vola millor i més lluny en estol que no pas en parella 208
L'enamorament és la ingènua satisfacció per la teva incompletesa.....210
La cosa més bonica que puc dir a algú a qui estimo és "no et necessito ..211
L'amor de parella o la llibertat absoluta per fer una sola cosa 212
L'obsessió sexual dels homes és comparable a la de les dones per la parella 214
Si ho vols viu, no ho lliguis! (Sobre relacions i altres animals) 215
Jo necessito més aigua que tu, però no necessito més l'aigua que tu.....216
Una relació sana i madura entre dues persones només es pot donar en la intersecció dels seus interessos.....217
Diu un meu amic que els homes som de les dones 219
3.2.3 LA FAMÍLIA 220
Quin tant per cent de sexe matrimonial és prostitució? 221
3.2.4 LES RELACIONS HUMANES I L'AMISTAT 222

Em necessites, et posseeixo... 223
Tant de bo sabés dir: "No tinc res per a tu, agafa el que vulguis" 224
Un lligam no és un vincle i un vincle no és una unió 225
Qui necessita explicacions d'una persona que estima?.....226
Jo no vull estar a prop de la gent que estimo. Vull estar a la distància justa.....228
Tota relació és de compra-venda 229
Et necessito! Ajuda'm! Deixa'm sol! 230
Llei de l'amistat: Amb mi tens algun avantatge i sense mi cap inconvenient.....232

4. RAÓ I LÒGICA..... 235
4.1. LA LÒGICA, LA RAÓ I EL PENSAMENT 235
Pensar bé eixampla la vida 236
Tan real és el pensament com la vida.....237
Em sembla lògic ser contradictori i contradictori ser lògic!.....239
L'inventor de la realitat virtual és el símbol.....240
Aprèn a pensar i t'estalviaràs haver d'aprendre moltes altres coses.....241
La raó és un tornavís que adquireix el seu màxim poder quan descargola.....242
Els mites irracionals no poden sostenir el dubte i la incertesa. Les explicacions racionals, sí. Per això quan estem insegurs preferim els mites 243
Quan ja no pots dir res absurd, no pots dir res sensat 245
La raó ens empeny lluny dels dos extrems que són el negacionisme i el borreguisme 246
4.2. LES IDEES 247
Una llavor és una idea 248
Una idea és un virus 250
...i tu també ets una teoria!.....251
No hi ha res més pràctic que una bona teoria 252
Aprenem passant d'un a molts i de molts a tots 253
Una idea que no exigeix ser revisada i millorada no és una bona idea.....254
4.3. USOS CORRECTES I INCORRECTES DE LA RAÓ 256

4.3.1 SOBRE L'ÚS INCORRECTE DE LA RAÓ: 256
Descobrir que allò nou és fals no implica que allò vell sigui vertader 258
L'inconscient, la ignorància i la quàntica: arguments que permeten afirmar-ho tot sense haver de fonamentar-ho. I 259
Com dir el que vulguis sense haver de fonamentar-ho. La fal·làcia de la ignorància: Com que res no és segur tot és igualment cert. II 260
Quàntic o cuèntic? Apel·lar al coneixement que no tens és un frau. i III ..262
Una ment rígida, estancada, inflexible, és una ment atrofiada. A vegades mata i sempre mor 263
Si no pots trobar una raó en contra del que penses tens un problema greu. I nosaltres, que vivim amb tu, un altre! 264
Crec que "tenir mals pensaments" és alguna cosa així com ara: "el gos menja pa, ell menja pa; ell és un gos!" 265
Que el respecte pel desconegut no ens faci estimar la irracionalitat 267
4.3.2 SOBRE L'ÚS CORRECTE DE LA RAÓ: 267
El darrer pas de la raó consisteix en reconèixer que hi ha infinitud de coses que la superen. (Pascal) 269
Si t'estàs preguntat si ets un burro ja tens la resposta! 271
Dubta de tot el que pot ser dubtat 272
No busquis "això sí". Busca "això no" 273
La raó està tan allunyada de la realitat com els sentits 275
La intel·ligència et dona habilitat per a aconseguir l'objectiu però no t'indica quin és. Això ho fa la saviesa 276
Faig això perquè tu has fet allò i tu has fet això perquè jo o algú ha fet allò i... 277
Una cosa és el que la gent pensa quan no pensa i una altra el que la gent pensa quan pensa 278
Pots tenir tota la raó i cap veritat 280
4.4. RAÓ I EMOCIONS 281
La guerra entre el cap i el cor la guanya... el cul 282
En algunes circumstàncies les emocions manen per damunt de l'intel·lecte i en altres, no. Tot depèn d'en quina jerarquia s'inscriguin ...283
4.5. LIMITS I LIMITACIONS DE LA RAÓ 285

Quan entens que la lògica del somni és l'absurd pots inventar qualsevol absurd i serà lògic.....288
Si el riu Ebre arriba a passar 200 metres més a l’oest, el pont del Pilar seria una obra ridícula i inútil 290
Percebem en 3D: sensorialment, emocionalment i intel·lectivament.....292
M'he distret llegint un cartell que deia: "conduint, no et distreguis!" 293